

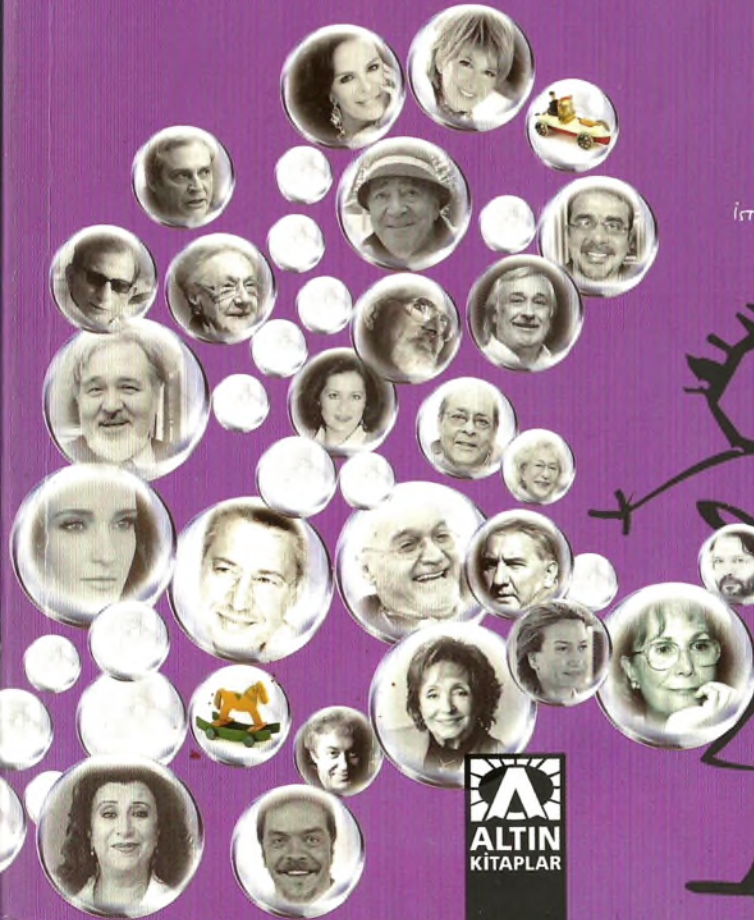
DALEL AĞAĞI
İ. POYRAZOĞLU
MELİHA AKAR
DİNİ İLGAZ
YHAN DOĞAN
ALKAN NACI İSLİMELİ
ELGİN AKIN
ETÜL ARIN
ETÜL MARDİN
EYAZİT ÖZTÜRK
AHİT BERKAY
EYHUN YILMAZ
EMET AKBAĞ
BRU CÜNDÜBEYOĞLU
DİZ HUN
MEL. KARAKAŞ
MRE KONGAR
ROL GÜNEYİN
ULUZ AKIN
UAT GÜNER
ANİ MÜDE
AZANFER ÖZCAN
ÖNÜL ÜLKÜ
ALTIN DAVIOĞLU

HEP ÇOCUK KALDIK

Ethem Kocabaş

İSTANBUL OYUNCAK MÜZESİ

**ALTIN
KITAPLAR**

YAYIN HAKLARI

© 2008 ETHEM KOCABAŞ
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
VE TİCARET A.Ş.

YAYINA HAZIRLAYAN

HÜLYA ŞAT

KAPAK

GÜLHAN TAŞLI

BASKI

1. BASIM / ARALIK 2008
AKDENİZ YAYINCILIK A.Ş.
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad.
No: 32 Mahmutbey - Bağcılar / İstanbul

BU KİTABIN HER TÜRLÜ YAYIN HAKLARI
FİKİR VE SANAT ESERLERİ YASASI GEREĞİNCE
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ VE TİCARET A.Ş.'YE AİTTİR.

ISBN 978 - 975 - 21 - 1035 - 9

ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad.
No: 32 Mahmutbey - Bağcılar / İstanbul

Tel: 0.212.446 38 86 / 446 38 87
0.212.446 38 88

Faks: 0.212.446 38 90

<http://www.altinkitaplar.com.tr>
info@altinkitaplar.com.tr

İÇİNDEKİLER

Önsöz	5	Hakkı Devrim.....	170
Giriş	6	Haldun Dormen	177
Biliyor musunuz?	9	Halit Kıvanç	184
Adalet Ağaoğlu	19	Haluk Bilginer	191
Ali Poyrazoğlu	28	Hıncal Uluç	198
Anjelika Akbar	31	Hülya Koçyiğit.....	205
Aydın Ilgaz.....	38	Prof. Dr. İlber Ortaylı.....	212
Ayhan Doğan	44	İlhan Şeşen	216
Balkan Naci İslimyeli	49	Prof. Dr. İskender Pala.....	222
Belgin Akın	57	Kadir Çöpdemir	227
Betül Arım	63	Kenan Işık	232
Betül Mardin	69	Kerem Görsev	241
Beyazıt Öztürk	77	Metin Uca.....	246
Cahit Berkay	84	Mithat Bereket	252
Ceyhun Yılmaz.....	91	Müjdat Gezen.....	262
Demet Akbağ	95	Nebil Özgentürk.....	269
Ebru Cündübeyoğlu	102	Nevzat Doğanşoy	276
Ediz Hun	106	Özkan Uğur	282
Emel Karakaş.....	115	Perran Kutman	287
Prof. Emre Kongar	121	Savaş Dinçel.....	293
Erol Günaydın	128	Selim Başarır	300
Filiz Akın	136	Semih Sayginer	305
Fuat Güner	141	Prof. Dr. Türkan Saylan	312
Gani Müjde	147	Yüksel Aytağ	318
Gazanfer Özcan	153	Zülfü Livaneli	325
Gönül Ülkü.....	153	Son Söz	333
Gülten Dayıoğlu.....	160	Yazar Üzerine	337

ÖNSÖZ

Müzeler toplumların hafızasıdır, belleğidir. Bir ülkenin ne kadar çok müzesi varsa, orada o kadar demokrasi, o kadar düşünce özgürlüğü ve bir arada yaşama kültürü var demektir. Doğamızı, tarihi eserlerimizi yitiriyorsak, bunun nedeni müzelerimizin yetersizliğidir. Çünkü, korumacı düşünce müzelerin koridorlarından beslenir.

İstanbul Oyuncak Müzesi, meclisinin açılış günü olan 23 Nisan'ı "Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı" olarak kutlayan ülkemizde, çocukluk tarihinin önemli bir eksikliğini gidermektedir. Müzenin tüm zorluklara karşı egemenliğini korumasına ve ayakta durma çabasına bilim insanı duyarlılığıyla katkıda bulunan bir oyun arkadaşıdır, Ethem Kocabaş...

Araştırmacıların ilham perilerinin evi müzelerdir. Ethem Kocabaş'ın yapmış olduğu söyleşilerden oluşan bu kitap, çocukluk tarihinin son derece önemli bir seyir defteridir. Açıldığı ilk günden beri İstanbul Oyuncak Müzesi'nde oyuncak, oyun ve çocuk tarihinde araştırmalar, incelemeler, gözlemler yapan Kocabaş, kişisel gelişimde oyuncağın izini uzun süreden beri sürdürmektedir. Bana kalırsa, çocukluk tarihinin derinliklerinden bulup çıkardıklarını elinizdeki kitapla sınırlı kalmayacak, haritayı daha da genişletecektir.

Kitaptaki sanatçıların, aydınların yanıtlarında kendi çocukluğunuzdan da pek çok şey bulacak, hatıra albümünüzdeki nice fotoğraf daha da netleşecektir. İstanbul Oyuncak Müzesi'nin kapısından içeri giren bir ziyaretçi bir elinden çocuğunu tutuyorsa, ayrılırken öteki elinden de kendi çocukluğunu tutmaktadır...

Bu kitabın son sayfasını çevirirken bile, çocukluğunuz yanınızda olacak!

Sunay AKIN

GİRİŞ

İnsan, sevgiyle yaratılmış ve sürekli yeniden yapılanma halinde olan yüksek enerjili bir canlıdır. Kâinattaki her şey değişim ve gelişim halindedir. İnsanın zihinsel gelişimi de maddeden manaya, manadan da aşka bir enerji dönüşümü şeklindedir. Akıl, maddeden manaya olan yolculuğumuz desteklerken, manaya ulaşan kişi, gönül kapısından içeri misafir edilerek aşka kavuşur. Aşk, yaratılan her şeyi sevgiyle birleştirerek zamana ve mekâna hükmetme bilgeliğidir. Zihinsel olarak bu bilinç seviyesine ulaşmak, maddeyi ve manayı enerji ile ortak bir idrakte buluşturmak demektir. Dünyaya gelen her ruh bu öğretiye davet edilir. Bu davet özünde insanın kendini bilmesi, “Ben kimim?” sorusunun cevabını araması öğretisidir.

İnsan tüm yönleriyle sadece beş duyuyu referans alan bir algı boyutuyla açıklanamayacak kadar mucizevî bir canlıdır. Siz bu yazıyı okurken ayaklarınızın yanından geçmekte olan bir karıncanın sesini duymamanız, o karıncanın varlığına ilişkin gerçeği değiştirmez. İnsanı da sadece beş duyuyu referans alan algı boyutlarıyla açıklamaya çalışmak, ruhsal boyutunu bir ölçüde göz ardı etmek anlamına gelmektedir. Ama bu durum ruhlarımızın varlığı gerçeğini değiştirmez.

Varoluşu araştırmadaki en kapsamlı evrensel lügat, enerjidir. 21. yüzyılın dünyasında insanlık, varoluşunu anlamlandırmak için bilimsel çalışmalarında enerji deneylerine yönelmiştir ve bu yüzyılın insanları olarak bizler enerji çağında yaşıyoruz. İnsanın, evrende var olan pek çok farklı enerji boyutuyla bir araya gelmesinde belirleyici faktör niyettir. İnsan, varoluşa sevgiyle olumlu bir niyet armağan ettiğinde ve kendini düşünsel, duygusal, eylemsel olarak buna adadığında, evren de yaşanması asla mümkün gözükmeyen gelişmeleri kişinin yaşamına armağan eder.

Fiziki olarak evrenin büyüklüğünde nokta kadar bile yer kaplamayan insan beyni, düşünsel boyutta yıldızları ve galaksileri içine alabilecek kadar varlığı kuşatan zihni bir mucizedir. İnsan, beş duyunun algısal gerçekliği ile hayal dünyasının düşünsel ve duygusal gerçekliğinin buluşma noktasıdır. Gönül ve akıl arasındaki yolun yolcusudur.

İnsanlık sahip olduğu mucizevi zihin süreçleriyle dünyada ortak bir sınavdadır. Bu sınavın en zorlu aşamalarından birisi de çocuklardır. Sadece biyolojik olarak annesi ve babası olduğumuz çocuklarımızdan değil, dünyaya gelen her çocuktan insanlık olarak ortak bir sınava tabiyiz. Çünkü dünyaya gelen her çocuk, Yaradan'ın insanlığa duyduğu güvendir ve zihinsel açıdan da mucizevi bir emanettir. Bu bilinç, sevgi ve bilgiyle onlara destek olmayı da beraberinde getirmektedir.

Her insan, öncelikle kendini bilmeli, varoluş vaadini keşfedebilmelidir ki, yaşamında sevgiye ve mutluluğa kalıcı bir şekilde yer vererek bunu çocuklarla paylaşabilsin. Kalıcı sevgi ve mutluluk, asla yaşamın zorluklarını ortadan kaldırmak anlamına gelmez. İnsanın dünyada yaşadığı mutlumsuz, sağlıklı-hastalıklı, iyi-kötü, huzurlu-sıkıntılı gibi görünen birbirinin tersi deneyimler de duygusal ve düşünsel anlamda insanı temizleyerek geliştirirler. Sevgiyi ve mutluluğu, yaşama kalıcı bir şekilde davet edebilmenin bir yolu da bu bilince ulaşmaktır.

“Ben kimim?” sorusu, insanın varoluş vaadi olan meslekle buluşması açısından da çok önemlidir. Kendi zihin şifresine uygun meslekle eşleşebilen insanlar, bir yandan evrensel enerjinin gelişimine katkı sağlarken, diğer yandan da başta çocuklar olmak üzere insanların kendilerini keşfedebilmelerine yardımcı olurlar. İnsan, varoluş vaadi olan meslekle buluşunca, zamanla daha az temas eder hale gelir. Çocuğun mutlu bir şekilde oyun oynamaya dalması gibi, zaman hiç geçmesin ister. Bu aşamadaki kişi, evrensel ışığın yaşamına kalıcı şekilde armağan edildiğinin farkına varır. Kendimize sorduğumuz “Ben kimim?” sorusu da yaşamlarımızda ışığa kalıcı bir davettir.

Sunay Akın ve İstanbul Oyuncak Müzesi ile ortaklaşa gerçekleştirdiğimiz *Hep Çocuk Kaldık* adlı kitabımızda yer alan değerli bilim ve sanat insanları, zamana ve mekâna nasıl hükmedilebileceğinin, ışığın yaşamlarımıza kalıcı bir şekilde nasıl davet edileceğinin örnekleri arasındadırlar. Okumakta olduğunuz bu kitapta, “Ben kimim?” sorusunda derinleşen ve keşfettiği varoluş vaadinin peşinden koşup, bu vaade uygun meslekle eşleşen insanların zihinsel öğretileri yer almaktadır. Söyleşileri okurken siz de kendi oyuncaklarınızı, çocukluk anılarınızı, zihinsel olarak kim olduğunuza dair ipuçlarını, mutluluğa ve umuda giden yolların neler olduğunu bulacaksınız.

Zamana yazılan bu bilgi için başta yaşam öykülerini bizlerle paylaşan değerli insanlara, Sn. Sunay Akın, Belgin Akın, Başak Çalışkan ve Gürol Kutlu’ya, Altın Kitaplar’a ve kitabın yayma hazırlanmasında emeği geçen herkese gelecek nesiller adına teşekkür ederim.

Ethem KOCABAŞ

İstanbul - 30 Ağustos 2008

BİLİYOR MUSUNUZ?

“Bilgiden uzak duran insan, kendinden de uzaklaşmaya başlar.”

Benzersiz olduğunuzu biliyor musunuz?

İnsanlardan yaşamlarının en mutlu anılarını yazmalarını rica etseniz, bu soruyla ilgili kaleme alınacak düşünsel ve duygusal aktarımlar herkeste farklı olacaktır. Ayrıntılarıyla içinde yaşamayı arzu ettikleri bir ev hayal etmelerini istediğinizde de yine herkesin zihninde görselleştireceği ev farklı olacaktır. Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere, her insan düşünsel ve duygusal özellikleri itibarıyla benzersiz bir canlıdır. Bu nedenle “Seni anlıyorum,” sözü tam olarak ancak alfabedeki harfler bazında bir anlam ifade edebilir. Gerçekte düşünsel ve duygusal boyutlarda insanların birbirlerini tam olarak anlamaları mümkün gözükmemektedir. Bu durum insanın zihinsel benzersizliğinin bir sonucudur. İnsanlar arasında yaşanan pek çok iletişim sorunu da birbirlerinin ne düşündüğünü veya ne hissettiğini tam olarak anlamadıklarını sanmalarından kaynaklanmaktadır. Oysaki insanların zihinsel benzersizliğini bildiğiniz anda, önyargılarınızdan ve farz etmelerinizden de kurtulabilirsiniz. Bu, ilişkilerinizi olumlu yönde destekleyecek ve hayata mutluluk penceresinden bakmanıza fırsat verecek bir sırdır aslında.

İletişimin verimliliği, kullanılan dilin gelişmişliği ile de yakından ilgilidir. Çoğu insan duygu ve düşüncelerini ifade edecek kelimeleri bulmakta zorlanır. Zihninizdeki kelime lüğatinizin gelişmişliği, duygu ve düşüncelerinizi daha iyi ifade edebilmeniz açısından son derece önemlidir. İnsanların sözel yetenek anlamında ne kadar çok kelime bilgisine sahip oldukları ve ana dillerini ne ölçüde doğru kullanabildikleri de iletişimde farz

etme yanılığlarının ortadan kaldırılabilmesi için önemlidir. Ancak unutulmamalıdır ki bir kelime, farklı zihinlerde, düşünsel ve duygusal açılardan farklı anlamlara gelebilmektedir. Örneğin “paylaşmak” kelimesi kimisine göre bölmek anlamına gelirken, kimisine göre de birleştirmek anlamına gelebilmektedir. Bu nedenle kelimelere yüklenen düşünsel ve duygusal değerler de kişiye göre farklılıklar gösterebilmektedir.

İnsanlar bedensel özellikleri itibarıyla da benzersizdirler. Örneğin parmak izi ve gözün retina tabakası her insanda farklıdır. O halde diyebiliriz ki; dünyadaki her insan zihinsel açıdan ve fiziki özellikleri itibarıyla eşi benzeri olmayan bir canlıdır ve çok değerlidir. Günümüzde nesnelerin benzersizliğini büyük bir değer ölçüsü olarak gören insanlık, insanın benzersizliğinin değerini ne zaman anlayacak dersiniz?

Hepimiz dünyaya geldiğimiz andan itibaren çözülmesi çok zor ve benzersiz bir zihin şifresi ile doğarız. Bu şifrede ruh, duygu, düşünce, zekâ, beyin, karakter, genetik kayıtlar ve enerji gibi pek çok değişik boyut vardır. İnsanın zihin şifresinin çözülmeye çalışılacağı ve bilinçli bir şekilde desteklenmesi gereken ilk dönem yedi yaşına kadarki gelişim evresidir. Bu nedenle, ilkökul olan aile ve ilk öğretmenler sayılan anne-baba, çocuğun zihinsel gelişimi açısından öncelikli öneme sahiptirler. Ancak unutulmamalıdır ki, zihin şifresini çözecek ve geliştirecek asıl kişi çocuğun kendisidir. Çocuklarımız bizlerin beklentilerini karşılamak için değil, kendi varoluş vaatlerini gerçekleştirmek üzere dünyaya geldiler. Bu nedenle de aile ve eğitim bilimleri, “Ben kimim?” sorusunu sorması noktasında çocuğa destek olmalıdırlar. İçsel keşif yolculuğunda bilimsel çalışmalardan da en üst seviyede yararlanılması için çocuklara ışık tutmalıdırlar. Çünkü insan, bilim ve gönül arasındaki yolda ilerleyerek kendini merak, tevazu, sevgi ve hoşgörüyle keşfeder.

Düşünsel ve duygusal süreçlerin her insanda farklı olmasının nedeni, yaşamın deneyimleri ile bu deneyimlerden elde edilen sonuçların herkeste değişik olmasıdır. Yaşamın deneyimlerine eşlik eden zihinsel faaliyetler beynimizde benzersiz bir sinir ağı (nöron ağı) geliştirir. Nöron ağını, içinde çok sayıda kitabın olduğu bir kütüphaneye benzetebiliriz. Dolayısıyla beyin kütüphanemizde ne kadar çok kitap varsa, o ölçüde üst düzey beyin performansı gerçekleştirebiliriz. Beyin kütüphanesi çok gelişmiş bir insanı da an-

cak aynı şekilde gelişmiş beyin kütüphanesine sahip olan insanlar anlayabilirler. Bu nedenle bir insanın zihinsel eleştirisini yapacak veya bir insanı zihinsel olarak keşfetmeye çalışacak kişinin, çalışmasına konu olan insanın zihniyle denk bir enerji, yani bilgi seviyesine sahip olması önemlidir.

Beyin denen mucize

Çocukluk yıllarınızdaki ilk oyuncağınızı hatırlamanız istense, beyniniz zamanda geriye giderek oyuncağınızla sizi zihninizde görsel olarak bir araya getirecektir. Çağımızda bilim insanları beyin bu zamanda yolculuk özelliğinin geleceğe ilişkin ne şekilde etkiler sağlayabileceğini de merak ediyorlar. İnsanın gelecekte olacakları hayal etmesinin, ileride yaşanacaklara etkisi araştırılıyor.

Beynimizde sayıları milyarlarla ifade edilecek kadar çok sinir hücresi (nöron) bulunmaktadır. İnsanlar düşünsel veya duygusal bir zihin faaliyeti gerçekleştirdiklerinde bu sinir hücreleri arasında etkileşim olur. Yapılan bilimsel araştırmalar göstermektedir ki, beynimizdeki sinir hücrelerinin birbirleriyle kurabileceği olası bağlantı sayısı sonsuza uzayıp gitmektedir. O halde diyebiliriz ki “sonsuzluk” bir tanıma göre de sonsuzluğu içinde yaşatan insandır. Bu bilgi her insanın neden üst düzey beyin potansiyeline sahip olduğu konusunda da önemli bir bilimsel veridir. Unutulmamalıdır ki, uygun çevresel düzenlemeler ile zihinsel olarak keşfedilmeye çalışılan her sağlıklı çocuk, ön plandaki zihin süreçlerine göre eğitimle buluşturulur ve zihin şifresine uygun meslekle etkileşmesi sağlanırsa üst düzey beyin faaliyeti sergiler.

İnsan beyni sürekli değişim ve gelişim halinde olmak üzere tasarlanmış eşsiz bir sistemdir. Merak etmek, araştırmak, bilgiye ulaşmak, bilgiyi sentezlemek ve bilgiyi paylaşmak insan olmanın en önemli gerekliliklerindendir. Bu nedenle başta okumak olmak üzere bilgi içerikli çalışmaları takip etmek insan zihninin öncelikli talepleri arasındadır. Bilginin akla yansıyan ışığına bilim, gönle yansıyan ışığına ise sanat denir. Konu sanata gelmişken belirtmek isterim ki doğa, görsel zekâsı en gelişmiş ressam, müzik zekâsı en üst seviyede besteci ve icracı, matematik zekâsı da en ileri boyutta olan bir mühendistir. Bu nedenle doğanın çocuklarından zamana hükmeden âlimler ve sanatçılar çıkar.

İnsanlar vücutlarının su ihtiyacını hemen karşıladıkları gibi beyinlerinin bilgi ihtiyacını da karşılamaya gereken özeni gösteriyorlar mı? Bu konuda siz de şu sorulara cevap arayabilirsiniz: Ayda kaç kitap okuyorsunuz? Televizyonlarda ne tür programları tercih ediyorsunuz? Hediye anlayışınızda kitabın yeri nedir? Müzelere ne kadar ilgi gösteriyorsunuz? Sanata yaşamınızda ne kadar zaman ayırıyorsunuz? Merakın yaşamınızdaki yeri nedir?

Beynimiz değişik faaliyetler için bünyesinde bir iş bölümü gerçekleştirmiştir. Beynin bu görev paylaşımını, günlük yaşamda işlerin aile bireyleri arasında bölüştürülmesine benzetebiliriz. Evi temizlemekle biri ilgilenirken, diğer kişinin yemek yapması ve bir diğerinin de alışverişe gitmesi gibi beynimizde de pek çok farklı işlevden sorumlu bölgeler vardır. İnsan beyninin bizatihi kendisi paylaşımın, birbirine destek olmanın ve uyumlu çalışmanın eşsiz örneğidir. Bu nedenle özellikle bireysel gelişim eğitiminin temeli beyni tanıma eğitimiyle başlar. Her eğitim, temelinde “Ben kimim?” sorusuna cevap aramakla başlar.

Nasıl bir insan olarak tanınırsınız?

İnsanlar farklı çevrelerde dünyaya gelirler. Öncelikle anne ve babalarımız farklıdır. Aynı aile içinde bile kardeşlerin tercihlerinde farklılıklar gözlemlenir. Kimi çocuk kitap okumaya ve arkadaşları ile oynamaya öncelik verirken, kimisi de resim yapmaya veya müzik dinlemeye öncelik verebilir. Çocukken yetiştiğimiz çevredeki tercihlerimiz, zaman ilerledikçe boş vaktimizi, paramızı veya zamanımızı harcamadaki öncelikli değerlerimiz olarak karşımıza çıkar. Tüm bu zihinsel deneyimler bir süre sonra da düşünce sistemimizde etkili olan karakter özelliklerimizi yapılandırır. İnsanların birbirleriyle ilgili sahip oldukları olumlu veya olumsuz düşünceleri, karakter özelliklerinin uyumuyla yakından ilgilidir. İnsanlar karakter olarak kendilerine benzer davranış özelliklerine sahip kişilerle arkadaş olmayı daha çok tercih edebilmektedirler.

Karakter özelliklerinin gelişiminde çocukların yedi yaşına kadarki gelişim dönemi öncelikli öneme sahiptir. Çocuklar, genetik uyumdan dolayı anne ve babalarının karakter özelliklerini örnek alırlar. Karakter gelişiminde anne ve babadan sonra ikinci olarak diğer aile bireylerinin ve çocuğun bakımına yardımcı olan kişilerin karakter özellikleri önemlidir.

İnsan bilimlerinde çok sayıda farklı karakter özelliği tanımlaması yapılmaktadır. Bu konuda yalvarıcı, suçlayıcı, hesapçı, dağınık, saldırgan, saldırgan olmayan, kendini beğenmiş, kıskanç, cimri, haset, korkak, disiplinli, programlı, esnek, rahat, ürkek, içe dönük, dışa dönük, beş duyu ile yaşayan ve sezgileri ön planda olan gibi bazı karakter özelliği kabullerini örnek olarak verebiliriz. Zihinsel gelişimin en üst seviyede desteklenmesi açısından, değişiklik, iç seslilik ve akli hissel denge karakter özelliklerine dikkat edilmelidir.

Yaşamınızda yeniliklere ne kadar yer ayırıyorsunuz?

Yaşamınızda yeniliklerin ne kadar yer edinebildiği sorusu, değişiklik karakter özelliğinizin ne ölçüde gelişmiş olduğu ile yakından ilgilidir. Değişiklik karakter özelliğindeki kişilerin yaşamında yenilikler vazgeçilmez ihtiyaçtır. Bu karakter özelliğindeki kişiler fiziki veya zihinsel manada atalet sorunu yaşamazlar. Değişiklik talebi, merak alanında bilgi olan insanların da ortak özelliğidir. Bilginin kişinin hafızasında kalıcı olarak yer edinebilmesi için, o bilginin kişinin yaşamında önemli bir yerinin olması ve dikkat çekmesi gerekmektedir. Her tür yeni bilgi beyin kütüphanesini geliştirir. İnsan beyninin sürekli gelişim halinde olması, değişiklik karakter özelliğinin beyin için de önemli olduğunun bir göstergesidir. Bir ülkenin nüfusunun ne kadarının değişiklik odaklı karakter özelliğine sahip olduğu sorusu, o ülkenin kitap, gazete ve dergi okuma istatistikleri ile de yakından ilgilidir. Yine görsel medyada ne tür programların izlenmek için daha çok tercih edildiği, ülke insanların merak alanında bilginin ne boyutta yer edinebildiği hakkında da fikir verebilir.

Yaşamınızın gidişatını siz mi belirliyorsunuz?

Kendinize çok yakıştığını düşündüğünüz ve severek giydiğiniz bir kıyafetiniz hakkında, çevrenizdekiler olumsuz geri bildirim verirse ne yaparsınız? Ya da yalnız kaldığınız zamanlarda içinizde bir ses size arkadaşlık eder mi? Bu sorulara vereceğiniz cevaplar iç sesli kişilik özelliğinizle ve içsel zekânızla yakından ilgilidir. İç sesli kişilik özelliğindeki kişiler karar almak konusunda başkalarından etkilenmezler. Sürekli kendileri ile bir iç paylaşım halindedirler. İç sesli insanlar düşüncelerini belirtmek konusunda da hiç tereddüt etmezler. Başkalarından alacakları geri bildirim ço-

ğu kez ya uzlaşma ya da düşüncelerini geliştirmek açısından başvurdukları bir yöntemdir. İç seslilik başkalarının düşüncelerini dikkate almayacak kadar baskın olursa, o takdirde hata yapma ihtimalinin fazlalaşmasından da bahsedilebilir. Bu nedenle başkalarını dinlemeye özen gösteren tarzda bir iç seslilik, örnek alınacak karakter özellikleri arasındadır.

Akıl ve gönül arasındaki yolda mı yürüyorsunuz?

Bir toplantıya giderken aracınızın yolda arıza yaptığını varsayın. Toplantıya yetişemeyeceğinizi anladığınızda kendinizi nasıl hissedersiniz? Bu durum o günkü mutluluğunuza ve huzuruza ne kadar etki eder? Bu soruların cevabı akıl ve gönül arasındaki yolda yürüyüp yürümediğinizle yakından ilgilidir. Daha dünyaya geldiğimiz ilk anda görme, hissetme, koklama, işitme ve tat alma olarak tanımlanan beş duyu organlarımız, yaşamın algısal şifresini çözmek için büyük bir merakla her şeyi keşfetmeye başlarlar. Sevgi ve aşk gibi duygusal süreçlerin dili ise insana bedensel doğumdan önce armağan edilmiştir. Bu dil, ruhsal yanımızın dilidir ve bunun için de hissel kişilik özelliği çok önemlidir.

Hissel yönü gelişmiş olan insanlar, keşfetmenin ve maddeye şekil vermenin en önemli gerekliliği olduğunu düşündüğüm iki şeye sahip oluyorlar. İlham ve ufkun ötesini görebilecek sezgi gücü. Ufkun ötesini görmek akıl ile bakmayı gerektirirken, akıl yolunu kaybedince pusulası sezgiler oluyor. Sezgilerin pusulasının insana doğru yönü gösterebilmesinde belirleyici faktör ise niyettir. İnsanların yaşamlarında yaptıkları seçimler olumlu veya olumsuz gelişmelere vesile olurlar. Seçimlerimizin ne tür gelişmelere vesile olacağı konusunda en önemli kıstas niyetinizdir.

İnsan, aklın ve hislerin bir karışımıdır. Kişinin mutlu ve huzurlu bir yaşam sürebilmesi için, aklın ve hislerin birbirini tamamlaması önemlidir. Bazı durumlarda bu denge ya mantık ya da hisler tarafına aşırı ölçüde bozulabilir. Mantığı hislerine belirgin bir şekilde baskın olan kişilerde menfaat, sorumluluk bilincinden daha öncelikli hale gelebilmektedir. Eğer dünyadaki her dâhi yaptığı işin parasal olarak karşılığını almanın hesabını yapmaya kalksaydı, bugün insanlık ne noktada olurdu dersiniz? Bu nedenle davranış bilimlerinde tercih edilen, aklın ve hislerin kişide denge durumunda olması öğretisidir.

Akli hissel denge, akıl ve gönül arasındaki yolda yürümenizi sağlar. Günümüzde dünyanın bu kadar savaşla, açlıkla, dehşetle ve insanlık dışı olaylarla karşı karşıya kalmasının temel nedenlerinden birisi de insanlarda hissel kişilik özelliğinin korunmasına ve desteklenmesine yeterli özenin gösterilmemesidir. Akıl, menfaat ile donanımlı olarak hislere o denli baskın hale getirilmeye çalışılmaktadır ki, bunun sonucunda da değer anlamında, madde mananın önüne geçmeye başlamıştır. Bu nedenle çocuklarımıza güzel bir dünya armağan edebilmek için insanlığın duygusal ve düşünsel bilinçlenmesine önem vermemiz gerekir. Akli hissel denge de hissel taraf, aklın motive edilmesi ve kişinin yaşamında olumlu düşünme öğretilmesine ulaşabilmesinin desteklenmesi açısından önemlidir. Akli hissel denge ahlak kavramının da teminatıdır.

Yeteneklerinizin farkında mısınız?

Zekâ; müzik, matematik, görsel, bedensel, tinsel, sözel ve iletişimsel boyutları olan genetik temelli bir zihin fonksiyonudur. Her insanın ön planda olan zekâ türlerine bağlı şifresi ve dolayısıyla da yetenek anlamındaki potansiyeli farklıdır. Kimi insanda müzik zekâsı ve matematik zekâsı ön plandayken, başka bir kişide görsel zekâ ve sözel zekâ ön planda olabilir. Önemli olan kişinin kendi zekâ boyutlarının şifresini çözmesidir. Zekâ, desteklenerek geliştirilebilen bir zihin sürecidir. Ancak önemle belirtmek isterim ki kişinin genetik süreçlerle ön plandaki zekâ boyutlarının tespit edilmeye çalışılması, üst düzey beyin performansının desteklenmesi açısından son derece önemlidir. Çocukların yeteneklerinin tespitinde oyuncak, oyun ve aktivitelerle ilgili olarak onlara çeşitli seçeneklerin sunulması ve akabinde de seçim hakkı verilmesi gerekir. Çocuk seçim hakkını kullandığında, yeteneği ve ön plandaki zekâ boyutları hakkında çevresine ipuçları vermeye başlar. Bu ipuçları aynı zamanda çocuğun ileride mutlu ve başarılı olabileceği meslekler hakkında da önemli bilgiler içerir. Unutmayın, sıradan insan yoktur, kendini keşfedememiş veya keşfedilememiş insan vardır.

İlk oyuncağınızı ve sakladığı sırları biliyor musunuz?

Sizi bir an için çocukluk yıllarınıza geri götürüp ilk oyuncağınızı hatırlamanızı istesek, zihninizde hangi oyuncağınızın görüntüleri beliriyor? En

çok severek oynadığınız oyunlar veya sevdiğiniz aktiviteler dediğimizde neleri hatırlıyorsunuz? Bu sorulara vereceğiniz cevaplar, zihin şifrenize ait belirli sırları da içermektedir ve kendinizi tanımanız anlamında önemlidir.

Oyuncak denince hep çocuklar aklımıza gelir. Oysaki insan, oyuncaklı ve oyun oynamayı hayatı boyunca hiç bırakmaz. Yetişkinlikte sadece oyuncakların ebatları ile oyunlardaki rollerimiz değişir. Çocuk kalabilmeyi başaran yetişkin tanımlamasına en iyi örnek bilim insanlarıdır. Bir bilim insanının en önemli özelliği merak etmesi, araştırması ve keşfetmeye çalışmasıdır. Çağımızda çocuk kalabilmeyi başarabilen bilim insanları, evrendeki karanlık maddenin sırlarını çözmeye çalışıyorlar. Büyük Patlama'dan sonraki enerji kütle dönüşüm süreçlerinin keşfi oyunları, laboratuvar araçları ise oyuncakları olmuş.

Oyuncaklar çocuğun zihin gelişimiyle ilgili ipuçları içerdiklerinden, oyuncak seçiminde aşağıdaki sorulara cevap aranmasında fayda vardır:

- Hangi zekâ boyutlarının gelişimini destekliyor?
- Hangi karakter özelliklerinin gelişimini destekliyor?
- Hangi merak alanlarının gelişimini destekliyor?
- Kullanılan malzemenin sağlık ve uygulama güvenliği açısından yeterliliği nedir?

Ebeveynler çocuklarına oyuncak alırken kendi karakter özellikleri ve zekâ boyutlarına göre oyuncak seçerler. Başka bir ifadeyle aslında kendilerine oyuncak aldıklarının çoğu kez farkında bile değillerdir. Çünkü beğeni dediğimiz seçimlerimizi belirleyen etkiler, bizim zihnimizle uyumlu olan insan, bilgi, nesne ve olaylar gibi algısal uyarılardan ileri gelir. Bu nedenle anne ve babaların çocuklarının zihinsel gelişimini kendi zihin şifreleri ile sınırlamamaları için, zihin süreçlerinin ne anlama geldiği konusunda bilgilenebilmeye önem vermeleri gerekmektedir.

“Düşünceye dönüşmek, insanın zamana ve tarihe hükmetme sırrıdır.”

*Hep
Çocuk
Kalanlar*

Türk edebiyatının önemli isimlerinden olan Adalet Ağaoğlu, çok sayıda öykü kitabı, deneme ve anı-romanı türündeki eserlerini zamana yazmış değerli bir düşünce insanıdır. Yazarların zihinlerinde herkesin giremediği, kendilerine ait özel odaları vardır. Adalet Ağaoğlu da söyleşi için beni sadece kendisine ait olan bu odada ağırladı. Odanın her yanında anıların izleri vardı. Bu izler çoğu kez papatyalarla defter yapraklarına yazılmıştı. Bir girdap gibi duygu ve düşünceyi içine çekerek önce sizi derinlere götüren, sonrasında ise hiç bilmediğiniz güzellikteki başka boyutlarda yine su yüzüne çıkaran bir paylaşımdır Adalet Ağaoğlu.

Sizi biraz çocukluğunuza götürmek istiyorum. Çocukluğunuz nerede geçti? Hatırladığınız ilk oyun ve oyuncaklarınız nelerdir? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğum tek bir coğrafyada geçmedi. İlkokulu bitirene kadar ki çocukluk anılarımın Nallıhan'da, büyük kısmının da Ankara'dan çok İstanbul'da olduğunu söyleyebilirim. Nallıhan'da ortaokul olmadığı için ilkokulu bitirdiğim 1938 yılında, ailem eğitim hayatım için Ankara'ya göçmek zorunda kalmıştı. Çünkü ailenin üç erkek çocuğu arasında tek kız çocuk bendim. Ağabeyim ilkokulu benden önce bitirdiği için onu yatılı okula göndermişti. Beni yatılı okula göndermediler. Okumakta da çok ısrarlıydım. Hatta okula devam etmek için grev bile yapmıştım. Çünkü babam, "Yeter artık, kız çocuğunu daha fazla okula gönderemem," diyordu. Halbuki o zamanlar kız çocuklarının da okutulması mecburiyeti vardı. On iki yaşından önce İstanbul ve Nallıhan, on iki yaşından itibaren de Ankara'da çocukluk anılarım vardır.

"İki kibrit kutusuna düğümle ip geçirilir ve çatıdan çatıya ya da pencereden pencereye arada kalan mesafe bu ip aracılığıyla kapatılır, sözde telefon konuşması yapardık."

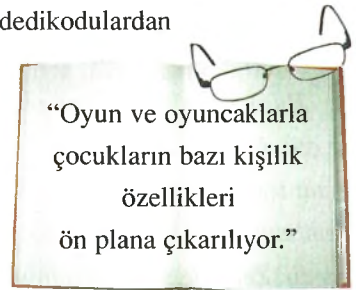
Nallıhan'da oyuncak satılan veya yapılan bir yer yoktu. Fakat biliyorsunuz, yoklukta insanlar birtakım icatlarda bulunurlar. Folklorik kültürün kaynağı başka nedir ki? Mesela benim siz konuyu gündeme getirdiğinizden beri hayretle hatırladığım ilk anılarımdan biri telefon oyunudur. İki kibrit kutusuna düğümle ip geçirilir ve çatıdan çatıya ya da pencereden pencereye arada kalan mesafe bu ip aracılığıyla kapatılır, sözde telefon konuşması yapardık. Karşılıklı konuşmak için avazımız çıktığı kadar bağırdık. Aslında duyduğumuz birbirimizin bağırma sesleriydi. Kasabada, haftada bir ke-re büyük bir pazar kurulurdu. Çevre köylerden gelen köylüler işde unu getirirlerdi. Bu işde unu bize "kavut" diye öğretilmişti. Biz çocukların kavut torbalarımız vardı. Pazar günü yaklaşırken tüm kardeşler birbirimize, "Kavut torbamız hazır mı?" diye sorardık. En sevdiğimiz şey buydu.

Üç erkek kardeşin arasında tek kız olduğumdan oyun ve oyuncaklarımız da biraz farklıydı. Kavut ise hepimizin ortak oyunlarından birisiydi.

O zamanlar erkek çocukların cebinde az da olsa muhakkak harçlık bulunurdu. Benim olmazdı ve kavut almak için babamın dükkânına gider, basını öne eğerek kavut parası istediğimi belli ederdim. Babam da durumu anlayıp bana kavut parası verirdi. Yine hatırlıyorum “fırıldak” denilen bir oyuncakım vardı. Bir sopanın ucunda, koşarken dönen renkli kâğıt parçası. Annemle babam küçüklüğümüzde bir yere misafirliğe gidecekleri zaman bizi götürmezlerdi. Ağabeyim, “Ben onlara evde bakarım,” derdi, ama içimizdeki en korkak kişi de oydu. Eğer bir bakıcımız yoksa ağabeyimin gözetimine bırakılırdık. Fakat inanın, ağabeyim tualete gittiği zaman bile onu biz beklerdik. O nedenle ortanca kardeşim ve ben ağabeyimi korkutma oyunları oynardık.

Hatırladığım bir şey de; evimizin karşısında 15. yüzyıldan kalma Koca Han adında bir han vardı. Nallıhan, İpek Yolu’nun üzerindedir. Zaten kozası ve ipeği çoktur. Esnaf olan babamın bir işi de koza yetiştirmekti. İstanbul seyahatlerinde tren istasyonu nerede varsa oraya kadar atla giderdi. Üç dört binek aracını birden tanıdım. Daha küçükken uçak hariç hepsine bindim (hayvan, tren, otobüs, vapur...). İlki, ağabeyimin etkisiyle bindiğim bir koçtu. Köylülerle sık sık etkileşim halindeydik. Bu nedenle yazarlığım da bilinçaltımdaki bu etkiler sık sık ortaya çıkar. Sanki köylüyü ve Anadolu’yu bilirim. Babam aracılığıyla çok değişik insanlar gördüm. İlk romanım *Ölmeye Yatmak* da aslında bir yerde bilinçaltımda saklananların ortaya çıkması gibi...

Babamın ve annemin bir huyu vardı; yüksek sınıftan insanlarla bizi temas ettirmezlerdi. Hatta kendileri de pek temasa geçmezlerdi. Sonradan öğreniyorum ki, babam esnaf olduğu için dedikodulardan ve aldı verdilerden pek hoşlanmazmış. Alın teri ile kazanmak onun yaşam felsefesi idi. İnsanlara ayrıcalık yapılmasını sevmezdi. Tanıdıklarından biri bir gün yüksek makama gelirse, bu düşüncesinden dolayı o kişinin yanına hiç uğramazdık.

Yazarın notu

Zekâ, farklı boyutları olan bir zihin sürecidir ve sayısallaştırılamaz. Önemli olan, zekânın kendini gerçekleştireceği bir çevreyi bulabilmesidir.

İkinci binek aracım, sırtında iki küfe taşıyan bir eşeğin küfesinde seyahatti. Annem at binerdi. Atta annemin kucağında gittiğimi de hatırlıyorum. Sonraları da atlı arabaya bindiğimizi. Babam yılda üç dört kere İstanbul'a giderdi. Yazları bizi de götürürdü. Bu nedenle benim bir de İstanbul oyuncaklarım vardı. Bunlardan biri yoyoydu. Erkek çocukların gri, ciddi ve biraz daha büyük yoyoları vardı. Benimkisi ise renkli ve çok süslüydü. Bir de sapan oyunu oynardık. Teyzemin çocuğu bir gün bize geldiklerinde elindeki sapanla kuş vuracağım diye beni anlımdan vurmuştu. Alnımdaki bu yara izi hâlâ durur. Sapanla genelde erkek çocukları oynardı. Oyun ve oyuncaklarla erkek çocuklarında bazı kişilik özellikleri ön plana çıkarılıyor, diye düşünüyorum.

Hep söylediğim bir şey vardır. Oyuncaklar zihin süreçlerini destekler ve geliştirir. Zekânın erkeği dişisi olmaz. Matematik zekâsının veya müzik zekâsının erkeği dişisi olmaz. Erkek ve dişi faktörleri daha ziyade fiziksel ve duygusal özelliklerde farklılıklar gösterebilir, diye düşünüyorum. Çocuklardan yetişkin dönemlerinde beklenen bazı davranışlar, adeta oyuncaklarla onlara prova yaptırılıyor. Oysaki insan beyni, zihin süreçleri, zihnin performansı, zekâ ve yaratıcılık açılımında insan olmanın ortak ve eşsiz potansiyelleri vardır.

Çok güzel bir açıklama yaptınız. Zaten bu nedenle çocuğun dört yaşına kadarki gelişim döneminin çok önemli olduğuna atıfta bulunuluyor.

Bu dediğiniz dört yaş olayı özellikle zekâ açısından çok önemlidir. Bir çocuğun benzersiz zekâ dağılımında hangi zekâların ön planda olduğunun tespit edilmesi ve desteklenmesinde bir buçuk, dört yaş aralığı çok önemlidir. Beyinde bu dönemde var olan bağlantılar (sinaps) en üst seviyededir. Zekâ ile sinaps bağlantıları yakından ilgilidir. Bir konuda birbiri

ile paylaşım içerisinde çok sayıdaki beyin bağlantısı, o konudaki üst düzey beyin performansını destekler. Karakter özelliği açısından da özellikle yedi yaşına kadarki dönem çok önemlidir.

Bu bakımdan, ırk ayrımı gibi erkekler kadınlar ayrımını çok ön plana çıkarıp, erkekler kadınları eziyor diye geri planında erkek çocuğun yetiştirilme tarzına bakılmadan yorumda bulunmak bana pek de doğru gelmiyor. Erkek kahraman olsun diye besleniyor. Zaten erkek de adeta öyle gözük-mek istiyor. Hatta evin geçimi konusunu üstlenmesi de erkekten bekleniyor. Onun için karısını döven erkeklerin bir kısmı, bu beklentileri karşılayamayan erkekler oluyor. Burada psikolojik bir durum söz konusudur.

Toplum, dediğiniz gibi oyuncaklarla çocuklarına belirli kıyafetleri giydiriyor. Kız çocuklar ütüyle oynar, erkek çocuklar da güç odaklı oyuncaklarla oynar şeklinde çocuklar belirli kalıplarla sınırlandırılıyor. Oyunlar, zihinsel gelişimi destekleme açısından çocukları oyuncaklara nazaran biraz daha az baskılıyor. Çocukluğunuzda oyunlarla aranız nasıldı?

Annem beni erkek kardeşlerimle beraber oynamam için dışarı bıraktı. Hava kararana kadar oynardık. Erkek kardeşlerimin üstünün pisenmesine kimse aldırılmazdı. Ama benim çok temiz olmama annem her zaman özen gösterirdi. Annem çok titizdi, ama bana karşı daha fazla...

Edebi yanınız çok güçlü. Sanırım, bunda da sözel edebi zekânızın ve duygusal zekânızın gelişmişliğinin etkisi var. Çocukluk anılarınıza baktığınızda da doğanın burada sizin için esin kaynağı oluşturduğundan bahsedebiliriz. Üstelik siz ayrıntılara ve değişikliklere dikkat eden yenilikçi bir insansınız. Değişiklik insanları ayrıntılara çok dikkat ederler. Değişiklik kişilik özelliğindeki insanlar, yeni deneyimleri ve buna bağlı farklı bilgileri talep ederler. Dolayısıyla özellikle okuma faaliyetiyle araları çok iyidir. Sizin için ayrıntıları iyi gözlemleyen bir değişiklik insanı diyebilir miyiz? Çocukluğunuzda okumayla aranız nasıldı?

Yazarın notu
*Doğa, zekâ ve
kişilik gelişiminde
önemli bir yere
sahiptir.*

Benim, *Göç Temizliği* adlı bir kitabım var. Burada bir yazarın kendisini anlatıp anlatamayacağını sorguluyorum. Bu kitabımda Ankara'daki yirmi iki yıllık çalışma odamın romanını yazdım. Anı yazmak başkadır, bir odanın romanını yazmak ise başka bir şeydir. Ben tıpkı sizin söylediğiniz gibi o odadan ayrılırken bütün ayrıntıları not ettim. Perde yanığından masadaki bardak izine kadar...

Cumhuriyetin 10. yıldönümünde Ankara'da büyük bir tören yapılmıştı. Henüz ilkokula başlamamıştım. Annemle babam o törene gitmiş ve dönüşte de bizlere armağan getirmişlerdi. Gelen armağanlar kardeşlerime top, bana ise tenekeden yapılmış süslü bir çocuk arabasıydı. Arabanın içinde mikadan bir bebek vardı. Bana bir bebek arabası getirilmesinden hiç hoşlanmamıştım. Fakat bebeği içinden çıkarıp krepon kâğıdından ona elbiseler hazırlardım. Değişik şeyler, yeni modeller icat etmeyi severdim.

Babam bir seferinde İstanbul'dan gelirken bana neredeyse gerçek ölçülerinde bir bebek getirmişti. Oturup kalkabilen, bakıp konuşabilen bir bebek... Ancak, o bebek her gün oynayayım diye elime verilmezdi. Oturma odamızın duvara gömülü yüklük diye bir dolabı vardı. Annem ben yetişemeyeyim diye o bebeği yüklüğün en üst rafına oturturdu. Onu ancak dolap açılınca görebilirdim. Annem oraya hasretle baktığımı görünce bebeğimi bana verirdi. İçimde bir acıma duygusu, ona mı kendime mi bilmem. Onunla oynar ve konuşurdum. Fakat üç beş ay sonra o bebek birden yok oldu. Bu benim hayatımın ilk ve en büyük yıkımıdır. Sanki onunla birlikte ben de yok olmuştum.

Memur takımından biri, benim bu bebeğimi duymuş ve babama, "Kızınıza getirdiğiniz bebekten bir tane de benim kızıma getirebilir misiniz?" demiş. Babam gitmiş gelmiş ama ısmarlanan bebeği getirmeyi unutmuş. Sözü söz değil mi, o da benim bebeğimi bu beye vermiş. Babam, "Biz Adalet'e nasıl olsa bir dahaki sefere alırız," demiş. O bir dahaki sefer hiç gelmedi.

Çocukluktaki okuma merakıma gelirse: Annemin babası savcıydı. Savaş yıllarında Nallıhan'a tayin edilmiş. Annem ve babam da o zaman karşılaşmışlar. Annemin babası ile kocası ak ile kara gibi birbirinden çok farklı tiplerdi. Onların ilişkilerindeki garip ayrıntıları çok iyi hatırlıyorum. Büyükbabamın elinde hep bir gazete görürdüm. Babam da biz doğana kadar Nallıhan'ın camisinde hafızmış. Sesi güzel olduğu için Münir Nurettin Selçuk, Hafız Burhan gibi biriymiş. Bana hep, "Aile geçmişinizde sanatçı biri var mıydı?" diye sorulduğunda hayır deyip durdum. Halbuki şimdi bunu düşündüğüm zaman babamın da bir ses sanatçısı olabileceğini, *Sinekli Bakkal*'ın Rabia'sı gibi bir hafız, mistik bir sanatçı olduğunu çözebiliyorum. Babam miyop olduğu için de takma adı "Kör Hafızmış". Hani sanki "Kör Âşık Veysel" der gibi...

Annemle babamın yatak odasında, karyolanın başında bir dolap vardı. Duvarın içine gömülü bir dolaptı. Kapısı aralıktı, ben de oradan çeke çeke birkaç parça kâğıt çıkarmış, bunun için de azarlanmışım. Bu kâğıtlar büyükbabamın dergileriymiş. O dergi sayfalarının görüntüleri hiç gözümün önünden gitmez. Mesela hilal üstüne oturmuş bir peri kızı... Bundan sonra nerede bir kâğıt parçası görsem okumaya başladım. Maydanoz almaya gönderdiklerinde dahi yolda bir kâğıt parçası görsem eğilip alır, okurdum.

Anlattığınız bebeğiniz sizde hayal kırıklığı yaratırken, başka bir çocukta mutluluk kaynağına dönüşmüş. Oyuncaklar sanki bir yerde bizleri, hayatın bize verdiği ve aldığı mutluluklara hazırlıyor.

Ben çocuk sahibi olma isteğini hiç taşımadım. Garip ama öyle... Babamın dükkânındaki ilkokul defterlerini hatırlıyorum. Bu defterlere yazmayı, kenarlarını süslemeyi çok severdim. Bugün bir çocuğa kitap imzalayacağım zaman mutlaka bir köşesine papatya resmi çizerim. Şunu da belirtmek isterim. Özellikle küçük kır papatyası benim için çok değerlidir. Çocukluğumda kira birlikte gittiğimiz ablalar başıma papatyadan yapılmış taç takarlardı. Sonra da beni seyrederdlerdi. Kır papatyasından bahsediyorum. Bu benim hayatımın çiçeğidir. Hâlâ okul defterlerini ararım. Romanlarımı okul defterinde başlamadan yazamam. O defterler benim oyuncağımdı.

Ortaokulda sarı defterler vardı. Bunlar benim en çok tercih ettiklerimdi. Ortaokulda her gece o defterlere bir roman yazmaya başladım. O zamanki yazı denemelerim hep aşk veya fakir çocuk romanlarıydı. Çünkü farklı biri olmanın anlamını ortaokulda öğrenmiştim. Okulda şehir çocukları vardı. Ben ise kasabadan gelmiştim. Saçlarım örgülüydü. O zamanlar, okulda bana geri kalmış yaban bir kişi gözüyle bakılıyordu. Hep bana gülüyorlardı. Bu durum ağıma gitmişti. Okuldaki en yoksul ailenin kızı hâlâ benim en iyi arkadaşımıdır. Biz ortaokul ve lisedeyken karneyle ekmek alırdık. Zeytinimi bu arkadaşımınla paylaşırdım, o da ayvasını benimle...

Hayatınızda duygusal yanınızı besleyen pek çok deneyim yaşamışsınız. Hissel açıdan gelişmiş olan iç dünyanız, okuma merakı ve değişiklik kişilik özelliği ile beslenince, bizlere Adalet Ağaoğlu'nu armağan etmiş.

Olabilir.

Seyahat etmeyi seven bir kişilik özelliği ile karşı karşıyayız diye düşünüyorum.

Evet, seyahat etmeyi severim, ama yalnız başıma olmasını tercih ederim.

Bence iç sesi ile sürekli bir arkadaşlık içinde olan, içsel zekâsı gelişmiş birinin yalnız seyahat etme talebi bu. Bedenen yalnız ama zihin olarak asla yalnız kalmayan bir insanın yalnızlığından bahsediyorsunuz.

Yazarın notu
*İçsel zekâsı
gelişmiş insanlar
asla yalnız
kalmazlar. Sürekli
bir içsel paylaşım
ve keşif
halindedirler.*

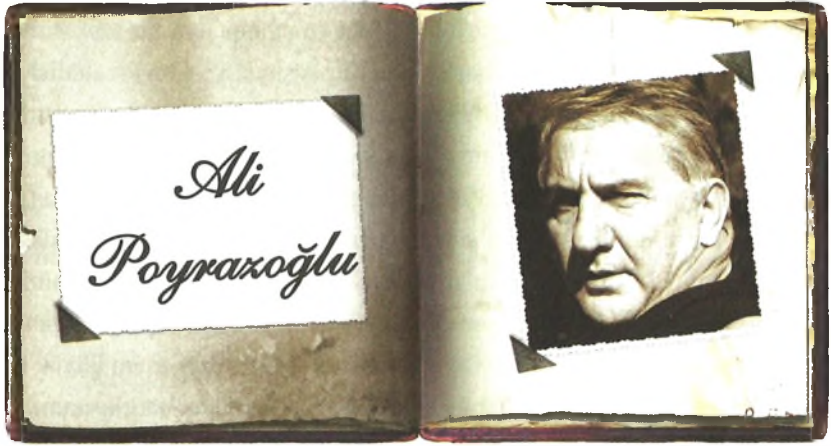
Bunu böyle çözümlediğiniz için çok teşekkür ederim. Çocukluğumdaki evimiz iki katlı ahşaptı. Kapıdan girer girmez, merdivenin altında alacakaranlık bir boşluk vardı. Ben sürekli orada oturmuşum. Bir gün bakıcılarımızdan biri geldi ve oraya perde çekip, “Burası senin odan olsun,” dedi. Yalnızlık benim hayatımda böylesine yer etmiştir.

Çocukluğunuzda sizde iz bırakan önemli bir anı var mı?

Hatırladığım bir akşam var. Annemler üç kız kardeşirler ve annelerini erken yaşta kaybetmişler. Bu yüzden halalarının elinde büyümüşler. İki hala, halanın kendi kızları, üç kız kardeş ve annemler. Annem evlenince küçük kız kardeşi Melahat Teyze'mi yanına almış ve bana Melahat Teyze'm bakmış. Geceleri onunla yataurdım. Bir gece susamıştım ve ay ışığı da vardı. Ay ışığının dantel perdelerde ve duvarda yansımalarını görüyordum. "Teyze su," dedim. "Getireyim," dedi. Ben de uyumuşum bir ara. Birden babamın sesi ile uyandım. Babam merdiven başında ve tüm ev ahalisi de yanında. Onlara bağıra bağıra, "Ben onlara yapacağımı bilirim, vururum," diyordu. Böyle söyleniyordu ama hayatında kimseye bir tokat bile atmamıştır. Hatta şöyle bir anısı da vardır. Bir gün birine o kadar çok kızmış ki, "Yüzüne karşı içimden bastım küfrü, bastım küfrü!" demekle yetinmiş.

Babamın bağırımlarından uyanınca bir baktım teyzemde yanımda yok. Babam da bağırmaya devam ediyor. Meğerse teyzem bir köy ağasının, kendisine âşık oğluyla kaçmış. O geceyi hiç unutmuyorum. Hem büyük bir hüznün ve keder olarak hem de büyük bir aşk gecesi olarak hatırlıyorum.

Sözel edebi zekâsıyla gönüllere papatyalar armağan eden Sayın Adalet Ağaoğlu'na değerli paylaşımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Bilinci güldürürken, bilinçaltına akılla nüfuz eden bir tiyatro sanatçısı. Ali Poyrazoğlu, akılla gönlün birlikte sahne aldıkları bir oyunun adıdır. Değişiklik insanıdır. Ali Poyrazoğlu, ruhların aynı kalma ve benzer olma esaretinden kurtulma çığıdır.

Çocukluğunuz, oyun ve oyuncaklarınız dediğimizde zihninizde hangi anılarınız canlanıyor? (Ethem Kocabaş)

Kuklalarım vardı ve onlarla oynardım. Hayal gücü çok geniş, bir parça fazla kitaplara meraklı, karıştıran bir çocuktum. Okuma yazma bilmezken bile resimli kitaplarla oynardım. Herhalde ailem de beni biraz yönlendiriyordu. Çeşitli kuklalar yapmıştım ve ilk kuklamın adı da Bıdık'tı. Bıdık bir köpek kuklaydı. Bir ara evde tiyatro kurmaya karar verdim ve kardeşlerime, "Birlikte tiyatro yapalım," dedim. Bu hatıramı *Ben Eskiden Küçüktüm* adlı oyunda anlatıyorum. O oyunu da zaten buradan yola çıkarak yazdım.

Evde masanın altında bir kukla tiyatrosu kurmuştum. İlk tiyatroyu kurduğumda altı yaşımıydım. Yemek masasının kırmızı bir örtüsü vardı ve o bana tiyatro perdesi gibi gelirdi. O örtü kalkar ve ben de kukla oyunları oynatırdım. Evdekiler de seyircilerdi. Ama genellikle oyuncu sıkıntısı çekerdim. Çünkü hem erkek kardeşim hem de kız kardeşim oyuncu olmak istemezlerdi. Bir gün kız kardeşim kapıyı araladı ve bana bebeğini heliye etti. “Al bunu oyuncu yap,” dedi. O bebeği de oyuncu yaptım. Bir tane de bezden köpek kuklası yaptım ve prodüksiyon hazırladım. Masanın altı Broadway oldu. Oyunun adı *Köpek Bıdık, Afrika Çöllerinde Vahşi Kargalara Karşı*’ydı. (Ali Poyrazoğlu)

“Çeşitli kuklalar yapmışım ve ilk kuklamın adı da *Bıdık*’tı.”

Aslında kuklalar çok önemlidir. Bir çocuğun merak alanında insan boyutunun desteklenmesi ve buna bağlı olarak sözel edebi zekâsı ile sosyal iletişim zekâsının desteklenmesinde kuklalar büyük öneme sahiptir. Kukla gösterileri, hem oyunun senaryolaştırılması hem de dilin doğru kullanımı açısından çocuk gelişimine büyük katkı sağlıyor.

Bir yanı daha var; hem oyuncuyum oynuyorum hem de yanımdaki oyuncu kukla. Bir yandan da o kuklayı oynatıyorum. Bu aynı zamanda insana müthiş bir beden dili kontrolü de getiriyor. Çocuğa zihin çabukluğu kazandırıyor. Kukla sayesinde çocukların öykü anlatma yetenekleri de gelişiyor.

Günümüzdeki oyuncakların surat ifadeleri tek tipe dönüştü. Fabrikasyon üretimlerde silüetler çok çeşitli yapılmıyor. Oysaki o el yapımı kuklaların yüz ifadeleri de çok daha zengin oluyordu. Hatta duygu ile düşüncelerin yorumlanması anlamında hayal gücünün de kapılarını aralıyorlardı.

Yazarın notu

*İçimizdeki ses,
kuklalar
aracılığıyla
konuşur
bizlerle...*

Öyle bir şey söylediniz ki aklıma Mevlana'nın bir sözünü getirdiniz. Mevlana der ki: "Binlerce, binlerce yüzümle karşılaşmak için dünyayı dolaşıyorum." Bizler de kendi binlerce yüzümüzle karşılaşmak için oyuncaklara bakarız ve kuklalarla oynarız. Büyüdüğümüzde ise tiyatroya ve sinemaya bakmaya başlarız. Aslında o binlerce yüzde biz varızdır. Oyuncaklardaki farklı

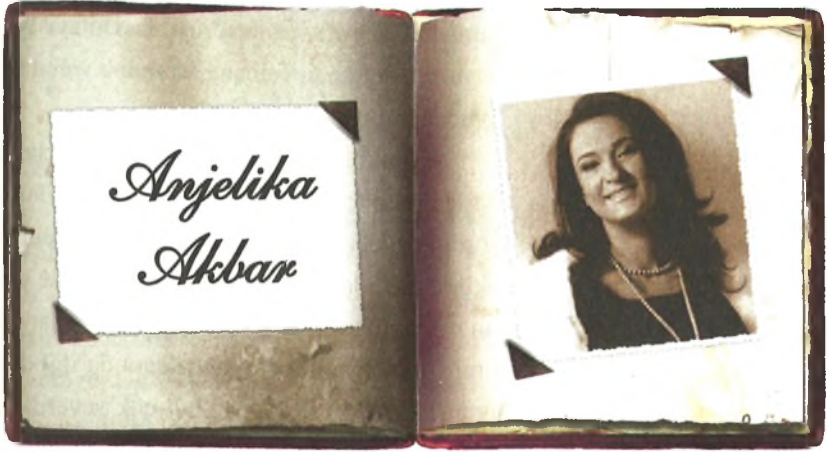
lı yüzler aslında içimize gizlenmiş binlerce bizizdir. Onu keşfetmek isteriz ve içimize saklanmış olan oyun güdüsü bizi daha yaratıcı olmaya, hem kendimizi anlamaya hem de kendimizi başkaları ile paylaşmaya yönlendirir. Onun için kukla çok önemli bir oyuncaktır.

Kuklalar, gerek oyun temaları, gerekse duruş çeşitlilikleri itibariyle değişiklik kişilik özelliğinin gelişimine katkı sağlıyorlar. Aslında Mevlana'nın söylediği bu binlerce yüz kavramı da değişiklik insanını örnekliyor.

Kendini yenileyemeyen, yenilenebilir bir enerjiyi içinde yaratamayan insanlar ölmüş sayılır. Duygusal ve düşünsel anlamda yenilenebilir bir enerjiyi içinde üretemeyen insan özelliğinden herkesin kendini sakınması lazım. Alışkanlıklar insanı öldürür. Yaratıcı yanını yok eder ve törpüler. Ruhunu yitirirsin. Sizin de dediğiniz gibi kendimizi de, çocuğumuzu da ikinci bir tür yaşama doğru yönlendirmeliyiz. Farklılığı arayan, sürekli sorgulayan, yeniliğin peşinde ve keşfeden insan olmayı özendirmeliyiz.

Bize binlerce yüzümüzü gösteren Sayın Ali Poyrazoğlu'na değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

"Kendini
yenileyemeyen,
yenilenebilir bir enerjiyi
içinde yaratamayan
insanlar ölmüş
sayılır."

Evrenin müziğinin peşinde olan bir insan. Yıldızlar bile Anjelika Akbar'ın piyanosunun eşliğinde bir başka parlar. Kendisiyle ilk karşılaşma anımızdaki algım, Anjelika Akbar'ın çevresini saran enerjiydi. Enerjisi öyle fazlaydı ki, adeta notalarıyla gezdiği evrenin her köşesinden bir ışık armağan edilmmişti kendisine. Halen ışığı ile ruhlarımızı aydınlatmaya devam ediyor. Anjelika Akbar'ın ışığı, piyanosunun tuşlarıyla bedenlerimizin içine sızıyor ve ruhlarımıza kavuşuyor.

Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncaklarınızdan ilk aklınıza gelenler neler? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğum Kazakistan'da geçti. Aklıma gelen ilk oyuncakım piyano. Ben daha birkaç aylıken karyolamın bitişiğine bir piyano konmuş. Annem ve babam müziğe karşı aşırı reaksiyon gösterdiğimi fark ettikleri için

"Aklıma gelen ilk oyuncağım piyano. Ben daha birkaç aylıkken karyolamın bitişiğine bir piyano konmuş."

böyle bir davranış sergilemişler. Bu nedenle ben daha dört beş aylıkken ilk tanışacağım objelerden birinin -müzik ilgimden dolayı- piyano olmasını istemişler. Bu anlamda gerçekten şanslıyım. Annem ve babam bilinçli insanlardı ve müzikle uğraşıyorlardı. Babam ise aynı zamanda felsefe profesörüydü. Dolayısıyla hayatımı dolduran ve bana mutluluk veren ilk oyuncağım piyanoydu.

Küçüklüğümde yaşıtlarım oyuncaklarla ilgilenirken ben müzik plaklarıyla ilgileniyordum. İki yaşımdayken bana pikap hediye ettiler. Bunlar benim ilk oyuncaklarımdı. Klasik ve çocuk albümü içinde yer alan çeşitli plaklar vardı. Benim oyuncaklarım daha çok müzik ve sanat ile iç içeydi. Aynı zamanda kendimin yaratacağı tarz oyuncaklara da ilgi duyardım. Bu anlamda renkli oyun hamurları ile oynamayı çok severdim. Hazır oyuncaklara o dönemde çok fazla ilgim yoktu. Bütün çocukların evleri oyuncaklarla doluyken ben biraz farklı bir çocukluk yaşıyordum. Çocuklar sokakta top oynar veya koşuştururken, ben sokağa çıktığımda ağaçlara bakardım. Sonbaharda sararmış olan yaprakları incelerdim. Baharda ise karın nasıl yavaş yavaş erdiğine dikkat ederdim. (Anjelika Akbar)

Meraklı, doğa ile etkileşimi seven ve doğayı keşfetmeye çalışan bir çocukluk yaşamışsınız.

Evet, öyle bir çocuktum. Zaten oyuncak çocuğa keyif veren şeydir. Bu nedenle en sevdiğim oyuncaklarım doğa ve müzikti.

Oyuncak denince insanların aklına hemen belli kalıplarda imal edilmiş nesneler geliyor. Oysaki oyuncaklar her zaman imal edilmiş nesnelerden oluşmazlar. Yeri geldi-

ğinde bahçedeki bir ağaç bile çocuğun oyuncacı olabilir. İnsan zihni için, potansiyeline ve gelişimine uygun etkileşimde olduğu her şey aslında bir oyuncaktır. Bu anlamda yetişkinlerin de oyuncakları vardır. Anlattıklarınızdan, ailenizde genetik olarak müziğe karşı bir yatkınlık olduğu anlaşılıyor. Benim sormak istediğim, duygusal özelliğiniz. Zira müzikle duygusallık çok iç içedir. Küçük yaşlardan itibaren müzikle büyüyen ve müzik zekâsı gelişmiş olan insanların duygusal yönlerinin de gelişmiş olduğunu gözlemliyorum. Bu anlamda sizin için hissel bir insansınız diyebilir miyiz?

Kesinlikle. Başka türlü zaten yaşayamam. Müzikle başka türlü var olamam. İlginçtir, çocukluğumda marangozluk tarzı şeylere de çok ilgilim vardı. Bir şeyleri yaratmak, yapı oluşturmak ilgi alanım içerisindeydi. Beş yaşıma gelince annemin arkadaşı bir gün bana, doğum gününde oğluna tamir takımı almak istediğini söylemişti. Ben de hangisini alması gerektiği konusunda ona yardımcı olmuştum. İlgiyi böylesine yüksek seviyede idi marangozluk ve yaratım araçlarına. Hatta küçük yaşlarda konserler vermeye başladığımda, annem bu tamir takımları ile elime zarar vereceğim diye çok korkardı. Bir de oyuncak ayıcığım vardı. Yürüyen bir kukla da hatırlıyorum. Benim kadar boyu olan, el ele tutuşup birlikte yürüdüğümüz bir kuklaydı bu. Sanki arkadaşım gibiydi.

Yazarın notu
*Çocukluk
yıllarımıza ait
hatırladığımız ilk
oyuncaklar,
zihin şifremiz
hakkında ipuçları
içerirler.*

Annemle babam çalışıyordu ve ben tek çocuktum. Bu nedenle o kuklanın benim hayatımda önemli bir yeri vardı. Bazen yuvaya da giderdim ama genellikle evdeydim. Sonra o kuklaya ne oldu bilmiyorum. Benim oyuncak krizim on sekiz yaşında başladı. O zamandan beridir evimi oyuncaklarla doldurmaya devam ediyorum. Şimdi bile yatak odamızda bir duvar dolusu oyuncak vardır. Hatta on sekizli yaşlarımda annemin arka-

daşları benim odamı görünce, “Biz senin yetişkin kızın var zannediyorduk, bebek de mi vardı?” derlerdi.

Çocukluğunuzu anlatırken doğadan bahsettiniz. Doğa; matematik, müzik ve yaratıcılık öğretisi ile iç içedir. Hatta doğa, çocukların gelişim evresinde tüm zekâ boyutlarının da önemli destekleyicisidir. Şu an doğa ile etkileşiminiz nasıldır?

Aynı şekilde devam ediyor. Özellikle Kazakistan'da doğmuş olmamdan dolayı kendimi çok şanslı görüyorum. Ailem orali değil, ama orada doğmak benim için bir şanstı. Çünkü Kazakistan'da büyük stepler vardır. Bu kadar boşluk çok az yerde görülür. Trene binmeyi de çok severdim. Trenle yolculuk ederken sadece o stepler, gökyüzü, toprak ve bir de ben vardık. Müthiş bir histi bu.

Bu duygu, trenin ray sesi ile de birleşerek bana sonsuzluk hissini tattırırdı. Benim için hayatımdaki ışık bu şekilde yandı diyebilirim. Bu ışık beni felsefi anlamda, müzik ve düşünce anlamında da hep besledi. Şimdi hâlâ bu duygularım devam eder. İnsan, şehir hayatında yaşadığı kabuk içinde sonsuzluğu çoğu kez bu şekilde idrak edemeyebiliyor.

Ben, sonsuzluğu idrak etmenizde filozof bir babanızın olmasının da önemli yeri vardır diye düşünüyorum.

Evet. Babamın da bu konuda büyük etkisi vardı. Babam aynı zamanda Uluslararası Astronotlar Konfederasyonu'nun da üyesiydi. Onların konuştukları konulara beş yaşında tanıklık ederdim.

Geleceğe ilişkin çocukluk hayaliniz neydi?

Hayalim, konser verirken aslında sahnede olmadığım ve yan odadan düşünce gücüyle çaldığım müziği, rengi ve figürleri, sahnede büyük ekrana yansıtacağım bir gösteriydi. Seyirciler beni görmeden düş dünyamda gezineceklerdi. Bu benim için imkânsız olmayan ve ileride yaşayacağım bir hayaldi. Hatta çok kalabalık insan gruplarında hep takip ederdim, han-

Yazarın notu
Sonsuzluk, zihinsel olarak sonsuzluğu içselleştiren insanın bir özelliğidir.

gi insan düşünceyi okuyabilir diye? Benim o konserimde hangi insan bunu algılayabilir diye düşünürdüm.

Aslında benim tabirimle zihinsel doğumunu gerçekleştirmiş insanlar sizi dinlerken, gözlerini bir an kapatırlarsa dediğiniz olayı yaşayabilirler. Gelelim çocukluk anılarınıza... Çocukluğunuza dair sizde iz bırakan bir anınız dersem, hangisini bizimle paylaşsınız?

Beni sarsan bir anım var. Yaklaşık dört yaşımıdayken Ukrayna'ya gittik ve orada müstakil bir evde bir iki gün kaldık. Gündüz o evin bahçeye açılan kapısı olan bir odasında uyudum. Tam uyuyacakken birden gözümü açtım ve bahçe kapısında bir uğurböceği gördüm. Yakında bir çocuk odası vardı ve oradan bir kova alıp bahçe kapısının oraya koydum. Sonra baktım ki bir iki tane daha geldi. Ardından, bunlar yüzlerce oldu ve ben hepsini kovaya doldurdum. Büyüklerin oturduğu salona bir kova uğurböceği ile geldim. Onlar şok yaşadılar. Yaşlı bir dede vardı ve, “Bu çocuk çok şanslı olacak,” dedi. “Bu nasıl bir şey, ben hayatımda böyle bir şey görmedim,” diye belirtti. O günden beri benim hayatımda uğurböceği çok önemlidir. Bir süre sonra tekrar Kazakistan'a geldim. Sokakta bir parça yaş pasta yiyordum. Pastanın süslemeleri içinde bir uğurböceği vardı, ama meğerse bu gerçekmiş ve pastaya konmuş. Ben onu süs sanıp pastayı ısırınca ağızımda bir hareket sezdim ve ısırmadan ağızımdan çıkardım. Kremalı bir uğurböceği ile karşılaştım. Onu kurtarmış oldum ama yiyeceğim diye de çok korkmuştum. Bu anılarımı unutamam.

Sanatçı olmak iç sesliliği gerektiriyor. Yaratıcılık öğretisi iç sesle besleniyor. Müzikte de iç ses önemlidir. İç seslilik özellikle konserlerdeki performans ve beste çalışmaları açısından önemlidir. Küçüklüğünüzde aileniz bu iç sesliliğinizi destekler miydi? Müziğin bu özelliğiniz ile etkileşimi nasıldı?

Alkışlanmaktan ve iltifattan çok utanırdım. Tüm bunlar kendimi küçülmüş hissetmeme neden olurdu. Çünkü benim için müziğimin sonucun-

da oluşan beğeni doğaldı, niye böyle bir alkış yapılıyor derdim kendi kendime. Bu tür şeyler benim kendimi küçük çocuk gibi hissetmeme neden olurdu. Beş yaşında konser vermemin bunda etkisi var diye düşünüyorum. Aile ortamında dört yaşlarımda bir şey çalacak olsam, çıt çıkarsa çalmazdım. Çünkü dikkatlerini bana yoğunlaştırmamış olurlardı.

Sanki insanların sizi beyinleriyle dinlemekten öte, ruhlarıyla da dinlemelerini istiyormuşsunuz. Sessizlik beklentiniz bu olsa gerek.

Tamamen öyle. Dinleyenlerle aramda çok üst seviyede bir iletişim olsun istiyordum. Çünkü o an beni dinleyen kişiyle içimi paylaşıyordum. Müzik benim için her zaman kutsal bir şeydir. Çocukluğumdan beri böyle hissettim. Müziğe bütün ruhumla sarılmıştım.

Sizi motive eden, insanların sessizlikleri olmuş. Sessizlik sizin için beğenin dinginliği demek. Siz de felsefi derinlik de görüyorum. Müziğinizi besleyen yan uğraşlarınız var mı?

Evet var. Çocukluğumda renkli hamurlarla başlayan çalışmalarım, sonrasında resme kaydı. Bir şeylerden esinlenerek resim yapar, sonra o yaptığım resim piyanonun önünde, ona müzik besteledim. Sanatların birleşik olduğunu algılama bende çocukluktan başlar. Şiir yazardım. Rusya’da şiir kitaplarım çıkmıştı. Halen yazıyorum. Yakında Rusya’da, uzaylı bir köpeği anlatan çocuk kitabım çıkıyor. Uzayda uçan ve gezegenler arası bilgi aktaran bir köpek. Dünyaya gelip bize uzayı anlatıyor.

Yazarın notu
Tinsel zekânın gelişmesinde kozmolojinin (evrenbilim) önemli etkisi vardır. Tinsel zekâ, varoluşu anlamlandıran zekâ boyutudur.

Çocukların hayallerini destekleme ve ileride zihinsel doğumlarını gerçekleştirmelerine destek olma arayışındasınız.

Evet, onun gibi bir şey. Onun dışında sahneye konulacak oyunlar yazar, oynar ve onlara müzik bestelerdim. Bir ara sinemacı ve tiyatrocu olmak

da istiyordum. Kazandım ama annem izin vermedi. Çünkü müziğe çok küçük yaşta başlamıştım. Üstelik yetenekliydim. Şu an annemin haklı olduğunu görüyorum.

*Zekânın farklı boyutları vardır. Müzik zekâsı, matematik zekâsı, be-
densel zekâ gibi. Her insan, bazı zekâ boyutları diğer zekâ boyutlarına na-
zaran ön planda bir zihin şifresi ile doğar. Kişinin ön plandaki zekâ boyut-
larına uygun meslekle eşleşmesi bir açıdan varoluş vaadini gerçekleştirme-
si demektir. Siz varoluş nedeninizle buluşmuşsunuz. Söz konusu olan, varo-
luş nedeni ile buluşmak olunca insanı yolundan hiçbir şey alıkoymuyor.*

Kesinlikle. Bütün sanatlar benim hayatımda vardı.

Müzikte kendinize örnek aldığınız bir kişi var mıydı?

Yoktu. Ama bestecileri çok araştırırdım. Bana bir tane isim ver dese-
niz, Bach derim. Piramit yapmam gerekirse onun tepesinde Bach vardır di-
yebilirim.

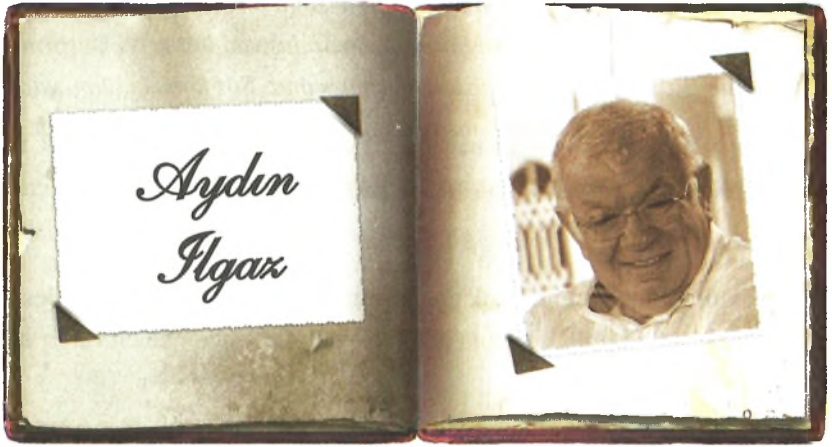
Sahip olmayı çok istediğiniz bir oyuncak var mıydı?

Evet, helikopter.

Uçmak...

Helikopterle uçmayı çok isterdim. Bir yerlerde görmüştüm ve isti-
yordum.

*Kâinatın sesine piyanosuyla eşlik eden Sayın Anjelika Akbar'a de-
ğerli paylaşımlarından dolayı teşekkür ederiz.*

Türk edebiyatının önemli isimlerinden Rıfat Ilgaz'ın oğlu olan Aydın Ilgaz, bir özgürlük öğretisi. Aydın Ilgaz "ben" değil, "biz" bilincidir. Zamana bilgi yazan bir babanın kişilik örneklemesiyle yetişen Aydın Ilgaz, bilgi insanı olmasından dolayı da aynı zamanda analitik bir insandır. Bu nedenle Aydın Ilgaz'ın özgürlük anlayışı hem akılda hem de gönülde kabul görür.

İzninizle sizi biraz çocukluk yıllarınıza götürmek istiyorum. Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncaklarınızdan ilk hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğum İstanbul, Aksaray'da geçti. Aksaray'da Pertevniyal Lisesi'nin olduğu yer, tarihi pek çok mekânın bulunmasından dolayı bir yangın bölgesiydi. Benim çocukluğum orada geçti. Ayrıca Saraçhane'nin olduğu yerde de arnavutkaldırım dediğimiz kayalardan yapılmış taşlar vardı.

Orada tramvayların alt kasasından tahterevalli yapardık. Hatta yaptığımız bu tahterevalli inip kalkarken bir gün parmağımın birini ezdim. O parmağım yıllardır sakattır. Oynadığımız tahterevallilerin altına kiremit koyar, ezip ufalar, sonra suyla karıştırıp dondurma diye sunardık. Tahterevalli ile sallanırken bir yandan da kiremitten dondurma üretimine devam ederdik. Yine gazetelerden kestiğimiz karikatürlerin birkaç tanesini hamurla birbirine yapıştırırdık. O zaman tutkal bulmak mümkün değildi. Sonra şeker kutusunun içine bir delik açar çocuklara o delikten baktırarak film seyrettirip, para alırdık. Bu bizim İkinci Dünya Savaşı'nın yokluk yılları içerisindeki çocuk oyun ve oyuncaklarımızdı.

"Tahtadan dört tekerlekli araba yapardık."

Sonraları tahtadan dört tekerlekli araba yapardık. Haseki Hastanesi civarında tahtadan dingiller satarlardı. Tahta bir levhanın ön bölümüne T şeklinde bir dingili çakar ve sürtünmeyi önlemek için de araya gazoz kapağı yerleştirirdik. Bu olayları yaptığımız zamanlar sekiz dokuz yaşlarımdaydım. Yapmaya çalıştığımız her şeyi sokakta öğrenmek zorunda kalıyorduk. Sonra ilerleyen yıllarda teknolojiye gelişmeler oldukça tahta tekerleklerin yerine bilyeli tekerlekleri kullanmaya başladık. O aralar asfalt da yapılmaya başlanmıştı.

Çocukluğumda misketin camı veya demiri olmadığından, rengârenk killerle misket yapardık. Bu kil yuvarlaklarıyla çukur diye bir oyun da oynardık. Oyuncak, süreç içinde çocukların düşünme olanaklarını artırıyor. Çocuklar etraflarındaki imkânları değerlendirmede yaratıcıdırlar. Yine hatırlıyorum, bir gazoz vardı. Bu gazozun kapağı yoktu. İçinde bir bilye vardı. Şişeye gazoz doldurulduktan sonra gazı verince bilye yukarı çıkar ve gazın çıkmasını önlerdi. Gazozu açmak için o cam yuvarlağını içeri bastırmanız gerekirdi. O gazozların içindeki bilyeler de bizim oyuncaklarımız arasındaydı. (Aydın Ilgaz)

Yazarın notu

*Zihinsel olarak
gelişebilmek için
zorlukları fırsat
olarak görebilen
insanlar...*

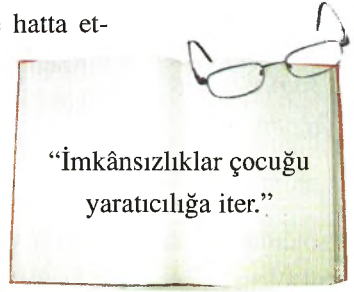
Çocukluktaki oyun ve oyuncaklarınızda mantık ve hayal gücü ön planda gözüküyor. İmkânsızlıklar beraberinde keşfe dayalı yaratıcılığın gelişmesini destekler. Çocukluğunuz imkânsızlıkların yaratıcı dünyası ile dolu bir şekilde geçmiş.

Dediğiniz gibi, söğüt ağacından kaval bile yapardık. Ok da yapardık. Üstelik bu oyuncakları yaparken herkes birbiriyle rekabet ederdi. Hep, en iyisini yapma arayışındaydık. 1957 yılında bir gazetede *Balık Adam* diye yazı dizisi yayınlanmaya başlamıştı. O sene Kuzguncuk'a taşınmıştık. Yazı dizisinde balık adamların 12 metre derine daldıklarından bahsediliyordu. Biz de Kuzguncuk'ta denizin dibine tabak atıp çıkarmaya çalışırdık. Bu şekilde dayanıklılığımızı ölçerdik. Denizin dibinde bir şeyler görebilmek için gaz tenekesinin dibini oyar, üzerine cam koyar ve camın etrafını da cam macunu ile çevirerek deniz gözlüğü yapardık. Hatta teneke ağır olur diye yoğurt kabını da kullandığımız olurdu.

Bir gün babam bir deniz gözlüğü yaptığım sıra beni izlemiş. Sonra denizden dönünce bana, "Ne gördün?" diye sordu. Ben de, "Midye," dedim. "Peki, nasıldı?" dedi. "Ağızlarını açıp kapıyorlardı," dedim. Hiç düşünmedim midyelerin balık gibi olmadığını, tabii babam yalanımı fena halde yakaladı. Hâlâ o stratejik hatamı unutamam. On iki yaşlarımdayken balık tutmak için kendimize göre kurşun bile dökerdik. İmkânsızlıklar, dediğiniz gibi çocuğu yaratıcılığa itiyor. İlk defa bisikletim orta ikinci sınıfta oldu. Bisikleti inceler, parçalarını söküp takar ve modernleştirmeye çalışırdım. Bir gün bisikletimin bütün parçalarını söktüm. Rulmanların içindeki bilyelere kadar parçalara ayırdım. Sonra birleştirdim. Bisikletimi bizzat evin en üst katında sakladım.

Sizin olmasını istediğiniz, sonradan sahip olduğunuz veya olamadığınız bir oyuncak var mıydı?

Bisikletti. Bisiklette özellikle bir makineyi kullanmanın gücünü hissediyorsunuz. Direksiyona geçiyorsunuz ve hatta etraftaki genç kızlara da hareketlerinizle güç gösterisi yapıyorsunuz. Bu konuda birbirimizle dalga geçtiğimiz bile olurdu. Annem Kandilli Kız Lisesi'nde Türkan Saylan'ın hocasıydı. Türkan Abla bana orta ikide bazen hafta sonları ders verirdi. Bisikletle Kuzguncuk'tan Kandilli'ye giderdim. O yıllarda da okulumuzun müdürü Nesibe Hanım'ın da tek atlı bir faytonu vardı. Kandilli yokuşunu bisiklet selesine oturarak veya oturmadan çıkmak gibi denemeler de yapardık. Seleye oturarak çıkan kişinin bisikleti iyi, kendisi de güçlü demektir. On dört, on beş yaşlarımda Boğaz'da yüzmeye başladım. Boğaz'ın bütün akıntılarını biliyorduk.

Çocukluğunuz hep hareketli geçmiş. Durağan bir çocukluk yaşamamışsınız. Halen hareketli bir yaşamınız mı var?

Evet. Hatta tatillerimde bile hâlâ hareketli olmayı tercih ederim. Kabataş'ı bitirdikten sonra Amerika'ya gittim. Orada yedi yıl yaz aylarında çocuk kamplarında çalıştım ve Kızılderili reisliği yaptım. Altı yedi yaşındaki Kızılderili ve zenci çocuklara, Türkiye'de öğrendiklerimi öğrettim. Onlar da bana, Kızılderililerin nasıl yön tayin ettikleri gibi bilgiler verdiler. On dört, on beş yaşına kadar yemek pişirmesini bile öğrenmiştim.

*Babanız Rifat Ilgaz'ın unutulmaz eseri **Hababam Sınıfı**'nın sizin gençlik yıllarınızdaki yansımaları nasıldı?*

Hababam Sınıfı yazıldığında Kabataş'ta lise birinci sınıfta yatılı okuyordum. Çarşamba günü harçlığımı almak için babamın yanına gittiğimde, okulda olup bitenleri anlatırdım. Ama babam bazen bizim söylediğimizin tam tersini kaleme alırdı. Başka tipler çıkarırdı. Babamın eserinde Badi Ekrem dediği kişi bizde Bacak İsmail'di. Birçok okuldan ve okul bitirmiş kişiden babama, bizim okulu anlatıyorsunuz diye mektuplar gelmişti.

Yazarın notu

*Yaşam şiiri
şairini bekler
yazılmak için...*

Tabii *Hababam Sınıfı* eserinde yakalanan şey Türkiye'nin bir prototipidir. *Hababam Sınıfı*'ndaki Kel Mahmut tiplemesinin kendisini görmüştüm, ama kel değildi.

Bizim zamanımızda, öğretmenlerimizin pek çok konuda kendi yazdıkları bilimsel içerikli kitapları olurdu. Kabataş'ta okurken okuldan kaçmak isterdik ama her tarafı duvar olduğu için kaçamazdık. Sandal tutup getirir, sandalın yarısı okulun bahçesinde, diğer yarısı Feriye'nin orada olacak şekilde durdururduk. Aradaki demir korkuluklu duvardan dönebilmek için o sandalı kullanırdık. Böylece de kaçarız. Bir keresinde yine kaçtık. Hem de öğretmen lojmanlarının içinden.

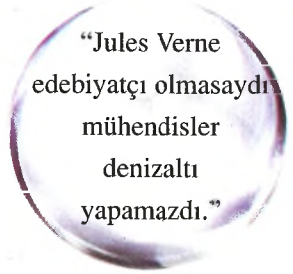
Biyoloji hocamız vardı. Onun evinin içine girdik, adam pijamasıyla çıksa bizi görecek. Hocanın evinin ön kapısı okulun dışarısına, arka kapısı da okulun bahçesine açılırdı. Biz ön kapıdan çıkmak için arka kapısından içeri girdik. Ama kırk kişi. Bir filme bilet almıştık ve kaçmamız lazımdı. Sonra okula geldik ve duvardan bahçeye atlarken maalesef yakalandık. Kurban bayramı nedeniyle okula bağışlanan koyunları okulun bahçesine koymuşlar. Onları görmedik ve duvardan onların üstüne atladık. Melemleri ve bağırmaları okulu birbirine katınca biz de yakalandık.

Bir keresinde de Adalar'a kaçtık. Kör Salih dediğimiz bir öğretmeni-miz vardı. Kimya mühendisliği yaparken patlama sonucu bir gözü kör olmuş. Fakat ben Amerika'da okurken, Salih Hocam'dan öğrendiğim redoks işlemleri sayesinde başarılı olmuşum. Bilgili bir eğitimciydi. Kendisinden öğrendiklerim sayesinde, redoks problemlerini kapalı gözle yedi dakikada yapıyordum. O zamanlar Türkiye'deki eğitim çok güçlüydü anlaşılan. Bir gün Salih Hoca'nın, sert bir dille yazılı yapacağını söylemesi üzerine hepimiz Adalar'a kaçtık. Kaçtığımız fark edilince, akşam nasıl döneceğimiz önemliydi. Okulda sorguya çekildik. Herkes ailesi ile ilgili bir bahane uydurmaya başladı. Fakat beş altı yalandan sonra durum öyle bir hal aldı ki yalanlar tekrarlanır olmaya başladı. Üç gün uzaklaştırma cezası aldık. Çoğumuz Diyarbakır, Kars, Antep gibi değişik illerde oturduğundan zaten yol üç gün sürerdi. Çok gürültü yaptığımız için bizi revire yatır-

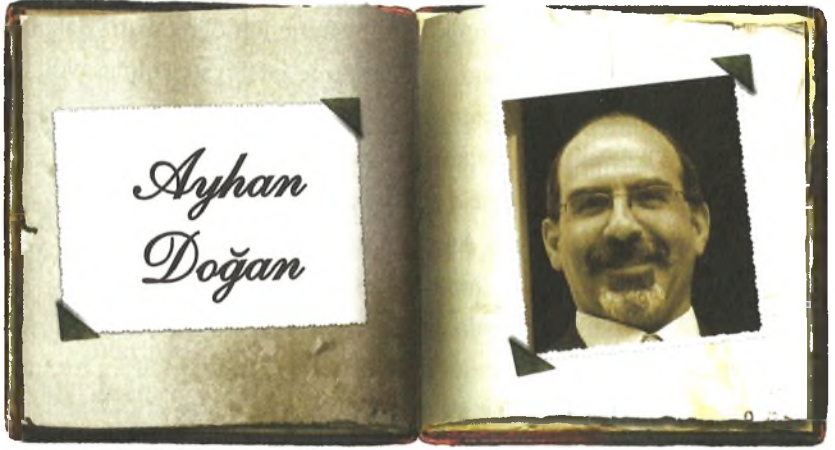
dılar. Bir de depoda zaman geçirdik ve saz çaldık. Hocamız sonunda, “Siz en büyük ceza derse girmenizdir,” dedi ve bizi derse aldı.

Mezuniyete doğru hocamızı ziyaret edip, “Bu üç günlük uzaklaştırmanın sicilimizde yer alması iyi değil, zira içimizden polis ya da asker olmak isteyenler var,” deyince, “Siz mezun olun bakınız,” demişti. Sonradan hakikaten içimizden çok güzel yerlere gelenler oldu. Demek ki Kabataş ve çocukluğumuz bize fazla haytalığı değil, yaratıcılığı öğretmişti. Babamın dediği bir sözü de hatırlıyorum. “Jules Verne edebiyatçı olmasaydı, siz mühendisler denizaltı yapamazdınız,” demişti bana.

Babam gökdelen adlı bir şiirinde de Asya’dan gelen fırtınanın gelecekte o gökdeleni yıkacağını yazdığı sıralarda ben Amerika’da öğrenciydim. Birinci sınıfta bize seramik dersi bile vermişlerdi. Mühendisliği sanatla da beslemeye çalışıyorlardı. Müzik ve resim zorunlu dersler arasındaydı. Mimarlık dersi de aldık. Hatta bir mimarın yanında staj yapma zorunluluğu bile vardı. Benim staj yaptığım mimar, bana bir ortaokulun nasıl yapıldığını çiziyordu. “Bir ortaokul tek katlı, dünyanın yarısı gibi olmalı,” diyordu. Zil çalınca çocuklar ortada buluşmalılar. Ne yazık ki Türkiye’de ve dünyada gördüğüm birçok okul beş altı katlıdır. Hiçbirinde çocuklar düşünülerek sınıflarına yerleştirilmezler. O mimar bana zaman ve paylaşım açısından bir zille çocukların sınıflarından çıkıp ortada buluşması ve ikinci zille tekrar sınıflarına dağılmasının mimari açıdan ve çocuklar açısından daha doğru olduğunu anlatmıştı. Bu adam bana mimarlığı öğretti. O yıllarda da babam 1968’de *Gökdelen* şiirini yazdı. İkiz Kuleler daha yapılmamıştı. Ne zaman 11 Eylül saldırısı oldu ve kule yıkıldı, mimarını merak ettim. Bana o dersi veren Yamakasi’ydi.

İnsanı kendi yaşamının mimarı olmaya davet eden Sayın Aydın Ilgaz’a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Sahne tasarımı uygulamaları konusunda Türkiye'nin önemli isimlerinden olan Ayhan Doğan, aynı zamanda İstanbul Oyuncak Müzesi'nin de tasarımcısı. Ayhan Doğan, mekâna duyguyla nüfuz ederek hayalleri görselleştiriyor. Geçmişle gelecek arasında görsel ve hissel köprüler kuruyor. Ayhan Doğan, mekânlara taşıdığı hayallerle zihinleri özgürleştiriyor.

Sizi bir an için çocukluk yıllarınıza geri götürelim. Çocukluk anılarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz? İlk oyun ve oyuncaklarınız nelerdi? (Ethem Kocabaş)

Çok oyuncagım vardı ve çok oyun oynardım. Mesela İstanbul Oyuncak Müzesi'nde çocukluğuma ait bir arabam vardır. O araba kullanmasını öğrendiğim ilk arabadır. İçine girilebilecek büyüklükte, çocuklar için yapılmış bir arabadır. Oyun oynamayı da çok sevmişim ki, işimi de o oyun-

dan kurtaramadım ve hâlâ oyun oynamaya devam ediyorum. Sahne tasarımcısı olduğum için önce maketler yapıyorum. Oyuncaklar da aslında birer makettir. Sonra da onları sahnede büyük boyutlara dönüştürüyorum. Yaptığım bu tasarımların içinde de oyunlar oynanıyor. Demek ki ben yaşamımda oyundan uzaklaşmadım. Belki de büyüyemedim. Genelde hayal kurarak oyunlar oynardım. Hayalimde kendime bir dünya yaratırdım. O özelliğim meslek hayatıma da aksetmiş. (Ayhan Doğan)

“Çocukluğumda bir arabam vardı. O araba kullanmasını öğrendiğim ilk arabadır. İçine girilebilecek büyüklükte çocuklar için yapılmış bir arabaydı.”

Sahne tasarımı denince özellikle mekânsal anlamda görsel uzamsal zekâdan bahsediyoruz demektir. Görsel uzamsal zekânın gelişmişliği, mekânlara ve nesnelere şekilsel anlamda müdahalede bulunmak isteyen bir kişilik özelliğine işaret eder. Bu tür kişilerde nesnelerdeki şekilsel bozulma rahatsızlık verir. Çocukluğunuzda böyle bir özelliğiniz var mıydı?

Yazarın notu
*Tiyatro sahnesi
çoğu kez
yaşamın
sahnesinden
daha özgürdür.*

Oyuncaklarımı çok iyi muhafaza ederdim. Saklardım ve belirli yerlere koyardım. Fakat sonra olayı daha da geliştirdim. Oyuncaklarımı tamir etmeye de başladım. Dediğiniz gibi, mesela oyuncaklarımla belli bir süre oynadıktan sonra rengini değiştirmeye çalışırdım. Çekiçle küçük arabaları tamir etmek için uğraşır, ama istemeden de olsa ederdim. Oyuncakların şeklindeki bir kusur veya kullanıma bağlı deformasyon beni hemen rahatsız ederdi.

Tamir ve boyama olaylarından bahsettiniz. Burada el becerisi anlamında bir bedensel zekâdan da bahsediyoruz aslında. Şu an el becerisine dayalı bir merak alanınız var mı?

Zaten güzel sanatların sahne tasarımı bölümünden mezunum. Okurken çok sayıda çizim ve resim çalışması yaptık. İşim, çizime dayalı. Mesleğimin ilk sinyalleri çocukluğumda belirttiğiniz biçimlerde kendini göstermeye başlamış. Ayrıca elektronik devreler yapmayı çok severdim. Çocukluğumda resimle aram iyiydi. Fotoğraf çekmeyi de çok seviyorum. Aslında fotoğraf da görsel uzamsal zekâya dayalı bir merak alanıdır.

Sosyal yönü gelişmiş bir çocuk muydunuz?

Evet, oyun ve oyuncaklarımı arkadaşlarımla paylaşmayı tercih ederdim.

O halde insanla paylaşım halinde olmayı tercih eden kişilik özelliğiniz gelişmiş diyebiliriz. Sürekli insanlarla paylaşımı seven ve arayan bir kişilik özelliği, sizde sosyal iletişim zekâsını da desteklemiş olmalı. Zaten mesleğiniz de bunu gerektiriyor.

Evet. Yalnız oyun oynadığımı hiç hatırlamıyorum. Çoğu zaman kız kardeşimle birlikte oynardım. Elimin altında ne kadar oyuncak olursa olsun, tek başıma oynamaktan sıkılırdım.

Özlem duyduğunuz, keşke benim de olsa dediğiniz bir oyuncak var mıydı?

Çok oyuncagım olduğundan böyle bir duyguyu yaşadığımı hatırlamıyorum.

Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize neler alırdınız?

Oyuncakçı dükkânından ziyade, ben hâlâ büyük kırtasiyelere girdiğim zaman saatlerce oralardan çıkmam. Kırtasiye malzemeleri; defter, kitap ve silgi kokuları beni çok etkiler.

Sanatın tüm dallarında değişiklik kişilik özelliği yaratıcılık açısından çok önemlidir. Bir sahne tasarımcısı olarak siz de farklı oyunları ve duyguları, farklı mekânlarda kurguluyorsunuz. Sizin için değişiklik insanı olma özelliğinden bahsedebilir miyiz? Çok oyuncagınızın olması, belli bir

süre sonra onların renk gibi aynı kalan özelliklerini değiştirmek istemeniz, kırtasiyelerdeki çeşitliliğe ilgi duymanız bu özelliğinize atıf yapıyor.

Olabilir. Uzun süre aynı oyuncularla oynamaktan sıkıldım. Değişik oyuncularla oynamak isterdim. Ayrıca tekrar aynı oyuncuğa uzun bir süre dönmezdim.

Çocukluğunuzda okumayla aranız nasıldı?

Okumayla aram çok iyi değildi. Daha çok resim yapmayı severdim. Şimdi internet imkânı var ve bu, kitap okuma alışkanlığını olumsuz yönde etkilemeye başladı.

Çocukluğunuzda çok hayal kurmanızdan hareketle, hissel karakter özelliğinizin mantığınızdan daha ön planda olduğundan bahsedebilir miyiz?

Evet, bahsedebiliriz. Çünkü yaptığım iş tamamen hayal, duygu gibi kavramlarla ilgili. Canlandırma önce hayal âlemimde hislerimle olur. Daha sonra o hayali birebir ayağa kaldırmak için matematiksel ve mantıksal yönüm devreye girer. İmalat aşamasında daha statik bakmak durumundayız, ama öncesi tamamen hayal âleminde yaşanan bir süreç.

Yazarın notu

*Her insan
benzersiz zihin
özelliklerinden
dolayı, benzersiz
hayaller üretir.*

Hissel kişilik özelliğinizin etkisiyle, çocukluğunuzda gittiğiniz belirli mekânlardan pozitif veya negatif elektrik alır mıydınız? Mekânların duygu âleminizde iz bıraktığı olur muydu?

Olurdu. Bulunduğum mekân bu dediğiniz şekliyle halen beni etkiler. Hemen etkilenirim. O mekân bana güzel duygular veriyorsa hemen severim. Dekorasyonunda veya atmosferinde takıldığım bir şey olabilir. İçinde yaşayan insanlar da beni etkileyebilir. Bu etki ile o mekâna bir daha gidebilir veya gitmeyebilirim.

Afacan çocuk tanımı size ne kadar uygundu?

Yaramaz bir çocukmuşum aslında. Beş altı yaşlarımda, kız kardeşim olana kadar da yaramazlık yapmaya devam etmişim. Sonra ağabeylik psikolojisine girmişim herhalde. Muazzam bir durgunluk olmuş. İlerleyen yıllarda kız kardeşim de benimle oynayacak yaşa geldiğinde, bu sefer ikimiz birden yaramazlık yapmaya başlamışız.

Değişiklik odaklı, meraklı ve bir de bedensel zekâsı gelişmiş bir çocuktan bahsettiğimizde, bu benzerlik insanları için yaramazlık anlamına gelebiliyor. Ama anne ve baba da değişiklik odaklıysa, çocuğunun bu özelliğini meraklı, araştıran ve yaratıcı bir durum olarak değerlendiriyor. Oyuncak Müzesi'ne gelirsek, burası sizin için ne ifade ediyor?

Duygusal anlamda hissettiklerimi dile getirmek biraz zor. Bunlar, kelimelerle ifade edeceğim şeyler değil. İstanbul Oyuncak Müzesi için, yaptığım en güzel proje ve iş diyebilirim. Burada çocukluğumla iç içeyim. Çocukluğumuzda annemiz oyuncaklarımızı dağınık olunca toplayın diye bize kızardı. Büyüdük ve şimdi onları burada, Sunay Bey ile birlikte büyük bir itinayla topluyoruz. Ben işe başlarken de burasını bir müze dekorasyonu işi olarak görmedim. Oyuncakların ambalajını yapıyoruz olarak düşündüm. Müzenin tamamı benim için bir oyuncak kutusu.

Hayallerin dünyasını algısal gerçekliğe dönüştüren Sayın Ayhan Doğan'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Görsel sanatlar konusunda Türkiye'nin dünyaca tanınan önemli isimlerinden olan Balkan Naci İslimyeli, maddeden manaya bir seyir-
dir. Kâinatı var eden enerjinin bir parçası olan insan, yine aynı ener-
jinin başka bir boyutunu temsil eden madde ile mana arasındaki köprüyü
nasıl kurabilir? İşte bu soru, Balkan Naci İslimyeli'nin çalışmalarına
açılan kapıdır. Kendi olmaya çalışan bir sanatçı. Kendi oldukça da sı-
ra dışı keşiflere imza atmaya devam ediyor.

*Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncaklarınız dediğimizde ilk
aklınıza gelenler hangileridir? (Ethem Kocabaş)*

Çocukluğum çok hareketli geçti. Babam memurdu ve üç dört yılda bir
tayini çıkardı. Değişik bölgelere atanırdı. Bunlar aile için hüzünlü dönem-
lerdi. Çünkü tam bir kente alışıp dostlar edinince, birden beklenmedik bir
anda tayini çıkardı. Gideceğimiz kentteki memur bize bir ev bulurdu. Me-

“Benim oyuncaklarım hep hayali olmuştur. Nesnelerle ilişkili olmaktan öte, nesneleri değiştirip dönüştürerek icat ettiğim şeyler benim oyuncaklarımdı.”

muriyette atamalarda böyle yardımlaşmalar olurdu. Benim içinse babamın tayinleri çok güzel bir şeydi. Aile üzüldürken ben mutluluktan uçardım. Çünkü tayin demek benim için yeni yollar ve değişik insanlar, farklı bir ev, yenilik ve yeni bir çevre demekti. İnsanları ürperten her şey bu değişimde bana oyun gibi gelirdi.

Ev eşyalarımızın yeni evdeki konumları benim için bir sergilemeydi. Evimiz taşınabilir eşyalarla doluydu. Memur

aileleri taşınma olayının ihtimalinden dolayı çok ağır şeyleri pek evlerinde tutmazlardı. Hemen iki üç günde toparlanacak türden eşyalar olmasına özen gösterilirdi. Çok eşyamız olmadığı için bazen bize büyük gelen çok iddialı evlerde de otururduk. Bu evlerin genelde fazladan iki üç odası olurdu. İşte ben o evlere bayılırdım. O iki üç oda benim işim, galerilerim ve yaratı alanlarımdı. Çocukları orada toplar, onlara roller verir, giydiren ve boyamak suretiyle mizansen hazırlardım.

Benim oyuncaklarım hep hayali olmuştur. Nesnelerle ilişkili olmaktan öte, nesneleri değiştirip dönüştürerek icat ettiğim şeyler benim oyuncaklarımdı. İç sesli bir yönetmen gibi insanları da bir anlamda obje gibi kullanırdım. O büyük evlerin odalarında çocuklarla harikulade oyunlarımız vardı. Bir nevi bugünkü performanslarımın başlangıcıdır bu çocukluk anılarım. Ben bu odalara hayal odaları diyorum. (Balkan Naci İslimyeli)

Yazarın notu
*Farklı mekânlar,
insanlar ve
nesneler,
çocukların
değişiklik kişilik
özelliklerinin
desteklenmesinde
önemlidir.*

Anlattıklarınızdan yola çıkarak, bugün olayları ayrıntılı sorgulayan ve onları ayrıntılarıyla gören, analiz yapmayı seven bir kişilik özelliğinin varlığından bahsedebilir miyiz?

“Çocuğun meslek
hayali aslında
enjekte hayaldir ve
çevre tarafından
biçimlendirilir.”

Gayet tabii. Zira bu genetik bir şeydir aynı zamanda. Hayat sizi bunun tam tersi bir yönde geliştirmeye çalışsa bile, siz kendinizi tam tersi yönde geliştiriyorsunuz. İnatçı bir karakterim vardı. Sevdiğim insan, obje ve zevklerden asla taviz vermezdim. Hayal odalarım etrafı döküp saçmam için benim labo-

ratuvar alanım olurdu. Bu nedenle hep söylerim; çocuk için kendisine ait bir odasının olması çok önemlidir. Bizim kuşaklarda böyle bir şey yoktu. Çocuk bunu başka türlü geliştirdi. Ailem bu konuda da çok hoş görülüydü.

Hayal odaları bulunan bir kişi olarak, çocukluğunuzda geleceğe yönelik hayalleriniz nelerdi?

Benim ilk hayalim mesleklerle ilgiliydi. Çocuğun meslek hayali aslında enjekte hayaldir ve çevre tarafından biçimlendirilir. Bilinçaltına yerleştirilir. Dedem doktor olduğu için doktorluğu dedemin efsanesiyle harika bulurdum. Babam da karikatüristti. Hangisi olsam diye düşünürdüm. Doktorluğa yatkınlığım çocuklarla oyun oynamayı sevmemden gelirdi.

Doktorluk zaten insanı değer olarak gören bir meslektir. Bu nedenle hissel insanlar bu meslekte hastaları ile daha iyi ilişki kurabilirler.

Çok doğru. Tıpkı oyuncaklarda olduğu gibi, doktor olursam kimse bana karışmayacak, insanları ameliyat edip değiştireceğim diye düşünürdüm.

İç sesli kişilik özelliğindeki insanın bir bakış açısı... Aynı zamanda da değişimden yana olan kişilik özelliğine dikkat çekiyorsunuz.

Bu, yetişkin için canavarca gözükken ama çocuğun düş dünyasında çok hoş bir düşüncedir. Ben hep bu tür tehlikeli düşler kurardım.

Yazarın notu

Bazı meslekler yoğun olarak karar almayı gerektirir. Bu mesleklerde başkalarından etkilenmeyen iç sesli kişilik özelliği önemlidir.

Çocukluğunuza ait unutamadığınız bir anınız var mı?

Birini ilk dövdüğüm günü hatırlıyorum. Altı yaşımdayken bir çocuğu fena halde dövmüştüm. Kedileri çok severdim ve onlar bana çok özel gelirdi. Halen evimde kedi besliyorum. Bir velet, mahalledeki yeni açılmış kireç

kuyusuna benim çok sevdiğim kedi yavrusunu attı. Ben de ellerim yanarak hayvanı kurtardım. O kedinin gözlerinin sönmesine şahit oldum. İlk kendimi kaybettiğim andı bu. Çocuğu öyle bir dövmüşüm ki bütün aile şikâyet gelmişti. Neye nasıl vurduğumu bile fark etmemişim. Kediyi kurtaramadık ve öldü. Bu kötü bir anıdır benim için.

Güzel anılarımsa öğretmenlerimin yaratıcı yanımı keşfetmelerine bağlı olarak, bana sanat yönetmeniymişim gibi sınıfları gezdirmeleriydi. Adeta bir tür asistanlık yapardım ve yeteneklileri seçerdim. Bunlar bende yaratıcılığı hep kıskırtmış şeylerdir.

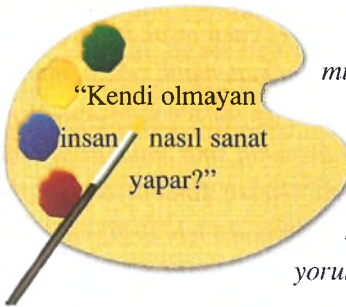
Çocukluğunuzda sahip olmayı çok arzu ettiğiniz, sonradan sahip olduğunuz veya olmadığınız bir oyuncak hatırlıyor musunuz?

Pek çok çocuk, daha çok küçük yaşlarda büyüklere ait oyuncaklara musallat olur. Ben de hep bisiklet istediğimi ve, “Daha erken,” dendiğini hatırlıyorum. Bir de trenlere hayrandım. Hâlâ çok severim. Çok parçalı büyük trenler. Kendi içinde tamamlanmış ve çocuğun müdahalesine açık olmayan oyuncaklar bana çok buyurgan gelirdi. Bu tarz oyuncakları sevmezdim. Oyuncakların bazıları bana, beni yasal bir sisteme ve toplumsal rolere hazırlayan egzersizler gibi gelirdi. Ama bunda doğruluk payı olduğunu da büyüdükçe daha dehşetle fark ettim. İşte kız çocuklarının ütü ve bebekle, erkek çocuklarının dövüş oyunu ve silahlarla oynatılması bunun bir örneğidir. Toplumsal yaşamın örneklenmesi gibi bir şeyden bahsediyorum. Bu oyuncakları hazırlayan kişilere şunu sormak lazım: “Ne biliyorsunuz benim bunlara talip olacağımı.”

Hep söylerim, beynin ve zekânın erkeği dişi-
si olmaz diye. Müziğin ve matematiğin erkeği dişi-
si olmadığı gibi, zekânın da erkeği ve dişisi olmaz.
Ancak erkek ve dişi beyinlerinde yapısal temelli iş-
levsel farklılıklar olabilir. Çevre, çocuğun yetiştiril-
me sırasında zihne şekil vermeye başlar. Özellikle
de yedi yaşına kadarki dönemde bu şekil verme
çok etkilidir. Hatta her fırsatta tekrarladığım bir
söz vardır: “Ülkelerin, aydınlık gelecekları için çocuklarının okul öncesi
eğitim dönemine ait gelişim evrelerine odaklanmaları gerekmektedir.”

Yazarın notu
*Oyuncaklar,
çocukların zihinsel
keşif araçlarıdır.
Belli şekillerde
yapılandırma
aracı değildir.*

Gayet tabii. Zaten oyuncaklar da burada kullanılıyor. Toplum, çocukla-
rı belirttiğim şekillerde biçimlendirmeye çalışan oyuncaklar aracılığıyla orta-
lama bir seviyeye oturtmaya çalışıyor. Benim *Acıklı Oyuncaklar* adlı böyle
bir resim sergim var. O zaman çok dehşetle fark etmişim bu durumu.
1900’lerin başında Amerika’da icat edilen ve Avrupa’ya yayılan çocuk kum-
baraları vardı. Bu kumbaraların kafası bir zenci, alttan bir el çıkıyor, bozuk
para koyup pedala basınca zenginin gözleri dönmeye başlıyordu. Ne kadar
ayrımcı bir şey, değil mi? Ben bunun beyazı var mı diye merak ettimdi ama
beyazı yoktu. Hepsi siyahtı. Sizin de dikkat çektiğiniz gibi, çocukların bilin-
çaltını örme hamlesidir bu. Masum çocuk dünyasına yapılan bir hamledir.
Sonra eşimle İtalya’ya gittim. Perugia’da İtalyanca öğreniyorduk. Orada bize
bir metin verdiler. *Tembelliğin Bilimi* diye bir metindi bu. Kavuklu ve şalvar-
lı bir Türk, ağacın altına oturmuş, meyve düşün diye ağzını açıp bekliyor.
Metinde bu görselleştirilmişti. Bu duruma karıkoca büyük tepki verdik ve
herkes de bize destek olunca kadın özür diledi, hatta bize fazladan not verdi.

*Mademki hayaller geleceğin ön gösteri-
mi olarak kabul ediliyor, oyuncaklar da gele-
ceğin ön gösterimidir diyebiliriz sanırım.
Toplumbilimciler ve davranış bilimciler bu
bağı irdelerlerse, gelecekte zihinlerin gelişi-
mini daha iyi açıklayabilirler diye düşünü-
yorum. Çalışmalarınızda düşünsel ve duygusal*

açılardan büyük zenginlikler var. Eserleriniz sanki aklın ve gönlün sanatsal ifadeleri. Çocukluk anılarınızda hissellik ve değişiklik ön planda gözüküyor. Zira bu karakter özellikleri bir sanatçı için keşif süreci açısından çok önemlidir. Hisselliğinizi ve değişikliğinizi besleyen hayal odaları, sizin geleceğinizin de ön gösterimi olmuş.

Çok duygusal bir yanım vardır. Hatta bunu dönem dönem yaşamsal açıdan da zaaf olarak görmüşümdür. Seperatif alanlar yaratmışımdır kendim için. Çok incinebilir bir yapım olduğu için bazen şiddetli reaksiyonlar veriyorum. Veremezsem de çok kırılıyorum. Yaşamımda bütün bunlara hep dengeleyici bir mesafe koymuşumdur. O mesafe çocukluğumdan beri karakterimdeki gözlemcilikten gelir. Çocukluğumda pek çok konuda uzun bir gözlemcilik dönemi yaşadım. Bir mekâna gittiğimizde herkesin elini sıkar, derin bir gözleme çekilir ve sonuç çıkarırdım. Halen de öyleyimdir. İnsan ancak yükselince bütünü görebiliyor. Hayatın çok içinde olunca sizi gerçek eyleminizden alıkoyacak dayatmalara maruz kalırsınız. Aynı zamanda gözlem alanınızı, açılarınızı da koruyamazsınız. Bir yönetmenin kamerayı nereye yerleştireceği ile ilgili sezgisel yaklaşımı gibi bir durumdan bahsediyorum. Ben hayatımda nerede durmak istiyorsam hep orada durdum. Kim ne derse desin.

Görsel uzamsal zekânızın gelişmişliğinin en büyük göstergesi eserleriniz. Sanatın her alanında, estetik anlamında bir matematik de vardır aslında. Sanat ve görsel zekâ çok önemli bir ilişki içerisindedirler. Duygu ve düşüncelerin ifade edilmesinde sayı bilimleri çoğu kez tek başına yetersiz kalı-

yor. Akıl ve gönül bir kuşun iki kanadı gibi ve duygu ile düşüncelerin ifadesinde her ikisinden beslenen ortak bir dile ihtiyaç var. İnsanın matematik zekâsı, muhakeme yeteneğini en üst seviyede desteklerken, hayal âleminin sınır tanımaz ufkunu desteklemede yetersiz kalabiliyor. Üst düzey beyin performansı için değişiklik kişilik özelliği gelişmiş, yenilikçi zihni anlayı-

“Kendi hakkında düşünmek, başkaları hakkında düşünmek, düşündüğünü söylemek, taleplerini dillendirmek korkusu yenilmelidir.”

şı sahip, akli hissel sentezleme özelliğindeki insanların gelişiminin desteklenmesi gerekir diye düşünüyorum. Bunun için de akla olduğu kadar, hislere ve hayallere de önem verilmelidir. Bu düşüncelerime katılır mısınız?

Hem de nasıl. Eğitimde hocalık sürecimde hep bunu yakalamaya çalıştım. Çünkü maalesef bizler, çocuklarımızı eğitimde çok geç yakalamaya çalışıyoruz. Ama onlar çoktan biçim bulmuş oluyorlar. Bu biçimlenme olayı bana on yedi yaşında bitmiş gibi geliyor. Bu yaştan sonra insanı açmak, çözmek, buzlarını eritmek ve kendi hakkında düşünür hale getirmek çok zor oluyor. Başkaları hep hakkında düşünmüş ve kararlar almış. Çocuğun kendi yok ortada. Kendi olmayan insan nasıl sanat yapar. Onun için ben ilk senemi yoğun bir psikoanaliz seansı gerçekleştirir gibi çocuklara yönlendirdim ki, onlar kendi iç malzemeleri ile tanışsınlar. Kusurlarını bağışlasınlar, korkularını yensinler. Bir sanatçı olarak bunu kendi yöntemlerimle yapmaya çalışmışımdır. Onun için yaratıcılığın önündeki en temel engel korkulara yenilmektir. Kendi hakkında düşünmek, başkaları hakkında düşünmek, düşündüğünü söylemek, taleplerini dillendirmek gibi korkular yenilmelidir. Bu korkularla yetişen insan, az önce sizin de belirttiğiniz gibi iç kaynağı zengin olmayan, duyguları körelmiş bir kişi oluyor ve bunun sonucunda da öğretilmiş sanat ortaya çıkıyor. O sanat, bir sahte elyaf kokulu sentetik oluyor. Ama az önce söylediğiniz gibi sadece duygular da yetmez, tüm zihinsel süreçlerin inşası gerekir. Bu sürede de müthiş bir akıl ve bilgi lazım.

Çocukluğunuzda okumayla aranız nasıldı? Çok soru soran bir çocuk muydunuz?

Çok soru sorardım. Sormadan bütün kaynakları araştırırdım. Atılmış gazeteleri bile okurdum. Bence hep sorarak değil, karıştırarak, gözleyerek, kütüphanelere giderek desteklemek lazım merakı.

Zaten önemli olan insanın bilgiye ulaşma konusundaki gelişiminin yöntem olarak desteklenmesidir.

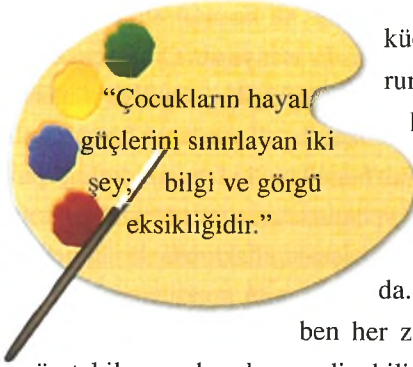
“Çocuk düşlerini büyüklere dinletmeliyiz. Her şey hayalle başlıyor. Sanat da bir tür hayal paylaşımıdır aslında.”

Eğitim de onun içindir zaten. Tasavvuf da bir iç bilgidir.

Ben duygu ve bilginin evliliğine şiir diyorum.

Şair olduğum için ben de hep bu ikisini birleştirdim. Hep şiir yazdım ve yaptığım her şeyde şiir oldu.

Bugün bir oyuncakçı dükkânında olsaydınız kendinize ne alırdınız? Ya da bir oyuncakçı dükkânını tasarlasanız nasıl bir hayal odası kurgulardınız?

Ben bir oyuncakçı dükkânı açsam küçük kabinlerde çocukları konuşurur, bir tür hayal alıp satardım. Çocuklara öbürlerinin düşlerini dinlettirirdim. Bu düşleri de büyüklere dinlettirdim. Her şey hayalle başlıyor. Sanat bir tür hayal paylaşımıdır aslında. Nesnelerle ilgili şeylere gelince de;

ben her zaman çocuk kalabilmemi hep eşya üretebilmeme borçluyum diyebilirim. Hep sanatımla oyuncak ürettim. Bütün bunların altında bir şeylerin yerini değiştirme konusunda irade ve isteği olan bir çocuk vardır. Bu engellenmediği sürece sanat Türkiye’de daha fazla gelişebilecektir. Biz maalesef Türkiye’de çocukları çok geç yakalıyoruz. Büyükler oyuncak üretince çocuklarını kendilerine göre ayarlamaya çalışıyorlar. Çocuklar ise çok daha yaratıcı oyuncaklar üretebilirler.

Yaratıcılık öğretisinin kaynağı zaten bu bilinçte saklı olsa gerek. Dâhiler çocuk kalmayı başarmış yetişkinler değil mi?

Çocukların hayal güçlerini sınırlayan iki şey; bilgi ve görgü eksikliğidir. Hayal disipline edilmediği takdirde harikulade şeyler ortaya çıkar.

Yaratıcılık öğretisinin duayeni Sayın Balkan Naci İslimyeli’ye değerli paylaşımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Eşi Sunay Akın'la İstanbul Oyuncak Müzesi'ni kuran Belgin Akın, aynı zamanda bir öğretmen. Oyuncaklarla insanların hayal dünyalarının kapılarını aralamalarına yardımcı olan bir sevgi insanı. Hayatın her türlü zorluğunu uzlaşma ve hoşgörüyle nasıl yenebileceğimizin duygusal öğretisi Belgin Akın.

Çocukluğunuzdan hatırladığınız ilk oyun ve oyuncaklardan bahsedermisiniz? Nasıl bir çocukluk yaşadınız? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğum İstanbul, Kocamustafapaşa'da geçti. Aslında çocukluğuma dair anlatabileceğim çok renkli anılarım yok. Çünkü annem hep hastaydı. Annesi sürekli hasta olan bir çocuktum. Bundan dolayı da evimizde daha çok annemin bakımına ve ihtiyaçlarına yönelik bir yaşantımız vardı. Şimdi çocuklarımıza baktığımızda çok oyuncakları olduğunu görüyoruz.

"Bizim çok oyuncagımız olmadı. Ama biz sokaklarda oyunlar oynardık."

Bizim ise çocukluğumuzda böyle bir şansımız ve çok oyuncagımız olmadı. Ama biz sokaklarda oyunlar oynardık. Çocukluğuma dair aklımda kalan en çarpıcı oyunlar; saklambaç, birdirbir ve hayal kurup o hayalleri oyunlara dönüştürmemizdi. Birlikte oyun yazar, sonra o oyunu oynardık. Oyunlarımızı da kendimiz yaratırdık. Sokaklarda oyun oynadı-

ğımız zamanların benim için çok özel anlar olduğunu düşünüyorum. Arkadaşlarımla oyun oynarken çok mutlu olurum. Bugün bile çocukluk arkadaşlarımla görüşürüm. Üç yaşından beri sokakta oyun oynadığım arkadaşım, bugün de benim en yakın arkadaşımdır. Belki de çocukluğumda üzüntülü anların yaşanmış olması, dışarı yönelmemi ve arkadaş ilişkilerimin daha da gelişmesini sağlamış olabilir. (Belgin Akın)

Çocukluğunuza dair unutamadığınız bir anınız var mı?

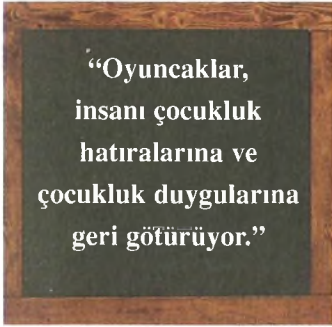
Evet, var. Ama bunlar hep güzel anılar değil. Çocukluğum dediğimde aklıma annemden dolayı hep hüznün geliyor. Annem vefat ettiğinde on iki yaşındaydım. Annemin hasta hali gözümün önüne geliyor. Bir de anneannemin evi hatıralarımda canlanıyor. Annem hasta olduğu için diyebilirim ki beni anneannem büyüttü. Anneannemin sıcaklığını hatırlıyorum. Anneanneler ve babaanneler zaten torunlarını çok severler. Bu yüzden de torunlarına çok fazla hoşgörü gösterirler. Böyle bir durumda diyebilirim ki anneannemin bana olan hoşgörüsü çok daha fazlaydı.

Yazarın notu

*Çocukluk yıllarının
hüzünlü yaşam
deneyimleri, hissel
kişilik özelliğinin
gelişimini
destekler.*

Ailede belirli bir nedenden dolayı hüznle büyümüş çocuklarda hissel kişilik özelliği daha çok gelişmiş oluyor. İnsan ruhsal bir varlık olduğundan, hissel kişilik özelliği gelişmiş kişiler, çevreleri ile çok iyi iletişim

kururlar. Bu durum sizin çocukluğunuzda da var. Çocukluğunuzda yaşadığınız hüznünlü hatıralar ve arkadaş ilişkileri, zorluklarla dolu bir çocukluk, sizin hissel yönünüzün güçlenmesini sağlamış. İnsanları duygusal olarak anlayan, seven ve onlara kendini ifade etmede hislerinden destek alan bir kişilik özelliğinin olduğunu düşünüyorum.

Hakikaten ben de kendimi öyle tanım-
lıyorum. İnsanları çok severim ve hep insan-
larla sık etkileşim gerektiren bir işim olsun
istemiştim. Öyle de oldu. İnsanlar hiçbir za-
man beni ürkütmemiştir. Hani bazen, bazı
insanlar iletişimde karşısındaki kişiye ken-
disini nasıl ifade edeceği konusunda çekin-
genlik yaşarlar ya, ben onu hiçbir zaman
düşünmem. İnsanları öncelikle daima olum-

lu olarak kabul ederim. Hep ona göre davranırım. Bunun zaman zaman sı-
kıntısını yaşamadım da değil. Zaman insana, ne yazık ki herkesin insanla-
rı sevmediğini öğretiyor.

*Zorluklar insanın içsel zekâsını da geliştirir. Güçlü bir kişilik özelli-
ğine sahip insanlarda zorluklar, hayatın anlam kazanması için bir fırsata
dönüşür adeta. İçsel zekâsı gelişmiş insanlar zorluklar karşısında kendile-
rini ve etraflarını çok iyi motive edebilirler. Yine çocukluk hatıralarınız bu
anlamda içsel zekânızı da desteklemiş olabilir mi?*

Olabilir. Çünkü o zaman da etrafımdaki arkadaşlarım bana hep, “Sen
çok güçlüsün,” derlerdi. Çektiğim tüm sıkıntılara karşı olumlu ve yapıcı ol-
duğumdan bahsederlerdi. Hiçbir zaman çok kötü durumda olduğumu dü-
şünmedim. Umutsuzluğa kapıldığım ve çok üzüldüğüm zamanlar da oldu.
Ama hep bir umudum vardı. Umudumu hiç kaybetmedim. Etrafımdaki in-
sanların da bunda çok büyük etkisi var. Her zaman çok değerli dostlarım ol-
du. Eşim Sunay’da çok iyi bir insandır. Belki de bu güzel insanların yaşa-
mımda yer alması zorluklar karşısında güçlü kalmamı sağladı diyebilirim.

Yazarın notu

*Aile, sevginin
koşulsuz
paylaşıldığı
duygusal bir
limandır.*

Sunay Akın çok önemli edebi bir değer. Sunay Bey aynı zamanda hissel yanı çok gelişmiş biri. Hâlâ çocuk kalmayı başaramamış bir insan. Siz de hisselsiniz. Dolayısıyla birlikteliğiniz özellikle duygusal anlamda derinliği olan güçlü bir beraberlik. Bu durum, zorlukları bir basamak olarak görmenizi sağlıyor olabilir. Bu yapıdaki bir ailede zorlukların yıpratıcı etkisi sevgi ve anlayışla

bertaraf edilerek kolayca aşılabılır. Oyuncaklara geri dönersek, çocukluğunuzda sizin olmasını çok arzu ettiğiniz bir oyuncak var mıydı?

Dayım Almanya’da otururdu. Her yaz tatile gelirdi. Gelişinde de kataloglar getirirdi. Bunlar mağaza kataloglarıydı. O katalogların içinde başka bir dünya saklıydı. Giyim, kuşam vardı ama en önemlisi oyuncaklardı. Bugün akülü olan arabaların o kataloglarda aküsüz olanları vardı ve ben onlara çok heves ederdim. Onların benim olduğunu hayal ederdim. Bir de uykuya dalmadan önce her gece hayal kurduğumu hatırlıyorum. Tiyatrocu olmayı çok isterdim ve onu hayal ederdim. Şimdi ise kızım ve oğlumun tiyatroya yetenekleri olduğunu gözlemliyorum. Sanatsal yetenekleri herhalde ağırlıklı olarak babalarından desteklenmiş olsa gerek.

Ben, hissel yönü bu kadar gelişmiş, insan odaklı zihne sahip bir kişinin aynı zamanda çok başarılı bir tiyatrocu da olacağına inanıyorum. Her ne kadar çocukluğunuzda oyuncanız olmasa da yaşam size İstanbul Oyuncak Müzesi ve Sunay Akın’la birlikte beş bine yakın oyuncacı armağan etmiş. Diyebilirim ki belki de dünyada bu kadar çok oyuncacı olan birkaç insandan birisinizdir. İstanbul Oyuncak Müzesi sizin için neyi ifade ediyor?

Az önce çocukluğa ilişkin zorluklar ve hüznü anılar güçlü bir insan yaratır demiştiniz. Bu doğru bir tespit, ama bazı şeylerin de bu arada yok olduğunu eklemek isterim. Şu an çok mutluyum, çok sevdiğim çocuklarım ve eşim var. Ama ben sanki çocukluğuma dair heyecanlarımı yitirdiğimi zannediyorum. Bu nedenle Oyuncak Müzesi’ndeki binlerce oyuncakla aramda,

*Oyuncak Müzesi
adeta bir zaman
makinesidir.*

"Artık benim de oyuncaklarım var," şeklinde mutlu bir duygusal bağ kuramıyorum. Ama İstanbul Oyuncak Müzesi'nin benim için çok başka bir anlamı var. Ülkemizde şair olmak çok zor bir şey, ben bunu her fırsatta söylerim. İstanbul Oyuncak Müzesi'ni Sunay'ın insanlara duygularını ve hayallerini yaşattığı bir mekân olarak tanımlarım. Tüm zorluklara karşı, insanlara böyle bir mekânı kazandırabilmek için Sunay çok çaba gösterdi. Tüm bu olayların şahitliğini yapmış biri olarak Oyuncak Müzesi'nin benim için farklı bir duygusal anlamı var. Burası Sunay'ın tüm birikimlerinin, edebiyata ve sanata düşkünlüğünün çok somut bir göstergesidir. Aslında bu müze Sunay'ın ilk zamanlarında yazdığı şiirlerinde de var.

Ben İstanbul Oyuncak Müzesi'ni zaman makinesi gibi görüyorum. Ziyaretçiler burada çocuklarına geri dönüyorlar. Bazen müzedeki bir oyuncak, ziyaretçileri çocukluklarındaki anılarına geri götürüyor. İnsanın yaşamında her tür duygusal ve düşünsel deneyime eşlik eden çevresel faktörler, beynimizde algısal düğüm olarak tanımlayabileceğimiz izler bırakırlar. Oyuncaklar da en önemli algısal düğümlerden bir tanesidir. Dolayısıyla İstanbul Oyuncak Müzesi pozitif algısal düğümlerin mekânıdır. Oyuncaklar çocukluk hatıralarımızın en masum ve sevgi dolu yerinde saklıdır.

Dediğiniz çok doğru. Oyuncaklar insanı çocukluk hatıralarına ve çocukluk duygularına geri götürüyor. Belirttiğiniz gibi bu sanki bir zaman yolculuğu.

Çocukluğunuzda sokaklarda oyunlar oynadığınızdan bahsettiniz. Geçmişte sokaklardaki güven problemi günümüzdeki kadar rahatsız edici değildi. O nedenle çocuklar geç saatlere kadar sokaklarda oynayabiliyorlardı. Şimdi ise gerek oyun alanlarının azalması ve gerekse güvenin problem haline gelmesi, çocukların sokaklardan kapalı mekânlara yönelmesine neden oldu. Diyebilirim ki çocukların bu durumdan en çok doğacı zekâları zarar görüyor.

Evet, bizler rahatlıkla sokağa çıkıp oynayabiliyorduk. Geç vakte kadar sokakta oynamamız da pek kolay olmuyordu. Hep aklıma, “Beş dakika daha,” dediğimiz anlar gelir. O beş dakikalar da hiç bitmezdi. Şimdiki çocuklar dediğiniz gibi, sokaklarda oyun oynayamıyorlar. Bu açıdan benim oğlum da, kızım da bu güzel deneyimi yaşayamadılar. Bence bu büyük bir kayıptır.

Nasıl bir ablaydınız?

Yatılı okulda okudum. Yatılı okuldan çok kısa bir süre sonra da evlendim. Ama genelde iyi bir abla olduğumu söyleyebilirim. Kardeşlerim de böyle olduğumu söylüyorlar. İki tane kız kardeşim var. Birisiyle on altı, diğeriyle de on sekiz yaş farkımız var. Evlendiğimde Begüm beş altı, Başak da üç yaşındaydı. Bu nedenle onlar bir açıdan da hep benim çocuklarım gibi oldular.

Çocukluğunda oyun oynayan kişilerin, ileride genelde seyahati veya hareketi seven bireyler olmalarından bahsedebiliriz. Seyahatle aranız nasıldır?

Seyahat etmeyi eskiden çok sever ve özlerdim. Gençliğimde de seyahat etmeyi hep çok isterdim. Ama şimdi, düzeninden ayrılmak istemeyen bir halim var.

Sunay Bey ile yaşamak her an duygularda, mekânlarda ve sözcüklerde seyahat etmek gibi bir şey olsa gerek. Dolayısıyla yıllarca o kadar çok seyahat etmiş olmalısınız ki, bugünkü düzenden ayrılmama düşüncesi aslında bunun bir sonucu olsa gerek.

Zaten biz hep seyahat halindeyizdir. Sunay her fırsatta mutlaka bir yerlere gitmemizi ister ve organize eder.

Bugün bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize neler alırdınız?

Sunay neleri isterse onları alırdım.

Umut ve sevgi insanı Sayın Belgin Akın’a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Gönüllerde yer edinen doğa âşığı bir tiyatro sanatçısı Betül Arım. Çiçeklerin, renklerin, ağaçların, rüzgârın ve güneşin enerjisini üst düzeyde yaşıyor. Betül Arım'ın doğa için hissettği bu yüksek enerjili duygu karşılıksız da değil. Fark ettim ki söyleşimiz esnasında Yıldız Parkı'nın muhteşem doğal güzelliği Betül Arım'ın silüetini tamamladı. Doğa, Betül Arım'ın yaşam oyununun sahnesi olmuş.

Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncaklarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Tunceli, Çemişkezek doğumluyum. Okuduğum ilkokulda beş sınıf bir arada eğitim gördük. Her gün birimiz okula tezek getirirdik. Eğitim şartları o zamanlar kolay değildi. İlkokulun ikinci sınıfından beşinci sınıfına kadar Ilgaz'da okudum. Ortaokulu iki sene Kütahya'da, bir sene Konya Ereğli'de okudum. Lisenin birinci dönemini İstanbul Erenköy Kız Lisesi'nde, ikinci

"Oyunlarla aram iyiydi ve kuklalarla oynadığımı hatırlıyorum. İp atlamayı da severdim."

dönemini de Fenerbahçe Lisesi'nde ve Bakırköy Lisesi'nde okudum. Sonrasında konservatuvara gittim. Konservatuvarı bitirince de şehir tiyatroları yaşamım başladı. Şimdilerde Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde Yaşama Sanatı adlı dersi veriyorum.

Oyuncak konusu gerçekten çok önemlidir. Her şeyden önce oyuncaklar çocukların rasgele oynadıkları nesneler

değillerdir. Bu konuda bilgi açısından hâlâ çok eksiklikler var. Bizim çocukluğumuzda sokak oyunları vardı. Bizler sokaktaydık. Bahçeler çoktu ve arkadaşlarımızla o bahçelerde oynardık. Ağaçlara tırmanırdık. Bence şimdiki çocukların en büyük eksikliklerinden birisi bunu yaşayamıyor olmaları. Şimdiki çocuklar yalnızlar ve yalnızlığa itiliyorlar. Bunun sonucunda da paylaşımı bilmiyorlar.

Hayattaki en önemli şey paylaşmaktır. Bu dünyadaki hiçbir şey bizim değildir aslında. Böyle olunca da insanlar neyi paylaşamaz anlayamıyorum. Bizim çok oyuncagımız yoktu. Oyunlarla aram iyiydi ve kuklalarla oynadığımı hatırlıyorum. İp atlamaı severdim. Bebeklerim de vardı. Tava tencereler de benim oyuncaklarım arasındaydı. Babaannem İstanbul'da oturuyordu. Kendisini ziyarete geldiğimizde bize oynamamız için değişik şeyler alınırdı.

Daha çok anı yaşayan bir insanımdır. Kendimi ruhsal bir kişi olarak tanımlarım. Beyin, beden ve ruh bir üçlemedir. Bence beyin tamamen araçtır ve asıl olan ruhtur. (Betül Arım)

Çocukluğunuzda, bahsettiğiniz hissel kişilik özelliğinizin gelişimini destekleyen, aile içinde kendinize örnek aldığınız bir kişi var mıydı? Gerçi böyle bir örnek kişinin yanında, arkadaşlarınızla etkileşiminizin neticesinde de hissel kişilik özelliğiniz desteklenmiş olabilir.

Yazarın notu

Sentezci zihne sahip insanlar, bir konudaki farklı görüşleri de araştırmaya özen gösterirler.

Sanırım belirttiğiniz gibi, daha çok çocuklarla etkileşmemin hissel yanımı desteklediğini söyleyebilirim. Çünkü aile fertleri bizden uzaktaydı. Otoriter bir ailede büyüdüm. Babam subaydı. Bizleri kucağına alıp sevmek gibi, duyguyu ifade edecek davranışlarda bulunmazdı. Zaten o zamanın anlayışında bunun tersini yapan babalar da çok ender ailelerde vardı diyebilirim. Annem de titiz bir insandı. Ben kendime hep söz verirdim, belli açılardan anneme ve babama benzemeyeceğim diye.

Kuşkusuz, insanın yaşamındaki olayların sonucunda gelişen duygusal ve düşünsel mahrumiyetler, kişinin yaşamında derin izler bırakır. Bu durumda da kişi, bazen o mahrumiyete dayalı duygu ve düşünceleri çevresindekilerin yaşamaması için, iyi niyetli bir çaba içerisinde olabilir. Bazı durumlarda da bunun tam tersi, çevresindeki kişilerin de aynı düşünsel ve duygusal mah-

rumiyetleri yaşaması için negatif enerjili bir zihinsel beklenti geliştirebilir. Hangi tür zihinsel sürecin gerçekleşeceği konusunda kişinin ruhsal, düşünsel ve duygusal gelişimi önemlidir. Belli açılardan anne ve babanız gibi olmama temenniniz de bu konuyla ilgili. Peki, ailenizde kitap okuyan kişiler var mıydı? Çünkü çocuğun yetiştiği ortamda kitap okuyup ona örnek olan kişiler varsa çocuk ilerleyen yıllarda okumaya özen gösteriyor.

Vardı. Babam çok okurdu. Küçüklüğümden beri çok kitap okuyan bir kişi olduğumu söyleyebilirim. Ortaokuldan itibaren okumaya önem vermeye başladım ve bu durum benim üzerimde olumlu yönde etkiler yaratmıştır. Bende ki bilgi ve insanlık kavramları okuduğum o kitaplarla birleşti. Babam bir konuyla ilgili değişik kaynaklardan bilgi edinmeye önem verirdi. Bu nedenle bir konuyla ilgili farklı kitapları okurdu. Ancak babam bu kadar çok okumasına ve müzik dinlemesine rağmen, bilgisini bizlerle paylaşamayan bir kişiydi.

Babanızın bilgiyle çok yönlü etkileşme özelliği, bilgi odaklı sentezci bir zihne sahip olduğuna işaret ediyor. Babanızın sahip olduğu bu özellik, siz farkında olmasanız bile, bilgi ve değişiklikleri talep etme anlamında sizi geliştirmiştir.

Muhakkak. Ama bu bilgi odaklı sentezci zihin özelliğinin içerisinde katı şekilde kuralları olan bir yaşam tarzı da vardı. Örneğin erkek arkadaşlarımızın olmasını kabul etmezdi.

Çocukluğunuza dair unutamadığınız bir anınız var mı?

Yazarın notu
İç sesli insanlar başkalarından etkilenmezler ve yaşamlarının gidişatına kendileri yön verirler.

Bir tarafı komik, bir tarafı da adeta dram olan anım var. Annem bunu öğreneli iki sene oldu ama babam öğrenmeden öldü. On iki yaşındaydım. Evde özellikle annem ve babam arasındaki minik baskıları hissetmeye başlamıştım. Bir gün balkonda oturuyordum. Karşıda da bir çocuk vardı ve birbirimize bakıyorduk. Bunu öğrenen babam bana müthiş bir Osmanlı tokadı atmıştı. Çok sık dövmezdi ama arada dövdüğü olurdu. O gün, beni bu kadar sıkran bir ailede yaşamak istemediğime karar verip intihar etmeye kalktım. Yarım kutu fare zehri içtim. Sonra bir mektup yazdım ve mektubu çorabımın içine koyup yattım. Sabah kalktığımda her tarafıma dokunmaya başladım, yaşıyordum. Mektup da yerinde duruyordu. Mektubu yırtıp attım ve bunu kimseye söylemedim. Demek o zaman bile bozukmuş fare zehirleri. Kim bilir, belki de az ölçek içmişimdir.

Aslında bunun açıklaması her zaman söylediğim bir şeyde saklı: Her insanın bir varoluş nedeni vardır. İnsan rasgele yaratılmış bir canlı değildir. Meslek de başlı başına bir varoluş vaadi içerir. Yaratıcı güç, insanlara düşünsel ve duygusal açıdan örnek olmanız, güzel evlatlar yetiştirip bizlere armağan etmeniz için sizi affetmiş, korumuş olsa gerek.

Bence de bu açıklama daha doğru gibi gözüküyor. O zamandan sonra yaptığım saçmalığın farkına vardım ve bir daha asla böyle bir şeyi aklıma bile getirmedim. Bunu talebelerime de anlatırım. “Sakın,” derim. “Bugün burada olamayabilirdim,” diye öğütlerim hep. Bu olay benim için bir dönüm noktası oldu. Bir de her zaman doğru bildiğini açıklamaktan çekinmeyen bir kişi olduğumu söyleyebilirim. Çocukken de doğru bildiğim şeyleri babama söylediğimde bazen bana dayak atardı, ama ben yine de doğru bildiğimi her zaman söylemeyi tercih ederdim.

Demek ki iç sesli kişilik özelliğiniz dış sesliliğe baskınmış. İç sesli insanlar başkalarının düşüncelerine göre kendi düşüncelerini değiştirmezler. Herhangi bir karar almakta zorlanmazlar.

Evet. Hep söylerim; başkalarının sizin için ne söylediği değil, sizin kendiniz için ne söylediğiniz önemlidir diye. Çünkü herkes kendi duygusal ve düşünsel özelliklerine göre farklı değerlendirmeler yapacaktır. Onun için kişinin başkası hakkında söyledikleri aslında o kişinin kendisini anlatır, karşısındakini değil. Bu arada her hafta sonu pikniğe gittiğimizi de belirtmeliyim. Çocukluğumda sürekli doğa ile etkileşim halindeydim. Hatırladığım en güzel şeyler bu pikniklerdir. Piknik bizim için çok önemliydi. Doğayı hâlâ çok severim. Fırsat bulduğum her an doğa ile temas halinde olmaya özen gösteririm. Ayaklarımı çime basarım, yapraklarla konuşurum.

Çocukluğunuzda olmasını çok arzu ettiğiniz, sonradan sahip olduğunuz veya olamadığınız bir oyuncak var mıydı?

Böyle bir oyuncak hatırlamıyorum. Benim için oyunlar öncelikliydi. İlkokul ikinci sınıftayken komşulardan, annem istiyor diye gidip hamur alır, ateşte tandır yapardık. Bu bizim en büyük oyunlarımızdan biriydi.

Çocukluk yıllarına ait oyunlar ve oyuncaklar, yetişkinlikte şekil değiştiriyor. İnsan aslında oyuncakları ve oyunları yaşamı boyunca bırakmıyor. Şu an belirli bir alana ilginiz var mı?

Bir şeyler biriktirmiyorum. Çünkü anı yaşıyorum. Deneyimleri ve doğanın güzelliklerini biriktiriyorum. Kullanılmayan eşyaların bir süre sonra insanları yorduşuna inanıyorum. Enerjileri yok ediyor. Mutlaka bizim evde kullanılmayan şeyler bavullara konup ihtiyacı olanlara dağıtılır.

Tabii bu uygulamayla nesnelerin zihninizde düşünsel ve duygusal anlamda iz bırakan algısal düşümlerini de temizliyorsunuz. Hatta nesnelerin olumsuz yönde algısal düşümlere (zihindeki kalıcı izler) dönüşmesine inkân vermiyorsunuz da diyebiliriz.

Evet.

Oyuncakların kişilik, zekâ ve merak alanı gelişimi üzerinde önemli etkileri vardır. Oyuncakların dünyası hakkında ne düşünüyorsunuz?

Oyuncak benim için çok önemli. Özellikle de yaratıcılığı destekleyen oyuncaklar. Ben zekâ gelişimini desteklemeye katkısı olan oyuncakları tercih ediyorum. Çocukların kişilik gelişimleri sizin de belirttiğiniz gibi farkında olunmadan oyuncaklarla şekillendiriliyor. Bu şekillendirme sadece oyuncaklarla değil, toplumsal roller anlamında da gerçekleşmektedir. Çocuklar için hazırlanan hikâye kitaplarında bile anne ve baba figürü işlenirken bu toplumsal kabullere göre resimler hazırlanır. Baba gazete okurken anne ütü yapar gibi. Zaten aileler de tarih boyunca böyle şekillendi.

Varoluşun düşünsel ve duygusal derinliklerinde yüksek enerji ile yaşamı sürdüren Sayın Betül Arım'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Yazarın notu

*Maddeye hükmeden
bir mana insanı
olabilmek için
duygusal
zekâ ve ruhsal
zekâ gelişimine
önem verilmelidir.*

Betül Mardin bana Mevlana'nın "Hamdım, piştım ve yandım." sözünü hatırlatıyor. Yaşam öyküsünün kavurucu ateşi o kadar güçlü ki, gözyaşları o sıcaklığa dayanamayıp erimiş ve buharlaşıp yok olmuş adeta. Geriye varoluş vaadinin peşinden koşan bir gönül insanı kalmış. Türkiye'de halkla ilişkiler sektörünün öncü ismi olan Betül Mardin'in başarısının sırrı işte burada yatıyor. Varoluş vaadini keşfetmesi alanında öncü olmasını sağlarken, gönlün dilini en iyi şekilde öğrenmiş olması da iletişim başarısını beraberinde getiriyor.

Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncak dendiğinde çocukluğunuza dair aklınıza ilk gelen anılarınız nelerdir? (Ethem Kocabaş)

Şişli'de bir apartmanda doğmuşum. Ailem Arap olduğundan, erkek çocuk onlar için tabii ki daha önemli... Benden önceki çocukları da kız olduğu için büyük bir hevesle erkek bebek bekliyorlarmış. Sadece oğlan

isimleri hazırlanmış, doğduğumda henüz ismim yokmuş. Şimdi, etrafımdaki hamile kadınlara baktığımda çocuklarına isim bulma konusunda ne kadar heyecan yaşadıklarına şahit oluyorum... Neyse, sonradan büyükbabam geliyor ve bu duruma çok üzülüyor. Fakat onun da aklına bir isim gelmiyor. Kur'anıkerim'i açıyor, parmağını rasgele bir yere koyuyor ve Betül çıkıyor. Ön ismim olan Fatma'yı daha sonraları

"Bana çok yakın bir bebek hatırlıyorum."

ilave ediyorlar. Türkiye'de o zamana kadar Betül diye bir isim yok. Bu isim benimle başlıyor. Bakire anlamına geldiğinden isim olarak tercih edilmemiş.

Sonrasında dilsiz dönem başlıyor ve konuşmuyorum. Beş yaşında ilk kez konuşmaya başladığım zaman da kekemeyim. O dönemler, belki de hayatımın ilk büyük mücadelelerini verdiğim yıllar. Ama tüm bunların sonunda "ben" oluyorum.

Çocukken neyle oynardım diye düşündüğümde ise bir bebek hatırlıyorum. Kendi oyuncağım gibi hissedemezdim, çünkü o bebek bana oynamam için çok zor verilirdi. Ailemin çocuk sahibi olamayan bir arkadaşları vardı. Konuşma zorluğu çektiğim için bu çiftin bana sempati duyduklarını hatırlıyorum. Onlar bana bir bebek hediye etmişlerdi. Çok mutlu olmuştum. Gerçi öteki bebekten daha ufaktı ama, en azından istediğim zaman onunla oynayabiliyordum. Bir de solaklık hikâyem vardır... Beni solaklıktan vazgeçirmek için sürekli elime vururlardı. Hatta çok sonraları öğrendim ki, beynimde bir merkez bu şekilde harap edildiği için çocukken konuşmam o kadar uzun zaman almış. Tüm bu yaşadıklarımdan dolayı diyorum ki, galiba pek mesut bir çocuk değildim. (Betül Mardin)

Anlaşıyor ki çok güçlü bir ateşin içinde yanmış ve yoğrulmuşsunuz. Tüm bu zorluklar sizi öyle yetiştirmiş ki, herkesin saygıyla telaffuz ettiği bir isim haline gelmiş Betül Mardin. Sanki yaratıcı güç, çocukluğunuzda

yaşadığınız zorluklara karşılık, gelecekte her bir zorluk için yükselmenizi sağlayacak bir basamak armağan etmiş size. Bu durum, Newton gibi tarihe mal olmuş pek çok kişinin yaşam öyküsünde de vardır. Zamana iz bırakan çoğu insan, zorluklarla dolu çocukluk dönemleri geçirmiştir. Çocukluk dönemini özellikle ailesi ile ilgili konularda zorluklarla geçiren kişilerde, bazen beyin adeta bunun tam tersine zorluklarla kendini motive ediyor ve varoluşunu anlamlı kılmaya çalışıyor. Zorluklar bazen üst düzey beyin faaliyetini destekleyebiliyor. Ama bu durumu başarabilen insan sayısı çok değil. Hatta bazen beyin bu durumda kendine bir söz veriyor. Bu sözün gerçekleşmesi durumunda ise bizler söz veren çocukları ileride icatların sahibi, edebi eserlerin yaratıcısı ve toplumlara yön veren toplum bilimciler şeklinde görüyoruz. Neden Newton dedim, çünkü onun da çocukluğu çok zor geçmiştir. Anne karnında habasını kaybeden, dört yaşında annesi başka biriyle evlendiği için on bir yaşına kadar annesinden ayrı bir evde büyümek durumunda kalan bir dâhidir. Bu zorluk Newton'u, on bir yaşında insanları yaratan güçten dolayı sevmeye bilgeliğine getirmiş ve kendini insanlığa hizmete adanmıştır. Sizin çocukluğunuzdaki zorluklar da bize Be-tül Mardin'i armağan etmiş adeta.

Dediğim gibi, çocukluğumun başlangıcı iyi değildi. Benim hayatımın akışı on yaşında ettiğim bir yeminle değişti. Ailece pikniğe gitmiştik. Amcalar, kuzenler, büyükler, küçükler... O piknikte yaşları benden büyük olan bazı çocuklar kekemeliğimle alay etmişlerdi. Halbuki o sıralar kekemeliğimi kontrol altına almaya başladığımı zannediyordum. Ona rağmen alay ettiler. Ben koşarak oradan ayrıldım. Hiç unutmam, büyük bir çınar ağacının arkasına saklandım ve, "Bir daha benimle kimse alay edemeyecek," diye kendi kendime yemin ettim. "Ben öyle şeyler yapacağım ki çok başarılı olacağım. İnsanlar gelecek ve benimle konuşmak isteyecekler. Ben de, 'Vaktim olursa konuşurum,' diyeceğim," dedim. O anda bir karar vermiş olmanın rahatlığı ve gücüyle kendimi iyi hissettim ve hiçbir şey olmamış gibi geri döndüm.

İlerleyen zamanlarda Türkçe gibi İngilizcede de kusursuz bir dilbilgisine ulaşmayı hedefledim. Yurtdışında da bir şeyler yapacaksam İngilizceyi iyi öğrenmeliydim. Zaten Fransızca da biliyordum. O sırada Mısır'a gittik ve yerleştik. Yabancı dilim olduğu için Mısır'da yaşamak benim için çok kolay oldu. Orada bir pırıltı da başlamıştı zaten. Buraya tekrar döndüğümde o zamanlar okullarda olgunluk imtihanı diye bir şey vardı. Olgunluk imtihanında bir kompozisyon konusu belirlenirdi. Eğitimci, konu olarak amacınızı yazın dedi. Benim amacım çok netti. "Dış ülkelerde Türkiye'nin tanıtımını yapmak" üzerine bir kompozisyon yazarak, gayet iyi bir puanla sınavı verdim.

Yazarın notu

*İnsan beyni,
gerçekleştğinde
mutlu olacağı
hayallerini yaşam
deneyimine
dönüştürür.*

Çocukluk döneminde yaşanan deneyimlerin kişilik gelişiminde önemli etkileri vardır. Örneğin çok taşıyor olmanız değişiklik odaklı karakter özelliğinizin desteklenmesine katkı sağlamış ve mekân merak alanınızın gelişimini desteklemiş olabilir. Buradan hareketle, belki de sizin benzerlik değil, bir değişiklik insanı olmanızdan ve seyahati sevmenizden de bahsedebiliriz.

Seksen yaşımıdayım ve hâlâ çalışıyorum. Zaten yay burcuyum ve seyahati severim. Yeni insanlarla görüşmekten, tanışmaktan, yeni projeler üzerinde çalışmaktan her zaman büyük keyif alırım. Bu anlamda yeniliklere açık bir insan olmama rağmen, mesela evimi ve saçımı hiç değiştirmem. Bazı şeylerin değişmemesi kendimi daha huzurlu hissettiriyor. Londra'da küçük bir evim var. Gittiğimde orada kalıyorum. İstanbul'da da, Londra'da da mutlaka sahneye konan yeni oyunları, vizyona giren filmleri ve sanatsal aktiviteleri takip ederim.

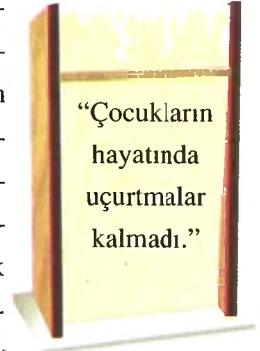
Çünkü siz Zihnin Şifresi kitabımda da bahsettiğim üzere, zihinsel doğumunu gerçekleştirmiş bir insansınız. Sizin için ev sadece yaşamak için bir barınak. Siz o mekânın içerisinde zihni tüm evrene açık bir insan olarak yaşıyorsunuz. Aslında siz o evde yaşamıyorsunuz. Hatta bu nedenle de

şekil ile değil, duygu ve bilgiyle ilgileniyorsunuz. Yine bu noktaya ulaşma-
da da çocukluk dönemi çok önemlidir. Çocukluğunuzda yaşamınızı anlam-
landırma arayışı sizi bilgiye yönlendirmiş.

Evet, çok ilginç bir tespit. Çocukluk dönemi hakikaten önemli, katı-
lıyorum. Belki çocuğu çok şımartmak da iyi değildir. Bir Fransız yazarın
Ailesiz (Sans Familia) isimli bir kitabı vardı. Hatırlıyorum; çok kalın, al-
tın varaklı ve üstü kırmızı-siyah yazılı bir kitaptı. Dadımız İsviçreliydi.
Her akşam, biz iki kızı yatırırken bu kitaptan üç dört sayfa okurdu. İki kız,
yani ben ve ablam. Ablamla iki yaş farkımız vardı. Bence benim en güzel
oyuncağım o kitaptı. Kitabın acıklı bir hikâyesi vardı. Çocuk bir yerlere se-
yahate gider, tanımadığı insanlarla tanışır.

Çocukluğumu düşündüğümde zihnimde baş-
ka görüntüler de beliriyor. Yine hatırlıyorum, yaz-
ları Altıncum'da denize girerdik. Sahilde kumdan
şatolar yapardık. Ayrıca çocuk arabası, abaküs gi-
bi şeyleri de hatırlıyorum. Sonra İkinci Dünya Sa-
vaşı başladı ve biz çocuklar tank diye bir şeyle ta-
nıştık. Beyoğlu'ndaki Japon Mağazası'nda küçük
küçük tanklar vardı. Bonmarşede, Selanik Paza-
rı'nda da bu tanklar elli kuruştan satılırdı. Oyuncak
tankları meyilli bir zemine koyuyordunuz ve onlar dönerek aşağıya iniyor-
du. Büyük sükse yaratmıştı. Yani biz çocukların hayatına savaş malzeme-
leri; tanklar, tüfekler ve askerler oyuncak olarak girmişti. Bir de kurşundan
yapılmış küçük gemiler ve uçaklar vardı. Hepsini isimleriyle bilip, onların
üzerinde, "Sende kaç tane var?" şeklinde münakaşalar ederdik. Aslında bu
durum çocuklar açısından bakıldığında çok acıdır. Demek ki ben 1935 yı-
lından itibaren Hitler'le beraber savaşa oyuncaklarla katıldım.

Kardeşimin kurşun askerlerden inanılmaz bir koleksiyonu vardı. Son-
ra biz büyüdük ve bunları gümüşten yapmaya başladılar. Hatta Osmanlı as-
ker figürleri de yapılmaya başlandı. Amerika'ya, Arif'e de bunlardan gön-

derirdim. Bu anlattıklarım, kardeşim Arif’le birlikte oynadığımız zamanlar. Ben ondan birkaç yaş büyük olmama rağmen hâlâ beraber oynuyorduk. O asker döneminden sonra uçurtma olayı başladı. Dağlara çıkıp çok uçurtma uçurduk. Dikkat ediyorum, şimdi çocukların hayatında pek uçurtmalar kalmadı.

Uçurtmalar ortadan kalkınca hayaller de azalmaya başladı. Uçurtmayı uçuracak mekânların yerlerini binalar aldı. Çocuklar uçurtmayı ya kitaplarda ya da çizgi filmlerde görür oldular.

Bizim Sarıyer’deki satılan yalımızın yaklaşık on dönüm kadar bir bahçesi vardı. Bahçenin setlerinde tavus kuşu, ördek, kaz gibi hayvanlar yaşırdı. O bahçede bayağı koştururduk. Bir de tenis oynardık.

Oyun ve aktivitelerin, özellikle sportif aktivitelerin çocuk gelişiminde önemli bir yeri vardır. Oyunlar ve aktiviteler, sosyal iletişim zekâsını ve bedensel zekâyı oyuncaktan daha fazla destekler.

Bu arada, hâlâ üç taş ve seksek oynayan çocuklar var mı?

Maalesef. Çocukların hayatlarında artık oyunların büyük bir bölümü yok olmuş durumda. Bilgisayar, sınavlar ve televizyon öncelikli hale geldi. Doğa ile etkileşimin az olması, yaratıcılığı ve içsel zekâyı da olumsuz yönde etkilemeye başladı. Üstelik insanlarımız artık eskisi kadar okumuyor. Çocukluğunuzda size kitap okunmasını sevmeniz, bilgi odaklı bir zihin özelliğine sahip olduğunuza atıf yapıyor. Bu arada, bunca duygusal anının içinde mutlaka olumlu bir şeyler de olmalı diye düşünüyorum. Çocukluğunuzda bu kadar olumsuz hatıraların arasında mutlu olduğunuz, güzel duygularla sizde iz bırakan bir anınız var mı desem, zihninizde neler canlanıyor?

Bence kolej zamanımdaki bir anımdı bu. Bir gün beni, kolej dergilerinden birinin çıkarılması konusunda görevlendirdiler. Benden iki sınıf büyük öğrencilerle birlikte çalışacaktım. Bir gün, derginin çıkarılmasında görev alacak kişiler olarak birlikte bir toplantıya gittik. Toplantıya gittiğimiz

de masanın etrafında büyükler de vardı. Her birinin elini sıktım.. Bir tane-
si de Bülent Ecevit'ti. Bu olay gerçekleştiğinde on yedi, on sekiz yaşları-
mdaydım ve o an çok gurur duymuştum. O günü çok büyük bir sevinçle ha-
tırlıyorum. Şimdi ise çok mutlu olduğum başka devirlerim var. Kazandı-
ğım uluslararası başarılar ve üniversitede hocalığını yaptığım çocukların
mesleklerinde ilerlediklerini görmek beni çok mutlu ediyor mesela. Bir de
tabii ki çocuklarım ve torunlarımla birlikte olmak, onların hayatlarını pay-
laşmak apayrı bir sevinç kaynağı benim için...

Yazarın notu
*İnsanla etkileşimin
yoğun olduğu
mesleklerde sosyal
iletişim zekâsı ve
sözel edebi zekâ
öncelikli öneme
sahiptir.*

*Sosyal iletişim zekâsı ve sözel edebi zekâsı
gelişmiş bir insansınız. Genelde hissel karakter
özelliğinde olan insanlar, sosyal iletişim boyutu ge-
lişmiş bireyler oluyorlar. Çevrelerindekiyle daha
iyi ilişkiler kurabiliyorlar. Çünkü insan zaten ruh-
sal bir varlık. Bu nedenle duygusal uyum, ilişkiler-
de çok önemlidir. Muhakeme özelliği de önemlidir,
ama muhakeme özelliği çok baskın oluncu ilişkiler-*

*de kurallar ve şartlar oluşmaya başlıyor. Bu durum da insanın karşısındaki
kişiye kanının ısınmasına engel oluyor adeta. Çocukluğunuzdaki zorluklar
bir yerde hissel karakter profilinizin gelişmesine de destek olmuş. Bu karak-
ter özelliği, insan ilişkileri açısından bakıldığında mesleğiniz için de çok
önemli. Çocukluk anılarınızdan hareketle, sizin hissel kişilik özelliğinizin ön-
de olmasından bahsedebilir miyiz?*

Evet, bu özelliğimden bahsedebiliriz. Mesleki açıdan ben duyguları-
ma ve önsezilerime çok güvenirim. Mesela bir toplantıya girerken herkeste
tedirginlik vardır, bende ise yoktur. Toplantıya girer ve dalgalanmalara ba-
karım. Bu dalgalanmalardan sonuç çıkarırım. Canlı yayınlardan hiç kork-
mam. Canlı yayına çıkar, iki buçuk saat konuşurum. Çünkü dediğiniz gibi
sezgilerim vardır benim. Oradan destek alırım. Bir de artık deneyimlerden
gelen bir rahatlığım da vardır.

Çocukluğunuzda hayatınızın gidişatına ilişkin hedefler belirlemiş ve bunu bilinçaltı boyutunda içselleştirmiş birisiniz. Bu nedenle, iş hayatınızda olsun, canlı yayınlarda olsun, sanki düşünce sisteminiz şu şekilde bir yol izliyor olabilir: Ben zaten gidişatı kontrol altında tutarım ve tutacağım.

Aynen. İşte tam olarak böyle düşünüyorum.

Peki, bugün bir oyuncakçı dükkânında olsak kendinize oyuncak alırmıydınız?

Kendimden ziyade torunlarıma alırdım, diye düşünüyorum. Ben çocukların elleriyle yapabilecekleri, yaratıcılıklarını destekleyen tarz oyuncaıklardan hoşlanıyorum. Mesela yakın zamanda torunuma bir hamur aldım. Alırken de beraber oynarız, diye düşündüm. Çünkü bir şey verdiğinizde bakıyor ve atıyor. Bu tarz oyuncaıklarla biraz daha oynamayı tercih ediyor.

Ayrıca çocuklarıma ve torunlarıma koleksiyon sevgisini aşılama için uğraştım. Oğlum önce karikatür, sonra sigara tabakası koleksiyonu yaptı. Kızım karakalem resimler toplar. Bedri Rahmi'nin çok güzel karakalem çalışmaları vardır mesela. Şimdi de en küçük torunuma gümüş hayvancıklar topluyorum. Hem hayvanlar âlemini tanınmış hem de gerçekten güzel bir koleksiyon edinmiş olacak.

Yaşam deneyimleriyle uzlaşıp kendi mucizesini gerçekleştiren Sayın Betül Mardin'e değerli paylaşımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Farklılıkların ve yeniliklerin peşinde koşan bir değişiklik insanı Beyazıt Öztürk. Zamana o kadar çok deneyim sığdırmak istiyor ki, adeta her an yeni bir boyuta doğmaya çalışıyor. Evrensel enerji, zamanı yenebilmesi için Beyazıt Öztürk'ü güçlü sezgilerle desteklemiş. Heykeltıraş olmanın getirdiği manayı görselleştirme çabası, Beyazıt Öztürk'ün televizyon programlarına da yansıyor.

Oyuncak dediğimiz zaman, bir an için Beyazıt Öztürk'ün çocukluğuna dönersek, ne tür görüntüler hayalinizde beliriyor? Kendinizi hangi oyuncaklarla oynarken hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

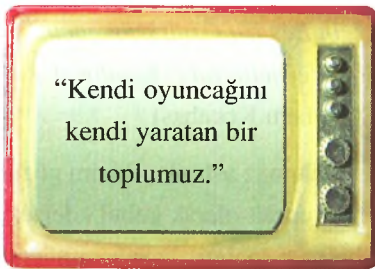
Kendi oyuncasını kendi yaratan bir toplumuz aslında. Benim gözümde gazoz kapağı canlandı bir an. Misketi oyuncak olarak kabul edersek, o da benim oyuncaklarım arasında önemli bir yere sahipti. Ama benim için en

önemli oyuncak teli arabaydı. Plastik arabalara tel yapmak, o teli üstten kancayla sabitlemek, üzerindeki direksiyonu pense ile burkup tam avuç içine göre döndürmek, yuvarlak yapmak ve sonrasında da bu tel arabaların üzerine çıkartma yapıştırmak benim için önemliydi. Tebeşirle yerlere bu arabaların gideceği yollar çizerdik. O yollardan gitmek önemliydi. Bunun haricinde yine polis ve itfaiye arabalarını hatırlıyorum. Bu arabaları ters yönde sürterek bırakırdınız, kıvılcımlar çıkararak ve lambaları yanarak giderdi. Bu saydıklarım benim için çocukluk dönemimin önemli oyuncakları arasındaydı. Küçük bir mum yakınca giden bir gemim de vardı. Enerji ile çalışan bir mekanizmaya sahipti. Daha da eskiyi düşündüğümde tekerlek şeklinde el yürüteçlerini hatırlıyorum. (Beyazıt Öztürk)

"Gözümde gazoz kapağı canlandı bir an. Misketi oyuncak olarak kabul edersek, o da benim oyuncaklarım arasında önemli bir yere sahipti."

Aslında, bahsettiğiniz bu oyuncakların hepsi de eylem gerektiren, durağan bir şekilde oynanması pek de mümkün olmayan türden. Bu noktadan hareketle, sizin hareketli bir insan olduğunuzu söyleyebiliriz. Hatta bu hareket boyutunda bedensel zekânızın da gelişmişliğinden bahsedebiliriz diye düşünüyorum. Seyahat etmekten de hoşlanıyor olabilirsiniz. Beyazıt Öztürk hareket etmeyi seven, dinamik bir insandır diyebilir miyiz?

Yüzde yüz doğru. Şimdi yorgunluktan pek fazla hareket edemiyorum ama benim bütün bir seneme baktığınız zaman, işlerden dolayı da hareketli bir yaşamım olduğunu söyleyebilirim. Sizin de belirttiğiniz gibi genel olarak yer değiştirmeyi

seven bir insanım. Aktif olmayı da severim. Konuşmayı ve beden dilini fazlasıyla kullanmayı çok seven bir kişiyim diyebilirim. Yaptığım iş de bu özelliklerimle örtüşüyor.

Zaten Hep Çocuk Kaldık söyleşilerinin bir amacı da oyun ve oyuncağın insan yaşamındaki yeri ve önemine bu anlamda dikkat çekmek. Kişi, merak alanı, zekâ boyutu ve karakter özelliği ile uyumlu işlerle buluşunca, sizinki gibi üst düzey performanslar ortaya çıkıyor. Oyuncaklar da bu konuda en önemli geri bildirim veren araçlardır aslında.

Hatırladığım başka bir ayrıntı daha var. Herkesin arabası vardı ama benim arabam farklıydı. Ben arabamı daha farklı hale getirebiliyordum. Herkesin bisikleti vardı ama benim bisikletim üzerindeki aksesuvarlarından dolayı daha farklıydı.

O halde değişiklik kişilik özelliğinde olduğunuzdan da bahsedebiliriz. Benzerlik grubu olsaydınız aynı araba ile oynar ve arkadaşlarınızın yaptığı şekillerde çıkartmalar yapmayı tercih ederdim. Ancak farklı tercihleriniz, değişiklik kişilik grubunda olduğunuzun göstergesi. Hatta bu anlattıklarınızdan, başkalarının söyleminden etkilenmeyen iç sesli kişilik özelliğinde olduğunuz sonucu da çıkıyor.

Evet, söyledikleriniz benim işimde de biraz ön plana çıktı. Çocukluğumdan beri hep farklı şeyler yapmak ve bir adım önde olmak isteği vardı bende. O zaman da dikkat çeken biriydim.

Yaşamında aynı tarz aktivite, nesne ve yerleri tercih edenler size durağan ve sıkıcı gelebilir.

Yüzde yüz doğru. Zaten benim etrafımdaki insanlar da çok hiperaktifler.

Yazarın notu

Çocukların bir arada oynadıkları sokak oyunları, bedensel zekâyı ve sosyal iletişim zekâsını öncelikli olarak destekler.

Yazarın notu

*İnsanlar arasındaki
iletişim sorunlarının
temelinde yatan en
önemli neden,
karakter
özelliklerinin
açılımında
birbirlerini
tanımamalarıdır.*

*Çocukluğunuzda keşke benim de olsaydı
dediğiniz bir oyuncak oldu mu?*

Oldu tabii. Pille çalışan ve uzaktan kumandalı oyuncaklar çıktığı zaman alınması zordu. Bugünkü gibi her yerde de bulunan şeyler değildiler. Yurtdışından birileri geldiği zaman getirirlerdi. Biz telli arabayla giderken bu arabalar karizmamızı bozuyordu adeta. Hele Almanya'dan bir çocuk gelip, birkaç hafta kalıp dönene kadar oyuncağını sadece izlemekle yetinmek durumunda kalıyorduk. Diyebilirim ki ağzımızın suyu akararak izlerdik o

çocukların arabalarını. Bende tabanca kültürü çok fazla yoktu. Tabanca, top, tüfek seven bir çocuk değildim. O tarz bir oyun anlayışım da yoktu. Araba benim öncelikli tercihimdi. Tabanca, tüfek ve topa en yakın oyunu, küçük plastik borularla oynardık. Bu boruları belli uzunluklarda kesip, üzerine de yine borunun küçük bir parçasından dürbün yapıp, kâğıttan yaptığımız külahları bu borulardan fırlatırdık.

Başka bir ifadeyle güç kavramı çocukluğunuzda önem kazanmış. Başarı ve duygu odaklı kişilik özelliği daha ön planda olan bir çocukluk süreci yaşamışsınız.

Olabilir. Zaten hayatım boyunca hiçbir işimi kaba kuvvetle halletmeye kalkmadım. Diyebilirim ki hiç kavga etmedim. Her zaman konuşarak çözüm üretmeyi seven bir insanım.

Oyun ve oyuncaklarla etkileşiminizde başka çocuklarla birlikte mi oynamayı tercih ederiniz?

Benim oyuncaklarımın çoğu ya başkalarında kalmıştır ya da başkalarına verilmiştir. Yahut sokakta unutmuşumdur. Benim için oyuncağıma sahip çıkayım ve sadece ben oynayayım anlayışı yoktu.

“Hayatın,
ayrıntıların üzerine
kurulu olduğunu
düşünüyorum.”

Onu şuradan da çok iyi biliyorum. Evcilik oyunu benim için çocukluğumda çok keyifle oynadığım bir oyundu. Çünkü herkes evinden bir şeyler getirirdi. Kimisi kilim, kimisi de yemek. Mesela bugün için de bir organizasyon adamı olduğumu söyleyebilirim. Herkesi ben ayarlarım, o da gelsin bu da gelsin, masada şöyle oturulsun şeklinde her türlü ayrıntıyı düşünürüm. Hayatta ayrıntılar benim için fazlasıyla önemlidir. Hayatın, ayrıntıların üzerine kurulu olduğunu düşünüyorum. Küçüklüğümde de onun için çok paylaşımcıydım. Çocukluğumda mahalleden geçen ve kuru ekmek toplayan amcalar vardı. Çoğunlukla annem beni onların yanından sökerek alırdı. Eve gelip yemek yemezdim, onların yanında oturup torbalarından yemek yerdim.

Yazarın notu

*Sosyal iletişim
zekâsı gelişmiş
kişiler, insanlarla
etkileşim
gerektiren
mesleklerde daha
başarılı olurlar.*

Sosyal iletişim zekânız burada da kendisini göstermiş. Özellikle mesleğinizdeki başarınızda, her karakter özelliğinde insanın sizi çok sevmesinin önemli nedenlerinden birisi de insan odaklı kişilik özelliğiniz. Bu özelliğinizin temelleri de anlattığınıza göre çocukluk döneminizdeki paylaşımlarınızda yatıyor.

Evet, ben insanları ayırmam. Aksine konu insan olunca vicdanla ilgili bir durum söz konusu diye düşünüyorum. Küçüklüğümde mahallede parasal durumu en kötü ve en iyi olan çocukların hep bir araya gelmelerini isterdim.

O halde hissel özelliğiniz de ön planda. Çocukluğunuza ait bu anılarınız mantığın duygulardan önde olduğu bir karakter özelliğinden ziyade, hislerin mantığa baskın olduğu bir karakter özelliğine işaret ediyor.

Evet, doğru. Ben tamamen bütün işlerimi de hislerimle yaparım. Örneğin programa girmeden önce nasıl gideceğini az çok tahmin edebiliyorum. Konuklarımı seçerken de öyle yaparım. Bir program teklifi geldiğinde dünyanın en iyi veya en çok para kazandıracak programı olsa bile olmayacağını sezerim ve yapmam. O işe hiç teşebbüs etmem. Ama bunun yanı sıra, hiç olmayacak gibi görünen bir programın da iyi olacağını öngörebilirim.

Hissel insanların çocukluk dönemine ait hatıralarında, duygusal anlamda zihinlerinde iz bırakan bazı mekânlar vardır. Sizin çocukluğunuzda etkisi altında kaldığınız böyle yerler var mı?

Arka bahçeler. Benim mekânım arka bahçelerdi. Bahçeden bahçeye geçmeyi çok severdik. Ankara, Yenimahalle'deki evler o yıllarda hep iki katlı ve bahçeliydi. 1970-80'li yıllar buralarda entelektüel memur ailelerinin oturduğu yıllardı. Arka bahçeler bizim için çok önemliydi, oralarda erik ve kiraz ağaçları vardı.

Doğa ile etkileşim özelliğinizden de bahsedebiliriz o halde.

Kesinlikle. Bu bahçelerde kümesler de vardı. Hatta bu nedenle benim hayvan sevgim gelişmiştir. O dönemlerde bizim bulunduğumuz yerde boş arsa olmadığından ya evlerin bahçelerinde ya da okulun bahçesinde oynardık.

Şu an bir oyuncakçı dükkânında olduğunuzu hayal etmenizi istesem, bu yaşınızda kendinize hangi oyuncakları alırdınız?

Ben zaten hâlâ oyuncak alıyorum. Mesela geçen gün helikopter aldım. Ama beş kişi uçurmayı beceremedik. Uzaktan kumandalı bir helikopter meğerse dünyanın en garip aletiymiş, uçak daha kolaymış. Çünkü helikopterin uçabilmesi için her türlü denge durumuna dikkat etmeniz gerekiyor. Yine geçen sene uzaktan kumandalı bir araba aldım kendime. Geçen gün de evimin havuzunda kullanmak için bir tekne baktım. Uzaktan kumandalı oyuncaklara bakıyorum. Çocukluğumda hep plastikten oyuncaklarla oynadığım için, şimdi biraz da hayatın hıncını çıkarmakla ilgili bir durum bu sanki. Yaş kaç olursa olsun, kimse görmeden alıp oynuyor insan.

Değişiklik kişilik özelliğine sahip olduğunuz için bu uzaktan kumandalı oyuncakların çoğunda, yön ve sürat anlamında değişken durumların varlığı size cazip gelebilir.

Yazarın notu

Doğa; müzik

zekâsını,

matematik

zekâsını, bedensel

zekâyı, görsel

uzamsal zekâyı ve

değişiklik kişilik

özelliğini en üst

düzeyde destekler.

Mutlaka, ama hayatı garantiye almakla ilgili şöyle bir durum da var: Oyuncanın kumandası bende olmalı.

Kuşkusuz bu, korumaya yönelik bir davranış özelliği. Sanırım risk almayı pek sevmediğinizden de bahsedebiliriz o halde.

Hayatımda risk sıfır olmalıdır. Garantisi olmayan hiçbir işe girmem.

Değişiklik kişilik özelliğiniz sizi değişiklikleri deneyimleme anlamında risk almayla karşı karşıya bırakırken, hisleriniz devreye giriyor ve kayıp söz konusu ise duygularınız sizi oradan uzaklaştırıyor diyebilir miyiz?

Evet, kesinlikle. Belki dışarıdan risk alıyormuş gibi görünürüm ama, kesinlikle ben o işi garantili gördüğüm için girmişimdir. Ancak, iş benim üzerime büyük durduğu için dışarıdan bakıldığında risk aldı diyebilirler.

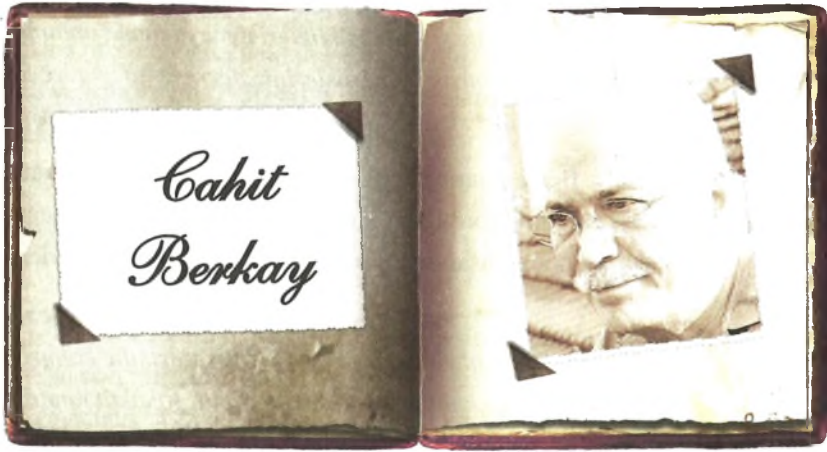
Yazarın notu

Değişiklik kişilik özelliği, bilim ve sanattaki her türlü gelişmenin öncüsü olan zihin sürecidir.

Az önce söylediğiniz bir şey vardı: Benim oyuncaklarımın çoğu ya başkalarında kalmıştır ya başkalarına verilmiştir ya da sokakta unutmuşumdur. Buradan hareketle, nesnelere önem veren bir merak alanı özelliğiniz yok gibi gözüküyor. Çocukluğunuzdan gelen bu işaret üzerine diyebiliriz ki, Beyazıt Öztürk için para bir araçtır, amaç değil.

Kesinlikle çok doğru bir tespitte bulundunuz. Şu an Türkiye koşullarına göre iyi para kazanan bir insanım. Ama iyi para kazanmayı sadece birinci sene çok önemsedim. Bunun dışında paranın herhangi bir önemi yoktu benim için.

Yaşamıyla değişiklik kişilik özelliğinin gelişimine en üst düzeyde katkıda bulunan Sayın Beyazıt Öztürk'e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Moğollar adlı müzik grubunun kurucusu Cahit Berkay, unutulmaz müzikleriyle filmleri gönüllere yazan büyük bir sanatçıdır. Müziği ile yaratımın izinde olan Cahit Berkay, insanların kendilerini bulmalarına yardımcı oluyor. Sonsuzlukta yolculuk yapan oyuncak bir trenin de yolcusu. Tutkularının peşinde yol almaktan asla vazgeçmiyor.

Oyuncak dediğimizde ilk olarak hangi çocukluk anılarınızı hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Oyuncak denildiğinde bugün bile hâlâ sahip olmayı çok arzu ettiğim oyuncak trenler gelir hemen aklıma. Almanya'da Köln'de sadece oyuncak tren satan bir mağaza vardır. Köln'e her gittiğimde oraya uğramayı ihmal etmem. Yurtdışına çıktığımda bu tür dükkânlara gitmeyi çok severim. Köln'deki bu mağazada trenin yüzlerce çeşidi ve parçaları var. Hâlâ çok pa-

halı olduğu için çoğuna ulaşamıyorum. Ekonomik olarak rahatladığım bir dönemde pek çok çeşidinden alacağım. Artık bu türlü oyuncak trenler her yaştan insanın ilgi alanına girer hale geldi.

Ben kendi çocukluğuma döndüğümde, oyuncagını kendi yapan bir kuşaktan geldiğimi söyleyebilirim. Oyuncaktaki hareketlilik bizim için çok önemliydi. Bu nedenle,

bugünkü gibi elektrikli ve pilli oyuncaklar olmadığından, telden arabalar benim çocukluğumda öncelikli oyuncaklarımız arasındaydı. Ailemin bana aldığı oyuncak mahiyetindeki ilk hediye ise bir ağız mızıkasıydı. Belki de benim müzikle olan ilişkimin ilk köprüleri, o ağız mızıkasıyla kurulmuş oldu. İlk oyuncagım, belki de sizin söylediğiniz gibi ileride ne olacağımı belirledi. Ailem onu bana ses çıkaran bir oyuncak olarak almıştı.

Annem ve babam Ispartalıydı ve ikisi de terziydi. İstanbul'a mal almaya gelirlerdi. Bu gidiş gelişleri esnasında bana küp puzzle aldılar. Küplerin

“Oyuncak denildiğinde bugün bile hâlâ sahip olmayı çok arzu ettiğim oyuncak trenler gelir hemen aklıma.”

*Yazarın notu
Oyuncakları belli
gelişim amaçları
için imal edilmiş
nesnelerle sınırlan-
dırmamak gerekir.
Yeri geldiğinde
plastik bir bardak
veya karton
kutu da çocuğun
oyuncağı olabilir.*

üzerinde resimler vardı ve küp parçaları birleştirilince büyük resim oluşuyordu. Her bir küp ana resmin bir parçasını üzerinde taşıyordu. İlk başta onunla oynamak heyecanlıydı ama sonrasında nasıl dizileceğini öğrenince bir esprisi kalmadı. Bir de 1800-1900'lerdeki mimarileri yansıtan; ahşaptan, çok parçalı ev bloklar vardı. O blokları kurduğum zaman binanın ön cephesi görünüyordu. Kendi oyuncagımı yapmaya başladığım dönemden önce, aklıma gelen ilk oyuncaklarım bunlardır. Ancak söyleyebilirim ki mızıkam bunların hepsinden önce gelir. (Cahit Berkay)

Mızıkanızla beste yapmaya çalışır mıydınız?

Elbette. Mızıkeyi ilk elime aldığımda bir şeyler çalmaya başladım. Daha büyüdüğümde biraz önce söylediğim gibi direksiyonu tel ile arabaya bağlı, telli araba diye tabir edilen oyuncakları hatırlıyorum. Hatta el kumandası dört tekeri idare edenleri daha da havalı oluyordu.

Babam şehrin ileri gelen esnaflarından olduğu için herkes tanırdı. Çilingir bir amca vardı ve ben arabamı ona yaptırırdım. Çocuklar görünce beni kıskanırlardı. Evimizin karşısında bir hamam vardı. Hamam odunla ısıtılırdı. Bahçesine de kalın çam ağacı kütükleri gelirdi. Çam ağacı kütüklerinin kabukları da kalın olurdu. O kabuklardan parça çıkarırdım ve onları bıçakla yontarak sandal yapardım. Elimi kesme tehlikesinden dolayı annemden çok dayak yemişimdir.

Küplerle ilgili hatıralarınızda birleştirilme şeklini ezberledikten sonra sıkıldığınızdan bahsettiniz. Bu, benzerliklerin sizin yaşamınızda pek barınamayacağına işaret ediyor ve değişiklik karakter özelliğinde olduğunu gösteriyor. Cahit Berkay değişiklikleri isteyen, yaşamını yeniliklerle donatan ve bu değişik arayışının sonucunda da keşif yeteneği ön planda olan bir insandır diyebilir miyiz?

Kesinlikle doğru. Mesela bunu destekleyen bir hatıram, o çam ağacı kabuğundan yaptığım sandala zeytinyağı ile çalışan motor tasarladım ve yaptırırdım. İki tane boru ve tenekeden bir hazne yapmışım. Zeytinyağı ile bir fitil ateşi yaktığınız zaman kaynayan su buhar oluşturuyor ve tekne, buhar gücüyle ilerliyordu. Bunu yaptığımda altı yedi yaşlarımdaydım. Bu olay İsparta'da yaşanıyordu. 1952-53 yıllarıydı sanırım.

“İnsan beyni oyuncakla müzik aletini aynı yere konumluyor. İkisi de çocuğun yeteneklerini desteklemek için varlar.”

Keşfe dayalı yaratıcı özelliğiniz o yaşlarda kendini göstermiş.

Daha güzeli var. Orta üçüncü sınıfta fizik dersleri başladı. Orada günlük yaşamımıza ilişkin fizik kurallarını öğreniyorduk. Mıknatısın çalışması, kapı ziline çalması gibi olayları fizik ile açıklıyorduk. Ben evde kendim zil yapardım. Bakır telleri çiviye sarar, pil ile elektrik verip mıknatıs yapardım.

Genelde, bahsettiğiniz buharla çalışan gemi tarzı çalışmalarla ilgilenen çocuklarda, mantık karakter özelliği öncelikli oluyor. Yine müzikle etkileşen çocuklarda ise hissel karakter özelliği gelişmiş oluyor. Oyuncaklarınızdan gelen mesaja göre, siz sanki her ikisinin çok dengeli şekilde dağıldığı bir insansınız.

Bende bahsettiğiniz her iki karakter özelliği de çok dengelidir. Birbirine çok yakındırlar. Mesela ilkökul beşinci sınıfta proje çizdim. Bir projem vardı halen gülerim. Gemilerin burun kısmında, suya yakın yerlerine delik açardım, içeri giren su ile içeride bir çarkı döndürürdüm. Ancak suyun çıkış yerini bulmak hep sorun olurdu.

Sizde gizli kalmış bir mühendis kimliği de var gibi gözüküyor.

O yaşlarda benim en büyük hayalim mimar olmaktı. Motor yapmayı bile hayal ederdim. Ama alt yapım o konuda yetersiz olduğundan hayalimi eyleme dönüştüremezdim. Yine de saatlerce bu konuya kafa patlattığımı bilirim. Dediğiniz gibi mucitlik tarafım da vardı.

Sahip olmayı hep arzu ettiğiniz ama olamadığınız bir oyuncak var mıydı?

Annemle babamın maddi imkânlarının iyi oluşu ve benim tek çocuk olmamdan dolayı böyle bir durumu pek yaşamadım. İstanbul'dan Isparta'ya gelebilecek her türlü oyuncak bana getiriyorlardı. Bu nedenle imrenme şöyle dursun, hep hayalimin ötesinde şeylere sahip oldum diyebilirim. Mesela mızıkayı ilk defa görmüştüm ve benim için büyük bir sürprizdi. Futbol topu gelirdi, tek başıma maç yapardım. O şımarıklığı bile yaşadım.

Arkadaşlarım onları da takıma almam için bana yağ çekerlerdi. Bildiğiniz gibi, çocukluk duyguları daha farklı oluyor.

Güzel bir anım var. Beyoğlu'nda Japon Mağazası vardı. Bir keresinde İstanbul'a beni de getirmişlerdi. O Japon Mağazası'na gitmiştik. Diye bilirim ki dükkânın vitrininden beni zor koparmışlardı. Hiç unutmuyorum; kırmızı renkli, kurularak çalışan arabalar vardı. O oyuncakçı dükkânının hâlâ anılarımda özel bir yeri vardır.

Yazarın notu
*Çalışmak,
sabretmek ve
yüksek moral
dehanın
gerçekleşmesinde
öncü değerlerdir.*

Mızıkanızla sergilediğiniz müziği başkalarına dinletir miydiniz, yoksa kendi kendinize mi çalmayı tercih ederdiniz?

Ailem bu konuda bana öncülük ederdi. Birileri geldiğinde, “Hadi oğlum, bir kere çal da görsünler,” diye beni teşvik ederlerdi. Ben de büyük keyifle çalardım. Devamlı, “Aferin,” derlerdi. Üstelik mızıka ile güzel sesler çıkarabiliyordum. Müzikle ilgili ikinci hediyem mandolin oldu. Baktılar ki mandolini de hemen çalmaya başladım, müzikal yeteneğimin işaretleri okunmuş oldu. Sonra okulun kursuna girdim. Üç ay gibi bir sürede kursun mandolin korosunda çalmaya başlamıştım. Yine hatırlıyorum, Beyoğlu'nda bir mağazada gitar görmüştüm. Sonunda ona da sahip oldum. İnsan beyni oyuncakla müzik aletini aynı yere konumluyor. Her ikisi de çocuğun yeteneklerini desteklemek üzere varlar.

Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsak, oynamak için kendinize hangi üç oyuncakı alırdınız?

Elektronik oyuncak sektörü akıl almayacak boyutlara geldi. Çok parçalı elektronik araç maketleri alırdım. Motoru da olan ve bitince hareket etme özelliğine sahip maketler isterdim. Maket gemiler yapardım. Maket gemi ve uçaklardan çok yaptım. Şu an vaktim olsa yine yaparım. Bu nedenle model uçak kulüplerine özeniyorum.

“Müzik bir
oyuncak gibi, zihin
süreçlerini
etkilemesi
anlamında ele
alınmalıdır.

Çocukluğunuzda oyuncaklarınızla tek başınıza mı, yoksa arkadaşlarınızla birlikte mi oynamayı tercih ederdiniz?

Benim zamanımda sokak oyunu ve ev oyunları vardı. Kış dönemlerinde evde yalnız oynardım. Ancak akrabalar gelirse onların çocuklarıyla birlikte oynardık. Kornişlerin üzerindeki yuvalardan bilyeler çok güzel akar. Ablamın oğluyla birlikte kornişlerden bilyelerin akacağı değişik tasarımlar yapardık. En büyük zevkimiz şehrin sulamasında kullanılan arkların önüne set yapmaktı. Bu suretle suyun yönünü değiştirdik.

Yaptığımız bir diğer yaramazlık ise arılarla ilgiliydi. Isparta’da şehrin merkezinde hükümet binası vardır. Zemin katına eşek arıları kovan yapmışlardı. Erol diye bir arkadaşım vardı, onunla birlikte o eşek arısı kovanını yerinden kopartmıştık. Arılar hücum edince ben bir tarafa, Erol diğer tarafa kaçmıştık. Şansıma, bütün arılar Erol’un tarafına gitmişti. Ben kurtuldum ama Erol hastaneye kaldırıldı. Çocuk her zaman oynayacak bir şey buluyor.

Yaptığımız bir diğer yaramazlık ise arılarla ilgiliydi. Isparta’da şehrin merkezinde hükümet binası vardır. Zemin katına eşek arıları kovan yapmışlardı. Erol diye bir arkadaşım vardı, onunla birlikte o eşek arısı kovanını yerinden kopartmıştık. Arılar hücum edince ben bir tarafa, Erol diğer tarafa kaçmıştık. Şansıma, bütün arılar Erol’un tarafına gitmişti. Ben kurtuldum ama Erol hastaneye kaldırıldı. Çocuk her zaman oynayacak bir şey buluyor.

Verdiğiniz örnekten hemen şu geldi aklıma: Çocukların, yaptıkları konusunda doğruyu söylemeleri, anne ve babaların tutumuna bağlıdır, değil mi?

Özgürlüğün yolu buradan geçiyor zaten. Özgür düşünce baskı ile olmaz. Anne babalar kendi doğru ve yanlışlarını her zaman çocuğa dayatmamalıdır. Bunun yerine çocuğa, yapacakları işlerin sonuçları hakkında kendi düşüncelerini söyleyebilirler. “Bunu yaparsan ben şöyle bir sonuçla karşılaşabileceğini düşünüyorum,” gibi. Ailede ne kadar çok yasak varsa, çocuk o kadar

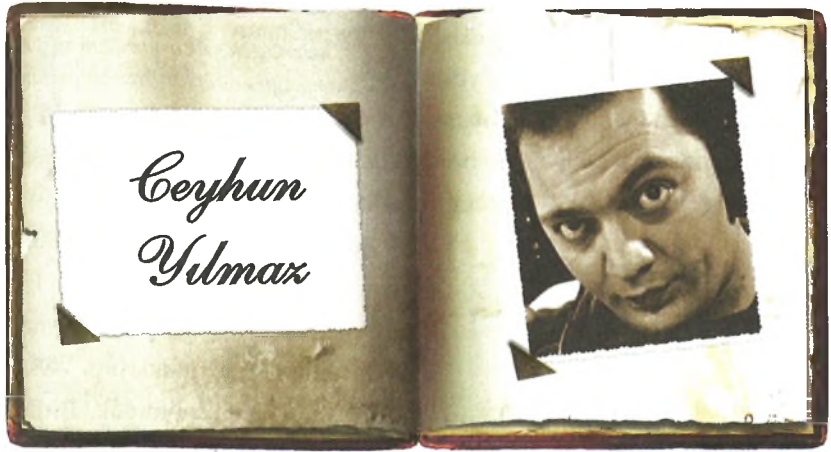
“Özgür düşünce
baskı ile olmaz.
Anne babalar kendi
doğru ve yanlışlarını
her zaman çocuğa
dayatmamalıdır.”

büzülüp kalır. Sonra çocuk değişik şekillerde patlayınca da nerede hata yaptıklarını düşünüp dururlar.

Aslında oyuncak denince hep nesnel oluşumları düşünmememiz gerekir kanısındayım. Oyuncağı beynin merak alanı, zekâ boyutu ve karakter özelliğı destekleyicisi olarak ifade ettiğimizde enstrümanlar ve müzik de bir oyuncaktır, yani uyandırır diyebilir miyiz?

Sesler de anlattığınız gibi oyuncak etkisi yapar. Bir annenin çocuğunun kulağına fısıldadığı ninni, çocuğun özellikle duygusal süreçlerinin gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Müzik bence de bir oyuncak gibi, zihin süreçlerini etkilemesi anlamında ele alınmalıdır. Zaten pek çok oyuncak da müziklidir. Çocukların doğdukları ilk anda karyolarına takılan dönence-lerde bile müzik vardır. Ses her zaman oyuncak mantığı ile çocuğun hayatındadır. Çünkü çocuk, sesin geldiğı yere ilgi duyar, onu merak eder ve bazen sese müdahale etmek bile ister. Özellikle dokunulunca müzik çalan oyuncaklar, sesle ilgili meraka yöneliktir.

Yaşamlarımıza iz bırakan sesler armağan eden Sayın Cahit Berkay'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Kendi adını taşıyan show programı ile tanınan Ceyhun Yılmaz, ruhların asla yaşlanmayacağını anlatan bir insan. Zamanı terk ederek ruhunun çocuk tarafını koruyabilmiş. Yaşam mutlu olabilmek için pek çok nedeni Ceyhun Yılmaz'ta kulaklarımıza fısıldıyor.

Çocukluğunuz nerede geçti? İlk oyun ve oyuncaklarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Aklıma gelen ilk oyuncuğım, hiç unutamadığım sarı plastik bir tren-
dir. Salonumuzdaki halıya uzanıp onunla oynardım. Hatta bu sahneyi bir
şiirime bile konu ettim. Şiirim şöyle bitiyor:

*Salondaki halıya yüzükoyun uzanıp,
Plastik sarı trenimle oynasam şimdi,
Geri getirirler mi acaba bana seni?*

Trenleri ilk gördüğüm andan itibaren çok sevmiştim. Her seyahatimin sonundaki eve dönüş duygusu beni mutlu eder. İstanbul beni çeken bir şehirdir. Çok yoksulluk içinde olmasak da, durumu çok iyi olan bir ailenin içinde de büyümedik. Oyuncak, bir açıdan da ailenin ekonomik gelir düzeyi ile de ilgilidir. Ama yoksul ailelerin çocukları hiçbir zaman oyuncaksız kalmamıştır. Çünkü oyuncaklar bir şekilde kendi kendilerini yaratmışlardır. Çocuk oyuncakı yaratır. Bir tencere kapağını bile oyuncak yapabilir.

“Aklıma gelen ilk oyuncakım hiç unutamadığım sarı plastikten bir trendir.”

Sokak oyunlarımızı asla unutuyorum. Arkadaşlarımızla misket, birdirbir, saklambaç gibi oyunlar oynardık. Geçenlerde bir arkadaşım, “Okulun birinde çekim yapıyorduk. Birden zil çaldı ve çocuklar koşarak bahçeye çıktı, 10 dakika durmadan her yere koşuşturup durdular. Sonra da zil çalınca

sınıflarına gittiler. Acaba biz de mi böyleydik?” dedi. Ben de düşündüm ve, “Evet,” dedim. Biz de böyle yapardık. (Ceyhun Yılmaz)

Çocuk denince ilk olarak akla gelen konular “merak” ve “hareket” tir. Çocuklar, okulöncesi dönemden itibaren başta anneler ve babalar olmak üzere, eğitim bilimciler tarafından merak alanı, karakter ve zekâ gibi benzersiz zihin şifreleri açılımında keşfedilmelidirler. Eğitim bilimlerinde çocukların çeşitli derslerle etkileşimlerinde bu şifreler dikkate alınmalıdır.

Dediğiniz konu çok doğru. Hareketli çocuklar bazen hiperaktif olarak tanımlanabiliyor. Ben de hareketli ve duygusal bir çocuktum.

Çocukluğunuza dair unutamadığınız ve sizde iz bırakan bir anı var mı?

Bir gün yolda bugünün 5 YTL'sine karşılık gelen bir para bulmuştum. O an birdenbire kendimi çok büyük bir sorunun ortasında buldum. Ne yapacaktım? Canım çiklet, çikolata gibi şeyler çekiyordu. Hazır parayı bulmuşken onları mı almalıydım? Fakat tam adını koyamadığım içimdeki öğretiler de farklı davranmam gerektiğini fısıldıyordu. O panikle parayı camiye vermeye karar verdim ve öyle de yaptım. Cami bizim hayatımızda bayram namazlarından beri vardı. Parayı camiye vermemin nedeni de oraya güvenmemdi. Hatta o caminin sorumlusu olan ağabey, verdiğim parayı almış ve karşılığında da bana bir meal kitabı vermişti.

Yazarın notu

*Zihnin şifresini
çözmeyi
özendiren eğitim
uygulamaları,
bilgiyi içselleştiren
insanlar yetiştirir.*

Hayal dünyası gelişmiş bir kişisiniz. Çocukluk hayaliniz neydi?

Sürekli alkışlandığımı hayal ederdim. Niye alkışlandığımı da bilmiyordum. Başka bir meslek yapsaydım, bu hayalim psikolojik bir rahatsızlığa dönüşebilirdi. Zaten insanı, merakları ve istekleri bir yere götürür. Çocukluğumda en çok sevdiğim şarkı Barış Manço'nun *Arkadaşım Eşek* şarkısıydı.

*"İnsanı,
merakları ve
istekleri bir yere
götürür."*

*Çocuklar duygusaldır. Rahmetli Barış Manço da bilgiye önem veren duygusal bir insandı. Zaten yaptıklarıyla -başta çocuklar olmak üzere- gönüllerde ve akıllarda iz bırakabilmesinin temelinde de insan sevgisi, bilgi, bilgiyi paylaşma arayışı ve insanları zihinsel olarak uyku-
dan uyandırma gayreti vardı. Çocukluğunuzda kitaplarla aranız nasıldı?*

Kitaplarla çok geç tanıştım. Beni zihinsel olarak asıl besleyen şey, Kandemir Konduk'un kalemi, Zeki Alasya, Metin Akpınar ve beraberindeki oyuncuların Deveduşu Kabare'de yaptıkları muhalif, aynı zamanda mizah yüklü eylemleriydi. O oyunlarda bir bilgi ve öğreti vardı.

Çocukluğunuzda sahip olmayı çok arzu ettiğiniz bir oyuncak var mıydı?

Babamdan bir tek şey istemiştim. O da bir saatti. Dokuz on yaşlarımdaydım, babamdan saat istediğimde, yoğun olduğu bir andaki bu talebimi içinde bulunduğu stresten dolayı terslemişti. Babam aslında çok iyi bir insandır. Ama şimdi bile bu yüzden saat takamıyorum. Çocuklarla konuşurken çok dikkat etmek gerekir. İçimde saat tutkusunu o kadar saplantı haline getirmişim ki, şimdi ne gereksizmiş diyorum. Saatleri sevmesem de yaşamımı saate göre ayarlıyorum. Bir de ablam bisiklet istemişti. Ben de ablamınkine binerim diye destek çıkmıştım. Ama bir gün evin zili çaldı ve babam bizi aşağıya çağırdı. İndiğimizde bizi bekleyen iki mavi bisikletle karşılaştık. O anı da unutamam.

Bugün bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize hangi oyuncaklardan alırdınız?

Benim oyuncakçı dükkânım artık kalmadı. Şimdi çocukların oturduğu mahallelerde ve o güzel sitelerde, zannediyorum ki bir oyuncak kültürü yok. Oyuncakçılar fakir insanlardı. Aynı kareli gömleği giyerlerdi ve çoğu da yaşlı amcalardı. Dükkânları da çok küçüktü ve genellikle merdivenle inilirdi. Tek camı vardı. Sunay Akın'ın da dediği gibi: *Akşam olunca o güzel insanlar camdan, çocuk ellerini siler ve öyle giderlerdi. O oyuncakçılar artık yok.*

İstanbul Oyuncak Müzesi'ni nasıl tanımlarsınız?

Oyuncak Müzesi'ne gittiğimde bir bardak gördüm. Aynısı bende de vardı. Sonra o bardak birden beynimde kapalı duran bir kapıya tekme vurup açtı. Zamanda yolculuk yaptım. Oyuncak Müzesi zamanda yolculuk yaptırıyor.

Ruhlarımıza mutlu olmanın ve çocuk kalabilmenin gerekçelerini fısıldayan Sayın Ceyhan Yılmaz'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türkiye'nin önemli tiyatro ve sinema sanatçılarından olan Demet Akbağ, BKM'nin (Beşiktaş Kültür Merkezi) en önemli isimlerinden. Yüzünden eksik olmayan tebessümle, yaşamın fırtınalarını kolayca atlatabilmemize yardımcı olmaya çalışıyor. Demet Akbağ olumlu olanı görebilme ve seçebilme öğretisidir.

Bir an çocukluk yıllarınıza geri dönmenizi rica etsem... Çocukluğunuz nerede geçti? İlk oyun ve oyuncaklarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Denizli'de doğmuşum. İki buçuk yaşında İstanbul'a dönüp bir daha Denizli'ye gitmediğimiz için Denizli'yi hatırlamıyorum. Sadece doğum yerim olarak biliyorum. Döndükten sonra çocukluğum İstanbul'da, Büyükdere, Sarıyer ve Bostancı'da geçti. Büyükdere'de dedemin bahçeli bir

“Hatırladığım ilk oyuncağım da turuncu renkli plastik bir kahve takımıydı.”

evi vardı. Bahçedeki hanımeli ve gül kokularını unutamıyorum. Ayrıca o bahçede seksek de oynardım. Hatırladığım ilk oyuncağım da turuncu renkli plastik bir kahve takımıydı. Doğum günümde gelmişti. Kardeşimle aramızda bir yaş var. O oyuncak geldiği zaman çok sevinmiştik. Tabakları ve fincanlarıyla çok güzel bir kahve takımıydı.

Dönemin bebekleri olan 70’li yılların oyuncaklarından ben de faydalandım. Çok küçük yaşlardan itibaren *Ayşegül* kitaplarına ve serisine meraklıydım. *Ayşegül* kitaplarında gördüğüm resimleri, annemin evdeki eşyaları ile canlandırmaya çalıştım.

Annem çok iyi bir terzidir. Babaannemiz ve anneannemizden öğrendiğimiz üzere, eski eşyalarımız atılmaz, sandık odasına konurdu. O zamanın kısıtlı imkânlarında o sandık odası ve içindekiler, bizlere büyük bir zenginlik kattı. Annem çocukluğundan kalan eski hatıralarını bile, ileride çocuklarıma kalır düşüncesiyle saklamış. İlk kullandığı çantasını, rujunu ve makyaj malzemelerini hep saklamış. Onları daha sonra oyunlarımızda kullandık. Mesela benim hayranı olduğum *Ayşegül Tavan Arasında* serisinin kitabını kardeşimle evde oynardık. Annemin bize verdiği sarı bir eşarp vardı. O eşarp benim Filiz Akın peruğumdu. Siyah bir eşarp vardı. O da Türkan Şoray peruğumdu.

Babaannem bizi Türk filmlerine çok götürürdü. Çocukluk hayallerimi, çocukluğumda sinema ve tiyatroya olan aşkımı anneannem ve babaanneme borçluyum. Çünkü tam bizim çocuk tiyatrolarına gideceğimiz dönemde erkek kardeşim dünyaya gelince, bizim sosyal aktivitelerimizi anneannem ve babaannem üstlenmiş. Bizi onlar gezdirmişler. Bu arada babaannemin kendisi de zaten sinemaya çok meraklıymış. Babaannem bizimle yaşardı ve ailenin büyüğü olduğu için de bayramda bütün aile el

*Bilgi ile değişimin
olduğu yerde
hayret, hayretin
olduğu yerde de
gelişim vardır.*

öpmeye bizim eve gelirdi. Fakat bayramın mese-
la ikinci günü, babaannem anneme şöyle derdi.
“Hadi çocukları hazırla da sinemaya götüreyim.”
Annem de, “Anneciğim yapmayın, siz bizim aile-
nin en büyüğüsünüz ve herkes size gelecek,” der-
di. O da, “Aman canım, bayram çocuklaradır bü-
yüklere değil. Hadi çocukları hazırla, bayram on-
ların bayramı,” deyip bizi sinemaya götürdü. O
yüzden babaannemin götürdüğü sinema ve tiyatrolar ile anneannemin oku-
duğu *Ayşegül* serileri, çocukluğumdan beri hatırladığım en net görüntüler-
dir. (Demet Akbağ)

*Ayşegül kitapları hayal kurmanıza katkı sağlamış. Aileniz içinde var
olan sürekli bir aktivite ve düşünce paylaşımı da sosyal iletişim zekânızı
desteklemiş olmalı.*

Annem de oyunlarımıza dahil olurdu. Mesela mahalledeki yakın arka-
daşlarımdan birisi Banu’ydu. Banu’nun babası bankacıydı. Banu oyun oy-
namak için bizim eve gelirdi. Annemin iplik makaraları vardı. Banu’yla bu
makaraları dizer ve daktilo yapardık. Yani Banu’nun babasının mesleği
olan bankacılıkla, annemin makaralarını ilişkilendirip bankacılık oynardık.

*Çocukların kendilerinin kurguladıkları oyunlar zihinsel gelişimleri
açısından çok önemlidir.*

Evet. Öğretmencilik de oynardık. Ben öğretmen olur ve Atatürk ile
ilgili dersler verirdim. Anneannem bana Atatürk’ün hayatını çok küçük
yaşta öğretmişti. Bana, “Mutlaka sen öğretmen ol,” derlerdi. Banu’yla oy-
narken öğlen yemek vakti geldiğinde, annem beyaz bir peçete koluna sarı-
lı bir halde garson rolünde yanımıza gelirdi. Banu sarışın olduğu için Filiz
Akın olurdu, ben de ya Hülya Koçyiğit ya da Türkan Şoray. Babaannem
de zaten mutlaka bizi bir iki gün evvel sinemaya götürmüş olduğu için
hemen o filmdeki karakterleri taklit ederdik. Annem saç rengimize göre ki-
mi canlandırdığımızı bilir ve o isimle, “Ne arzu edersiniz efendim?” derdi.

Biz de siparişlerimizi verirdik. Sonra kâğıttan yaptığımız paraları annemin çantasının içine koyar, yemek bitince o kâğıt paraları verir ve üstü kalsın deyip kalkardık. Annem de bizim oyuncularımızdan biriydi.

Oyunculuk yeteneğinizin gelişmesine anneniz önemli ölçüde katkı sağlamış.

Tamamen katılıyorum. Zaten oyuncu olma isteğimi de başından beri desteklemiştir. Her zaman, hayalimi gerçekleştirebilmem için elinden geleni yapmıştır. Bütün aile büyüklerini karşısına alarak, benim yanımda olduğunu her zaman söylemiştir.

Bedensel olarak doğan insanın, zihinsel doğum adını verdiğim ikinci bir doğum türü daha vardır. “Ben kimim?” sorusuna cevap aranan zihinsel doğumun gerçekleşebilmesindeki en önemli etkenlerden birisi de meslektir. Kişinin kendi zihin şifresine uygun meslekle eşleşme çabası, zihinsel doğumunu gerçekleştirebilmesini destekler. Zira zihin ve meslek eşleşmesinin temel sorularından birisi de “Ben kimim?” sorusudur. Konuya bu açıdan baktığımızda diyebiliriz ki; anneniz sizi iki kere doğurmuş.

Çok güzel ifade ettiniz. Aynen öyle.

Çocukluk yıllarınıza dair unutamadığınız ve sizde iz bırakan bir anınız var mı?

Şimdi siz sorunca bir anda babamın longplay’ini kirdığım günü hatırladım. Çok korkmuştum. Sanırım o şokla bunu hiçbir zaman unutamadım. Babam çok iyi bir koleksiyonerdi. Diyebilirim ki babamın bir gardırop dolusu küçük bir müze açacak kadar eşyası vardı. Babasına çok bağlıymış ve saygı duymış. Dedemden ona kalan her şeyi saklamış. Dedemin saatini, kalemını ve kitaplarını sergilediği bir köşesi bile vardı.

Babam çok iyi bir arşivcidir. Longplay’lerine çok değer verir ve onlara iyi bakardı. “Yavrum, sana bir oyuncak aldım, oyna da kır,” diyen bir baba

Yazarın notu

**Kendinize örnek
aldığınız kişilerin
zihinsel
çözümlemesini
gerçekleştirebiliyor
musunuz?**

değildi. O zamanlar ben de babam çaldığı sürece onun longplay'leriyle dans etmeyi çok severdim. Zaten çocukken hep balerin olmak istemiştim. Bu longplay'ler asla babamdan izinsiz çalınıp kullanılamazdı. Fakat Sedef'le ben, o pikabın nasıl çalıştığını öğrenmiştik. Yasak herhalde ilgi uyandırıyor.

Bir gün, babamın çok kızacağını bilmemize rağmen, biz bu pikabı çıkarıp çalsak ve sonra da yerine kaldırsak babamın haberi olmaz diye düşündük. "Ben de biraz bale çalışırım," dedim. Tam çıkarırken bir şey oldu ve plağın ucu elimizde kaldı. Kırılan, bir klasik plaktı. Annem geldi ve ben de ona, "Gitmek istiyorum," diye düşündük. "Ne demek bu şimdi?" diye sordu. Anneme durumu anlattım. Babamdan dayak yeme ihtimalinden korkmuyorduk. Öyle kötü bakardık ki, o bakışa maruz kalmaktan korkuyorduk. Tabii ki babalarından korkan bütün kızların anneleri gibi annem araya girdi. Annem, "Bir şekilde söyleyeceğiz. Ne yapabilir ki? Çok çok bir ceza verir," dedi. Babam durumu öğrenince bizimle üç dört gün konuşmadı. Bize manevi bir işkence uyguladı. Üç gün boyunca başka bir cezanın gelmesini bekledik ama hiçbir şey olmadı. Ama o üç gün geçmek bilmedi. Ceza verse daha iyiydi. Hiç unutamam, çok korkmuştum. Korkarak hatırladığım bir anıdır.

Çocukluğunuzda, sahip olmayı çok istediğiniz bir oyuncak var mıydı?

Ayşegül'de gördüğüm bütün oyuncakları isterdim. Zaten çocukken onun gibi olmak istemiştim. Ayşegül'ün yaşına karşılık gelen devredeki çocukluk fotoğraflarına bakıyorum, Ayşegül gibi atkuyruğu saçlarım vardı. Anneme hep saçımı onun gibi yapmasını söyledim. Bir de onun taktığı şapkayı çok severdim. O şapkayı da babaanneme ördürdüm ve taktım.

Ayşegül'ün sizi en çok etkileyen karakter özelliği neydi?

Hayal dünyası ve maceracı kişiliği beni çok etkilerdi. Kendimi keşfetmeye başladığım yedi sekiz yaşlarımdan itibaren hep oyuncu olmak istedim. Mutlaka sanatla ilgili bir şey yapmalıyım. Önce bale olarak başladı. Çok istedim ama olmadı. Bale okuluna gitmeye uygun yaşa geldiğim yıl erkek kardeşim doğdu. Bir anda evde üç çocuk olduk. Annem eve kapanmak

zorunda kaldı. O zamanlar böyle servis ve dadı gibi imkânlar da yoktu. Babam da memurdu. Biz memur bir ailenin çocuklarıydık. Çok fazla imkânımız da yoktu. Tüm işlerimizle sadece annem ilgilenirdi. Annem de tekrardan çocuk büyütmeyle dalınca benim hayallerim suya düştü.

Anlattığınıza göre babanız müzik dinlemeyi severmiş. Siz de bir ara baleye ilgi duymuşsunuz. Ailede müzik konusunda yeteneği olan biri var mıydı?

O zamanlar bu konuda üzerimize düşülmedi. Keşke dikkat çektiğiniz gibi, bu konuda desteklenseydik. Müzik kulağımın da çok iyi olduğuna inanırım. Bir müzik aleti çalmayı çok isterdim. O zamanlar şimdiki okullardaki gibi imkânlar da yoktu. Eğer o zamanlar müzikle etkileşmem mümkün olsaydı, belki de bugün oyunculuğumda müziği kullanabilirdim. Daha donanımlı bir oyuncu olabilirdim. Bu bir yerde içimde kalan bir ukdedir.

İnsan odaklı, insanlarla çok etkileşimi gerektiren mesleklerde, başarı için hissellik kişilik özelliğinin gelişmiş olması da önemlidir. Çocukların hissel kişilik özelliğinin gelişiminde de aile bağları önceliklidir.

Annemin babası olan dedemi sekiz yaşına kadar görebildik. Sekiz yaşındayken dedem vefat etti. Babamın babası çok önce ölmüş, hatırlamıyorum. Dedem, çocuklara çok düşkün ve derin bir insandı. Unutamadığım bütün oyuncaklarımı da o almıştı. Bizi kucağına alır. “Demet gel bakalım şu meseleleri konuşalım,” derdi. Sedef’in meselesi, Demet’in meselesi gibi ko-

nuşmalar yapardık. Sedef’in en büyük merakı topuklu ayakkabıydı. Benimki de muhtelif oyuncaklardı. Galiba çocuklukta dede, annanne ve babaanne kavramları çok önemli oluyor.

Aile bağları genetik uyumdan dolayı önemlidir. Bu genetik uyum çoğu kez, sözsüz duygusal bir etkileşime de

ortam hazırlar. Çocuklarla ilgilenen bir babaanneden bahsettiniz. Çocuklarıyla duygusal ve düşünsel paylaşım içinde olan bir anneniz olduğunu anlattınız. Babanız bir müzik insanı ve size verdiği cezada da duygusal bir özellik var. Yani siz hissel bir ailede büyümüşsünüz. Dolayısıyla bugün hissel biri olmanız çok doğal.

Evet, aynen öyleyim. Şablonu çok doğru çıkardınız. Mükemmeliyetçilikten gelen bir geri bildirim alma durumum da vardır. Çok dinlerim, ama sonunda kendi kararımı daima kendim veririm ve bunda da zorlanmam.

Anneniz oyunlarda size karar verdirmeye çalışmış.

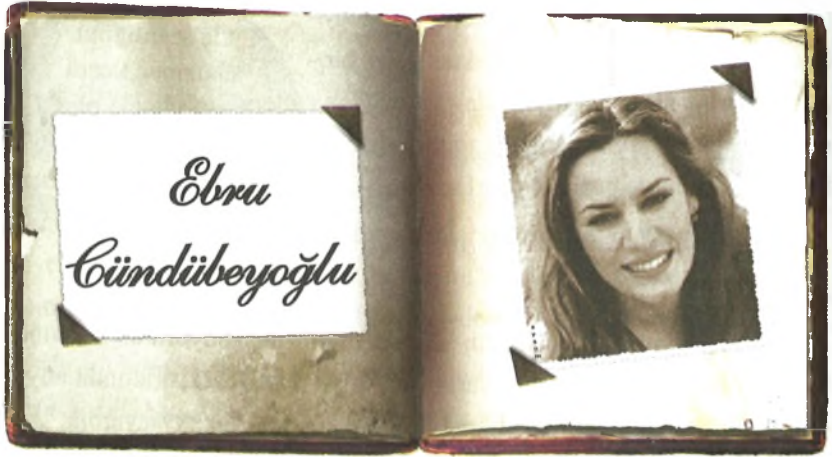
İç sesliliğimi, hayallerimin desteklediğini düşünüyorum. Tamamen benim kontrolümde olan hayallerim. Biz biraz baba baskısı altında büyüdük. Anne ara yolu buluyordu ama babamdan korkardık ve sayardık.

Bugün bir oyuncakçı dükkânında olsanız, kendinize hangi oyuncakları alırdınız?

Her şeyi alırdım. Zaten oyunu ve oyuncakı hiç bırakmadım. Bugün de çocuğum en çok benimle oynamaktan hoşlanır. Annemin bana yaptığını ben de çocuğuma yapıyorum. Oyuncak olmadan da onunla karşılıklı diyalogla oyun oynuyoruz. Ailemizdeki değişik bireylerin yerine geçip onları canlandırma oyunu oynarız. Bir gün ben Ali oldum, o da Demet ve gerçekten kendine çok güldü.

Yaşama gülme fırsatı vermemize vesile olan Sayın Demet Akbağ'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Televizyon ve sinemanın beğeni ile izlenen oyuncularından olan Ebru Cündübeyoğlu, aynı zamanda bir şair. Keşimelerin sahip olduğu enerjiyle ifadenin en güzelini bulma arayışında olan bir insan. Ebru Cündübeyoğlu oyunculuğu ve şiirleriyle renklerini dünyaya armağan ediyor.

Sizi biraz gerilere, çocukluğunuza götürelim. Bize biraz çocukluğunuzdan, ilk oyun ve oyuncaklarınızdan bahsedebilir misiniz? (Ethem Kocabaş)

Hayal dünyam her zaman zengindi. Çocukluğuma dair hatırladığım en eski anı, babamın muayenehanesi ile ilgilidir. En sevdiğim oyunlardan biri “randevu bekleme oyunu” idi. Bir dönem babamın muayenehanesi ile evimiz bir aradaydı. Miss Peggy kırmızı şapkası, dirseklerine kadar uzanan siyah eldivenleri, derin dekolte kırmızılı siyahlı elbisesi ve boynunu süsleyen inci kolyesi ile en sevdiğim oyuncak arkadaşımды. Her ne kadar

"Miss Peggy kırmızı şapkası, dirseklerine kadar uzanan siyah eldivenleri, derin dekolteyi kırmızı siyahlı elbisesi ve boynunu süsleyen inci kolyesi ile en sevdiğim oyuncak arkadaşım."

Muppet Show'un Miss Peggy'si olsa da biz ailece ona Haygonoş derdik. Haygonoş'u koluma taktığım gibi arka odalardan kaçır, gizlice muayenehane bölümüne geçirdim. Bekleme odasında bir köşeye oturup, hastaların arasında saatlerce sıranın bize gelmesini beklerdim. O zamanlardan beni hatırlayan birileri muhakkak vardır. Tek başına, kucağında boyu kendisinden büyük bir bebekle sıra bekleyen küçük bir kız çocuğu görünümündeydim. Babamın son hastası biz olurduk. O herkesin korktuğu dişçi koltuğunun keyfini Haygonoş'la biz çıkarırdık.

Oyun oynamayı severdim. Her hafta sonu İstanbul-Adapazarı arasında yaptığımız tren yolculuğu bile benim için bir oyundu. Tren ilerledikçe raylardan gelen sesler bana dörtlüye koşan atlarımın sesi gibi gelirdi. Tuşları bozuk radyomuzun başına geçtiğimde ise tüm zamanların en hızlı kasiyeri olurverirdim. Evde ne var ne yok fiyatlandırır ve kasadan geçirirdim. Eski piyango biletlerini biriktirir, onları da bu oyunda para olarak kullanırdım.

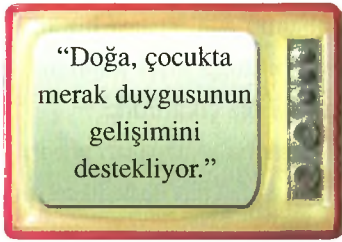
Anneannemin eski model bir dikiş makinesi vardı, o benim dolmuşumdu. Aynı zamanda hem şoförlüğünü hem de muavinliğini yapardım. Yine birçok küçük kâğıt hatırlıyorum. Yazı yazmayı bilmiyordum amacı bu kâğıtlara çeşitli harflere benzeyen karalamalar yapardım. Kendimin bir ajan olduğumu düşünürdüm. Çok önemli görevlerim vardı. Mesela bu kâğıtlara şifreler yazıp onları çeşitli yerlere bırakmak görevlerimden bir tanesiydi. Hatta bir keresinde bu kâğıtları yine yazı şeklinde karalayıp apartmanın girişine bırakmıştım. Apartmanımızın girişinde de bir kuaför salonu vardı. Bir gün annem kuaföre gittiğinde,

Yazarın notu

*İnsan zihni
doğada özgürce
dolaşan bir su
gibidir. Belli
kalıplarla esaret
altına alınmayı
istememez.*

salonun sahibi anneme, “Bana büyü yaptılar,” diye yakınmış. Anlattığına göre hocaya gitmişler, hoca da benim şifreleri çözememiş. Hoca çözemeyince sonra bir de kiliseyi deneyelim demişler ve kilise papazına gitmişler. Papaz da benim şifreleri çözemeyince bayağı ürkmüşler. Bunu duyunca ben de durumu söylemeye cesaret edememiştim. Ancak çok sonraları durumu itiraf etmiştim.

Apartman hâlâ yerinde duruyor mudur bilmem ama, sanırım benim gizli görev dokümanları hâlâ saklı yerlerinde duruyordur. Bugün bile bu olayı anımsadıkça hâlâ gülerim. (Ebru Cündübeyoğlu)

Bebekle etkileşim halinde olan bir çocuk olmanız, değerler anlamında insan boyutunun gelişmişliğine işaret ediyor. Bunun sonucunda da sizin bugün, insanlarla etkileşim halinde olmayı seven ve tercih eden bir kişilik özelliğinde olmanız beklenir. Hatta arkadaş ilişkilerinizin iyi olması da beklenen bir sonuçtur. Yine, bebeğinizi muayene etmeye götürmeniz ve onunla birlikte oturup sözsüz ama iç sese dayalı bir paylaşım içinde olmanız da hissel karakter özelliğinizi geliştirmiş olmalı. Çocukluğunuzdan gelen bu işaretlerle sizin için hissel ve insan odaklı bir zihin tanımlamasından bahsedebilir miyiz?

Evet. Hatta belki de bu özelliklerimden dolayıdır ki şimdilerde yoga ile ilgileniyorum.

Hatta ajan olma oyunlarınız ve şifrelerin hayal dünyanızdaki yeri, bilgi odaklı, araştırma ve geliştirmeye önem veren bir çocuk tipine de işaret ediyor. İnsani değerlerde derinleşmiş ve bilgiye önem veren bir zihnin ve sözel edebi zekânın da gelişmiş olması beklenebilir.

Dediğiniz çok doğru. Özellikle yazı dilim çok widir.

Hayal, çocukların yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır. Biraz da çocukluk hayallerinizden bahseder misiniz?

Son derece gözlemci bir çocuktum. Mesela bir düğüne gittiğimizde eve gelince hemen aynı düzeni hazırlar ve yaşananları taklit ederdim. Taklit etmeyi çok severdim. Okulda öğretmenlerimi çok taklit ederdim. Kendi derslerimi çalışırken bile çeşitli öğretmenlere bürünür ve dersleri değişik tarzlarda anlatarak çalışırdım. Değişik karakterleri canlandırmaktan zevk alırdım.

Hayal dünyam çok gelişmişti. Adapazarı'nda oturduğumuz dönemlerde her hafta sonu İstanbul'a gidip gelirdik. Trenle Haydarpasa Garı'na geldiğimizde çok mutlu olurdu. Çünkü Haydarpasa Garı benim sarayımdı o zamanlar. Merdivenlerinden çıkardım, atlı arabalara binerdim. Bir Adapazarı seyahati bile benim çocukluğumda hayal dünyamda gezinmek demekti.

Doğa ile etkileşiminiz nasıldı?

Karıncaları uzun uzun seyreder, nereye gittiklerini merak ederdim. Doğa çocukta merak duygusunun gelişmesini destekliyor.

Bir an için sizi bir oyuncakçı dükkânına götürsek ve kendinize oyuncak seçmenizi istesek, hangi oyun veya oyuncakları alırdınız?

Oyunları sevdiğim için oyun alırdım herhalde. Mesela dedektiflik oyunları olabilir. Şifreler ve sırlarla dolu oyunlar.

Oyuncak Müzesi sizin için neyi ifade ediyor?

İstanbul Oyuncak Müzesi geçmişte bir yolculuk ve insanı çok etkiliyor. Hatta üç kuşak birlikte gezince herkesin kendi oyuncaklarını bulması, çok başka bir duygusal paylaşıma vesile oluyor. Burada çocukluğunuzla karşılaşıyorsunuz.

Yaşamın güzelliklerini zarâfetle paylaşıma açan Sayın Ebru Cündü-beyoğlu'na değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Sinemanın unutulmaz aktörlerinden olan Ediz Hun, aktörlüğünün yanı sıra milletvekiliği de yapmış bir bilim insanı. Ediz Hun, üniversitelerde biyoloji ve çevre bilimleri konusunda öğretim üyesiği görevini sürdürerek, zihinsel gelişime katkı sağlamaya devam ediyor. Kendisi aile faktörünün, zamana ve mekâna hükmedebilecek özelliğe bilgi insanını yetiştirmede ne kadar önemli olduğunun bir kanıtıdır.

Sizi bir an zamanda yolculuk yaptırarak çocukluğunuza götürelim. Çocukluğunuz nerede geçti? İlk oyun ve oyuncaklarınız nelerdi? (Ethem Kocabaş)

Annem felsefe öğretmeni, babam da Almanya'da tahsil gören bir makine mühendisiydi. Ailenin tek çocuğuydum. Cihangir'de Alman Hastanesi'nde dünyaya geldim. Yirmi yaşına kadar Cihangir'de oturdum, sonra babam Büyükkada'da bir villa yaptırdı. Büyükkada'ya geçtik ve orada yaşa-

maya başladık. Daha sonra üniversite, yedek subaylık ve film çalışmaları derken yaş ilerlemeye başladı.

Şunu özellikle vurgulamak istiyorum: Oyuncak Müzesi son derece önem taşıyor. Özellikle gençlerin zihinsel gelişimleri açısından...

Bizim ülkemizde de son zamanlarda gelişen teknolojiyle birlikte gözlenen oyuncak çeşitliliği çok olumlu yönde ilerliyor. Benim çocukluğumda bugünkü gibi oyuncaklar mevcut değildi. Babam yurtdışı seyahatlerinden dönerken bana oralarda yeni piyasaya sürülmüş oyuncaklardan getirirdi. Tahtadan yapılmış oyuncaklar, tenekeden yapılmış kurmalı oyuncaklar, kuşlar, kurbağalar o dönemin oyuncakları arasındaydı. O zamanlar Almanya'da meşhur raylı bir tren sistemi vardı. Babam bana onlardan getirirdi.

Oyuncaklar gençlerin hobi geliştirmeleri açısından da çok pozitif bir etkiye sahiptir. Hatta kötü alışkanlıklardan uzak durmalarını bile sağlarlar. Benim tek çocuk olarak oyuncaklarım hep vardı. O oyuncakları en iyi şekilde muhafaza etmeye çalışmışımdır. Apartmandaki ve daha sonra adadaki genç arkadaşlarımla oyuncaklarımı paylaşmışımdır. Sözünü ettiğim zamanlar, benim sekiz dokuz yaşlarım, yani 1950'li yıllara tekabül eden tarihlerdir. Daha sonra 1955 harp sonrası Avrupa ve yeni yeni canlanmaya başlayan Almanya, Fransa, İngiltere. Dolayısıyla oyuncak sektörü de tabiatıyla her geçen gün gelişmeye başladı. (Ediz Hun)

Çocukluğunuzda oyunların daha revaçta olduğundan bahsedebilir miyiz?

Oyunlar da önemli bir yere sahipti tabii ki. Bu arada tam olarak oyuncak sayılmasa da satrancı bir zihin oyunu olarak ele alabiliriz. Kızınabiraderler, Amiral Battılar sizin söylediğiniz gibi karton üzerine baskı yapılmış

"Pervaneleri çalışan ve hareket eden bir uçak hatırlıyorum."

veya taş üzerine yontularak elde edilmiş oyunlardır. Onları da çok oynadık. Evvela sokaklarda bilye ile başlıyorsunuz, daha sonra topaç, on dört, on beş yaşlarında da bisiklet devreye giriyor. Babam on beş yaşımıdayken bana metalik bordo renkli bir bisiklet almıştı. Hiç unutmuyorum, ilk alındığında onu gece yatağımın yanına koydum ve öyle uyudum. Cihangir’de asfalt yeni yeni sokaklara girmekteydi. Biz de Cihangir’de Sıraselviler’e yakın oturuyorduk. O zamanlar bisikletimde vites yoktu. Cihangir’in yokuşlu yollarında bisikletime biniyordum.

Özlem duyduğunuz ve sizin olmasını çok istediğiniz bir oyuncak var mıydı?

Hayatımda çok fazla özlem duyduğum objeler ve nesneler olmadı. Ben daima tevazu içinde, bana ait olanla yetinen ve ondan mutlu olan bir çocuktum. Nesne ve objelere özlem çekmemin ardında, annemin ve babamın bilinçli desteklerinin de rolü vardır. Tek çocuk olduğum için de el üstünde tutuldum ama hiçbir zaman şımarmadım. Her zaman kendini bilen bir insan oldum. Umumiyetle denilen odur ki; tek yetişen ve kardeşi olmayan çocuklar bencil ve egoist olur. Bence öyle değildir. Ben her zaman paylaşımcı bir insan olmuşumdur. Bütün arkadaşlarımızla birlikte paylaşarak oyun ve oyuncaıklardan zevk almaya çalıştık. Oyuncağı olmayanlar bu paylaşımdan dolayı eksiklik çekmezlerdi. Hatta hatırlıyorum da altı yedi yaşlarımdayken -tıp da o zamanlar bu kadar ilerlemiş değildi- sara nöbeti geçiren insanlar vardı. Sara nöbeti geldiği zaman ağızda köpürme olur. Şuur dışı davranışlar sergilenir, hatta kontrol dışı düştüğü için başını yere vuranlar olur. Böyle zamanlarda hemen eve koşar, yastık getirir, başlarını rahatlatırdık. Umumiyetle insanlara yardım etmeyi seven ve kıymetli de olsa oyuncaklarını paylaşan bir karakter yapısına sahiptim. Halen de öyleyimdir.

Okumayla aranız nasıldı?

Okumayla aram iyiydi. On altı, on yedi yaşlarımda bir defterim vardı. O deftere Balzac, Dos-
toyevski gibi değerli yazarların eserlerinde önem-
li bulduğum mesajlarını yazardım. Güzel sözleri
de yazardım.

Yazarın notu

*Tevazu
bilgiden
doğar.*

*Türkçeyi çok güzel kullanıyorsunuz. Sözel edebi yeteneğinizin bu ka-
dar gelişmiş olmasında çocukluğunuzda etkilendiğiniz kişiler var mıydı?*

Bu noktada genlerin çok önemli olduğuna inanıyorum. Ben biyolo-
ğum. İnsan genleri insanın yaşamında belirleyici bir faktördür. Bu durum
sizin de dikkat çektiğiniz üzere, kimi zaman matematik ve fen bilimlerin-
de kendini gösterirken, kimi zaman da edebiyata yatkınlık şeklinde kendi-
ni gösterir. Kimi insanlar çok güzel resim yaparlar veya çok güzel yazar-
lar. Herkesin yeteneği ayrıdır. Babamın yazısı çok güzeldi, neredeyse bak-
maya doyamayacağınız kadar güzeldi. Benim konuşma yeteneğim sizin
nazik bir şekilde ifade etmiş olduğunuz gibi güzelse, bu tabii bir ölçüde de
zamanla gelişen bir özellik oldu. Yirmi beş senedir bilim adamı hüviyeti-
le konferanslar veriyorum; gerek sanat ve kültür adamı olarak, gerekse
çevre bilimci olarak. Bunların da etkisi var muhakkak.

Oyuncak zekâyı geliştirir. Her dönemde oyuncaklar vardı. Arkeolojik
kazılarda, milattan önceki dönemlerde çocuklar için topraktan yapılan
oyuncaklar bulunmuştur. Çocukluğumda tenekeden, kurulunca giden oyun-

cakların içini açar, makinelerini çıkarır ve in-
celerdim. Bu açıdan oyuncaklar, nasıl sorusu-
nun cevabının bulunması anlamında da çocuk-
ları araştırmaya teşvik ediyor.

Almanca, İngilizce ve Norveççe biliyo-
rum. Özellikle yurtdışı seyahatlerimde gözlem-
lediğim ve önemli olduğunu düşündüğüm bir
bilgi de; küçük çocukların müzelere götürülme-

“Önemli bir
eğitmen de müzelerdir.
Müzeyle ilgi duyulması
ile medeniyet yakından
ilişkili kavramlardır.”

Yazarın notu

*Oyun ve
oyuncaklar
çocuğun zihin
çözümlerini çözmede
ipuçları verir.*

leridir. İnsanlar zekâ anlamında potansiyelde çok değerli birikimlerle doğarlar, nerede doğdukları zekâ anlamında farklılık arz etmez. Fark, yetiştirilme tarzındadır. Öncelik evdeki anne ve babadadır. Daha sonra okul ve öğretmenler gelir. Önemli bir eğitmen de müzelerdir. Çocuklara müzeler aracılığıyla eğitim vermek onların zihinsel gelişimine çok fayda sağlar. Bu nedenle müzeye ilgi duyulması ile medeniyet yakından ilişkili kavramlardır.

Belirttiğiniz gibi, zekâ genetik ve geliştirilebilir bir zihin sürecidir. Yedi yaşına kadar olan dönemde çocuğun zekâ, karakter ve merak alanı anlamında çevresel uyaranlarla bilinçli bir şekilde desteklenmesi gerekir. Bu döneme ait önemli çevresel faktörlerden birisi de oyuncaklardır. Bu nedenle oyuncakları Türkiye’de ilk kez, destekledikleri zihin süreçleri anlamında analiz etmeye başladık. Bir bilim insanı olarak bu konudaki düşüncelerinizi de sormak isterim. Çocukların zihin süreçlerinin keşfedilmesinde oyuncaklardan yararlanılması konusundaki çalışmalara bakış açınız nedir?

Tamamen, yüzde yüz bu bakış açısını destekliyorum. Oyuncaklar zekâ gelişimine paralel olarak da değişir. Oyuncaklar bu anlamda çocuğun zekâ gelişiminin bir işaretidir diye düşünüyorum. Çocuğun oynadığı oyuncakları, zihin süreçleri açılımında okumak gerekir. Özellikle maket tarzı oyuncakları imal edebilmenin çocukta yarattığı özgüven, onun kişilik gelişimi açısından da son derece önemlidir. Türkiye’deki oyuncak sektörüne tavsiyem, zekâ gelişimini destekleyen oyuncaklara önem ve öncelik vermeleridir. Prototip oyuncaklara öncelik verilmemesini temenni ediyorum. Bu konuda televizyonlara da çok iş düşüyor.

Çocukluğunuza dair unutamadığınız bir anınız var mı?

“Çocuğun
oynadığı
oyuncakları, zihin
süreçleri açılımında
okumak gerekir.”

Babam çoğu kez iş dolayısıyla Almanya'ya seyahat ederdi. Ben o sıralar yedi sekiz yaşlarımdaydım. Annem, "Baban yarın gelecek," dediği zaman hemen bana ne getirecek heyecanı başlardı içimde. Mutlaka oyuncak getirirdi, ama ne gelecek diye çok merak ederdim. Babam eli çok açık bir insandı. Tek çocuk olduğum için de bana çok düşkündü. Babam gelince hemen bavullar açılır, hediyelerim verilirdi. Hediyeleri alır yatağıma koyardım ve onlarla beraber uyurdum.

Yazarın notu

*Yaşamın olumlu
veya olumsuz
duygusal
deneyimleri,
algısal düğüm
olarak zihninizde
iz bırakır.*

Babanızın size getirdiği oyuncaklardan ilk olarak hangisi aklınıza geliyor?

Pervaneleri çalışan ve hareket eden bir uçak maketi. Pille mi çalışıyordu, yoksa kurmalı mıydı tam olarak hatırlayamıyorum. Oyuncaklarımı siler parlatırdım. Kirlenmesin diye de kutularında muhafaza ederdim. Titiz bir insandım. Çocuklukta edinilen alışkanlıklar ve çocuğa telkin edilen hikâyeler onu tesir altında bırakıyor. Mesela annem bana orman ve hayvan hikâyeleri anlatırdı. Bunun etkisi ile ben şu yaşımda bile bir sineği dahi öldüremem. Bir akvaryumum vardı. Çocukluğımda İstanbul'a Tuna gemileri gelirdi. Biz de akvaryum için o gemilere tropikal balık sipariş ederdik. Kaptanlar kavanozlarla Tuna'dan bize balık getirirdi. O balıklar da bizim bir çeşit oyuncağıımızdı. Her yaşın kendine göre oyuncağı vardır. Benim bu yaşımda bile oyuncaklarım var. Mesela Büyükada'da, Avrupa'da ilk ona giren bir kaktüs koleksiyonum var. Amatör olarak da ilgilendiğim üç bini aşkın kaktüsüm var.

O halde belki de kaktüslerinizden bir müze açabilirsiniz?

Bir değil, hatta iki müze bile açılır. İki metre uzunluğunda olan da var, kırk, elli santim uzunluğunda olanı da. Hobiler insanı yaşama bağlar. İnsanın kişisel gelişimine katkı sağlar. İnsanın barış içinde diğerleri ile dost kalmasına olanak verir. Bu nedenle hobiler çok önemlidir. Hobilerin başında oyuncaklar yer alır. Oyuncaklar, kişinin geleceğine yön verir. Eğer

bir çocuğa sürekli şiddet ve güç odaklı oyuncaklar alınırsa gelecekte tehlikeli boyutta bunu yaşamına aksettirmek isteyebilir. Örneğin Yunanistan'da gerçeğine çok yakın, plastik mermi atan tabanca türü oyuncaklar yasaktır. Bizim bu anlamda televizyon yayınlarına da dikkat etmemiz gerekir. Televizyon yayınları şiddeti özendirmemeli ve ön plana çıkarmamalıdır. Bu anlamda, ülke olarak artık kendimize çekidüzen vermemizin zamanı geldi de geçiyor bile diye düşünüyorum. İnsanı bir değer olarak görmek ve kişiliğine saygı duymak lazım.

Doğa da bir oyuncaktır diyebiliriz. Doğada matematik, müzik, hareket ve bilgi var. Doğa adeta pek çok zekânın bir sentezi. Doğa ve merak, zihin gelişimi açısından eşanlamlı kelimeler. Bu anlamda çocuk gelişiminde, özellikle doğanın önemli bir yeri var. Doğadaki çeşitlilik, değişiklik ve yeniliklerin peşinden giden, araştırmacı duygusal insanların gelişimini destekliyor. Bir biyolog olarak bu konudaki düşünceleriniz nedir?

Doğa, dediğiniz gibi en gelişmiş oyuncaktır. Doğadaki güzellikler ve çeşitlilik, bize sunduğu sonsuz imkânlar, gelişimimize önemli katkılar sağlıyor. Şimdiki çocuklar bu anlamda apartman dairelerinde büyümelerinden dolayı doğa ile etkileşim konusunda yeterli ölçüde desteklenemiyorlar. Sokağa çıkıp top oynamak isteseler bile buna uygun yerler bulmak zor oluyor. Uzakta bir yerlere gitmek de güvenlik sorunu yaratacağı için aileler bunu desteklemiyorlar. Bunun sonucunda da çocuklar mecburen bilgisayara yöneliyor.

Bilgisayar, kullanım amacına ve araştırılan konuya göre çocuğu olumsuz yönde etkileyebiliyor. Hatta bu sosyal etkileşim boyutundaki eksiklik ile büyüyen çocukların ileride evliliklerini sürdürmede zorlandıklarını bile gözlemliyoruz. Herkes kendinden sorumludur ve özgürdür anlayışını yaşamalarına aksettirirken, aile kavramının birliktelik anlayışını atıyorlar.

Doğa, yaşamı bir erkek ve kadın üzerine kurgulamış ve evlilik yaşamının devamlılığı için çok önemli. Benim dönemimdeki insanların pek çoğu evliliklerini halen sağlıklı bir şekilde sürdürebiliyorlar. Ben 1974'de evlenirken genç kızların sevgilisi Ediz Hun olarak sinemada bir numaray-

dım. Evleneceğim zaman yüzüme kezzap atılacağı şeklinde tehditler içeren çok mektup almıştım. Beni sekiz dokuz sivil polis korumuştı. Evlendikten sonra sinemadaki işim birdenbire kesildi. Neden? Çünkü artık Ediz Hun evlenmişti. Genç kızların hayalinden çıkmış olması gerekirdi ve yeni bekâr jönler söz konusu olmalıydı diye düşünülüyordu. Mesela bugün çok beğenilen George Clooney kırk beş yaşında ve niçin evlenmiyor? Sebebi bu. Örneğin Brad Pitt ile birlikte çalıştıkları bir filmin afişi var, geçenlerde gördüm. George Clooney en ortada çarpıcı şekilde yer alıyor, Brad Pitt ise evli olduğu için afişte başka bir yerde konumlanıyor. Otuz üç, otuz dört yaşında işsiz kalmama neden olan bu durum, beni Norveç'e gitme konusunda karar almaya zorladı.

İki önemli özelliğiniz var. Birincisi bilim insanı olmanız, diğeri de sanat anlamında ülkemizin önde gelen değerleri arasında yer almanız. Çocukluğunuza baktığımızda, bu yönlerinizin ilk işaretleri çok daha net görülüyor. Bilinçli bir anne ve babanın yetiştirdiği, genetik anlamda da kazanımların büyük olabileceği bir aile ortamında büyümüşsünüz. Özellikle dilin kullanım becerisini ifade eden sözel edebi yetenek anlamında çevresel olarak üst düzeyde desteklenmeniz ve tevazu sahibi paylaşımcı bir çocukluk dönemi yaşamanız, adeta sizin içsel zekânızın ve sosyal iletişim zekânızın gelişimini beslemiş. Bu anlamda da toplum tarafından sevilen ve topluma rol model olan kişilik özelliğiniz gelişmiş. Yine, oyuncaklarınızla oynarken mekanizmasını merak etmeniz ve özellikle doğadaki canlılarının sembolü olan nesnelerle etkileşmeniz bilim insanı tarafınızı desteklemiş. Merak eden, bilgi odaklı kişilik özelliklerinden bahsediyoruz bir yerde.

Yazarın notu

Zekâ ve kişiliğin temel değerleri genetikdir. Bu nedenle de soyağaçları zihin şifresinin çözümü açısından bilgi olarak önemlidir.

Çok nazıksınız, güzel bir tespit. Babamın bir teknesi vardı ve onun arkasında on beş, yirmi beygirlik bir motor bulunurdu. O zamanlar yazlıkta, Çengelköy'de oturuyoruz. Ben afacan olduğumdan, babam iş için Almanya'ya gitmesi gerektiğinde motoru kilitlerdi. Büyük bir dolabımız vardı,

onun içine kilitlerdi. Babam seyahate gittiğinde onun hesap edemediği bir şeyi keşfetmiştim. Dolabın geçme menteşeleri birbirine bir çiviyle sabitlenmiş durumdaydı. Bir tornavida ve çekiçle, menteşeleri birbirine bağlayan bu çiviye yerinden söker, dolabın kapağını çıkararak motoru alırdım.

Vapurlar çok tehlikeli olduğu için bilhassa kullanmam istenmezdi. Ben buna inat, tekneyi vapur kalkarken iskele ile vapur arasına sürerdim. Babam görse Almanya'da kalp krizinden giderdi herhalde. Dolaşıktan sonra yine dolaba koyar, menteşenin çivisini takardım. Babam geldiği zaman dolap kilitli olduğu için durumu anlamazdı. Bunu çok sonraları anne ve babama söyledim. On yedi yaşında olduğum o dönemde benim için o motor da bir oyuncaktı.

Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize hangi oyuncakları alırdınız?

Film makinesi veya fotoğraf makinesi alırdım.

Zihinlerin bilgiyle ve paylaşım ile yeniden doğmalarına vesile olmaya çalışan bilim insanı Sayın Ediz Hun'a değerli paylaşımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Türk Hava Yolları'nın ilk kadın pilotu olan Emel Karakaş, bulutların, Ay'ın, Güneş'in ve yıldızların en yakın arkadaşlarından. Güneş kimi zaman onunla sohbet ederken doğuyor, kimi zaman da batıyor. Kavguşmaların insanı. Kendisine en çok eşlik eden yolcuları, umut ve hasret. Zamanla yarışıyor ve mesafeleri yok ediyor. Sevenleri birbirine kavuşturuyor. Emel Karakaş gönüllere kanat takıyor.

Çocukluğunuz nerede geçti? Çocukluk hatıralarınızda oyun ve oyuncakların yeri nedir? (Ethem Kocabaş)

Almanya'da büyüdüm. Bir yaşımdayken Almanya'nın Köln şehrine gitmişiz. On dört yaşına kadar ailemle Almanya'da kaldım. Bu durum bizim için oyuncaklar açısından büyük bir şans. Otuz beş yıl öncesinde bile Almanya oyuncak açısından çok zengindi. Annemle babam oradaki oyuncaklara hayran kaldıklarından, benden bir buçuk yaş küçük kız kardeşimle

“Cadıların süpürgeleriyle uçmaları bana çok ilginç gelirdi. Keşke benim de bir gün süpürgem veya halım olsa da uçsam diye düşünürdüm.”

bana bol bol oyuncak alıyorlardı. Dolayısıyla kız çocuklarının ilgi gösterebileceği klasik oyuncakların çoğuna sahip olduk. Ama bunun yanında bisiklet ve top oyunları ile oynamayı da çok severdim. Ayrıca televizyona da çok düşkündüm. *Muppet Show*, *Susam Sokağı* gibi programlar ve tüm çizgi filmleri ilgiyle izlerdim. O zamanlar *Simbad* vardı. Halılarla uçmak çizgi filmlerde olan ve benim de hayalini kurduğum bir maceraydı. (Emel Karakaş)

Aslında anlattığınız çocukluk anılarınız arasında pilotluk mesleğine atıf var. Uçan halı sanki kokpitteki bir pilotu tanımlar gibi.

Uçan şeyler beni çok etkilerdi. Özellikle de cadı hikâyeleri. Cadıların süpürgeleriyle uçmaları bana çok ilginç gelirdi. Keşke benim de bir gün süpürgem veya halım olsa da uçsam diye düşünürdüm. Beni etkileyen bir diğer karakter de *Pipi Langstrumpf* adlı bir çocuk dizisi karakteriydi. Bir bölümde bu kız kahraman, kendi icat ettiği derme çatma bir araçla uçuyordu. O an, onu yapabilme düşüncesi öylesine hoşuma gitmişti ki, beynime kazınmış ve rüyalarım girmişti.

Çocukluğunuza ilişkin sizde iz bırakan anınız hangisidir?

Çocukluğumda suya çok düşmüşümdür. Yüksek yerlerden atlamayı da severdim. Maceralı şeyler hep ilgimi çekmiştir. Annemler kardeşimle bizi evde bırakıp bir yere gittiklerinde, gardırobun üstüne çıkar, oradan koltuğa atlardık. Özel bir anı hatırlamıyorum ama düşmeler ve atlamalar aklıma gelen ilk görüntüler.

Uçmak risk ve macera içeriyor değil mi? Çocukluğunuzda o dolabın üstünden atlarken aslında risk alabilen kişilik özelliğinin gelişimini desteklemiştir.

Aslında fazlasıyla sorumluluk alabilen bir çocuktum. Enerjimi çeşitli spor dallarında kullanmak istiyordum. Çok hızlı koşuyordum, jimnastikte çok esnektim, fakat ailem bu konuda oldukça kapalıydı ve okul dışında bir aktivite için müsaade etmiyorlardı. Bu nedenle kardeşimle birlikte kendimize böyle küçük eğlenceler yaratıyorduk. Yani havada geçirilen o kısacık süre bile çok güzel geliyordu. Sanırım bu yüzden ileriki yaşlarda paraşüt atlayışları da yaptım.

Pilotluk mesleği için benzerlik veya değişiklik karakter özelliklerinden hangisi öncelikli önem taşır? İşin içinde olmayan bir gözlemci için pilotluk benzerlik mesleği gibi dursa da değişkenlerin çokluğundan dolayı değişiklik mesleği de olabilir diye düşünüyorum.

Pilot, bir taraftan statikken diğer taraftan pek çok değişkeni kontrol etmek durumundadır. Hiçbir uçuş bir diğerinin aynısı değildir. Rüzgâr değişik, bulutlar değişik... Bunun gibi, uçuşta da çok sayıda değişken vardır. Dolayısıyla pilotluk mesleği, aslında dediğiniz gibi değişiklik insanının mutlu ve başarılı olabileceği bir meslektir. Mesela ben değişikliklere çok açık bir insanımdır. Durağan bir yaşam ve hep aynı şeyleri deneyimlemek bana biraz sıkıcı geliyor.

Türk Hava Yolları'nın ilk kadın pilotu unvanına sahipsiniz. Aileniz pilot olma isteğinizi nasıl karşıladı?

Pilot olmamdaki ilk engel ailemdi. Annem ve babam pilot olma isteğimi ciddi bulmuyorlardı. Pilot olabileceğime ihtimal vermiyorlardı. Benim bu isteğim onlara göre ütöpik bir düşünceydi. Bu konuda önümde birçok bariyer vardı. İlk bariyerin yıkılması Ege Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı'na gittiğim sene havacılık kulübüne girmemle gerçekleşti. Türk Hava Kurumu'nun paraşüt kursuna katılmış ve paraşüt başlangıç bröveni

Yazarın notu

*Tüy kalemler
duygu ve
düşünce, uçan
halılarda,
hayallerde uçmayı
öğretti bizlere.*

almıştım. Onlar bu dönemde benim havacılığa olan ilgi ve sevgimi hayretle izliyor ve anlamaya çalışıyorlardı. Bu hiç de kolay değildi. Çünkü önümde örnek yok sayılırdı. Benim bildiğim tek kadın pilot örneği Sabiha Gökçen'di. O da artık uçmuyordu. Ancak zamanla ve çeşitli zorlukları atlattıktan sonra benim pilot olmamı kabul edebildiler.

Çocukluğunuzda kendinizin olmasını çok arzu ettiğiniz bir oyuncak hatırlıyor musunuz?

Evet! Bir oyuncak değil belki, ama bu bir daktiloydu. Çocukken en çok istediğim şey daktiloydu. Filmlerde daktilo kullanan kişilere çok özenirdim. Ancak çok sonra bir daktilo sahibi olabildim. Hatta onunla çok oynamıştım. Ama filmlerde izlediğim kişiler kadar hızlı yazamadığımı fark edince biraz hevesim kırılmıştı. Yine de mürekkebi bitene kadar onunla uğraşmıştım.

Daktilo, geri planda sözel edebi yeteneğe de işaret ediyor olabilir diye düşünüyorum.

Çocukken Almanya'daki en büyük eğlencem, her hafta gelen gezgin kütüphaneden kitap kiralamaktı. Elimdeki çocuk kitaplarını bitirip bir sonraki haftayı ipe çekerdim. Okulda da kompozisyonum hep iyi olmuştu. Kendimi yazı ile çok daha iyi ifade edebildiğimi çoğu zaman hissetmişimdir. Yazıyı ve şiiri hâlâ çok seviyorum.

Bir abla olarak kardeşlerinizin sorumluluğu size mi verilmişti? Genelde büyük kardeşler hep bu rol ile buluşturulur. Ancak bu rol bazen be-

raberinde insanları yönetmeye bağlı olarak iç sesli kişilik özelliğinin gelişmesine de destek olur. Çünkü söz konusu durum karar almayı gerektirir. Mesela pilotluk mesleğinde de iç seslilik baskın olmalı diye düşünüyorum. Çünkü pilotlukta da değişkenlere karşı sürekli karar almak söz konusudur. Dolayısıyla sizin de içsesli olma özelliğinizden bahsedebilir miyiz?

Yazarın notu

**Başarmak
istediğimiz
deneyimleri
önce hayal
etmeliyiz.**

Evet. Ben bir buçuk yaşımdayken kız kardeşim doğmuş. “Sen ablasın ona öğret,” şeklinde nasihatler alırdım hep. Kardeş olunca sorumluluk da beraberinde geliyor ve ister istemez bu sorumluluk belki de kişiyi korumacı bir gelişime yönlendiriyor olabilir. Pilotluk mesleğinde de bu geçerlidir. Çünkü bir şeyi yapmadan önce birkaç hamle sonrasını düşünmek durumunda kalıyorsunuz. Başınıza gelebilecek her durumun karşısında olabileceklerin en kötüsünü bilip, baştan önlem alarak olumsuz ihtimali silmeniz gerekiyor. Benim içimde de sürekli konuşan ve türlü türlü ihtimalleri düşündüren bir ses var.

“Yetişkinlikte hayallerinizi kısıtlarsınız ama çocukluk hayallerinizde imkânsız diye bir tanımlama yok.”

Uçma hayali çocukların düşlerini süsler hep. Aslında uçmak ve hayal çok yakın kavramlardır. Siz hayal kurmayı seven bir çocuk muydunuz?

Hayal kurmayı çok severdim. Elde etmek istediğim her şeyin hayalini kurardım. Ben çocukken de üzerimde pilot kıyafetleriyle havaalanında yürüdüğümü hayal ederdim. Hatta uzaya bile gittiğimin hayalini kurardım. Yetişkinlikte hayalde kısıtlamalar oluyor ama çocukluk hayallerinde kısıtlama yok. Bu nedenle çocukluk hayallerinde imkânsız diye bir tanımlama olmuyor.

İnsan beyni, hayalinde yaşadığı bir deneyimde üst düzey mutluluk yaşamış ise sonrasında bunu fiziki olarak deneyimleyecek şekilde yaşamına yön vermeye başlıyor.

Ben buna çok inanıyorum. Daha önce hayal etmediğiniz bir amaca ulaşmanız çok güç diye düşünüyorum.

Görsel uzamsal zekâ boyutu pilotluk mesleği için çok önemli olsa gerek. Bu zekâ boyutu üç boyutlu gözlem yapabilme, gözlemle benzerlik veya farklılıkları çabuk kavrayabilme yeteneğidir. Bir pilot için hence en önemli zekâ boyutlarından biri bu olsa gerek. Buna katılır mısınız?

Tabii, katılmamak mümkün değil. Hatta ben bunun doğuştan gelen bir özellik olduğuna inanıyorum.

Potansiyelin sınırlarının belirlenmesi anlamında bu dediğiniz çok doğru. Çünkü zekâ genetikdir ve zekâ potansiyeli aile geçmişinden gelir. Çevresel etkiler bu zekânın ortaya çıkmasına destek olur. Uygun çevresel ortam olmadan kişinin dehasını yaşaması pek de kolay değil. Peki, buradan hareketle çocukluğunuzda iyi bir gözlemci olduğunuzdan bahsedebilir miyiz?

Evet, iyi gözlem yapardım. Mekânlardaki ayrıntıları aklımda tutar ve unutmazdım. Özellikle lunapark gibi yerlerden de çok zevk alırdım. En korkunç çocukluğunuzda doğa ile aranız terim.

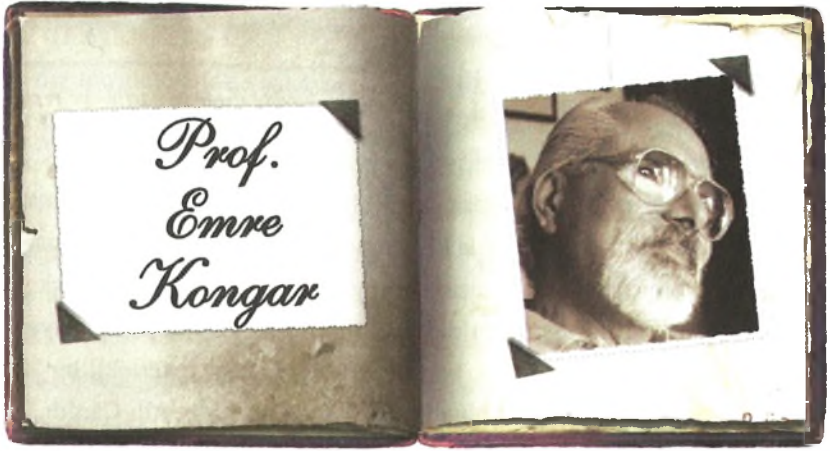
Çocukluğunuzda doğa ile aranız nasıldı?

Küçüklüğümden beri kedi insanıyım. Çocukluğumda da kedileri kucağımdan hiç indirmezdim. Köpekleri de çok severim. Çünkü bence kediyi seven her canlıyı sever. Ama bazı köpek severlerin kedileri sevmediğini görüp üzülüyorum. Tüm hayvanları severim ama bir tek hamamböceği vb. böceklerle karşı maalesef fobim var.

Yetişkinlikte oyuncakların tarzı, ebadı ve şekli değişmeye başlıyor. Zaten sizin bir pilot olarak şu an uçan bir oyuncakınız var. Ama yine de sormak isterim. Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsanız ne alırdınız?

Evet, bir pilot olarak kumanda edebildiğim çok büyük bir oyuncakım var. Onu en iyi şekilde korumak ve kullanmakla yükümlüyüm. Oyuncakçı dükkânında olsam, Japon sanatçı Ryo Yoshida'nın zevkle bakıp izleyebileceğim, el yapımı porselen bir bebeğini almak isterdim. Ayrıca bu tarz bebekleri seramik hamuru ile kendim de yapabilmeyi çok isterdim. Bir gün benzerini yapabileceğime inanıyorum. Bunun dışında baloncuk üfleme köpüğü bana her zaman çok eğlenceli gelmiştir.

İnsanları kanatlandırıp duygusal ve düşünsel kavuşmalara yardımcı olan Sayın Emel Karakaş'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türkiye'nin önde gelen iktisatçı eğitimci yazarlarından olan Emre Kongar bir zihin insanı. Kitaplar, Emre Kongar'ın yaşamı boyunca en yakın arkadaşları olmuş. Sentezleyici bir zihne sahip. Bilginin beraberinde getirdiği yüksek enerji, Emre Kongar'ın güçlü kaleminin de sırrı. Emre Kongar düşünsel ve duygusal manada sözel edebi paylaşımdır.

Çocukluğunuz nerede geçti? İlk oyun ve oyuncaklarınıza ilişkin anılarınızda hangi ayrıntıları hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Babam Makedonya, Üsküp doğumludur. Annem de İstanbul doğumlu. Ben de İstanbul'da doğmuşum. Çocukluğum İstanbul'da iki semtte geçti. Çarşı Kapı'da cadde üstünde bir evde doğdum ve büyüdüm. Kışlarım bu evde geçerdi. Yazları da Vahdettin'in köşküne, Çengelköy tepelerine gi-

derdik. Köşkü Vahdettin'in bir cariyesi kiraya verirdi. Vahdettin kaçarken köşkü ona emanet etmiş. Üç köşk vardı. Aslında dörttü ama biri yıkılmıştı. Her birinde üç bağımsız bölüm vardı ve onlar ayrı ayrı kiraya verilir. Biz de o zaman mevsimliği 400 liraya kiralardık. Her yaz at arabası evin önüne gelirdi. Eşyalarla birlikte ben de at arabası-

"Kışlık evimizde üstünde harfler ve resimler olan küpler vardı."

na binerdim. Tramvay yolu üzerinden Kabataş'a, Kabataş'tan arabalı vapurla Üsküdar'a, Üsküdar'dan da köşke giderdik. Yokuşlarda zorlanmasın diye iki atlı araba isterdik. Oyuncaklarım yaşadığımız yere göre değişiklik gösterirdi. Kışlık Çarşı Kapı'daki evde anımsadığım en önemli oyuncakım bir köpekti. Beyaz tüylü, boncuk gözlü, ayakları tekerlekli bir köpekti bu. Üzerine bir çocuğun binebileceği büyüklükteydi. Adı Can'dı.

Ben ikinci çocuğum. Benden önce ağabeyim vardı. Ağabeyim Türkiye'nin ilk dağcı şehididir. 1956'da Aladağlar'da Demirkazık Tepesi'nden düştü ve öldü. Ben, onun oyuncakları ile oynayıp büyüdüm. Köpeğim Can da bana ondan devredilen bir oyuncaktı. Öyküsü de acıklıdır. Annemin Can adında bir köpeği varmış. O zamanlar şimdi Haseki denilen semtte bir ahşap evde otururlarmış. Şimdi o evin yerinde de Haseki Camii var. Bir gece köpek kaçmış ve bir daha da dönmemiş. Babam anlatırdı, annem geceleri sokaklarda, "Can, Can!" diye seslenirmiş. Tramvay altında kaldığı anneme söylenmemiş ve sır olarak kalmış. Yıllar sonra biri bu durumu benim kulağıma fısıldadı. Sonrasında ise ağabeyim doğunca bu oyuncak köpek alınmış. Ben bu köpeğin üstüne binerdim, ağabeyim veya bir başkası da çekerdi. Onunla sokakta da gezerdim.

Klasik bir tahta atımız vardı. Onunla sallanırdım. Bir de kışlık evimizde üstünde harfler ve resimler olan küpler vardı. Bunları birleştirdiğiniz zaman, puzzle gibi 20x40 santimetrelilik bir dikdörtgen olurdu. Bir bölümün-

de harfler vardı, yazı yazardık. Diğer bölümünde de resimler vardı. Bir de yine tahtadan inşaat oyuncaklarını hatırlıyorum. Bu oyunlarda parçalarla çeşitli yapılar oluşturabiliyordunuz. Onunla oynamayı da çok severdim.

O dönemlerde elektrikli ve hareket eden oyuncığımız pek yoktu. Bahsettiğim 1940'lı yıllar. Beyoğlu'ndaki Japon Mağazası'nı hatırlıyorum. Zaman zaman annem ve babamla gider, onun vitrinine bakardık. Fakat o mağazada beni çeken bir oyuncak anımsamıyorum. Belki de oyuncığa doymuştum. Bir de sokakta oynadığımız topaç vardı. Çok iyi topaç çevirirdim. Arkadaşlarımızla topaç müsabakaları yapardık. Topaçlar birbirinin üstüne atılır, dönmeye devam eden kazanırdı. Genellikle ikisi de dönmez veya ikisi de dönmeye devam ederdi. Bu topaçların da çeşitli renk ve biçimleri vardı. Yazlıktaki oyuncaklar ise çok değişikti. Ok ve yay yapardık. En güzel yay, fındık ağacından yapılırdı. Çünkü fındığın dalları hem çok esnektir hem de sağlamdır. Dolayısıyla çok güzel yay olurdu. İnce, küçük söğüt ağacının dallarından da ok yapardık. Şimdi anlatırken düşünüyorum da iyi ki birbirimizi sakatlamamışız. Galiba bu okları birbirimize hiç atmazdık da ondan. Değişik biçimlerde pek çok ok yapardık. Dalın ucunu dörde böler, içine yorgan iğnesi yerleştirip etrafını çok sıkıca bağlardık. Böylece, oku saplanır hale getirirdik. İkinci bir oyuncığımız da ağaç dallarından kesilmiş kılıçtı. Kılıçların özellikle saplarına çok özen gösterirdik.

O zamanlar *Pardayanları* okurduk ve hepimiz *Pardayan* olurduk. Karşımızdakiler de hep kötü adam olurlardı. Çeteler kurardık. O çetelerden biri saklanırken diğeri onları arar ve bulunca kılıçlarla çarpışırdı. Fakat kılıçlar hep yumuşak ağaç dalından olduğu için, kılıçtan çok kırbaça benzerdi. Yine Vahdettin'in köşkünde ceviz ve erik savaşı yapardık. İki çete olur, korunaklı yerler bulur, ceviz, erik ve atkestanesi ile savaş yapardık. Özellikle erik savaşından sonra her tarafımız lekelendiği için bir de evde savaş olurdu.

Yazarın notu

*Eğitim, geçmişle
gelecek arasında
köprü kurarak,
gelecek nesiller
için değer
üretebilme
bilincidir.*

Yazarın notu

*Bedensel olarak
her insan bir kez
doğar! Zihinsel
doğum ise kişinin
seçimine bağlı
olarak defalarca
yaşanabilecek bir
öğretidir.*

Çok mutlu bir çocukluk yaşadığımı söyleyebilirim. Köşkün bahçesindeki çam ağaçlarının tepesine tek başıma tırmanırdım. O çam ağaçlarının en tepesine çıkar, rüzgârla sallanmanın korkusunu yaşırdım. O sıralar sanırım ilkokul öncesi veya ilkokulun başlarındaydım. Bu tırmanışlar aynı zamanda müthiş bir özgürlük duygusu verirdi. Tepeden aşağı bakmanın getirdiği çocukça bir heyecan yaşırdım. Yine Çarşı Kapı'daki evde oynadığımız bir istatistik oyunu vardı. Şimdi anlıyorum ki o bir oyun olmaktan öte, bana bir şeyler öğretmek için tasarlanmış bir aktiviteydi. Camın önüne oturur, bir saat içinde kaç tane tramvay, otobüs ve otomobil geçeceğini sayardık. Otomobillerin hangisi özel, hangisi taksi olduğu ve markalarının istatistiklerini tutardım. (Emre Kongar)

İnşaat oyunu, resimli puzzle, ok imalatı, erik savaşı tüm bu anlattıklarınızda görsel uzamsal zekâ boyutu var. Çocukluğunuza dair anılarınız, sizin iyi bir gözlemci olduğunuza ilişkin ipuçları içeriyor.

O oyuncakların etkisini düşününce aklıma şunlar geliyor: Birincisi puzzle türü bilmeceleri çözmeyi hâlâ çok seviyorum. Ama puzzle'dan ziyade, ahşap bilmeceleri tercih ediyorum. Evimde ciddi bir ahşap bilmece koleksiyonum var. Onlarla oynamayı çok seviyorum. Belki de o dönemden gelen bir merak olabilir. Bu merakım bana sabrı öğretti. Hiç yılmadan ve sıkılmadan, sizin de belirttiğiniz gibi görsel zekâyı ya da el becerisine dayalı bir şeyle saatlerce oynayabilirim. Çözene kadar uğraşırım. Çözemezsem ara verir, sonra tekrar denerim. Sanırım biyoloji veya genetik gibi bir bilim alanında uzmanlaşmayı seçseydim, bu deneme ısrarımdan dolayı çok başarılı olabilirdim. Çok sabırlıyım. Sabır, benim önemli bir kişisel özelliğimdir. İkincisi ise takım çalışması. Özellikle Çengelköy'deki oyunların hemen hepsi takım oyunlarıydı. Ben, yapı olarak takım çalışmasını seven, takım çalışmasına çok yatkın bir kişiyimdir. Sanırım bu da çete oyunları ile desteklenmiş olabilir.

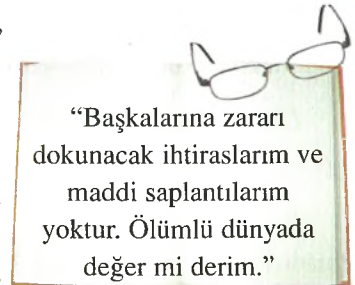
Zihninizde yer etmiş ve unutamadığınız bir anınızı bizlerle paylaşmanızı rica etsem. Hatırladığınız anılar içinde sizde en çok iz bırakan hangisi oldu?

Çarşı Kapı'da Bali Paşa İlkokulu vardı. Ben oraya gittim. O okulda bir aşkım vardı, onu hiç unutamam. Çengelköy'de de bizim orman dediğimiz, ağaçlıklı bölümde koşuşturduğumuzu da anımsıyorum. Anılarımda fevkalade güzel bir çocukluk yaşantısı var. Diyebilirim ki hemen hemen bütün hatıralarım olumludur.

Anlattığınız kadarıyla siz akli hissel sentez dediğimiz, duygularıyla mantığını dengeleyebilen bir kişisiniz. Puzzle ve inşaat gibi oyunlar mantık zihin sürecinizi desteklerken, doğa ile etkileşim ve köpeğiniz Can da duygusal zihin sürecinizi desteklemiş.

Evet, ben hem kendi duygularını hem de başkalarının duygularını çok dikkate alan bir kişiyimdir. İnsanın rasyonel bir makine olmadığını bilen birisiyim. Çocukluğumun devamında, ağabeyimin ölümü beni çok etkiledi. Ağabeyimin ölümü beni, “Dünya boş, kavgaya ne gerek var,” noktasına getirdiğinde on beş yaşındaydım. O duygu hep benimle yaşadı. Başkalarına zararı dokunacak ihtiraslarım ve maddi saplantılarım yoktur. Ölümlü dünyada değer mi derim. Daha uzlaşmacı, daha sevecen, anlayışla bakmaya çalışan bir yapım vardır.

Çocukluğumda önemli bir olay da, ağabeyimin etkisiyle satranç öğrenmemdir. Ama belirtmeliyim ki hiçbir zaman iyi bir satranç oyuncusu olamadım. Çünkü çalışmadım. Sanırım hamlelerin klasikliği bana çok cazip gelmedi. Ben bugün de satrançın yaratıcılığı çok fazla destekleyen bir oyun olduğunu düşünmüyorum.

Değişiklik insanısınız. Değişikliği yeteri kadar desteklemeyen oyunlar sizin için cazip olmayabilir. Bir de çocukluk anılarınız hareketin yaşamınızda önemli bir yeri olduğuna atıf yapıyor. Satranç bedensel hareketi çok destekleyemeyen bir zihin oyunudur.

Olabilir. Satranç bence, değer verildiği kadar değişiklik niteliğine sahip bir oyun değil. Hafıza ve hamlelerin sıralaması bilgisine dayalı bir oyun. Bu özelliği beni itti sanırım. Acaba diyorum bu; iyi bir satranç oyuncusu olamamamın sonucunda kendi geliştirdiğim bir savunma şekli olabilir mi?

Edebiyatla tanışmanız nasıl olmuştu? Bu konuda çevrenizde size örnek olan kişiler var mıydı?

İlkokulu bitirdiğimde *Pardayanların* on cildini herhalde iki üç defa okumuştum. Hatta ağabeyim anneme, “Bu daha ilkokul çağında *Pardayanlardan* ne anlar?” demişti. Annem de, “Oğlum karışma, okusun,” karşılığını vermişti. Ağabeyim ve babam, bana bu konuda çok yardımcı oldular. Babam öğretmen maaşıyla bana Milli Eğitim Bakanlığı’nın beyaz klasiklerinin tümünü taksitle almıştı. Büyük bir para tutmuştu bizim için. Hâlâ duruyor onlar. Ağabeyim de Sait Faik’leri, Haldun Taner’leri okurdu ve sonra da ben okurdum. Babamın getirdiği kitaplardan da Shakespeare kütüphanesini, Aristoteles’i, Balzac’ı ve Zola’yı okurdum. Hatta o sıralarda daha ortaokulu bitirmeden gözüm bozuldu. O dönemde okuduğum kitapları tam anlamıyla anladığımı ve özümsemişimi iddia etmek mümkün değil. O kitapları tekrar okuduğumda yeni şeyler keşfediyorum.

Okuduklarınız hayal gücünüzü desteklemiş olsa gerek. Sizin olmasını çok istediğiniz bir oyuncak var mıydı?

Bisikletti. Bisiklete binmeyi çok istedim ama hiçbir zaman bisikletim olmadı. Ağabeyimin oldu ama onu kullanmama izin verilmedi. Hep arkadaşlarımın bisikletine bindim. Çünkü on dört, on beş yaşına gelip tam bisiklete binme çağıma yaklaştığında ağabeyim dağdan düşüp öldü. Bir ço-

cuklarını daha tehlikeye atmak istemeyen annem ve babam, bana bisiklet almadılar. Hatta bir gün, Kadıköy vapurunda babama bana bisiklet alması için ısrar ettim. “Bırak bazı şeyleri yaşayarak kendim öğreneyim,” dedim. O da bana, “Oğlum, akıllı adam başkalarının deneyimlerinden ders çıkaran adamdır,” demişti. “Bak ağabeyin kendi denemeye kalktı ne oldu?” diye eklemişti. Bunu hiç unutamam. Babam felsefe ve psikoloji hocasıydı. İçimde hâlâ bir bisiklet ukdesi vardır.

Bisiklet özleminiz mekânlara olan ilginize işaret ediyor. Seyahat etmeyi sever misiniz?

Çok severim. Çocukluğumda da at arabasında arabacının yanına binerdim.

Bir an sizi oyuncakçı dükkânına götürsek, kendinize hangi oyuncak alırdınız?

Ahşap otomobillerim var. Ahşabı çok seviyorum. Ahşap bir şeyler alabilirdim.

Yaşantılarımıza farklı yorumlar armağan eden Sayın Emre Kongar’a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türkiye'de tiyatronun önde gelen isimlerinden olan Erol Günaydın, uzun yıllar ülkemizde çocuk tiyatrosunun gelişimine de önemli katkılar sağlamış değerli bir sanatçıdır. "Çocuklar geleceğimize," diye Erol Günaydın, her fırsatta çocuklarla ilgilenmenin geleceğe değer katmak olduğunu hatırlatır bizlere. Çocuk kalabilmeyi başaran bir insan. Konuşurken gözlerinde mutluluk ve merak beliriyor.

İstanbul Oyuncak Müzesi olarak oyuncakların insan yaşamındaki önemine dikkat çekmeye yönelik özel bir proje başlatmış bulunmaktayız. Zira oyuncaklar zihin süreçlerinin gelişiminde ve keşfedilmesinde önemli bir yere sahip. Oyuncak denince Erol Günaydın gibi bir duayenin aklına gelen ilk görüntüler nedir? Sizce oyuncakların çocukların düşünsel ve duygusal yaşamındaki yeri nedir? (Ethem Kocabaş)

"Oyuncak denince aklıma ilk olarak otomobil ve kamyon geliyor."

Her şey önce çocuğun hayal dünyasında ve dolayısıyla oyuncaklarda başlar. Jules Verne'in hayalleri gibi, her türlü bilimsel gelişmenin temelinde de yine oyuncaklar önemli bir yer tutar. Önce oyuncaklar yapılır, sonra yaşamda uygulamaya dönük boyutları tasarlanır. Oyuncaklar geleceğe ilişkin ışık tutar adeta. Çocukların hayalleri o kadar geniş ve derindir ki, onların bu hayal dünyası da yine oyuncaklarla gelişir. Oyuncak denince aklıma ilk olarak otomobil ve kamyon geliyor. Çünkü babamın kamyonu vardı. Erzurum'a, Kars'a, Iğdır'a gider, dağlardan pamuk getirirdi. Küçüklüğümde de bana oyuncak olarak otomobiller ve kamyonlar alırdı. Bahçede topraktan dağlar yapardım. Anneannemin ununu aşırır, kar serperdim bu dağlara. Demek ki Erzurum'da o karlı yollardan gide gele, kar benim hayal âlemimde önemli bir yere sahip olmuş. (Erol Günaydın)

Burada sizin hayal gücünüzle desteklenen bir tasarım söz konusu. Dağlar yapıyorsunuz ve kar yağıdırıyorsunuz.

Tabii. Hatta karı ben çok yükseklerle yağıdırırdım. Aşağıda evler yapardım, oradaki çocuklar keşke bize de yağsa derlerdi.

O halde çocukluğunuzun hayal dünyasında insan figürleri de önemli bir yere sahip.

İnsan figürleri var tabii. Evimizden baktığımda karşıki dağları görürdüm. Oraları hep karlıydı ama kar bizim bulduğumuz yere yağmazdı. "Keşke bize yağsa da ben de kar oynasam," derdim. Sonra bir gün arkadaşım ile dağlara kar almaya bile gitmeye kalktım. İki avcı çıktı karşımıza ve, "Evladım o yakın gördüğünüz dağ, iki

Yazarın notu

*Zihin gelişimine
katkı sağlamak
isteyen insan,
bilgiyi tercih eder.*

günlük yoldur. Sizi kurtlar yer,” deyince de korkup kaçtık. Fakat düşünün, ben 1933 yılında doğdum. Beş yaşındaki halimi çok iyi hatırlıyorum. Hatta 1937’de Atatürk, Trabzon’a geldi. Babam beni omzuna alarak bana Gazi Paşa’yı gösterdi. Atatürk’ü gören mutlu insanlardan bir tanesiyim. Çok büyük hastalıklar geçirdim, hepsini hatırlıyorum. Babam en küçük evladı olduğum için be-

ni çok severdi. Gidip geldikçe her seferinde bana oyuncaklar getirirdi. Biz denizaltıya tahtelbahir derdik. Bana bir denizaltı getirmişti, suda dalar çıkar dolaşırdı.

Oyuncaklarla büyüdüğüm için çocuklarımı da hep oyuncaklarla etkileştirdim. Yurtdışına her gittiğimde ekonomik durumuma göre çocuklarıma oyuncaklar alırdım. Başka hiçbir şey almazdım. Amerika’ya gittiğimde kızıma kocaman bir bebek evi aldım. Onu getirene kadar akla karayı seçmiştim. Yanında Galaksi diye bir robot da vardı, onu alamadım. Kıyafet almaktansa oyuncak almayı tercih ederim her zaman.

Oyuncak arabalar genelde, çocuğun merak alanlarında mekânın ön planda olmasına atıf yapar. Mekâna önem veren çocuklar ise ya bulunduğu mekânın özelliklerine dikkat eder ya da farklı mekânlarda olmayı ve seyahat etmeyi tercih eder. Sizin de oynadığınız kamyon ve arabalar sanırım merak alanınızda mekân özelliğinin gelişmesine katkı sağlamış.

Aynen. Çok değişik yerleri gezmek ve görmek isterim. Onun için sayfide falan ev alamam. Bir yerde evim olsun ama ben o noktadan hareketle her yeri gezip göreyim, sonra tekrar evime geleyim isterim. Çok duygusal bir çocuktum. İlk zamanlarımda daha oyuncağım yokken bile, bizim oralarda dere kenarlarında karayemişler vardı. Onların dibinden kızıl çamur çıkardı. O kızıl çamurları toplar, onları döverek otomobiller ve kamyonlar yapardım.

Bütün bu anlattıklarınızın içerisinde gelişmiş bir doğa sevgisi de var.

Doğayı çok severim. Doğayı kirletiyorlar, öldürüp bitiriyorlar diye çok üzülüyorum. Bu küresel ısınmadan dolayı tüm canlılar için çok üzülüyorum. Benim doğa sevgimi babam da desteklemiştir. Kuzuların boynuzlarından korktuğum için babam bana boynuzsuz kuzu getirmişti. Onu kırlarda otlatırdım, menekşeler toplardım. Çiçeklerin arasında kuzumla beraber büyüdüm diyebilirim.

Doğa ile etkileşim duygusal zekânızı da beslemiştir herhalde. Doğa ile edebiyat da aslında iç içedir.

Muhakkak. Onun için de şiire ve edebiyata çok meraklıyım.

Kitapların Erol Günaydın'ın yaşamınızdaki yeri nedir?

Geçmişten beri kitaplarla aram çok iyidir. Galatasaray Lisesi'ni okuduğum için, Ercüment Ekrem Talu, Esat Mahmut Karakurt, Ahmet Kutsi Tecer gibi bütün güzel edebiyatçıların içinde okudum ve yetiştim. Onlardan o kadar çok feyiz aldım ki. Çok iyi eski hocalarla yetiştim. Fransızlar da çok iyiydi o zamanlar. Kaliteli Fransız hocalar geliyordu bize. Onların arasında büyüyünce, insan dolayısıyla edebiyatı seviyor. Bir de Galatasaray da tiyatroculuğa başladım. Fransız hocalarım tiyatroyu çok seviyordu ve benim tiyatrocu olacağımı söylüyorlardı. O devrin bütün edebiyatçılarını tanımak merakı da vardı bende. Daha sonra Orhan Veli'nin *Lafonten Masalları*'nı ezberledim. Edebiyatçılarla birlikte edebiyat matinelere gitmeye başladım. Okuldan izin alır, Özdemir Asaf ve Melih Cevdet'lerle dolaşırdım. Hep bu şairlerle beraber büyüdüm. Sabahattin Eyüboğlu'nu da tanıdım.

Evinizde çok sayıda kukla görüyorum. Kukla sevginizden de bahsederseniz, kuklalar sizin için neyi ifade ediyor?

Tiyatroya başladığım zaman benim en büyük hayalim çocuklara kukla tiyatrosu yapmaktı. O zamanlar İstanbul'da Hacivat-Karagöz ve İbiş gibi kuklaların haricinde pek kukla bilinmiyordu.

Yazarın notu

*Yokluğunda
yaşamınızda
boşluk yaratan kaç
arkadaşınız var?*

Üstelik bu kukla gösterilerinin oynatılış biçimini de çok iyi bulmadığımdan, daha kaliteli olmasını istedim. Muhsin Ertuğrul bana Obrastov'un bir kukla kitabını verdi. Obrastov dünyanın en büyük kuklacısıdır. On parmağında kukla oynatan bir adamdır. Onun tekniği ile kim bu kuklalardan yapar diye aramaya başladım. Bahsettiğim yıllar 1956-57. Bu konular o zamanlar çok da iyi bilinmiyordu. Teknik imkânlar da yoktu. İlerleyen yıllarda Akbank ile kukla tiyatrosu yaptık. Bu proje kapsamında on yıl çocuk tiyatrosu yazdım ve yönettim. Akbank o çocuk tiyatrosunun bugün 35. yılını kutluyor. Çocuklarla oynamayı çok seviyorum. Yaptığım tiyatro da gösteriş için değil, çocuklarla tiyatro yapmak içindi.

Kuklaların çocukların zihinsel gelişimlerinde, özellikle iki alanda önemli olduğunu düşünüyorum. Kuklalar, çocukların insani değerleri geliştirmiş ve yaşamında bilgiye önem veren bireyler olmalarını destekliyor. Bu değeri sürdürmeye katılır mısınız?

Katılıyorum. Size bir örnek vereyim: Saray Sineması'na büyük bir kukla tiyatrosu gelmişti. Ben de o gece çok yorgun olmama rağmen gösteriyi izlemek istiyordum. Balkonlu çok hoştu, orada seyrederken uyuyakalmışım. Uykumda bir kukla kulağımı çekiyor ve, "Kalk kalk," diyordu. Gözümü açtım, o kukla beni uyandırmıştı. Çocukluğumda kuklaların her söylediğine dikkat ederdim, onları canlı zannederdim. Onları küçük dostlarım olarak görürdüm. Her çocuk da kukla seyrettiği zaman, "Böyle bir arkadaşım olsa da onunla oynasam," der. Kuklalar, dediğiniz gibi çocukların zihinsel gelişimine önemli katkılar sağlıyor.

Bir an için sizden kendinizi büyük bir oyuncakçı dükkânında hayal etmenizi istesem. Bu dükkândan kendinize hangi oyuncakları alırdınız?

Bir kukla alırdım. Mesela Pinokyo'yu. Bir tane de dolaşan ve konuşan robot istedim. Zira benim çocukluğumda robot yoktu.

Günümüz çocuklarının hayatında oyunların biraz eksik oluşundan bahsedebiliriz diye düşünüyorum. Şehir hayatı ve yalnızlık çocukları oyunlardan mahrum ediyor olabilir mi?

Evet, bu eksiklik var. Eğitim kurumlarına hep alfabeyi çözen çocuklar için, bir iki küçük diyaloglu çocuk oyunları oynamalarını tavsiye ederim. Bizim edebiyat kitaplarımızda vardır böyle örnekler.

Sizlerin çocukluk yıllarında oyuncaklar imkânsızlıktan dolayı duygusal ve düşünsel açılardan çocukların yaşamında başka türlü varmış. Bu adeta düşünsel ve duygusal süreçlerle desteklenen hayali bir varoluş.

Tiyatro da bir oyuncaktır ve oyundur. Çocuklar gibi çıkar oynarız, adı üstünde oyun. Ben sanki bir mahallede arkadaşlarımla top oynar gibi tiyatroculuk oynuyorum. Camdan amcalar, ablalar ve dedeler seyrediyor bizleri. “Hadi çocuğum geç oldu, girin içeri,” dediklerinde de perde paydos oluyor. Bu bir oyundur ve tiyatroculuk kadar da güzel oyun yoktur. Değişik karakterlerin içine girip o insanları oynuyorsun.

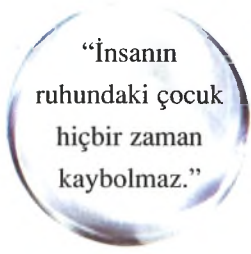
Özellikle çocukların kendileri tarafından imal edilen oyuncaklar, zekâ gelişiminde çok önemlidir.

Evet, katılıyorum. Bir de anne babalar burada çok önemlidir. Devir çok değişti. Çocuklar oynamaya kalktığı anda, “Bırak oyuncaklarını dersini çalış,” diyorlar. Çocuklar devamlı derse yönlendiriliyor. Halbuki çocuk, oyuncaktan çok daha başka zevkler alıyor, çok daha başka şeyler öğreniyor. Çocuk, oyuncaklarla kendini keşfediyor. Günümüzdeki anne ve babaların büyük bölümü bu eğitim bilincinden çok uzaklaştılar.

İnsan beyni bir konu üzerinde ilgisini yoğunlaştırdığında, düşünsel ve duygusal anlamda akış hali olarak da adlandırılan, üst düzey bir beyin faaliyeti içerisine giriyor. Bu asla kesilmemesi gereken bir andır. Akış hali, sokakta oyun oynarken annesi camdan “Hadi yavrum yemek zamanı, eve gel,” deyince, “Lütfen biraz daha oynayayım anne,” diyen çocuğun durumu gibidir. Zekânın en büyük besleyicisi akış anlarıdır. Oysa anne ve babalar farkında olmadan, akış haline geçmiş bir çocuğu, ısrarla bir şekilde bölmeye çalışıyorlar.

Yazarın notu

*Çocuk kalmayı
başarabildiğiniz
an, zamana ve
mekâna
hükmettiğiniz
andır.*

Çocuk zaten acıkınca gelir. Anne ve babalara bir tavsiyem var. Çocuklar ne ile oynuyorsa onu rahatsız etmesinler. Bıraksınlar çocuk oynasın. Ben çocuklarıma çok bebek getirirdim. Onlarla hep konuşurlardı. Onları seslendirir ve birer insan yerine koyarlardı. Bir keresinde kızıma çizme aldım. Çizmenin tabanında palyaço figürü vardı. Bastığı zaman yere izinin çıkması lazımdı. Kışı beklemek gerekiyordu ama ben sırf bunun için aldım onu Uludağ'a götürdüm. Karlı bir yerde yürüttüğümde palyaçoyu karın üzerinde gördü. Konu çocuk olunca üşenmem giderim. Bir çocuk için, oyuncaklar için her tarafa koşar giderim. İnsanın ruhundaki çocuk hiçbir zaman kaybolmaz.

Oyuncakların çeşitliliği ve ayrıntıları değişiklik karakter özelliğinin oluşmasında önemli bir etkiye sahiptir. Örneğin Oyuncak Müzesi'nde öyle oyuncaklar var ki, içerisindeki ayrıntılara hayran kalıyor insan. Bu ayrıntılar değişiklik odaklı çocuk figürünü desteklerken, ileride bu çocuklar dünyaya pek çok alanda yeniliklerin kazandırılmasında öncülük ediyorlar. Avrupa ülkeleri, oyuncakların çocuklar ve buna bağlı olarak ülkenin geleceği üzerindeki etkileri hakkında daha bilinçliler.

Çok daha bilinçliler. Oradaki oyuncak mağazaları insanın kendini keşfetmesine destek olmak için tasarlanmış yerler adeta. Oralara girdiğim zaman ben kendimi kaybediyorum. Bir de az önce sizin de bahsettiğiniz gibi oyuncaklarla ilgili çok ayrıntı var. Örneğin tren bölümüne girdiğinizde çok çeşitle karşılaşıyorsunuz. Bu çeşitlilikle de değişiklik kişilik özelliğinin gelişimine destek oluyorlar bir yerde. Bu çok önemli bir bakış açısidir. Her şey çocukların hayal dünyası ile başlar demiştim. Önce oyuncak yapıldı, sonra büyüdü. Size bir örnek daha vereyim. Akbank'ın uğurböceği şeklinde bir kumbarası vardı. Ben oyuncak bir Volkswagen'i aldım ve uğurböceği olarak Mengü Ertel'e boyattım. Bunun arka planına yine oyuncaktan kocaman bir karavan yaptırdım. Karavanın kapakları açılınca içi tiyat-

ro oluyordu. Önce bu oyuncakçı yöneticilere gösterdim, sonra bu oyuncakla olayı hayal ettiler ve fikrimi eyleme dönüştürdüler. Hem şoförlüğünü yaptım, hem de tiyatro olarak içinde oynadım. On sene kullandım bunu ve bütün Anadolu'yu dolaştım. Kreşlerde, meydanlarda köy çocuklarına hep Karagöz, tiyatro, ortaoyunu, geleneksel oyunlar oynadım. Çocuklar geldiler birlikte oynadık. Uğurböceğinin seyahatleri diye dolaştım bütün Anadolu'yu. Bu da benim için bir oyuncaktı ve ben bu oyuncakla çok büyük hizmetler verdim.

Fiziki güç odaklı oyuncaklar, oyuncak dünyasında son zamanlarda çok revaçta. İlgi, sevgi ve başarı odaklı kişilik özelliklerini destekleyen oyuncaklar adeta yok oldular. Oyuncak Müzesi'ndeki oyuncak karakterlerin simalarına bakarsanız, duygusal süreçlerin her birinde değişik şekillerde canlandırıldığını görürsünüz. Gülen, ağlayan, sitem eden, mutlu, huzurlu ve daha pek çok yüz ifadesine sahip oyuncaklar var müzede. Günümüzdeki güç odaklı oyuncak karakterler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Oyuncakların karakterlerinde şiddet figürü fazlasıyla kullanılır oldu ve bu durum yaşamımızı biraz çirkinleştirmeye başladı. Seslendirdiğim bir saat filminde, zincirlerin hareketleri bile çocukları ürkütmüştü. Düşünün bir de günümüzdeki şiddet içerikli filmleri.

Yaşamı boyunca bilgisini eyleme dönüştüren gönül insanı Sayın Erol Günaydın'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türk sinemasının unutulmaz oyuncularından olan Filiz Akın, zarafet, tevazu ve sevgi insanıdır. Unutulmaz olmasının ve zihinlerde iz bırakmasının önemli bir nedeni de sevenleriyle birlikte döktüğü sevgi gözyaşlarıdır. Hayat, sevgi ile nasıl yeniden doğabileceğimizi Filiz Akın'la öğretti bizlere.

Çocukluğunuz denince aklınıza gelen ilk hatıralar, oyun ve oyuncaklarınız nelerdir? (Ethem Kocabaş)

Dokuz aylıkken konuşmaya başlamışım. Ama yürümem bir yaşından sonra... Resmime bakıyorum da, annemin Beypazarı'nda o yörenin tiftiğinden giydirdiği ponpon gibi şişkin ve ağır bir kıyafetle ilk adımlarımı atmam zor olsa gerek. Bana yürümeyi sevdirmek için (artık tahtadan mı, plastikten mi bilmem) oyuncak bir araba alıp elime tutuşturmuş, gezdireyim diye. Bil-

diğim ilk oyuncuğım bu. Arabaya bağlan-
mış ipi çekerek odanın içinde koşuşturur-
muşum. Arada ip elimden kayıp oyuncak
arkalarda kalınca, sadece olduğum yerde
dönererek arar, sonra anneme dönüp elleri-
mi açar, “Anne ayabam nerede?” diye so-
rarmışım.

*“Unutamadığım oyuncak (ancak ye-
di yaşımda, ilkokul ikinci sınıftayken)
annemin Kıbrıs’tan getirdiği yürü-
yen bebektir.”*

Bilirsiniz bizim dönemimizde bu
kadar oyuncak bolluğu yoktu. Unutama-
dığım oyuncak ise (ancak yedi yaşımda,
ilkokul ikinci sınıftayken) annemin Kıb-
rıs’tan getirdiği yürüyen bebektir. Yatırıldığı zaman ses çıkaran, gözleri ka-
panan, kolundan tutup ayak tabanına bastırınca diğer adımını atan esmer,
örgülü saçlı, mavi gözlü kırmızı elbiseli bir bebek. Ne kadar mutlu olmuş-
tum anlatamam. Çocukların gıpta edeceği bir bebekle diğerlerine fark attı-
đımı düşünerek müthiş gururlanmış, gece koynumda yatırıp gündüz elimde
dolaştırır olmuştum. Bir oyuncak bazen bütün dünyasını kaplıyor çocuğun.
Hatırlıyorum da anneme bebeğim için elbise diktirmiş, yeni kıyafetler için
maddi gücümüz yetmiyor diye günlerce ağlamıştum. (Filiz Akın)

*Kuşkusuz, çocukluğunuzdaki yeni kıyafet talebiniz, değişikliklere
açık kişilik özelliğinize işaret ediyor. Peki, okul hayatınız nasıldı?*

Ankara Koleji’nde parasız yatılı olarak okudum. Hazırlık sınıfından
itibaren ortaokulda iyi resim yaptığım söylenirdi. Birçok ödöl kazandım.
En hoşuma giden, kâğıttan bebek yapıp kendi tasarladığım kıyafetleri ona
giydirmektir. Hatta bir keresinde yatılı olduğum için ders çalışma saatinde
bebeğime çizdiğim kürkü boyarken beni çok seven okul müdürü Cezmi
Bey’e yakalanmış ve hafifçe azarlanmıştım. O zamanlar tekstilci veya mo-
dacı olacağımı düşünüyordlardı, hatta annem bile. Ama ben değil de kız
kardeşim Günseli ve kızı Zeynep Tozun modacı oldular.

Lisede derslerimiz zorlaşmıştı. Oyuncakların, hatta yakan topun ye-
rini (büyüme sıkıntısı, değişken ruh halleri içinde çocukluktan genç kızlı-

ğa geçişte) daha çok kitaplar almıştı. Dünya edebiyatını tanımaya çalışıyordum. Şimdi tercihim daha çok hayatı irdeleyen konular ve insanın ruh hallerini yorumlayan yazılar. Lise son sınıftayken o dönemler modacılık ciddi bir kariyer sayılmadığı için yine çizim ve zevk işi olan mimar-dekoratör falan olmayı tasar-

lamıştım. Ama babamla ben yedi yaşındayken ayrılmış olan annem merdivenden düşüp dikiş dikemez duruma gelince, koleji bitirir bitirmez o ay çalışmaya başlamam gerekti. Birkaç ay sonra da *Artist* dergisinin yarışmasını kazanıp film çevirmek için İstanbul'a taşındık ve oyunculuk dönemi başladı. Okuldayken taklitçilik konusunda en başarılı çocuk olarak hep çok pohpohlanmıştım. İnsanları da bir oyuncak gibi inceleyip özelliklerini kapar, arkadaşlarımı güldürürdüm.

Anlattıklarınız, insan odaklı kişilik özelliğinin de gelişmiş olduğuna işaret ediyor. Bence, bir oyuncu için en önemli kişilik özelliklerinden birisi, insan odaklı olmaktır. İnsan odaklı kişilerde çoğunlukla hissel kişilik özelliği de gelişmiştir.

Kamera karşısında ilk yıl çok utangaçtım. Yaptıklarımızın film karelerine nasıl yansıdığını bilememek beni bir süre tedirgin etti. Daha sonra da hep bir arayış içinde oldum. Nasıl bir star, nasıl bir oyuncu oldum bilmiyorum. Ama küçüklüğümünden itibaren insanlarla iletişim kurarken onları birer oyuncak gibi incelemem, önüme çıkan rolleri de birer oyuncak gibi kurgulamama sebep oldu. O oyuncu bebeklere mümkün olduğu kadar değişik ruh halleri ve gerçek bir içselleştirme giydirmeye çalıştım. Bunda ne kadar başarılı oldum bilemem ama sınırlarımı denedim.

Yazarın notu
"Kim?" sorusunu
merak eden kişiler
insanlarla etkileşim
gerektilen
mesleklerde
başarılı ve mutlu
olabilirler.

Başlardaki kırılğan görüntüm -adeta Yunan artist Aliki Vuyuklaki'ye benzetilen- biraz çocuk-kadın olarak fazla değerlendirilmemişti. Sadece *Sahte Nikah* ve *Kolejli Kız* filmi komedi tarafımı ortaya çıkarmıştı. Bu sıradan roller beni fazla ilgilendirmedi. Zengin, çoğunlukla da şımarık kızlar... Daha sonra *Yankesici Kız*'da Fadime rolü benden pek beklenmeyen eğlenceli Çingene kızını ortaya çıkardı. Filmler gişe bakımından da başarılı oldu. Sonra *Dağlar Kızı Reyhan* gibi şarkıcı kadın filmlerinde Filiz Akın'a Barbie bebek gibi sadece bebek değil, acılarını gururuna rağmen sergileyen genç bir kadın gibi bakılmaya başlandı. *Kader* filminde oyunculuk kariyerine bir şeyler katmak isteyen kadın, *Emine* filminden *Ankara Ekspresi*'ne geçerken hiç kimsenin beklemediği bir şekilde cinsi cazibesıyla casusluk yapan bir kadın çıktı, Rus bebekleri gibi iç içe geçen Matruşka bebeklerden.

Meslek hayatı boyunca da cambaz kız, karateci kız, prenses, yumurcağın annesi, balerin, öğretmen, şizofren, dansöz, büyücü gibi başka bebekler çıktı iç içe geçmiş çocukluk oyuncakları kutularından. *Umutsuzlar*'daki Çiğdem Bebek en çok keyif aldığım rollerden biri oldu. Bütün bunların oyuncaklarla çok ilgili olduğuna, oyuncakların, çocukların yalnız zekâlarını değil, hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını da çok geliştirdiğine inanıyorum. Aslında oyuncaklar, bugünkü duyarlılıklarımızı ve ruhsal dünyamızı şekillendiriyor. Örneğin; sorumluluk anlayışımızı, insanlarla iletişim kurma biçimimizi, romantik veya gerçekçi oluşumuzu, acılar ve mutluluklar karşısındaki tavrımızı çocukluğumuzda oyuncaklarla ilişkide bulunurken geliştirdiğimizi düşünüyorum. Bu yüzden Sunay Akın'ın Oyuncak Müzesi projesini çok önemsiyorum ve böyle zor bir hayali gerçekleştirdiği için kendisini kutluyorum.

Yazarın notu

*Hayal ve
oyuncak,
gelecekte
olacakların ön
gösterimidir.*

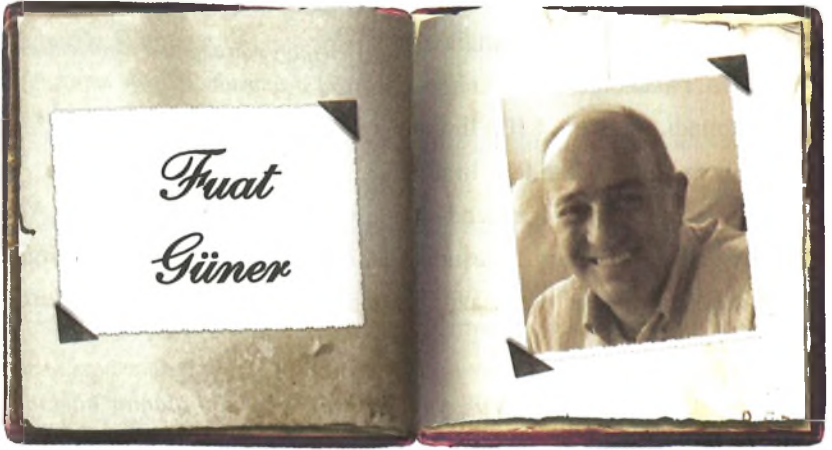
Günümüzde çocuklara yönelik oyun ve oyuncaklar sizce nasıl bir geleceği hazırlıyor?

Seneler önce ilk Ninja Kaplumbağaları popüler olduğunda çocukların hayatına girmesine müsaade edilen hilkat garibeleri ve çirkinliklerle yeni bir oyuncak anlayışı başlatılmış oldu. Büyük ilgi duyulan oyuncak kedi köpeğin yerini ise daha sonra dinozorlara olan büyük ilgi aldı. Arkasından bilumum canavarları soktular çocukların dünyalarına. Teknolojinin ilerlemesiyle ölmek ve öldürmenin oyun olduğu bilgisayar oyunları çıktı. Çocukların; seyrettikleri filmlerden, televizyonlardan ve bilgisayar oyunlarından etkilenecek olumsuz duygular geliştirdiklerine ve birbirlerine vahşet uyguladıklarına dehşet içinde tanık olduk.

Yıkmanın, parçalamanın, ateş etmenin, öldürmenin başarı puanı olarak kaydedildiği oyunlarla büyüyen çocuklarla nereye gidiyoruz? Bizim zamanımızda başka bir eğlence olmadığı için insanlar sonunda hep iyinin kazandığı, kötülerin cezalarını buldukları filmlerin tesirinde kaldılar. O yüzden çocuklarına bizlerin isimlerini verdiler. Etkilendikleri filmlere göre meslek seçtiler. Sevdikleri yıldızlara göre eş seçtiler. O dönemlerde toplumu böylesine etkiledik yani. Ancak, o kadar naif bir toplum hayal edemeyiz, gerçekçi de değil zaten. Ama ezoterik felsefe teorilerine göre; bilinç düzeyi yüksek, adalet duygusunun çok geliştiği, maddi ve mekanik dünyanın yalnızlığından manevi değerlerin yükseleceği bir döneme gireceğimiz iddia ediliyor. Keşke olsa... Paraya ve güce tapan toplumlardaki şiddet olgusuna bakınca hayal görüyoruz gibi geliyor. Biz yine de çocuklarımızı Sunay Akın'ın Oyuncak Müzesi'ne götürüp, tüketimin bu kadar çılgınca olmadığı o dönemlerdeki romantik dünyanın anahtarlarını göstermeliyiz. Bir gün güzel bir şeyler olacaksa ilk önce yetişecek bu insancıl kuşakların oyuncakları değişmeli. Biz de hayal kurmaya devam etmeliyiz.

Hep bir umudu olan, insanları sevgiye, bilgiye, umuda davet eden Sayın Filiz Akın'a değerli paylaşımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Mazhar-Fuat-Özkan "MFO" grubunun kurucularından olan Fuat Güner farklı olanın peşinden koşan bir insan. Değişiklik insanı olduğu için maket uçak merakı sanatçının yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş. Hayallerin insanı olarak, ayaklarının yere basmasının esaretinden kurtulmak istercesine yaptığı maket uçaklarla özgürlüğe kanat açıyor. Kalbi maket uçağının içinde gökyüzünde yükselen yetişkin bir çocuk Fuat Güner.

Bize biraz çocukluğunuzdan, hatırladığınız ilk oyun ve oyuncaklarınızdan bahsedebilir misiniz? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğumda pek oyuncağım yoktu. 1948 doğumlu olduğuma göre, diyebilirim ki o zaman pek oyuncak da yoktu zaten. Bahçede yere kareler çizip üzerinden taş kaydırırdık. Telden arabalar yapardık. Aslında, ne-

redeyse bütün çocukluğum hep topun peşinde geçti. Fenerbahçe genç takımına girdim. Beş sene profesyonel voleybol oynadım. Mümkün olduğunca hareketli bir dünyam olsun isterim. Masa başı işler bu anlamda bana göre değildir. Karayollarında ve özel bir şirkette mühendis olarak da çalıştım. Fakat diyebilirim ki hep içim içime sığmadı. Nitekim, 8100 liralık bir maaş alırken, birden 125.000 liralık bir cingıl yapınca, ertesi gün mühendislikten istifa ettim. Çok yüzerdim. Yelken yarışlarında kupalarım, koşuda da Türkiye 4000 metre birinciliğim var. Çocukluğumda hiç duramazdım, sabahtan akşama kadar koşuştururdum. (Fuat Güner)

“Gitari marangozda tamir ettirdim, fakat tutmadı. Tellerde sorun oldu. Sonunda o gitari kırıp model uçak yaptım.”

Oyuncaklar yetenek olarak çocuğun yatkın olduğu alanlar hakkında ipuçları içeren objelerdir. Örneğin top ile oynayan çocuklarda merak alanı anlamında hareketin, karakter özelliği açısından da değişikliğin ön planda olmasından bahsedilebilir. Topun oyun esnasındaki değişken konumları ve hareketleri, kişiyi benzerlik insanı olmaktan uzaklaştırır. Çocukluğunuzda bu kadar hareketli olmanızdan dolayı, sanırım oyunlar sizin için daha öncelikli olmuş.

Biraz adrenalin yüklü oyunları severdim. Herkesin oynadığı tür sakın oyunları tercih etmezdim. Bilinen oyunlardan çok, mesela bisikletle tren rayının üzerinden gitmeyi severdim. Bir tekneye sürat motoru takıp, kimse gitmediği süratle gitmek gibi enteresan şeyleri denerdim.

Afacan bir çocuk olarak mı anılırdınız?

Evet, pek uslu değildim. Annem, “Seni büyüte kadar dört tane çocuk yetiştiririm,” derdi. Çünkü hep bir taraflarımı kıyardım. Afacandım. Ele avuca sığmazdım.

Bu afacanlığınızla ilgili unutmadığınız bir anınız var mı?

Afacanlıklarım çoğunlukla kırklarla sonuçlanmıştır. Eskiden İstanbul'da Kızıltoprak Tren İstasyonu'nun yanında bir tepe vardı. Oraya çıkmak için toprağa ayak basılacak yerler oymuşlardı. Ben o oyuklara basarak tepeden aşağıya koşarak inmeyi denedim. Bunu gerçekleştirirken oyuklardan bir tanesine ayağım girdi ve takıldım. Bacağım boylamasına kırıldı. Kimsenin atlamaya cesaret edemediği yüksek yerlerden denize atlamaya çalışırdım. "Saçmalama deli misin?" derlerdi ve ben atardım.

O halde sizin için, risk alabilen kişilik özelliğinde olduğunuzdan bahsedebiliriz. Korumaya yönelik değil, kazanımlar elde etmeye ve değişiklikleri deneyimlerken risk almaya açık bir insansınız.

Bayılırım. Benim hayatım korumaya yönelik geçmedi. Zaten müzik de bir risktir bence. Müzikle hayatınızı geçirmeye kalktığınızda ne zaman ne para kazanacağınız hiç belli olmaz. Bir an varsınızdır, bir an yoksunuzdur.

Peki, müziğin çocukluğunuzdaki başlangıç noktası nasıl oldu?

Çocukken çok şarkı söylerdim. Kızıltoprak'ta otururduk. Dedem bazı geceler dışarıdan bir şeyler almamı isterdi. Ben de o zaman beş altı yaşlarımdayım. Korkmuyordum, ama gece bir şeyler olur söylemleri yüzünden yolda yürürken birden eğilirdim. Soranlara da, "Birişi kurşun attı üstümden geçti," derdim. İstasyona doğru bu şekilde kendi kendime oyunlar yaparak, ıslık çalarak veya yüksek sesle şarkılar söyleyerek giderdim. Evde de hep şarkı söylermişim. Hatta bu çocuk şarkıcı mı olacak derlermiş. 1959 yılıydı, on yaşımıdayken dayım bana sapı gövdesinden ayrı bir gitar hediye etti. Gül ağacından yapılmış muhteşem kalitede, hakiki bir İspanyol gitarıydı. "Dayı niye kırıldı bu?" dedim. "Söyleyemem," dedi. O gitarı marangozda tamir ettirdim, fakat tutmadı.

Yazarın notu
*Gençlerin zihin
şifrelerine uygun
mesleklerle
eşleşebilmeleri için
bu meslekleri;
gerektirdiği merak
alanı, zekâ boyutu
ve karakter
özelliği açılımında
tanınmaları
gerekir.*

Tellerde sorun oldu. Sonunda o gitarı kırıp model uçak yaptım. Model uçak merakımın başlangıcı kırık bir gitardır.

Müzik, ritim özelliğinden dolayı matematik ile de yakından ilişkilidir. Müziğe özellikle beste yapma anlamında yeteneği olan insanların, matematik zekâlarının da gelişmiş olması beklenir. Hatta metronomun icadı matematik zekâsı ile ilgilidir. Yine maket yapma faaliyetinde de matematik zekâsı ve mantık önem taşır. Aslında müzik zekâsı, matematik-mantık zekâsı ve maket yapımı birbirini destekleyen başlıklardır diyebiliriz.

“Model uçak merakımın başlangıcı kırık bir gitardır.”

Evet, doğru söylüyorsunuz. Hepsi aynı familyaya ait diyebiliriz. Ben de hep sizin de belirttiğiniz bu hususu söylerim. Müzik demek, matematik demektir. Eğer Allah size bir ritim kulağı vermişse, notaları ve zamanlamalarını çözmemeniz mümkün değildir. Model uçak yapımında da her şey milimetrenin onda bir hatasına izin vermeyen özelliktedir. Uçağın havada düzgün uçuşmasını istiyorsanız çok dikkat etmelisiniz. Ağırlık merkezleri ve kaldırma yüzey hesapları önemlidir. Bunların hepsi de matematiktir. Matematikle aram çocukluğumda çok iyiydi. En iyi dersim matematikti. Diyebilirim ki matematiğe özel yeteneğim vardır. Çocukluğumda pek çok hesabı yazmadan yapabiliydim.

“Müzik demek,
matematik
demektir.”

Müzikle uğraşan insanların hissel özelliğinin, mantığından daha ön planda olması genelde beklenen bir durumdur. Matematik zekâsı diğer zekâ boyutlarından daha önde olan insanlarda, mantık yönünün baskın olması beklenir. Aslında mantık ve hissel kişilik özellikleri ayrıdır ve genelde biri diğerine baskındır. Çocukluğunuzda anlattığımız anılarınızdan hareketle, risk alan bir kişi olmanız ve hayalinizde canlandırdığımız senaryolar, sanki sizin hissel yönünüzün daha ön planda olduğuna atıf yapıyor.

Doğru bir tespitte bulundunuz. Hatta ben çoğu zaman hep bahsettiğiniz bu durumu dengelemek için çaba sarf ettim. Çok tuhaftır, benim duygularıyla aklım, hayatım boyunca birbirleriyle savaştı. Duygularımı çok dinlerim. Fakat aklımla da muhakkak o duygularımı filtreden geçirmeye çalışırım.

O halde akli hissel sentez özelliğine önem veriyorsunuz. Çocukluğunuzda sizin olmasını çok arzu ettiğiniz bir oyuncak var mıydı?

Hiçbir zaman öyle taleplerim olmadı. Ben her şeyle yetinirdim. Elimdekiyle kendime dünya yaratmasını beceren bir çocuk oldum. Herhangi bir şeyin peşinden benim de niye yok diye üzülerək gitmezdim. Yaşamın her yönü beni eğlendirirdi. Deniz kenarında yürümek bile beni çok mutlu ederdi. Hayattan zevk alan bir insanım. Hiçbir zaman karamsar bir insan olmadım. Ama çok hırslı bir çocuktum. Bir şeye karar verdiğimde en iyisini yapmayı arzu ederdim. Yarışa mı giriyorum, birinci olmam lazımdı. İkinciliği sevmeydim. Bu duygum zamanla törpüledi. Şimdi model uçak yarışına gidiyorum. Birinci olmak umurumda bile değil. Çünkü biliyorum ki, burada birinci olsam bile Avrupa'da doksanınıc olacağım.

Kazanca odaklı kişilik özelliğinde olduğunuz için hedefleriniz büyük. O nedenle sizin için varılacak nokta daima en tepe. Bu arada, maket yapımı kişilik gelişimi için çok önemli bir uygulamadır. Çok sayıda parça ve bunların birbiri ile uyumu söz konusu olduğundan, model yapımı, değişik kişilik özelliğini destekler.

Keşif ve buna bağlı yaratıcılık ile değişiklik karakter özelliği iç içe geçmiş kavramlardır. Model yapımı benzerlik odaklı insanın işi değildir aslında. Türkiye'de maket yapımına ilginin az olması, insanların gelişiminde benzerlik odaklı karakter özelliğinin daha çok örnekleniyor olmasından kaynaklanabilir. Maket yapımı, çocuklara değişiklik karakter özelliğinin örneklenmesi için özendirilmelidir diye düşünüyorum. Bu konuda ki görüşleriniz nedir?

Yazarın notu

*Matematik zekâsı,
sentezci zihnin
gelişiminin
desteklenmesi
açısından
önemlidir.*

Doğru, katılıyorum. Model yapımı katiyen benzerlik insanların işi değildir. Türkiye’de maket yapımına gösterilen ilgi dünya geneline baktığımızda çok azdır. Maket yapımı insanı her türlü sağlıksız düşünceden uzaklaştırır. Bir kere açık havadasınız ve doğa ile iç içesiniz. İki yıl model uçak kulübünün başkanlığını da yaptım. Model yapımı, sizin de ifade ettiğiniz gibi çocuk gelişimi açısından da çok önemlidir.

Çocukluk anılarınız ve zihin süreçleriniz gösteriyor ki, eğer bir pilot olsaydınız, sanırım iyi bir akrobasi pilotu olurdunuz.

Aynen. Çok doğru bir tespitte bulundunuz.

Çocukluk anılarınızdan anladığım kadarıyla iç sesli bir insansınız. Kendi kararınızı veriyorsunuz ve başkaları sizi kararsızlığa sürükleyemiyor. Dış sesli değilsiniz yani.

Evet, doğru. Bu anlamda iç sesli olduğumu söyleyebilirim. Hatta 1999 yılında yılın tüketicisi seçildim. Haksızlığa hiç dayanamam ve şikâyet ederim. Görev ve görev sorumluluğuna inanırım.

Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsanız, kendinize neler alırdınız?

Model uçak ya da bulursam bir tane roket alırdım.

Müziği ile ruhlarımızı kanatlandırmaya çalışan Sayın Fuat Güner’e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türk mizahının ustalarından olan Gani Müjde, büyük beğeni ile izlenen televizyon projeleriyle de zamana iz bırakmaktadır. Gani Müjde deniz sevdalıları bir insan. Deniz tutkusu Gani Müjde'de özgürlük ve değişiklik anlamına geliyor. Kısa birlikteliğimizde edindiğim izlenim, tam bir duygu ve yenilik insanı olduğudur. Deniz, iç sesli ve değişkendir. Suyun öğretisi Gani Müjde'de olduğu gibi insanı değişimlerle özgürleştirir.

Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncaklarınızdan hangileri hatıranızda öncelikli yer alıyor? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğum Balat, Fener'de geçti. Bir göçmen çocuğu olarak oyuncaklarımı hep kendim yaptım. Oyuncak denilince aklıma gelen ilk objeler tel takılan plastik arabalardır. Onlarla çok oynardım, ama bunun dışında çocukken füze yapmayı da kafama takmıştım. Apollo'nun olduğu dönemlerde

Ay'a gitme çalışmaları esnasında ben de bir füze yapmayı hayal ediyordum. Mantarların içindeki kimyasallardan füze yakıtı yapmaya çalıştımsa da hiçbir zaman füzeyi uçuramadım. Ama böyle bir merakım vardı. Sonraları kartondan maketlerle gemiler yapmaya ve onları yüzdürmeye başladım. Almanya'dan gelen bir arkadaşım Almanların meşhur mağazalarından olan Kaufhof'un bir kataloğunu görmüştüm. Bu katalogda katlı otopark ve oyuncakları vardı. Bir gün ben de bunu yaparım dedim ve kartondan imal ettim. Yine kartondan yaptığım arabalarla orada oynardım.

"Apollo'nun olduğu dönemlerde Ay'a gitme çalışmaları esnasında ben de bir füze yapmayı hayal ediyordum."

Hayal gücüm çok gelişkindi. Biraz daha büyüyünce halının üzerinde futbol maçı turnuvaları yapmaya başladım. Kendime bir futbol sahası ve kale çiziyordum. Tombala taşlarından kırmızı takım, mavi takım şeklinde iki takım kuruyordum. O zamanlar tombala taşlarının çoğunu yerden toplardık. Zira o dönemler çok tombala oynanırdı. Bir de aynamızın üzerinde paralarla bilardo oynardım. Kaygan bir aynamız vardı. Aynayı ısıtınca daha da iyi olurdu. Bu nedenle oynamadan evvel aynayı ısıtırdım. Üç tane de para alırdım. Bunlarla banttan birbirine vuracak şekilde üç top bilardo oynardım. Bütün oyuncaklarım benim imalatımdı.

Balat'taki evimizin yanında bir oyuncakçı vardı. Bir gün orada bir tren gördüm. Sünnetimde gelecek olan parayla tren almayı arzu ediyordum. Fakat sünnet olduğumda hiç kimse bana para vermedi. Çünkü Yugoslavya'da âdet gereği, sünnet olan çocuklara kesme şeker getirilmişti. Treni alamadım ve babamdan para istedim. Sonra bir süre berber çıraklığı yaptım ve çıraklıktan kazandığım tüm para ile oyuncak almaya başladım. Kazandığım paralarla ya pul alır koleksiyon yapardım ya da oyuncak alırdım. (Gani Müjde)

Yazarın notu
*Yüksek zihin
performansı
gösteren kişiler,
hayal dünyası
gelişmiş
insanlardır.*

Çocukluğunuzdaki oyuncak araba, füze ve gemi yapma merakınız, günümüzde seyahati seven bir insan olma özelliğinize atıf yapıyor. Peki, sizin için seyahati seven, mekânlara ilgi duyan bir kişi tanımlamasını yapabilir miyiz?

Evet. Bu özelliğimden bahsedebiliriz. Mesela Bodrum’a gideceksem arabayla gitmeyi tercih ederim. Hatta anayoldan çıkar, köy yollarına vurur, köy kahvelerinde sohbet eder, ondan sonra yoluma devam ederim. Dediğiniz gibi, benim böyle bir maceralı yolculuk merakım vardır. Zaten tekneyi sevmem nedenim de bundan dolayıdır. Teknenin içinde yaşamak kadar, onunla bir yerden bir yere gidebilme ihtimalidir bana cazip gelen. Hatta bir yere gidip orada kalabilme ihtimali de bana çok cazip gelir. Tekne demek, gideceğiniz her yerde bir eviniz var demektir.

Anlatımlarınızda değişik mekânlar ve deneyimler ön planda. Değişiklik kişilik tipindeki insanların temel özelliği, yaşamlarında değişik deneyimlere yer açmalarıdır. Sizin için de sanırım, değişiklik insanı tanımlamasının yapılması doğru olur.

Evet, değişiklik benim için önemlidir. Bizim çocukluğumuzda bu bize aktarıldı mı bilmiyorum, ama belki göçmen çocuğu olmam, yani göçen bir ailenin çocuğu olmam benim bu özelliğimi beslemiş olabilir.

Çocukluğunuza dair zihninizde iz bırakan bir anı var mı?

Dört çocuklu çok fakir bir aileydik. Babam lastik fabrikasında çalışıyordu. Fener’de eski bir Rum evinin giriş katında oturuyorduk. Anlattığım olay 1964’ten öncedir. Etrafımızda hep Rumlar ve Ermeniler vardı. Adeta kozmopolit bir New York şehriydi. Her sabah biz uyurken evimizin camı çalınır ve camın önüne para bırakılırdı. Fakat biz o paranın kimin tarafından bırakıldığını bilemezdik. Perdeyi açıp bakınca parayı görür ve alırdık. Bu olay her gün yaşanırdı. Sonra takip ettik ve bir de baktık ki parayı bırakan ayakkabıcı Yorga Abi’ydi. Babam sonra ona, “Yorga Efendi bunu niye yapıyorsun?” diye sordu. O da, “Göçmenliğin ne demek olduğunu çok iyi bilirim,” dedi. Çocukluk anısı deyince aklıma bu gelir. Bu arada hep düşü-

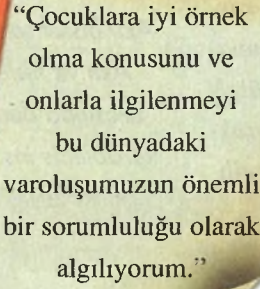
Yazarın notu
Yeni
deneyimlerin
peşinden koşan
sevgi ve paylaşım
insanı olabilmek

nürüm; bu müthiş hoşgörüden bugün içinde bulunduğumuz duruma nasıl geldik diye. Dünya toplumları nasıl bu hale geldi? Aynı şey Yugoslavya’da da babamın başına gelmiş. Babamın ameliyat olması gerekmiş ve doktorlar ameliyatı yapmaya karar vermişler. Babam ameliyattan sonra bir kilo portakal alıp doktora teşekkür etmeye gitmiş. Doktor da bunu görünce duygulanmış ve, “Senin çocuklarının

bu portakala benden daha çok ihtiyacı var,” deyip teşekkür etmiş. Ben böyle hümanizmaların içinde büyüdüm. Şimdi ise bakıyorum herkes birbirini gırtlaklıyor.

Bunun önemli nedenlerinden birisi, günümüzde merak alanı anlamında maddenin, bilgi ve paylaşım kavramlarından önde geliyor olmasıdır. Zira merak alanında paylaşım önde gelince hissellik, bilgi önde gelince akıl besleniyor. Madde önde gelince ise güç baskın oluyor. Güç ve madde ön planda yer alınca da para öncelikli hale gelmeye başlıyor. İnsanlık 21. yüzyılda daha çok, maddeye sahip olmaya yaşamını adanmış durumda. Ben buna madde ve para hapishanesi diyorum. Siz bu anlamda çocukluğunuzda daha özgürdünüz. Peki, çocukluğunuzda sahip olmak istediğiniz, sonradan sahip olduğunuz veya olamadığınız bir oyuncak var mıydı?

Tren ilk sahip olmak istediğim oyuncaktı. Gemi maketleri yaptığımdan bahsetmiştim, belki de bu nedenle gerçek gemimin olmasını da çok istemiştim. Gemi derken maket ama gerçekten işleyen bir gemiydi hayal ettiğim. Pervaneli bir gemiydi. O zaman böyle bir gemi bulamıyordum. Topkapı bitpazarı da bize çok yakındı. Bir gün o pazara gittim ve baktım ki tezgâhların arasında parçalanmış vaziyette oyuncak bir uçak gemisi var. Ben bunu yaparım diye düşünerek alıp eve getirdim. Önce gemiyi açıp içine baktım. Güverte bölümünde bir delik gördüm. Buradan pervane yapabilirim dedim. Gittim pilli bir motor aldım. Pilli motoru geminin bu deliğinden etrafına su geçmesin diye lastik takviyesi ile pervane yapmak üzere yerleştirdim. Sonra pilli motor çalışmadı, çünkü içine su almıştı. O zaman bir shaft

“Çocuklara iyi örnek olma konusunu ve onlarla ilgilenmeyi bu dünyadaki varoluşumuzun önemli bir sorumluluğu olarak algılıyorum.”

yapma fikri aklıma geldi. Şaft yaptım ve şaftın ucuna da pervane yerleştirdim. Şaftı bir lastikle geminin içinde başka bir yere sabitledim. Lastiği çevirerek pervaneyi kuruyordum. Suya bırakınca da lastiğin dönüşüyle gemi hareket ediyordu.

Çocukluk yıllarınızda zihinsel gelişiminiz anlamında kendinize örnek aldığınız kişi veya kişiler var mıydı?

Evet, vardı ve bu kişi de eniştemdi. Eniştemi hâlâ çok severim. Çok iyi bir babaydı. Çocuk sahibi olmak bence dünyanın en güzel şeyidir. İki çocuğum var. Eğer her birine aynı sevgi ve imkânı sağlayabileceğimi bilsem yirmi tane yapardım. Çocuklara iyi örnek olma konusunu ve onlarla ilgilenmeyi bu dünyadaki varoluşumuzun önemli bir sorumluluğu olarak algılıyorum. Çocukları çok seviyorum. Geç baba oldum. Elli yaşına geldiğimde on yaşında bir çocuğum olacak ve ben onu anlamaya çalışacağım. Bu beni dinç tutacak. Araştırmaya sevk edecek. Hâlâ onların seyrettiği çizgi filmleri beraber seyredirim. Hatta buradan yola çıkarak dizi bile yapıyorum. Çocuklarım beni canlı tutuyorlar ve bana hayat veriyorlar.

Anlattıklarınızdan yola çıkarak, hissel kişilik özelliğinizin baskın olduğunu söyleyebiliriz. Zira anılarınız ve anlatımlarınız duygu odaklı. Göçmenlik ve beraberinde getirdiği farklılıklar ile enişteniz sanki hissel yanınızı desteklemiş. Ancak oyuncakların mekanizmalarına olan merakınız da mantık özelliğinizin dengeyi sağlayacak bir mahiyette olduğuna işaret ediyor. Sizin için akli hissel sentez bir kişi diyebiliriz herhalde.

Evet. Aslında ikisini de çok iyi dengeleyebilen kişiliklerden biriyim. Hem çok duygusal hem de çok gerçekçiyimdir. Ben kendi kendime baktığımda, bunun çok iyi olduğunu düşünüyorum.

İnsanlar farklı karakter özelliklerine sahiptirler. Duygusal ve düşünsel anlamda kendini karşındakinin yerine koyabilme yeteneği olan empati, aslında bir açıdan bakıldığında karakter özelliklerinde kişilik çözümlemesini gerektirir. Karakter özelliği anlamında bence hissel kişilik özelliğiniz, mantık ve muhakeme yanınıza göre daha baskın.

Yazarın notu

Akli hissel sentez:

Aklı ve hisleri arasında denge kurabilmiş insanın kişilik özelliğidir.

Maddeden de çok iyi anlarım, duygudan da. Ama bunlara bakarken eğer bir terazinin kefelerine duygu ve mantığa yer verseydik, dediğiniz gibi hislerin olduğu taraf daha ağır basardı. Dünyaya geliş nedenimizi sorgulayan bir adamım. Çok da fazla maddeye ve paraya takılmamız bana anlamsız geliyor. O nedenle, önemli olan yaşadıklarımızla dünyaya bir tuğla armağan edebilmektir. Bugün Pasteur'ün insanlığa yaptığını, Edison'un insanlığa sağladığı faydaları nasıl tarif edebiliriz. Yazarlarımız, şairlerimiz, edebiyatçılarımız ne kadar güzel şeyler bıraktılar. Tüm bunlar bir tuğla felsefesidir aslında. Dünyaya gelen her insan bir tuğla armağan ederek gitmelidir.

“Önemli olan, yaşadıklarımızla dünyaya bir tuğla armağan edebilmektir.”

Hâlâ oynuyorsunuz. Şimdi sadece oyuncaklarınızın ebatları değişmiş. Çocukluğunuzdaki gemi merakınız yerini teknelere bırakmış durumda diyebilir miyiz?

Evet. Çocuklarıma oyuncak alıyorum ama aslında kendim için alıyorum. Oyuncak mağazaları hâlâ çok ilgimi çeker. Motosikletim, tek-nem hepsi benim oyuncaklarımdır aslında. Geç baba olmanın bir faydası da oyuncakla aranızdaki bağ kopmuyor.

İnsani değerlerde derinleşmiş mana insanı Sayın Gani Müjde'ye değerli paylaşımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Ruh, bu dünyadaki enerji eşi olan ruhu bulduğunda, gözlere yansıyan sevgi bir başka şekilde kendini ele veriyor. Aşk, tam da bu noktada şiirlere konu olmaya başlıyor. Gazanfer Özcan ve Gönül Ülkü, böyle bir şiirsel birlikteliği uzun yıllar süren evlilikleri boyunca paylaşmış çok değerli iki tiyatro sanatçısıdır. Kendileriyle tanıştığımda şahit olduğum bu tablo, derinlerinde başka bir öğretiyi daha gösteriyordu. Aşk zamana iz bırakır.

İzninizle sizleri biraz çocukluk yıllarınıza geri götürmek istiyorum. Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncaklarınızdan ilk olarak hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

1931 yılında Cihangir’de doğdum. Cihangir çocuğuyum. Çocukluğumda en büyük merakım silahtı. Beyoğlu’nda oyuncak satılan Japon Ma-

“Çocukluğumda en büyük merakım silahtı. Beyoğlu’nda oyuncak satılan Japon Mağazası’ndan alınmış sarı pirinçten oyuncak bir tabancam vardı.”

ğazası’ndan alınmış sarı pirinçten oyuncak bir tabancam vardı. Tek tutkum onunla oynamaktı. Evde yalnız kaldığım zamanlar en büyük zevk duyduğum anlardı o silahla birtakım şeyler yapmak. Zaten bu ilgiden kaynaklanan bir polis olma arzusu da doğdu içimde. Sülalemizde çok polis vardı. Onların da etkisi olmuştur diye düşünüyorum.

Bu merakım ilerleyen yaşlarda da sürdü. İlk defa 1969 yılında yasal olarak bir silah aldım. Hâlâ o silahım bendedir. Ne teşhir ettim ne de bilen vardır. Hiçbir olaya da karışmadım Allah’a şükür. Ama kismet denir ya, lise sıralarında Allah bana tiyatroculuğu nasip etti. Oyunculuk sayesinde polis de, milletvekili de oldum. Oyunlara gelince, çok komiktir. Dört buçuk yaşında tavla oynamaya başladım. Rahmetli anneannem tavlaya çok meraklıydı. Her gün oturur onunla tavla oynardık. Hatta rahmetli ağabeyim 1938’de Üsküdar Halk Evi’nde tavla şampiyonasına katılmamı sağlamıştı. Orada büyüklerle tavla oynama imkânını elde etmiştim. Şampiyonada iyi bir başarı gösterdiğimi de söyleyebilirim. Tavlayı şimdi de iyi oynarım. (Gazanfer Özcan)

Buradan hareketle, matematiğinizin kuvvetli olmasından bahsedebiliriz herhalde. Çünkü tavla matematik ve mantık zekâlarını destekleyen bir oyundur.

Evet, hakikaten matematiğim iyidir. (Gazanfer Özcan)

Gönül Hanım sizin çocukluğunuza, oyun ve oyuncaklarınıza gelirsek neler hatırlıyorsunuz?

Ben pek de öyle oyuncak meraklısı bir çocuk değildim. Annemin bana bezden bir bebek yaptığını hatırlıyorum. O bebek en kıymetli oyuncagımdı. Son derece derli toplu bir çocuktum. Her şey yerli yerinde olsun is-

terdim. Sokakta arkadaşlarım oynarken ben evde oturmayı tercih ederdim. Ancak çocukluğumda operacı olmaya çok hevesliydim. (Gönül Ülkü)

Operacı olmanız konusunda ailenizde size örnek olan birisi var mıydı?

Ailede yoktu. Babam musikiye yeteneği olan biriydi, çok sayıda enstrüman çalardı. Ama ailemizde opera anlamında bir yetenek bildiğim kadarıyla yoktu. Altı yaşımdayken annemi, anneannemi, kedimi oturtup onları seyirci yapar, sandıktan sahne hazırlar, onlara opera söyledim.

Annem çok şık bir kadındı. Özellikle annemin topuklu ayakkabılarını da bu gösteriler esnasında giyerdim. Annemin ayakkabılarının topuklarını çok kırmışımdır. Bizim evde bu tür şeyler konuşulur ve seyredilirdi. Mazbut bir çocuktum diyebilirim. Annemin arkadaşı geldiğinde küçük çocuğu varsa ben hemen o çocukla meşgul olurudum. (Gönül Ülkü)

Mesleğiniz insan odaklı kişilik özelliğinizin bir göstergesi. İnsan odaklı, canlıları sevmeye yönelik kişilik özelliğiniz, anlattığınıza göre çocukluğunuzda kendini yoğun bir şekilde göstermeye başlamış.

Yazarın notu
Çocukların dünyasında ruhsal sevgi vardır. Akıllı sevginin esarefine girmezler.

"Annemin bana bezden bir bebek yaptığını hatırlıyorum. O bebek en kıymetli oyuncagımdı."

Evet. İnanın yirmi yaşımdayken Beyoğlu'ndaki Japon Mağazası'ndan elinde yelpazesi olan bir oyuncak kedi aldırımdı kendime. Çok hoşuma gitmişti ve diyebilirim ki benim en sevdiğim oyuncagım o kediydi. (Gönül Ülkü)

Çocukluğunuza ilişkin unutamadığınız ve sizde iz bırakan bir anınız desem, hangi anınız hayalinizde canlanıyor?

Aslında şu an aklıma gelen çok önemli bir anım var. İran şahı İstanbul'a geldiğinde Atatürk ile karşılaşma mutluluğuna ermiş bir çocuğum. Sanırım 1936 senesiydi. İran şahı Türkiye'ye geldi. Atatürk ile Taksim'den üstü açık bir arabayla geçeceklerdi. O zaman dayılarımdan biri emniyette, Taksim Karakolu'nda görevliydi. Torpilli olarak biz ön saflarda yer bulduk. Bana bahriye elbiseleri giydirmişlerdi. En önde, Atatürk geçecek diye bekliyorduk. Nitekim hakikaten bir süre sonra üstü açık bir arabada Atatürk ve İran şahı yan yana oturmuş geçiyorlardı. Birden sanki önceden bana öğretilmiş de provasını yapmışım gibi selam durdum ve, "Yaşa Mustafa Kemal Paşa Atatürk," diye bağırdım. Polis ne oluyor diyerek yerinden sıçradı. Alkış koptu ve Atatürk döndü bana el salladı. Sonra bir daha el salladı. Araba abidenin etrafını dönmesine rağmen Atatürk hâlâ arkaya dönmüş bana bakıyordu. (Gazanfer Özcan)

Ben de bir şey söyleyeyim size ve çok şaşırın. Gazanfer ile hayatımızda çok benzer yönler vardır. Benim de böyle benzer bir anım var. Ben de Gazanfer gibi beş yaşlarımdaydım. Teşvikiye Camii'nin sırasında oturuyorduk. Annem beni bakkal gibi bir yere göndermişti. Giderken birden muazzam bir kalabalık gördüm. Üstü açık bir araba vardı. İngiltere Kralı VI. Edward ve Atatürk arabanın içinde geçiyorlardı. Muhteşem bir görüntüydü ve bunu hiç unutamam. (Gönül Ülkü)

Biz Gönül ile garip bir şekilde hayatımızda aynı şeyleri yaşamışız. Gönül ile aynı yıllarda ve aynı şekilde tiyatroya girdik. Aynı şansları tattık. Aynı insanlarla kaynaştık. Sonradan da kısmetmiş evlendik. (Gazanfer Özcan)

Bu biraz sanki son zamanlarda çok popüler olan Kuantum Bilimi'ni destekleyen bir durum. Zihinsel olarak aynı enerji seviyesinde olan insan-

lar, niyet birliği de söz konusu olunca birbirlerini çekiyorlar. Çocukluğunuzda olmasını çok arzu ettiğiniz, sonradan sahip olduğunuz ya da olamadığınız bir oyuncak var mıydı?

Bir bisikletimin olmasını çok istemiştim. Bunu istediğimde dokuz yaşımdaydım. Bir komşumuz vardı ve onun oğluna sünnet olduğunda kırmızı bir bisiklet alınmıştı. Diğer çocuklarla beraber Cihangir'deki Kumru Sokak'ta ağzımızın suları akarak o bisikleti seyrederdik. Acaba o iki tekerlekli bisiklete binebilir miyiz diye merak ederdik ama binecek yaşta da değildik. Sonra aradan çok zaman geçti. Sanırım on üç yaşımdaydım. Kadıköy Kuşdili'nde kiralık bir bisiklete bindim. İlk hevesimi öyle giderdim. (Gazanfer Özcan)

Yazarın notu

*İnsanlar için
gerçekdışı bir
deneyim gibi
görünen hayal,
beyin için gerçektir.*

Benim sahip olmak istediğim iki şey vardı. Birincisi piyano çalmak ve piyanist olmaktı. İkincisi de araba kullanmaktı. Araba kullanma isteğimi gerçekleştirdim ama piyano çalamadım. Çocukluğumda pencere kenarlarında ve masalarda kendimce hayalimde piyano çalardım. Hâlâ yaparım bunu. (Gönül Ülkü)

Çocukluk hatıralarınızda hareket ve mekân ön planda yer alan zihin süreçleri arasında gözüküyor. Bisiklet ve araba bu konuda önemli geri bildirim veren araçlardır. Seyahati sever misiniz?

Evet, çok severiz. İlk defa araba direksiyonuna 1959 yılında oturdum. Diyebilirim ki araba kullanmak benim tutkumdu. Kırk sekiz senedir araba kullanıyorum. Son bir yıldır kullanmıyorum. En çok dinlendiğim anlar hep araba kullandığım zamanlardır. En yorgun anımda bile arabaya bindiğim zaman her şeyi unuturum. (Gazanfer Özcan)

Araba yolculuklarınızda da Gönül Hanım belki de bir müzik ister. Zira Gönül Hanım'ın da işitsel özelliği ön planda görünüyor.

Evet, doğru. (Gönül Ülkü)

*Çocukluğunuzda polis olmayı arzu etmeniz, aslında olayların şifresini çözmeye çalışan, araştırmayı seven bir kişilik özelliğine işaret ediyor. Bugün görüyoruz ki silah, yaşamınızda sadece nesnel bir araç durumunda kalmış. Bu noktadan da hareketle merak alanınızda bilgi ve araştırmanın ön planda olduğu söylenebilir. Bu nedenle okumaya önem vermeniz bekle-
nebilir. Çocukluğunuzda okumayla aranız nasıldı?*

Yine ilginçtir. Gönül ve ben altı yaşımızda Michael Zevako'lar falan okumuşuzdur. Birbirimize anlattığımız zaman çok şaşıyoruz. (Gazanfer Özcan)

Benim annem öğretmendi. Annemle beraber beş yaşlarımda okula giderdik. Altı yaşında sular gibi Arsen Lüpen'leri okurdum. Ufacık bir gazete parçası görsem hemen okurdum. Belirttiğiniz gibi, ben de okumaya çok meraklıyım. (Gönül Ülkü)

Mekânlarla etkileşimi seviyorsunuz. Doğa ile etkileşiminiz nasıldır?

Gönül doğaya çok meraklıdır. Yolda gördüğü kedileri bile sever. Hatta bu yüzden araba kullanırken çok tehlikeli anlar yaşamışızdır. Aniden, "Bir dakika," der ve yolda gördüğü bir hayvana dikkatimi çekerdi. Hatta o kediye sevmek için arabayı durdururdu. Bir kedimiz vardı, on sekiz yaşında öldü. O kedi evimizin her şeyiydi. Hâlâ o kedimizin üzerine bir kedi daha düşünmedik. Turnelerden dolayı yaşantımız çok hareketli. Bu nedenle hayvan beslemek pek bize uymuyor aslında. (Gazanfer Özcan)

Oyuncaklar yetişkinlikte şekil değiştiriyor. Örneğin bir fotoğraf makinesi, yetişkinin oyunağı olabilirken, seyahat etmek de oyunu olabiliyor. Bugünkü merak alanlarınıza baktığımızda, yetişkinlik döneminize ait oyun ve oyuncaklarınız konusunda nelerden bahsedebiliriz? Teknolojiyle aranız nasıldır?

Bu konuda her şeye gıpta ile bakıyorum. Torunumuz teknolojiye o kadar kolay adapte oluyor ki, biz dünyaya erken gelmişiz diyorum. Örneğin benim teknolojinin ayrıntıları ile aram pek de iyi değildir. Cep telefonunu sadece aç kapa şeklinde kullanırım. Hâlâ ayrıntılarına akıl erdiremedim, bu içimde ukdedir. (Gazanfer Özcan)

Dört buçuk yaşında tavra oynayabilen ve turnuvaya katılan biri bence istese bunu çok iyi başarabilir. Bence, önceliğinizde yer almaması ile ilgili bir durum bu. Tiyatro aslında her ikinizin de oyun ve oyuncağınız bir yerde.

Evet, doğru ifade ettiniz. Bir ara bir rahatsızlık geçirdim. Doktorum, “Bak Gönül Hanım, sen hemen git ve sahneye çık, oyun oyna,” dedi. Bu bana çok iyi geldi. Tiyatro bizim hayatımız. (Gönül Ülkü)

Tiyatromuzun yaşı kırk beş. Çok şükür kırk beş yıldır ayakta kaldık. Bunca yıldır her söyleşide hep dikkat çektiğim bir konu var. Özel sektörde bir çocuk tiyatrosu eğitimi şarttır. Hakikaten de günümüzde bu anlamda iyi şeyler oluyor. (Gazanfer Özcan)

Gönül ve akıl arasında yürüdüğümüz yolda, siluetlerle bizlere ıstık tutan Sayın Gazanfer Özcan ve Sayın Gönül Ülkü’ye değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türk edebiyatının önemli isimlerinden Gülsen Dayıoğlu, aslında bir kâşif. Gerçekleştirdiği seyahatleri ile hem dünyayı hem de farklı duyguları ve düşünceleri keşfederek çocukların hayal dünyasını zenginleştiriyor. Kalem aldığı eserleri ile geleceği olumlu şekilde yapılandırmaya çalışan bir yazar. Hayal, Gülsen Dayıoğlu'nun kitaplarında gerçeğe dönüşüyor.

Yıllardır çocukların hayal dünyalarını zenginleştiren Gülsen Dayıoğlu'nun çocukluğuna dönersek, kendinizi hangi oyun ve oyuncaklarla oynarken hatırlıyorsunuz? Bize biraz çocukluğunuzdan bahseder misiniz? (Ethem Kocabaş)

1935 doğumluyum ve çocukluğum İkinci Dünya Savaşı'nın sıkıntılı yıllarında geçti. Zaten o devirlerde Anadolu'da çok fazla oyuncak çeşidi de yoktu. Biz daha çok doğa ile iç içe olan çocuklardık. Oldukça yaramaz bir

çocuktum. Bu yaramazlığımdan ötürü benim için erkek çocuk gibi derlerdi. Ağaçlara tırmanmayı çok severdim. İkişerli kümeler halinde duvar diplerine oturup beş taş oynardık. Altı yedi yaşımdan on yaşıma kadar köyde yaşadım. Oranın yerli halkından çok şey öğrendim. Örneğin top, her kesimden çocuk için vazgeçilmez bir oyuncaktır. Köyde lastik topu nereden bulacağız. Büyükler bize top yapmayı öğretmişti. Büyükbaş hayvanları kaşağılar-ken, kaşağıda kalan tüyler köylüler için çok değerliydi. Biz çocuklar o tüyleri alır, kabın içinde sulu bir çamur karardık. O kaşağı artıklarını çamurlu suya batırır, sonra avuçlarımızda ovalayarak yuvarlardık. Ovaladıkça tüyler birbirine yapışıp keçeleşirdi. Onu gölgede kuruttuktan sonra lastik topa taş çıkaracak nitelikte bir topumuz olurdu. Onunla yakan top ve dönme oynardık. Dönme oyununda top göğe fırlatılır. Oyuncu, top yere ininceye dek ellerini belinin çevresinde, “Bir iki üç dört!” diye bağırarak çırpıp topu kapardı. Tutamazsa yanardı. (Gülten Dayıoğlu)

“Bahar geldiğinde söğüt dallarından düdük yapardık.”

Yazarın notu
*Çocuklarımıza
mürekkebi manaya
aracı kılmayı
öğretmeliyiz.*

İnsan sürekli doğa ile etkileşim halinde olunca, doğa onu çözüm üretme konusunda zengin imkânlarıyla geliştiriyor. Anlattığınız anı da bunun en güzel kanıtı aslında. Hatta doğa, keşfe dayalı yaratıcılığın da en büyük destekçisidir. Çünkü her zaman için en kısa ve en mükemmel yol doğada vardır. Doğanın bu özelliği insanın zihin gelişimi açısından son derece önemlidir. Doğa ile etkileşime yönelik başka anılarınız neler?

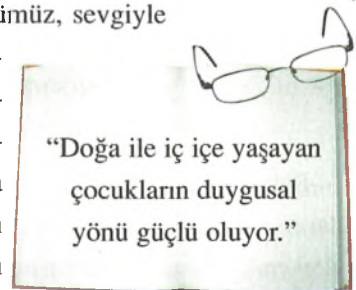
Bahar geldiğinde söğüt dallarından düdük yapardık. Yeşermiş söğüt dallarını keser, “Gav gav gav gavladı, bizim söğüt ağladı,” tekerlemesini söylerken, elimizdeki çakının sapı ile sürekli olarak söğüt dalına vururduk.

Amacımız, taze kabuğu ana gövdeden ayırmaktır. Bu neşeli ve sabır isteyen işlemden sonra kabuk, kılıf gibi gövdeden ayrılırdı. Ortaya çıkan odunsu gövdeyi iyice tükürüklerdik. Çakıyla üzerinde yukarıdan aşağıya, kavaldaki gibi delikler açardık. Düdüğün ağız yerini üçgen gibi kesip, üzerine yeniden kabuktan kılıfı geçirirdik. Gövdedeki deliklerin karşılına gelecek şekilde, kabuğa aynı delikleri açardık. Böylece düdük yapılmış olurdu. Sonra başlardık hep bir ağızdan düdükleri öttürmeye. Düdüklerden öyle bir ses çıkardı ki çevremizdeki köylüler bizi oyunla kovalarlardı. Çünkü bu iş, genelde beş on kişi bir arada, adeta bir şenlik havası içinde yapılırdı. “Ne yapıyorsunuz?” diye soranlara, “Görmüyon mu, düdük yapmak için söğüt gavlatıyoz,” yanıtını verirdik. Söğüt kavlatırken, birçok kez parmaklarımızı kesmişimdir. Bu yaralardan en derin olanının izi hâlâ sol elimi ni işaretparmağında durur.

Kuşkusuz, doğa sevgisi çocuğun duygusal karakter özelliğinin desteklenmesinde büyük bir öneme sahiptir. Doğadan uzak kalan çocuklarda mantık hislerden çok daha baskın olabiliyor. Doğa özellikle gönlün gelişiminde ve nefsin kontrolünde kişiye önemli kazanımlar sağlıyor.

Dediğiniz gibi doğayla iç içe yaşayan çocukların duygusal yönü güçlü oluyor. Yeğenimin ailesinin köy dışında küçük bir bahçesi vardı. Yalvara yakara o bahçeden kendimiz için birkaç metrekare toprak ayırttık. Oraya çiçek, fasulye, salatalık ve mısır ekmiştik. Köy içinde yaramazlıkta başı çektığımız yeğenimle, kimin tohumu önce yeşererek, topraktan çıkacak diye yarışa girerdik. Ben bu serüveni sanırım *Fadıuş* romanımda yazmıştım.

Toprağın koynuna özenle gömdüğümüz, sevgiyle suladığımız tohumların yeşermesi bize ölçsüz bir sevinç ve coşku verirdi. Sözgeli mi, tarlalarda buğday arpa biçenlerin yanına giderdim. Tırpandan korkardım. Ama orakla arpa biçmeme izin vermeleri için tarla sahiplerine yalvarırdım. Bazıları, “Bu

iş çocuk oyuncacı değil, git başımdan,” diyerek kovalardı. Bazıları, “Al bakalım,” diyerek orağı elime verir, işi nasıl yapacağımı öğretirdi. On beş yirmi dakika sonra orağı geri verir, sevine sevine eve dönerdim. Sanırım sevincim, kısa süre de olsa orak kullanmayı başarmamdan kaynaklanıyordu.

Olgunlaşmış mercimek ve burçak topraktan çok zor sökülür. O zamanlar eldiven filan olmadığından, kadınlar elleri kanamasın diye bez sararlardı parmaklarına. Bu işe mercimek ya da burçak yolma işi denir. Bu yolma işini de yapmıştım birkaç kez. Gerçekten, orakla buğday biçmekten daha zordu.

İnsanların kişiliğinin bir parçası olmasını temenni ettiğim bilgi odaklı kişilik özelliği, genelde okuma ve buna bağlı araştırma faaliyetleri ile de desteklenmektedir. Tam da bu noktada gözlemlediğim bir konu, çocukluğunda doğa ile etkileşim halinde olan insanlarda, doğayı araştırma merakı nedeniyle ilerleyen yıllarda okuma sevgisi görülmeye başlıyor. Bu nedenle ben okumak kadar doğa ile etkileşimin de bilgi merak alanını desteklediği düşüncesindeyim. Sanki, çocukluğunuzdaki anılarınız ve sonrasında gelişen yazar kimliğiniz, bunun güzel bir örneğidir diye düşünüyorum.

Yazarın notu
Doğa,
dünyadaki en
büyük
kütüphanedir.

Doğru. Bu düşüncenize katılıyorum. Bakın birkaç yıllık bir deneyimle hangi ağacın eriğinin ötekenden daha çeşnili olduğunu saptayabiliyordum. Yine hangi tohumun daha çeşnili mısır ya da fasulye vereceğini de öğrenmiştik. Dediğiniz gibi, doğada sorgulama ve bilgi iç içe geçen kavramlar. Yine bir anımı paylaşayım sizinle. Köyde hasat zamanı, kurumuş fasulyeler kökünden sökülerek öbek halinde bir araya yığılırdı. Sonra bu öbekler belirli bir yere taşınıp, tokaçla dövülürdü. Tokaçla dövülme sırasında kılıf dediğimiz kurumuş kabuğun içindeki fasulyeler yere dökülürdü. Kuru dal ve kılıflar silkelenip atılır, altta kalan kuru fasulyeler birkaç günlüğüne iyice kuruması için yaygı üstüne serilir, sonra çuvallara doldurulurdu.

Bir gün yeğenimle teyzeme yardım ediyoruz. Fasulye öbeklerini kucaklayıp yakındaki harman yerine taşıyacağız. Öbeğin birini kucaklayıp kaldırdığımda, altına çöreklenmiş bir yılanla karşılaştım. O kadar korktum ki! Adeta kanım dondu. Yılan kaçmadı, herhalde uykudaydı. Geri geri kaçtım ve yeterince uzaklaşınca, hüngür hüngür ağlamaya başladım. Çevredeki çocuklar yılanı öldürmeye gittiler ama o gitmişti, iyi ki de gitmiş. Çocukların hep kitapta gördüğü yılanı ben canlı olarak gördüm ve bunun duygusal sonuçlarını yaşadım.

Bahçede sulama arkları vardı. Oldukça geniş ve derindi bu arklar. Arkın bir kıyısından karşı kıyıya atlamak, biz çocuklar için heyecan verici ve iddialı bir oyundu. Bir gün bu kahramanlık gösterisi niteliğindeki oyuna ben de katıldım. Arkadaşlarım, “Hadi atla da görelim,” diye beni kışkırtıyorlardı. Sanırım sekiz yaşındaydım. Arkın suyu çekilmişti. Düşsem de boş çukura düşecektim. Gerilerden koşarak atlama noktasına geldiğimde bir de ne göreyim; arkın dibinde, daha önce gördüğümde çok daha büyük bir kara yılan, oyulganarak öteye doğru gidiyor. Atlamayı başaramazsam yılanın üstüne düşeceğim. Atlayamadım. Olduğum yere çakıldım kaldım. O denli korkmuşum ki, üzerimdeki basma giysinin yakasını boynumdan belime dek yırtmıştım.

Doğa sevgisi mekân merak alanını da destekliyor. Çünkü doğa insana çok çeşitli mekânlar sunuyor. Anlattıklarınızdan sizin de değişik mekânlarda bulunmayı ve gezmeyi seven bir kişiliğiniz olduğu sonucunu çıkarıyorum.

Evet, ben bir dünya gezginiyim. Eşimle dünyanın çok büyük bir bölümünü gezdik. Antarktika dahil, altı kıtayı gezdik. Bu saptamanız çok doğru. Çocukluğumdan bir başka anı sanırım bu görüşü pekiştirecek: Bir kasabadan başka bir yere gidiyorduk. Herhalde düğün vardı. Düğüne atla gidilecekti. Ana babalar atın eyerine oturdu. Çocuklar ise atın terkisi denilen, arka tarafına yerleşti. Ben eşsiz kalmıştım. Tek başıma eyer üstünde yolculuk yapıp yapamayacağımı sordular. Sevinçten uçarak, “Yaparım,” diye yanıt verdim. Altı saatlik yolu kafiyeyle birlikte gık demeden aştım. Yere indiğimde bir süre bacaklarımın üstünde duramadım. Çöktüm kaldım. Ama bu durum geçici bir kas uyuşmasından ileri geliyordu. Kısa sü-

rede iyileşip düğün evine daldım. Doğa beni çok zenginleştirdi. Doğa ile iç içe büyüdüğüm o birkaç yılı, az da olsa sıkıntılı geçen zamanlarına rağmen, altın yıllarım olarak anımsarım.

Doğa ile iç içe büyüyen bir çocuk, zihinsel açıdan büyük zenginliklere sahip olmuş demektir. Ama yine de sormak istediğim bir soru var. Hiç sizin olmasını çok arzu ettiğiniz bir oyuncak oldu mu?

Olmaz mı? En büyük özlemim taşbebekti. Arkadaşlarla aç kapıyı bezirgân başı oynardık. “Kapı hakkı olarak ne istersin?” diye sorulur bu oyunda. “İsmet Paşa’nın kızının taşbebeğini isterim,” derdim. Bunu arkadaşlarımdan öğrenmiştim. O zaman İsmet Paşa başımızdaydı. Sonraları iyi kötü bir taşbebeğim oldu. Ama köydeyken de bebeziksiz kalmadım. Ağaçların iki çatallı dalı kesilir. Üstüne pamuk ya da yünden bir baş yapılır. Açık renkli kumaştan bir yüz geçirilir. İğne ardı denilen yöntemle o yüze göz, kaş, burun işlenir. Bedenine çaput sarılıp bir şalvar ve cepken dikilirdi. Böylece çocukluğumun oyuncak bebeği ortaya çıkmış olurdu.

Çocukluğunuzda edindiğiniz farklı deneyimler, doğanın farklı yönleriyle etkileşmiş olmanız, kitaplarınızda da farklı mekân ve kurgular şeklinde kendisini gösteriyor. Kendinizi dünya gezgini olarak tanımlamanız da değişikliklere açık bir insan olduğunuzun göstergesi. Yaşamınız hep değişiklik kişilik özelliğini işaret ediyor. Sizin için benzerlik insanının tam tersi, yeniliklere açık değişiklik insanı diyebilir miyiz?

Evet, diyebiliriz. Ben algılama sürecimin en yoğun olduğu zamanda doğa ile bütünleştim. Daha sonra değişik kasaba ve kentlerde, değişik çevrelerde yaşadım. Çeşitli insan tiplerini tanıma olanağı buldum. Fotoğraf makinesi gibi her şeyi kaydeden bir belleğe sahibim. Algı, yargı, duygu eşiklerim oldukça yüksek. Tüm bunların kesinlikle değişiklik karakter özelliğimin gelişiminde etkisi olmuştur.

Yazarın notu

Çocuğun benzersiz zihin şifresi ile kendi söylemini üretmesine imkân veren eğitim anlayışı, değişiklik kişilik özelliğinin gelişimini destekler.

Kitaplarınız, diğer zekâ boyutlarının yanında özellikle sözel edebi zekânın da gelişmiş olduğunun en iyi göstergesi. Bu yeteneğinizi çocukluğunuzda besleyen etkiler nelerdi? Kitapların yaşamınızdaki yeri neydi?

Yaşamı algılayış özelliklerim, duygu, düşünce ve düş kurma yapım, sözel edebi yeteneğimin ortaya çıkışında etkili olmuştur diye düşünüyorum. Sürekli kitap okurdum, ama bunun yanında gözlem de yaptım. Çocukluğumda doğa bana çok yönlü gözlem yeteneği kazandırmıştır. Bu anlamda da doğanın benim üzerimde önemli etkisinin olduğuna inanıyorum. Bir yazar, hayata arıların petek gözüyle bakmalıdır. Bu olmazsa yaşamı da, eserleri de tekdüze gider. Bu arada konu sözel edebi zekâdan açılmışken, hep merak ederim. Acaba biz neden okumayan bir toplumuz diye. Bunun altını kazısak ne buluruz? Biz, Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı adında bir vakıf kurduk. Bu vakfın amacı, nitelikli çocuk ve gençlik edebiyatının oluşmasına katkı sağlamaktır. Başta nitelikli çocuk kitapları olmak üzere, bu doğrultuda hazırlanmış akademik çalışmalara her yıl ödül verilecek. Çeşitli etkinliklerle bu amaca doğru yol alınacak. Kısacası hedefimiz, nitelikli çocuk edebiyatının gelişmesini sağlayacak olan yazar ve akademisyenleri özendirip tetiklemek. En büyük ümidim akademik araştırmalarla Türk insanının ve Türk ailesinin özelliklerinin ortaya çıkması.

Ülke olarak eğitim alanında da halen arayış içinde olduğumuzu düşünüyorum. Bir türlü sistemi oturtamadık. Bence bunun en önemli nedeni de, yabancı ülkelerdeki eğitim sistemlerini sorgulamadan ülkemizde uygulamaya çalışmamızdır. Hazır programları alıp ülkede uygulamak en kolay yol. Oysa ulusumuzun ekonomik, sosyal, kültürel, tarihsel özellikleriyle örtüşen, hatta genetik yapımızla coğrafi ve stratejik konumumuzu bile göz önünde bulunduran, bize göre, özgün bir eğitim öğretim programına gereksinimimiz var. Ne yazık ki halen eğitim öğretim programları, yabancı kaynaklardan alınan örneklerle yamalı bohça konumunda. Bu çalkantı sonucunda da belirsizlik içinde okuma özüllü bir ulus oluşumuz çok doğal bir sonuç.

Çok önemli konulara değindiniz. Vakfınızın değerli çalışmalarından ötürü de sizi kutluyorum. Okumayan toplum olma konusunda ben de sizi destekler mahiyette bir iki şey söylemek isterim. Benzerlik karakter özelliği kişide fazla ön planda olunca, insanlar ya hep aynı şeyleri okuyorlar ya da okumuyorlar. Bilgiyle farklı yöntemlerle eşleşmek benzerlik insanların tercihi değildir. Benzerlik insanı çoğu kez değişimi hayatında tehdit olarak algılar ve riskli bulur. Bu nedenle benzerlik insanların oluşan toplumlarda, bilgiye sahip ve zihinsel gelişime önem veren kişilere tepki bile gösterilebilir.

Okumak, bilgi ve araştırma demektir. Bilgi ve araştırma da değişmek demektir. Okuyan toplumlardaki insanlarda, değişiklik odaklı, gelenekçi olmayan, yenilikçi karakter özelliği daha önde gelir. Okumayan bir toplum olmamızın temelinde insanların benzerlik karakter özelliğinin baskın olması ve merak alanında maddenin öncelikli yer alması sorunu var. Zira insan zihni için madde bilgidен önce gelirse hence sorun var demektir. Bugünün dünyasında gerek beyinlerin kolay yöneilmesi anlamında, gerekse de ekonomik açılardan, benzerlik karakter özelliğinde ve maddeye öncelik veren insanın gelişimi özendiriliyor. Bu, aslında stratejik bir zihin hamlesidir.

Yazarın notu

Bilgiyi
yaşamlarından
uzak tutan
toplumlar,
geleceklerine yön
veremezler.

Tekrar çocukluğunuza dönersek; çocukluğunuzda düdük yapmanız, doğa ile ellerinizle sürekli temas halinde olmanız, hep bir el becerisi özelliğiniz olduğuna da işaret ediyor. Yine çocukluk döneminizdeki bu ipuçlarından hareketle, ileriki yaşamınızda maket gibi el becerisi gerektiren bir uğraşınızın olması beklenir. Böyle bir uğraş alanınız var mı?

Vardı. Siz söyleyince ben de olaylar arasında bağlantı kuruyorum. Yirmi üç yaşında evlendim ve o sıra maddi açıdan biraz sıkıntıya düştük. Genç

olduğum için giyinip kuşanmak da istiyordum. Bir arkadaşım, “Ben elbise-lerimi kendim dikiyorum, sende diksene,” dedi. “Bilmiyorum,” deyince, “Ben sana gösteririm,” dedi. Makinede dikiş dikmeyi becermiştim. Çocukluğumda bana nakış ve oya yapmayı da öğretmişlerdi. Sonunda elbise dikmeyi de öğrendim. Yıllarca moda dergilerinden patron çıkarıp hem kendi giysilerini, hem de çocuklarımın giysilerini kendim diktim. Örgü ördüm.

Bende hep zorlukların üstüne gitme huyu vardır. Bu özelliğim de demek ki dediğiniz gibi çocukluktan gelen becerilerimin bir sonucu. Ayrıca iki koleksiyonum var. Dünyanın neresine gitsem oradan bütçeme göre bir fil alırım. Bu koleksiyonum geçmişte yaşlı bir dostumuzun bana küçük, beyaz bir porselen fil armağan etmesiyle başladı. İkinci koleksiyonum da yine dünyanın dört bir yanından getirdiğim, çok değişik malzemelerle yapılmış kaplumbağa biblolarıdır. Koleksiyonumda sadece biblo kaplumbağalar yer almıyor. Çok sayıda gerçek kaplumbağa kabuğum da var. Endonezya’dan aldığım, içi doldurulmuş iri caretta’m pek görkemlidir. Onu, Endonezya devletinin verdiği sertifika ile sınırdan geçirdim.

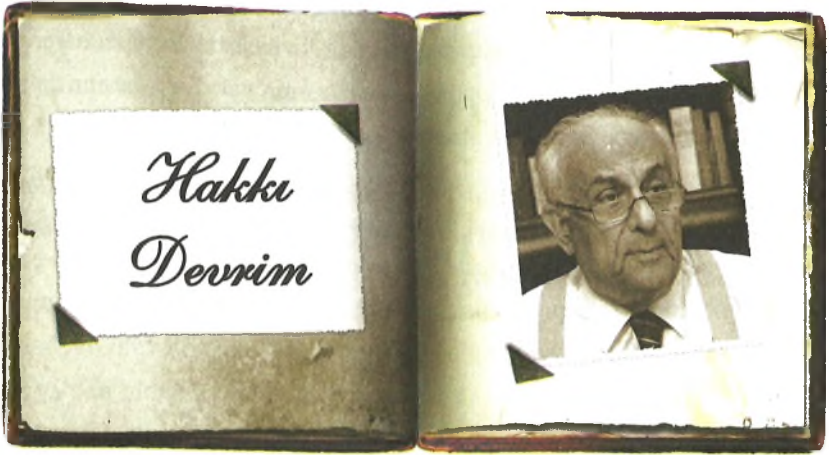
Anadolu’nun dört bir yanından okullarımız beni söyleşi ve imza günlerine davet ediyorlar. Her gittiğim yerde çarşıları gezmeden duramam. O geziler sırasında irili ufaklı kara kaplumbağalarının boş kabuklarını satın alıyorum. Bazen karşıma minicik yavru kaplumbağa kabukları bile çıkıyor. Evimdeki fil ve kaplumbağa köşelerini çok seviyorum. İki yıl önce Antarktika’ya giderken konakladığımız Patagonya kıyılarında, yavru bir yunusun kurutulmuş baş iskeletiyle karşılaştım. Hemen onu da satın aldım. Fil ve kaplumbağa koleksiyonlarımın başköşesinde o da yerini aldı.

Sizi bir an büyük bir oyuncakçı dükkânına götürsek ve kendinize üç tane oyuncak seçmenizi istesek? Bugün kendinize hangi oyuncakları alırdınız?

Birkaç yıl önce İspanya gezisi sırasında girdiğim iz bir oyuncakçıdan oyuncak bir yavru ayı aldım. Öyle güzel ki! Arada bir kucağıma alır okşarım.

Eşim, çocuklar büyürken evde hayvan beslememize izin vermedi. Onun babası da evcil hayvanlardan uzak dururdu. Sanırım soyaçekim olayı yaşadık. Durumu saygıyla karşıladık. Oysa çocukluğumda her zaman evde kedimiz vardı. Kediye çok severim. Oğullarım da öyle. Şimdilerde ikisi de kızlarıyla birlikte evlerinde kedi köpek besliyorlar. Söylemeden geçemeyeceğim. Eşimde bir değişiklik oldu. Torunların kedi ve köpeklerini sevmeye, hatta onları kucağına alıp okşamaya bile başladı. Evimizde gerçek kedi yok ama sarı pelüşten çok güzel bir sarmanım var. Torunlarıma da be-
bekten çok, bu tür oyuncaklar almayı seviyorum.

Çocukların hayal dünyalarını destekleyen ve bilgi odaklı zihinlerin gelişimine katkıda bulunan Sayın Gülten Dayıoğlu'na değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Hakkı Devrim, insanların merak ve bilgi boyutunun gelişimine katkı sağlayan büyük bir söz ustasıdır. Hakkı Devrim'i söyleşi için gazete-deki odasında ziyaret ettiğimde fark ettim ki, kendisi aynı zamanda bir gönül insanı. Yanında kendinizi rahat hissediyorsunuz ve ifadenin en güzel şeklini armağan ediyor size. Hakkı Devrim duygu ve düşüncelerin buluşma noktasıdır.

Çocukluğunuz dediğimizde, aklınıza ilk gelen anılarınız nelerdir? Oyun ve oyuncaklarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Ben, içine doğduğum dünyayı algılamaya Denizli'de başladım. Memur çocuğuyum ve bundan etkilenmişimdir. Babam ilk defa Denizli'de tapu müdürü olmuştu. İş gereği köylere keşfe giderdi. Beni de yanına götürürdü. Oralarda ata binerdim. Otomobille de bu vesileyle tanıştım. İlkokulun birinci sınıfını Denizli'de okudum. Ondan öncesi İzmir'i hatırlıyorum. Eski-

den memurları sık sık farklı yerlere tayin ederlerdi. Bunun neden yapıldığını bilemiyorum. Sanki devletin, halk ile memurları birbirini tanıır diye bir endişesi vardı. Memurları kendi doğup büyüdüğü yere tayin etmemeye özen gösterirlerdi. Şimdi tam tersi yapılıyor. İnsanlar bildikleri, doğup büyüdüğü yerde çalışıyorlar.

“Hatırladığım ilk oyuncağım küçük bir teraziydi.”

Denizli’ye ilişkin kimi ayrıntılar var aklımda. Pamukkale’de ablaların omuzlarında gezdiğimi bile hatırlıyorum. Denizli’nin başka hiçbir yerde rastlanmayan bir özelliği vardır. Dere ve akarsuları çoktur. Neredeyse her evin önünden bir akarsu geçerdi. Hatta bazı evlerin altından bile su geçerdi. Hafta sonları faytonlarla mesirelere giderdik. Birinci sınıfı Denizli’de, ikinci sınıfın yarısını Bursa’da, yarısını Ankara’da, üçüncü sınıfı Samsun’da, dördüncü sınıfı Beyazıt’ta, beşinci sınıfı da Arnavutköy’de okudum.

O yıllarda memur, esnafın sevdiği kişiydi. Hiç değilse aybaşıda parasını ödeyebilen kişilerdi memurlar. Çocukluğumda sanki tedavüldeki para miktarı çok azmış gibi bir durum vardı. Hatta benim iç çamaşırlarım bile lise yıllarımdan sonra dışarıdan alınmaya başladı. İç çamaşırları ve pijamalar evlerde dikilirdi.

Konu oyuncaklara geldiğinde ise o zamanın imkânlarının da bilinmesi önemlidir. Çok oyuncak aldığımızı hatırlamıyorum. Hatırladığım ilk oyuncağım küçük bir teraziydi. Terazimle oynadıktan sonra kırılmasın diye evimizdeki dolabın tavana yakın üst bölümüne kaldırılmasını istedim. Yine oyuncak bir inek hatırlıyorum. Boynu kımıldar ve bu esnada da ses çıkarırdı. Ağabeylerimiz, dayılarımız, amcalarımız elleriyle bize oyuncak yaparlardı. Çoğu, ip takıp çekilebilen arabalardı. Bu oyuncak arabaların ilk olarak tekerlekleri kırılırdı. Stepne bulundurma gibi bir görgümüz de yoktu. Hatırlıyorum çocukluğumda otomobiller vardı, ama otomobillerin geçebileceği yollar yoktu. Yol olmadığından, şoförün adres bulması da neredeyse imkânsızdı. O zamanın otomobillerinin yanında marşpiye denen basamaklar vardı. Çobanlar oraya basıp tutunarak otomobillere gidecekleri yolu gösterirlerdi.

Babamın marifetli elleri ve marangozluğa yeteneği vardı. Ben de babamın cilalama işlerine yardım ederdim. Ahşap yüzeye cilayı çekmemesi için zeytinyağı sürerdim. Babamın genelde oturduğumuz evlerde küçük bir marangozhanesi ve bahçesi olurdu. O bahçelerde meyve ağaçları ve çiçeklerin yanı sıra, mutlaka bir de kümes bulunurdu. Ben kümesle çok ilgilendirirdim. Neden olduğunu bilmiyorum. Herhalde bizim tavuklar kuluçka acemisiydi. Hatırlıyorum da babamla beraber kapaklı bir sepetin içini otlarla döşemiştik. Orada civciv büyütürdük. Sıcaklığı da sağlamak için içine bir ampul sarkıttırdık. Hatta civcivler anne sıcaklığı sansın diye, bir havluyu da katlayıp sepete koyardım. Horozla tavukların ilişkilerini de tetkik ederdim. Fena bir ders değildi. Çok masumdur. En çok da horozun heyecanlanmasına karşılık, tavuğun umursamaz tavrı beni sinir ederdi. Yine bazı tavukların tünediği yerden yumurtalar düşerdi ve düşen yumurtalar kırılmazdı. O vesile ile öğrenmiştim ki, yumurta ilk anda sıcak ve kabuğu yumuşak olurmuş. Kabuk belirli bir süre sonra katılaşıyor. (Hakkı Devrim)

Yazarın notu

*Doğa, insanı
hayrete düşürür.
Hayret de merakı
destekler.*

Doğa ile iç içe büyüyen bir çocuktan bahsediyorsunuz. Buna bağlı olarak oyunların da çocukluk anılarınızda önemli bir yeri olsa gerek.

O zamanlar çocuklar bahçelerde bir araya gelirlerdi. Oyunun hayatımızda önemli bir yeri vardı. Geceleri oyun oynadığımızı da hatırlıyorum. Hatta size şunu bile söyleyebilirim. Benim zamanımın çocukları sonradan flört de edemediler. Bana bazen torunlarım soruyor: “De-de flörtün var mıydı, bize biraz anlatsana,” diye. “Yoktu ki neyi anlatayım,” diyorum. Öyle bir imkân yoktu. Oturduğumuz şehirlerde ve semtlerde herkes birbirini tanırdı. Komşuların haberi olmadan nefes bile alamazdınız. Saklambaç tarzı çeşitli oyunlar oynardık. Mesela köşe kapmaca vardı. Unutmayın ki bunların çoğu bahçesi olan evlerin oyunlarıdır. Ben apartman merdiveninde oyun nasıl oynanır hiç bilmedim.

Apartman bizim için çok değişik bir evdi. İlk apartmanları Taksim’de Talimhane’de gördüm. O alan eskiden bomboşmuş. Hatta babam ve arka-

daşları üç kuruşa motor kiralayıp o alanda tur atarlarmış. Sonraları orada apartmanlar yapılmaya başladı. O apartmanlarda oturan tanıdıklarımız olduğunu, benim de apartmandan hoşlanmadığımı hatırlıyorum. Kapıdan girince yemek kokusu her yeri sarmış oluyor diye şikâyet ederdim, büyükler de gülerdi. Yine oyunlardan kuka, uzuneşek ve çelik çomağı hatırlıyorum. Sonra biraz daha büyüdüğümde spor faaliyetlerine katılan bir çocuk oldum. Hani bazı çocuklarda içe kapanıklık vardır ya, bende dışa dönüklük yüzdesi daha fazlaydı diyebilirim. Onun için de çok arkadaşım olurdu.

Yazarın notu
Olumlu veya olumsuz çocukluk anıları yoğun bir duygusallıkla yaşanmışsa zihinde kalıcı izler bırakır.

Günümüzde çocuklar doğadan uzakta büyüyorlar. Bunun sonucunda da sizin de belirttiğiniz gibi; dışa dönük ve sosyal iletişim zekâsı gelişmiş bireyler yerine, içe dönük ve sosyal iletişim zekâsı az gelişmiş bireyler daha sık görülür olmaya başlıyor. Günümüzde toplumlardaki sosyal iletişim zekâsının az gelişmişliğinin nedenleri arasında sevginin, paylaşımın, bilginin, sözel edebi yeteneğin ve hoşgörünün insanların yaşamından uzaklaşmasını örnek olarak gösterebiliriz.

Özellikle mekteplerde, tiyatro faaliyetlerine bu dediğiniz nedenle çok önem verilir. Tiyatro yoktan var etmeyi destekleyen ve insanın ortaya insanlığından çok şey koymasını gerektiren bir sanat alanıdır. Ben lisede bu gerekçeyle, bir hocamın uyarısı üzerine sahneyle ve piyeslerle ilgilendim.

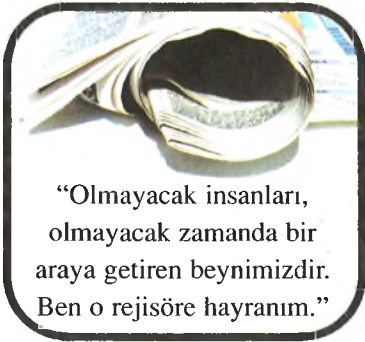
Çocukluğunuza dair unutamadığınız ve aklınıza gelen ilk anı hangisidir? Çocukluğunuza dair zihninizde neler canlanıyor?

Esmer, sağlıklı, dikkatli ve akıllı bir çocuk görüyorum. Lüzumsuz yere de haysiyet meseleleri olan bir çocuk. Hayatımda babama bir kere yalan söyledim. Babam bir gün ayakkabılarımı tamirciye götürmemi istedi. Ortaokulun birinci sınıfındaydım. Bana tamir için elli kuruş para verdi. O zaman için önemli bir paraydı. Ayakkabıları on kuruşa tamir ettirdim. Akşam babam kaç paraydı diye sorunca da, “Yirmi beş,” kuruş dedim ve üzerini ona

verdim. Kimseye söylemeden on beş kuruşu cebime attım. Ertesi gün babam ayakkabıları kaçta tamir ettirmiştin diye tekrar sorunca, “On kuruştı,” dedim ve paranın üstünü verdim. Hiçbir şey söylemedi. Bunu ömür boyu unutamadım. Yapmamam lazımdı. Lisedeyken haftalığım bir liraydı. Sine- ma altmış altı kuruş. Kız arkadaşınızın olması bu anlamda bile imkânsızdı.

Ortaokuldayken harbin ortasındaydık. Şeker yoktu, çayı da kuru üzüm- le içerdik. Ekmek karneyle alınırdı ve kesilirdi. Anné ve babalar fedakârlık edip yemeklerden çocuklarına biraz daha fazla verirlerdi. Zeytinler bile sayı- larak bölüştürülürdü. Çoğu zaman ayrı bir odam olurdu. Bir gün babam gi- derken annemin alçak sesle para istediğini işittim. “Yok,” dedi babam. An- nem yine isteyince, babamın cevabını unutmuyorum: “Yoktan anlamaz mı- sın, kadın?” Evet, parası yoktu. Benim de bir şey istemeye cesaretim olmadı.

Diğer anım gördüğüm bir rüyayla ilgili. Halen çok rüya görürüm. Ya- ratıcı, insanlara en büyük güç olarak beyni hediye etmiş. Küçüklüğümden beri benim de herkes gibi beynimde bir rejisör vardı. Bu rejisör aksesuvar da dahil her işi kendisi yapıyor ve ben onun aracılığıyla akıl almaz şeyler görüyordum. Olmayacak insanları, olmayacak zamanda bir araya getiren yine beynimizdir. Ben o rejisöre hayranım. Nerededir bu rejisör? Beyni- min bilinçli olmayan tarafındaki karanlıkta mı?

Hiç unutamadığım bir rüyam var. Tabii bu rüya ile ilgili olarak rejisörün nelerden faydalandığına ilişkin birkaç unsur da. Halamla Allah'ın varlığını konuşurduk. O bana aynı zamanda Peygamber Efendimiz'in ne kadar güzel bir insan olduğunu da anlatırdı. Halama soruyorum, “Yaratan biri var, ama nerde?” diye. Cevap veriyor, “Her yerde!”, “Nasıl?” diyo- rum? “Ağaçlarda, kalbimizde, gökyüzünde, akan sularda,” diyor. Çocuğun anlaması zor bir tanımlama. Sonradan fark ediyorum ki halam hem insana

benzer hem de insanla hiç alakası olmayan bir varlığı tarif ediyordu. Hep söylerim, evde büyükanneler yoksa o evden romancı çıkmaz diye...

Halam bana dualar öğretirdi. Mesela oruç tuttuğumuz günler, ezan okunana kadar dua ederdik. Benim çocukluğumda evin bir büyüğü çocuğa, tıpkı kaşık tutmak veya yemek yemek gibi, asgari bir bilgi olarak dinimizi öğretmeyi de iş edinirdi. Bir gece bir rüya gördüm. Hayatım boyunca unutamadığım bir rüya: Bir yoldaymışız, otomobil bozuluyor. Korku ve dehşet içinde babam ve yanımdakiler arabayla uğraşırken, birden bir ayak sesi işitmeye başlıyoruz. Yere basınca tepeleri titreten biri geliyor. Kocaman bir heykeldi yürüyen. Anladım ki Allah'tı. Rüyamda, "Bize doğru geliyor!" diye haykırmaya çalışıyorum. Ama sesim çıkmıyor. Hatta kımıldayamıyorum bile. Bu rüya galiba daha çok otomobil bozulunca korkuya kapıldığımın belirtisidir.

Bilinçaltınız burada ortaya çıkmış. Sormak istediğim diğer bir konu sözel edebi zekâ hakkındadır. Siz, sözel edebi zekâsı son derece gelişmiş ve ülkemiz insanının da sözel edebi yeteneğinin gelişmesi konusunda toplumumuza örnek olan önemli şahsiyetlerin başında geliyorsunuz. Sözel edebi yeteneğinizin çocukluk döneminizde desteklenmesi nasıl oldu?

Biraz önce dediğim gibi büyükannelerin olmadığı evden romancı çıkmaz, diye düşünürüm.

Bana göre insan, en çok bir romanı tasarlarken muhayyilesini zorlar. Orada da çocukluğundan gelen duygular, düşünceler çok işe yarar. Bilinçaltı burada esin kaynağı olur. Bu anlamda ben de halamdan çok etkilendim.

Bizim evde iyi Türkçe konuşulurdu. Telaffuz doğruluğu, cümlelerin sağlamlığı, bir de hafızadaki kelime sayısı önemlidir. Öğrencilik yıllarımda babamdan, gönüllü gittikleri İstiklal Harbi hikâyelerini dinlerdim. Halam din ve insan ilişkileriyle ilgili hikâyeler anlatırdı. Bu konuda çok faydalandığım biri de Sait Toraman'dır. Sait Toraman ortaokuldaki Türkçe hocamızıdır.

Yazarın notu

*"Ben kimim?"
sorusuna cevap
bulabilmek için
insan beyninin
işlevleri hakkında
bilinçlenmek
önemli bir
gerekliliktir.*

Sınıf olarak bizi kitaplarla buluşturan bu hocamızdır. Ben bugün de çocuklara, “Kitaplarla nasıl ve nerede buluşuyorsunuz?” diye sorarım.

Çocuk ile kitap arasında bir aracının bulunması gerekir. Sait Hoca’mızın değişik uygulamaları oldu. Mesela bir pazartesi günü şiir okuma yarışması düzenledi. “Şiiri ben de verebilirim, ama isterseniz

siz seçin,” dedi. Faruk Nafiz Çamlıbel’in *Han Duvarları* şiirinde anlaştık. Sırayla hepimiz okuduk. Beni birinci seçti ve sebebini de anlattı. Şiir, “Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı” diye başlar. Çocuklar herhalde şiirdeki arabayı ve beygirleri Roma savaş arabası gibi hayal ettiler ve bu dizeyi çok coşkulu ve yüksek sesle söylediler. Ben kendime göre, hiç telaş etmeden söyledim. Sait Hoca, “Çocuklar buradaki bir faytondur,” dedi.

Faruk Nafiz’in anlattığı hikâye, sanatçıların ve yazarların Halk Partisi’nin davetlisi olarak ayrı ayrı çıktıkları Anadolu gezilerinden esinlenerek kaleme alınmıştır. Yolculuk faytonlarla yapılır, geceleri hanlarda kalınırmış. Çamlıbel de yolculuk izlenimlerini şiirlerinde dile getirenlerden birisidir. Aynı Sait Hoca, bir yanlış yaptığımızda bize kitap cezası verirdi. Söylediği kitabı parasını ödeyip alır ve getirip sınıf kitaplığına bağışlardık. Bu uygulama kitapların konuşmalarımıza konu olmasına da yol açardı.

Hocalarımız değerli insanlardı. Diyebilirim ki bizi biraz da onlar şekillendirdi. Sözü ettiğim iki hocadan ibaret değildi elbette. Kişilikleriyle de birbirinden çok farklıydılar. Çoğu bizimle ders dışı konularda da paylaşım içinde olan insanlardı. Hepsini hayırla, şükranla yâd ederim.

Zamana kelimelerle iz bırakan Sayın Hakkı Devrim’e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Haldun Dormen'in ismiyle, tiyatro ve saygınlık kelimeleri bir arada kullanılır. Hani bazı insanlar vardır, isimleri nesiller boyu hafızalarda öğreti haline gelir. Bence Haldun Dormen de bu zaman üstü değerlerden biri. Haldun Dormen'in yaşama ne kadar çok iz bırakabildiğinin mekânsal boyutlarından birisi de evi. Kendisi ile söyleşimizi, Haldun Bey'in evinde "yaşayan mekân" olarak adlandırdığım bir odada gerçekleştirdik. Yaşayan mekân diyorum, çünkü odanın duvarları zamanı kıskandıran paylaşımların görselliği ile çerçevelenmiş anılarla süslüydü. O kadar çok başarı, bilgi ve mutluluk doldurmuş ki Haldun Dormen'in yaşamını, kendisiyle bir araya gelince tek bir duygu kaplıyor insanı; "Huzur".

Çocukluğunuz nerede ve nasıl geçti? Rica etsek bize biraz ilk oyun ve oyuncaklarınızdan bahsedebilir misiniz? (Ethem Kocabaş)

"Bir kukla tiyatrom vardı. Babamın Almanya'dan getirdiği, tahtadan ve sahnesi olan bir kukla tiyatrosuydu."

ve sahnesi olan bir kukla tiyatrosuydu. Bu kukla tiyatrosu ile oyunlar yapıp, parayla biletler satardım. Gelenler de kardeşim, arkadaşlarım ve yukarıdaki komşuların çocuklarıydı.

Kuklalarla oynamamın mesleğim üzerine etkisi olmuştur. Kuklalar yaşımla ilerledikçe insanlara dönüşmeye başladı. Bunun yanı sıra savaş ve silah aleyhtarı bir insan olmama rağmen, hep oyuncak askerlerim de vardı. Askerler benim oyuncaklarımın vazgeçilmez bir parçasıydı. Büyük bir asker koleksiyonum, tanklarım, silahlarım ve çok çeşitli asker figürlerim vardı. Elinde silah taşıyan askerin yanı sıra, tıraş olan, yemek yapan, istirahat eden gibi değişik figürlerde askerlerim vardı. (Haldun Dormen)

Aslında kuklalarla ilgilenmeniz ve çocukluğunuzda bunlarla tiyatro oynatmanız, sosyal iletişim zekânınızı ve sözel edebi zekânınızı desteklemiş. Biraz önce oyuncak askerlerinizden bahsederken, değişik figürlerde olduğuna dikkat çektiniz. Bu asker oyuncaklarınızla güç odaklı bir yaklaşımdan ziyade, değişik olay ve değişik tipler kapsamında oynuyor olmanız kuvvetle muhtemeldir diye düşünüyorum. Zira her farklı asker figürü, farklı karakteri simgeler. Anlattıklarınızdan anlaşılıyor ki siz de değişiklik insanısınız. Benzerleri ve aynıları takip eden değil, farklılıkları yaşamında tercih eden bir insansınız. Bir de yaratıcı çocuklar bu tür oyuncaklarla strateji anlamında oynamayı çok severler. Bu da bilgiye önem veren bir zihnin varlığına atıf yapar. Matematik ve mantık zekâsının gelişmişliğine de işaret eder.

Olabilir. Dedığınız gibi arkadaşlarımızla bu askerlerle karşılıklı savaş oyunları organize ederdik. Yine hatırlıyorum, tahtadan oyuncak bir evim vardı. Bu evin ambar gibi kapısı, açılıp kapanan da bir odası bulunurdu. Sabahları okula gitmeden ağzıma yemek tıkarlardı ve ben de onları bitiremezdim. Yemeği ağızımdan çıkarır, bu ahşap evin ambarına koyardım. Tabii bir süre sonra bunlar kokmaya başlardı. Onun için arada bir orayı boşaltır ve tekrar doldururdum. Ambar gibi kullanırdım.

Yazarın notu
*Çocukların zihni
çözüm üretmek
konusunda sınır
tanımaz. Çocuk
kalabilmek bu
nedenle
önemlidir.*

Genelde kukla ile oynayan çocuklar ileride insanla etkileşimin yoğun olduğu mesleklerde daha başarılı ve mutlu olabiliyorlar. Bu mesleklerin başında da tiyatro gelmektedir. Ama kuklalar aynı zamanda özellikle çocuğun hissel karakter özelliğinin gelişimine de önemli katkı sağlıyor. Bu sayede zihin süreçlerinin duygusal yönü gelişmiş insanlar yetişir hale geliyor. Oyuncaklarla ilgili verdiğiniz bu ipuçlarından hareketle, sizin hissel bir insan olduğunuzdan bahsedebilir miyiz?

İnsanlarla çok haşır neşirimdir. En çok hoşlandığım şey insanlarla yakın ilişki kurmaktır. Zaten ben öğrencilerim de dahil, her yaştan insanla yakın ilişki içerisindeyimdir. Onun için benim her yaştan dostum vardır. Herhalde bu dedığınız yönümle onlara hitap edebiliyorum ki, onlarla dost olabiliyorum.

Çocukluğunuza dair unutmadığınız bir anınızı bizimle paylaşır mısınız? Aklınıza ilk gelen anınız nedir?

Siz sorunca ilk aklıma gelen anım, çocukluk çağımdaki bir oyun ve sonucuyla ilgidir. Şu an oturduğum eve yakın bir apartman vardı. Bu apartmanda da arkadaşım oturuyordu. Bir gün onunla bahçede hırsız polis oynuyorduk. Birdenbire annesinin geldiğini duyduk. Arkadaşım koşutarak bahçeden çıktı, ben de bahçıvan evi gibi bir şey vardı, onun üzerine çıkmaya çalıştım.

Yazarın notu
Yaşamlarında
zıtları
uzlaştırabilen
insanların
öğretileri...

Fakat oradan düştüm. Düşünce ayağım sakatlandı. Ameliyat oldum ama o ayağım sakat kaldı.

Oyundan bahsettiniz, oyunlarla aranız nasıldı?

O zaman Şişli’de oturuyorduk. Oturduğumuz apartmanın çok güzel bir arka bahçesi vardı. Orada bazen oyunlar oynardık ama ben kendimi

çok oyun oynarken hatırlamıyorum.

İnsani değerlerde derinleşmiş kişiler yalnızlığı sevmez. Bedenen yalnız olsalar bile, zihnen tüm insanlığı içselleştirirler. Sorumluluk duygusu ve paylaşım bu kişilerin yaşamında çok önemlidir.

Ben hayatımda hiçbir zaman yalnızlığı sevmedim. Hep kalabalık olsun isterim. Bir şey yaptığım zaman onu insanlarla paylaşmak isterim. Hâlen tek başıma hiçbir yere gitmem. Herhalde en büyük özelliğim paylaşma isteği ve zevkinin bende olmasıdır.

Sizin bir özelliğiniz de Türkçeyi çok güzel kullanmanız. Yani sözel edebi yeteneği gelişmiş bir insansınız. Bunun temeline baktığımızda ya çok okuyan ya da çok konuşan bir çocuk bulmanız muhtemeldir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, sizin çocukluğunuzdaki durumunuz neydi?

Okula gittiğim ilk gün çocuklar Alman şivesiyle Türkçe konuşuyorum diye benimle alay etmişlerdi. Dadım Alman olduğu ve ben daha çok dadımla beraber olduğum için Almancamın gelişimi öncelik kazanmıştı. Bu olaydan ötürü Türkçeyi ileride çok iyi öğrenmeye karar verdim. Herkesten daha iyi konuşacağım dedim. İkincisi de ben, dediğiniz gibi çok okuyan bir çocuktum. Hatta babam derslerimi çalışmıyorum, devamlı kitap okuyorum diye bana kızardı. Mesela on iki yaşımdan yirmi yaşına kadar Dostoyevski gibi çoğu klasikleri bitirdim. Ama şimdi okumaya çok az vakit bulabiliyorum. Ancak uçakta giderken okuyabiliyorum. Çok konuşan ve dinleyen bir çocuk olduğumu da söyleyebilirim herhalde. Çocukluktan beri hayatım-

da hep sosyal ilişkilerim olmuştur. Organizasyonların da çoğunu ben planladım. Çocukluğumdan beri bende bu bahsettiğiniz özellikler vardır.

İnsanların hayatındaki kimi zorluklar kişiyi bazen çok yüksek bir yaşam enerjisi ile çevreler. Bir şeyi başarma arzusu da bu enerjiden beslenir. Örneğin Leonardo da Vinci'yi gençlik yıllarında okullar kabul etmiyor. Çünkü babası olmasına rağmen resmi kayıtlarda babası belli gözükmüyor. Leonardo bunu gurur meselesi yapıyor ve yaşamda çok başarılı olacağına dair bir söz veriyor. Aynen sizin konuşmanızla alay edilmesi ve herkesten güzel konuşacağınıza ilişkin kendinize bir söz vermeniz gibi.

Söyleşinin başında da anlattığım gibi, ayağımdaki sakatlanma yürüyüşümde hafif bir etki bıraktı. Bugün oyuncu olmamda ve ün kazanmamda onun çok yararı olduğunu düşünüyorum. Aslında ayağı sakat olup da sahneye çıkan ve ısrarla altmış beşin üzerinde oyunda başrol oynayan dünyadaki tek insan belki de benimdir. Bu durum sinemada kolay ama tiyatrodada zordur.

Çocukluğunuzda doğa ile etkileşiminiz nasıldı? Doğayı sever miydiniz?

Doğayı hep severdim. Çiftelhavuzlar'daki yazlık evimiz deniz üstündeydi. Bu nedenle denizle hep haşır neşir olmuşumdur. Ama diyebilirim ki ben ormanı daima daha çok sevdim. Şu an Şile'de ormanın içinde bir evim var. Orası beni çok mutlu eder. Ormandaki yaprakların ve yeşilin tonlarının çeşitliliğine her zaman hayranlık duyarım. Mesela saatlerce o evimde oturabilirim. İnsanlarla paylaşımı seven biri olmama rağmen Şile'deki evimde bir saat yalnız oturabiliyorum. Yapraklara bakıyorsunuz, doğada milyonlarca yaprak var. Ama hiçbir tanesi bir diğerine tam olarak benzemiyor.

*Yaprakların ve renklerin çeşitliliğinden bahsettiniz. Aslında bu ifade-
niz de yine sizin değişiklik karakter özelliğinize işaret ediyor. Yani, hayatın-
da yeniliklere açık ve yenilikleri yaşamak isteyen insanın özelliğinden bah-
sediyorum. Bunun zıttı, benzerlik insanıdır. Benzerlik insanların hayatı
daha kolay tahmin edilebilir ve hep aynıdır. Bu kişilerin adeta fotokopi gün-
leri vardır. Sizin için değişiklik karakter özelliğine sahiptir diyebilir miyiz?*

Herhalde. Çünkü monotonluktan hoşlanmam ve hep değişik şeyleri
yapmayı severim. Zaten mesleğim benzerliğe müsaade etmiyor. Her daki-
ka başka insanlarla çalışmak durumundayım. Mesela şu anda üç oyunu
birden çalışıyorum. *Hisseli Harikalar Kumpanyası*'nı yeniden sahneye
koydum. Bir yandan onun provasını yaparken, diğer taraftan *Sevgili Dok-
torum* diye okulumun oyunu başlıyor, onun provasını yapıyorum. Yine
Kubat'la birlikte gerçekleştirdiğimiz Halk Müziği konulu bir çalışmayı da
sürdürüyorum. Konular, olaylar, insanlar ve mekânlar hepsi değişik.

*Çocuklar büyüüp yetişkinliğe geçtiklerinde oyuncakları ve oyunları
şekil değiştiriyor. Hobilere dönüşüyor ve merak alanları doğrultusunda
çeşitli aktiviteler öncelik kazanıyor. Sizin de günümüzde ilgi duyduğunuz
konular ya da belirli hobileriniz var mı?*

Maske koleksiyonum var. Fillerim var ve kaplumbağa meraklıyım.
Ama şunu belirtmeliyim ki, görmediğim şeyleri biriktirmeyi seven bir ko-
leksiyoncu değilim. Öyle bin parçam olsun, onla-
rı sandıkta biriktireyim yaklaşımı bana göre değil.
Biriktirdiğim şeyleri göreceğim şekilde mekânla-
ra yerleştiririm.

*Yazarın notu
Nesneler bir duygu
ile insanın
yaşamında yer
aldığında,
o nesneyle
gerçekleştirilecek
her algısal temas,
eşlik ettiği duyguyu
tekrar yaşatır.*

Kaplumbağaları nasıl tanımlarsınız?

Bana uğur getiren, ne yaptığı bilen bir hay-
van gibi geliyor. Hatta geçenlerde bir rüya gördüm.
Kaplumbağanın başı kopmuştu ve onu nasıl kurta-
racağım diye çırpınıırken rüyam bir kâbusa dönüştü.

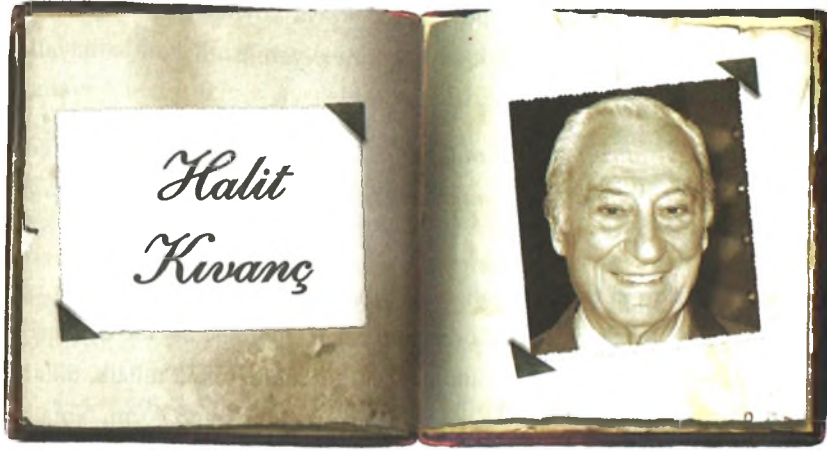
Çocukluk hayalleri çok önemlidir. Çocukluk hayallerinin çoğu adeta geleceğin ön göstergisidir. Çocukluk hayalleriniz desem, aklınıza neler geliyor?

Müziklerin benim üzerimde çok etkisi oldu. Alman dadım olduğu için Alman müziklerini de çok gördüm. Sonrasında Amerikan müzikalleri de beni çok etkiledi. O çapta eserler ortaya koymayı çok hayal ederdim. Sonradan, bu konuda çok şey yaptım diyebilirim. Yani o hayalleri gerçekleştirebildim galiba.

Müzikle aranızın çok iyi olduğunu gözlemliyorum. İşitsel özelliğiniz gelişmiş. Çocukluğunuzda bir müzik enstrümanı ile etkileşiminiz söz konusu oldu mu?

Diyebilirim ki tek pişmanlığım galiba bu konu. Çocukken ailem ısrar etmediği halde lisedeki müzik hocamdan kendi isteğimle piyano dersleri almaya başladım. Annem de piyano çalardı. Çocukluğumda müzik, aile hayatımızın önemli bir parçasıydı. Ama sonra sıkıldım ve bıraktım. Nota bilmem, ama nota bilmediğim halde kırk üç tane müzikal sahneye koydum. On dört tane de müzikal yazdım. Bütün hayatım boyunca müzikallerde ve kendi başıma şarkı söyledim. Ama enstrüman çalmadım. Sizin de belirttiğiniz gibi çok iyi kulağım olduğu herkes tarafından söylenir. Onunla hemen doğruyu buluyorum. Ayrıca yıllarca konservatuvarda müzikal hocalığı da yaptım. Birçok insan yetiştirdim. Onlarla da gurur duyuyorum.

Zamana daha çok değişik deneyimler sığdırarak, gelecek nesillerin zihnen aydınlanmasına ışık tutan Sayın Haldun Dormen'e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Dünya kupasını televizyondan sunan ilk Türk spikeri Halit Kıvanç, saygın ve eğitici çalışmalarından dolayı Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi tarafından kariyer dalında da büyük ödüle layık görülmüş bir spor insanı. Gönülle hizmet etme yaklaşımı Halit Kıvanç'ın adeta yaşam felsefesi haline gelmiş. Halit Kıvanç zihinlerde bir ses, öğreti ve sevgidir.

Bize biraz çocukluğunuzdan bahseder misiniz? Çocukluğunuz nerede geçti? İlk oyun ve oyuncaklarınız nelerdi? (Ethem Kocabaş)

İstanbul'da Fatih'te doğdum. Babam durumu iyi bir tüccarmış. Fakat o zamanın koşullarında onun mallarının da içinde olduğu küçük bir vapur batmış. O dönemlerde bugünkü gibi sigorta da olmadığından sıkıntılı bir döneme girmiş ve işte tam da o sıralarda ben dünyaya gelmişim. Bu nedenle, zengin bir ortamda rahat yetiştirilen bir çocuk olmamışım. Ama bu bana

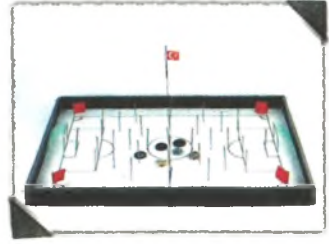
kendi kendime oynama şansı vermiş. Erken konuşmaya başlamış olsam da sonra bir süreliğine susmuşum.

Çocukluğumda genelde evlerde çok sohbet edilirdi. Mahallelerde de arsa çok olduğu için çocuklar sokakta top oynaya-biliyorlardı. Bu arada belirtmeliyim ki mahallede en kötü futbol oynayanlardan birisiydim. Çocukken oyuncuğ olmadan evde kendi kendine yeten ve oynayan bir

çocuktum. Amcamın evi Kadıköy’de, Fenerbahçe Stadı’nın yakınındaydı. Amcamın oğulları daha ben beş yaşımıdayken beni Fenerbahçe Stadı’na, Fenerbahçe’nin antrenmanlarını izletmeye götürürlermiş. Sanırım futbola olan yakınlığımy bununla eşleştirebiliriz.

Sonraları, ilkokul sıralarında evde canım sıkıldığı zaman, evimizdeki futbol sahasını andıran halımızda düğme ve kibrit kutusu ile maç yaptırırdım. Bana, “Halit yine düğme maçı mı yaptırıyorsun?” diye sorarlardı. Ortaokul ve lise yıllarımda bu düğme maçı oyunumu tahtaya ve bahçeye çizerek oynamaya başladım. Pertevniyal’de okurken her sene birinciler listesine giren bir öğrenciydim. Hukuk fakültesinde de durum aynıydı. Gazeteciliğe ve yazarlığa üniversitede yöneldim. Hukuku bitirdikten sonra hakimliğe ve yargıçlığa başladım. Doğu’da yolu olmayan ve katırla on üç saatte gidilen bir kasabaya yargıç olarak tayin edilmiştim. Oraya da gidip bir süre görevimi yaptım. Sonra istifa ettim, çünkü gazetede de bir yerim vardı. O zaman kazandığım parayı gazetede veriyorlardı, ama para benim için birinci planda değildi.

Sonrasında da konuşma yönüm gelişti ve sunucu oldum. Bu vesile ile yurtdışına, hemen hemen dünyanın her yerine gittim. O zamanlar Türkiye’de bugünkü gibi çağdaş alışveriş merkezleri ve benzeri görüntüler yoktu. Oralara gittiğim zaman eşimle büyük alışveriş merkezlerine çıktığımızda ben önce küçük çocukların oyuncak bölümüne giderdim. Kendi üstüme başıma bir şeyler almaya öncelik vermezdim. Bakarken de mağaza yetkilileri yanıma gelir ve bana yardımcı olmaya çalışırlardı. Ben de yabancı lisanım olduğundan, altı

“Evimizdeki futbol sahasını andıran halımızda düğme ve kibrit kutusu ile maç yaptırırdım.”

yedi yaşlarında bir torunum olduğunu ve ona göre oyuncak baktığımı söyledim. Kendime baktığımı söyleyemezdim. Aldığım oyuncakları da Türkiye'ye getirdiğimde eş dost çocuklarına hediye ederdim. Büyüyüp koca adam olduktan sonra bile oyuncaklarla oynamayı ihmal etmedim. Oyunağının olmaması bende kompleks yaratmamış ama özlem yaratmıştı. (Halit Kıvanç)

Yazarın notu

Cözümler ve cevaplar her yerde var. Önemli olan onları bulabilecek bilinç seviyesine ulaşmış olmaktır.

Futhola yakınlığınız çocukluk döneminizde nasıl başladı ve sonrasında da ne şekilde gelişti?

Benim zamanımda küçük çocuklar çok sokağa çıkmazdı. Sonraları büyüyünce mahallede top oynamaya başladım. Lise çağımda Kadıköy'de mahallede top oynamaya giderken, bizle oynayanlardan iki tanesi de Fenerbahçeli ağabeylerimizdendi. Çocuklar hangi takım şampiyon olursa ona yönelirler. O zaman Fenerbahçe'nin şampiyon olması da sempati duymamda etkili olmuştur muhakkak.

Üniversiteye geçtiğim zamandan itibaren de Çiçek Pasajı'nı öğrenmeye başlamıştık. İnönü Stadı'nın o zamanki adı Mithat Paşa Stadı'ydı ve oraya maça giderdik. Bazen maçtan sonra Galatasaraylı, Fenerbahçeli ve Beşiktaşlı arkadaşlarla Çiçek Pasajı'na uğradık. Hesabı hangi takım galip gelmişse onun taraftarı olan arkadaşımız öderdi. Ben böyle yetiştim.

Sporda dostluk, centilmenlik ve paylaşım sizin parolalarınız adeta. Aslında oyun ve oyuncaklar da çocuklara aynı mesajı vermeye çalışıyorlar.

Çocukken oynadığım düğmeli maç oyunlarında önce mavi takım olarak atış yapıyordum, sonra da karşı takıma geçip onun yerine atış yapıyordum. İki takım da bendim aslında. Fenerbahçe, Galatasaray diye maç yaptır mıyordum. Yeşil takım ve kırmızı takım diye, renklere maç yaptırıyordum. Sonraları langırt denen oyunlar çıktı ve onları oynamaya başladım. Ben her zaman çocuklara kavgayı örnekleyen oyuncakların verilmesinin karşısındayım. Oyuncaklar dostluğu ve arkadaşlığı aşılamalıdır. Hanım evladı gibi yetiştirmek deyiminin karşısında, güç odaklı oyuncakların konumlanmasından yana değilim. Kaldı ki çocuk, hanım evladı gibi yetiştirmez zaten. Ben evde

yalnız oynayarak büyüdüm ama sosyal iletişim boyutu gelişmiş biriyim. Oyun ve oyuncak yaşam boyu insana eşlik ediyor. Mesele bana göre en kötü oyuncak, politikacıların elindeki oyuncaktır. Bazı politikacılar ülkesini, devletini ve milletini oyuncak gibi görür. Bu anlayışa sahip politikacılar çok olunca da o memleket sarsılır. Onun için politikaya atılmayı da hiç düşünmedim.

“Oyuncaklar dostluğu ve arkadaşlığı aşılmalıdır.”

Çocukken okumayla aranız nasıldı?

Benim çocukluğumda hem oyuncak çok yoktu hem de ailemin ekonomik durumu iyi değildi. Ama evimize her gün bir gazete alınırdı. Okuma yazmayı gazeteden öğrendiğim için de beş buçuk yaşında okula gittim. Haftada bir gün bana o dönemin çocuk dergilerinden biri alınırdı. Fakir bir ailenin çocuğuydum ama bizim ailede okumaya önem verilirdi. Lisede okuduğum sıralarda annemin ve babamın yeni harflerle okuma ve yazması yoktu. Ama annem bu konuda ısrarcı olup komşularından öğrenmişti. Farklı dilleri öğrenmeye de önem verirdim. Lisede Almanca okurken dışarıdan da Fransızca ve İngilizce kurslarına giderdim. Yazları kursa gittiğim için de denize gidemezdim.

Çocukluğunuzda gazete ve çocuk dergileri ile sıkça etkileşmeniz sözel edebi yeteneğinizin gelişmesinde önemli rol oynamış olmalı.

Olabilir. Bu arada müzik de çocukluğumda bir nevi oyuncak gibi görüldü. Ben, çocuğun bir milletin yarını olduğuna inanıyorum. Atatürk, “Gençler geleceğin teminatıdır,” demiş. Ben gençliği şöyle ele alıyorum: Ben yaşamın genciyim. Genç olmak görünüşle ilgili değildir, yapılan iş ve ruhla ilgilidir. Oyuncak Müzesi’nde çocuklarla birlikte oyun oynayabilirim. Bunu hissediyorum.

“Oyun ve oyuncaklar yaşam boyu insana eşlik ediyor.”

Unutmadığınız ve çok mutlu olduğunuz hatıralarınız dediğimde, gözünüzde hangi anılar canlanıyor?

Hayatımın en güzel anılarından biri, yıllarca beyaz perdede gördüğüm Audrey Hepburn ile UNICEF'in temsilcisi olarak geldiği bir organizasyonda beraber sunuculuk yapmaktı. En mutlu sunuculuklarımdan biri de 23 Nisan törenlerinde Veneziyalı çocukların Arkadaşım Eşek şarkısını söyledikleri andı.

“Genç olmak görünüşle ilgili değildir, yapılan iş ve ruhla ilgilidir.”

Bugün bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize ne alırdınız?

Oyuncak, çocuğun zihnini geliştirmelidir diye düşünüyorum. Anne ve babalar çocuklarına oyuncak alırken çok bilinçli olmalılar. Oyuncak hayatındaki büyük şeylerin küçük bir kopyasıdır. Oyuncaklar çocuğu hayata hazırlar. Eğitimde oyunların ve oyuncakların önemli bir yeri vardır. Şu an çocuk olsaydım büyük bir tren alır, ona istasyonlar yapar, hepsine kendi belirleyeceğim isimler verirdim.

Farklı istasyonlar yapmaktan bahsettiniz. Bu aslında değişiklik karakter özelliğinize atf yapan bir ifadedir. Ayrıca, olaylar ve insanlar hakkındaki aktarımlarınızdan, sanırım sizin hissel kişilik özelliği gelişmiş birisi olmanızdan da bahsedebiliriz.

Kesinlikle, belirttiğiniz gibi yeniliklere açığımdır. Son yaşadığım bir olayı sizinle paylaşayım. Geçenlerde temiz bir bahçede yürüyoruz. Bir sümüklüböceği ayağımla ittim ve suyun içine düştü. Bu sefer de dedim ki ben şimdi bir katil oldum. Sümüklüböceği ölüme gönderdim. Hemen cebimden kâğıt mendili çıkardım. Sümüklüböceği alıp kurusun diye güneşe koydum. Eşime anlattığım zaman, “Zaten sümüklüböcek su ister, iyilik yerine kötülük yapmışsın,” dedi. “Ne bileyim, sümüklüböcek hiç aşinalığım olmadı ki,” dedim.

Hakikaten hayvanları çok severim. Sevdiğim hayvanların küçük oyuncaklarını görünce alırım. Şu anda çalışma odamda hayvanların minyatürlerinden oluşan birçok oyuncakım var. Fili çok severim. File bindim, ama ona yük olduğum için üzuldüm. Dedğiniz gibi çok duygusal bir insanımdır.

İstanbul Oyuncak Müzesi'nde sizin hediye ettiğiniz oyuncakların yer aldığı bölümde Pele imzalı bir top var. Bize biraz da dünyanın gelmiş geçmiş en büyük futbol yıldızlarından birinin imzasını taşıyan bu topun öyküsünden bahsedebilir misiniz?

Müzedeki oyuncakların içinde, dediğiniz gibi çok özel yeri olan Pele imzalı bir futbol topu var. 1958 İsveç Dünya Kupası'nda spikerliğe yeni başlamıştım. Dönemin dünya kupasında da her ülke kendi iki üç futbolcusunu getirip basın toplantısı yaptırırdı. Benim de orada olduğum Stockholm'deki otel, hiç unutmuyorum dünyanın değişik yerlerinden gelen gazeteci ve televizyoncularla doluydu.

Kaldığımız otelde Brezilyalı spikerlerden birisiyle çok yakın arkadaş oldum. Futbolcular gelmeye başladı. Ben Brezilyalı spiker arkadaşla kim olduklarını soruyordum. Bu arada genç bir çocuk geldi. Brezilyalı spiker arkadaş, "Bu genç çocuk on yedi yaşına yeni bastı, onu saklıyorlar, fakat çok muazzam bir futbolcu, şimdi bu maçta oynayacak," dedi. Oynadığı o maçta golünü attı ve iki maç sonra da herkes, "Kim bu Pele?" demeye başladı. Ama o röportajların yapıldığı gün dünyanın hiçbir gazetecisi Pele'nin yanına gitmedi. Brezilyalı spiker arkadaş bana, "Kıvanç, bu çocuk çok mühim bir adam olacak. Bununla röportaj yap," dedi. Ben de, "Tabii zaten biz Türkler mütevazı olanın, düşenin ve tanınmayanın yanındayızdır," dedim.

Pele'nin anadilinin de Portekizce olduğunu belirtmeliyim. Bir tek kelime başka dil konuşmayan bir insandı. Spiker arkadaşın yardımıyla Pele ile röportajı gerçekleştirdim. Bu arada İtalyanların büyük gazetelerinden birisinin muhabiri ile de çok iyi arkadaş olmuştuk. Pele röportajını önce kendisine önerdiğimde dünyanın en büyük bir iki spor gazetesinden biri olarak yedek bir oyuncu ile röportaj yapmayı tercih etmeyeceklerini söyledi ve bana sen yap dedi. 1962'de dünya kupasına ben gidemedim. Pele sakatlandı. 1966'da yine aynı şekilde Pele sakatlandı ve konuşamadık.

1970 Dünya Kupası Meksika'da düzenleniyordu. Brezilya o ana kadar kupayı iki kere kazanmıştı. Bir kural var; kupayı üç kez alan ebediyen müzesine götürür. Brezilya o sene yine şampiyon oldu ve kupayı alıp müzesine götürdü.

1970’de İngiltere’yi 1-0 yenmişlerdi. Bu da çok ilginç bir hikâyedir. O maçı Türkiye dinleyemedi. Çünkü Meksika ile Amerika arasındaki bir posta anlaşmazlığı nedeniyle benim yayınımla Amerika kesmişti. Maçı tek başıma anlatmıştım. Teknisyen de dinledi diyemeyeceğim, çünkü o da Türkçe bilmeyen bir Meksikalıydı. Ben anlattım, ben dinledim. Maç bitti, finale gelindi. Brezilya final oynayacak. Brezilya’nın yüzde yüz kazanması bekleniyordu ki nitekim de öyle oldu.

Maçtan sonra kampa gittiğimizde muazzam bir kuyruk vardı. Yetkililere, “Türk gazete radyo ve televizyonu olarak Pele ile konuşmak istiyoruz,” dedim. “150 kişilik kontenjan var, kusura bakmayın,” dediler. Basın ve halkla ilişkiler danışmanına rica ettim. “Pele’ye bir hediye getirdik, onu vereceğiz,” dedim. “İstanbul’dan giderken de kılıç tarzı bir hediye almıştık. Bunlar mühim değil, ama bu zarf çok önemli siz bunu muhakkak kendisine ulaştırın,” dedim. Adam zarfı açtı baktı. 1958 tarihli bir gazete ve Pele ile gerçekleştirilmiş bir röportajı görünce çok şaşırdı. Beklememizi rica etti ve biraz sonra tekrar geri gelip, “Saat 15.00’da sizi bekliyoruz,” dedi. Saat 15.00’da röportaja geldiğimizde bahçeye çıkarıldık. Dört ayrı kamera ve dört ayrı Brezilya televizyonu hazırlık yapmıştı. Bize de İngilizce, “Merhaba,” diyen bir Pele karşımızdaydı.

Sonra Türkiye’ye döndük ve bana Brezilya’daki Türkiye Büyükelçiliği’nden bir telefon geldi. “Halit Bey, Pele ile gerçekleştirdiğiniz röportajla siz, Metin Oktay ve beraberinizdekiler bütün Brezilya’yı fethettiniz. Her yerde resimleriniz var,” denildi. Pele, “Dünya kupasına gittiğim zaman hiç tanınmayan biriyle benimle ilk röportajı gerçekleştiren işte bu Türk gazetecisiydi,” demiş. Ondan sonra Pele, bana üstüne kendi imzasını attığı bir top yolladı. Bu top benim en büyük oyuncagımdı. Bu topu da İstanbul Oyuncak Müzesi’ne armağan ettim.

Yaşamın zamanda iz bırakan heyecanlarını bizlerle paylaşmaya çalışan Sayın Halit Kıvanç’a değerli paylaşımından dolayı çok teşekkür ederim.

Türk tiyatrosunun önde gelen isimlerinden olan Haluk Bilginer, kuruculuğunu üstlendiği Oyun Atölyesi'nde evrene duygu ve düşünce ekliyor. Haluk Bilginer paylaşım insanı. Zihninin kapılarını her yönüyle davetkâr bir şekilde paylaşımına açıyor. Zihinsel olarak doğmuş, zihinsel yaşam boyutunda olan ve zihinsel doğumlara destek olmaya kendini adanmış bir insan.

Çocukluğunuz nerede geçti? İlk oyun ve oyuncaklarınızdan neleri hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğum İzmir'de geçti. Mutlu ve meraklı bir çocukluk geçirdiğimi söyleyebilirim. Çocukluğuma ilişkin en belirgin özelliğim sanırım meraklı olmamdı. Etrafımdakilerin bana yakıştırdıkları sıfat Meraklı'ydı. Hatta oyunlarım da hep merak üzerineydi. İzmirlilerin meşe dedikleri, İstanbul'da

ise bilye denilen misket oyununu oynardım. Oyuncak konusunda hazır oyuncaktan ziyade, birilerinin bana yaptığı ya da birilerinin bana yapılış yöntemini göstermesi sonucu kendi yaptığım oyuncaklarla oynamayı çok severdim. Mesela telden arabalar yapardım. Tel ile arabanın her aksamını oluşturur, birleştirip arabayı imal ederdik. Yine hatırlıyorum, rulmanlardan kızaklar yapardık. Zaten ben hazır oyuncak devrinin çocuğu değildim. Hazır oyuncaklar da pek yoktu. Okumaya başladığım zaman *Resimli Bilgi Ansiklopedisi* vardı. A'dan başlar Z'ye kadar okurdum. Önce resimlerine bakardım, bunu bitirince de içindeki bilgiyle ilgilenerek on iki cilt civarında olan tüm ansiklopediyi okurdum. (Haluk Bilginer)

“Telden arabalar yapardım. Tel ile arabanın her aksamını oluşturur, birleştirip arabayı imal ederdik.”

Kendi oyuncacağınızı imal etme arayışınız ve ansiklopedilerin yaşamınızdaki yeri; keşfe dayalı, yaratıcı, bilginin peşinden koşan ve değişiklik kişilik özelliklerine atıf yapıyor.

Evet. Babam, bana bir de mikroskop almıştı. İğneyle parmağımı deler mikroskopta kanıma bakardım. Mikroskobumla ölü sineklerin kanatlarını incelerdim. Çocukluğum zihinsel olarak çok hareketli geçmiştir diyebilirim. Hatta ilerleyen yaşlarda evdeki bazı ilaçları karıştırırsam ne olur diye bile merak ettiğim ve bu tür deneyler yaptığım da olmuştur.

Sahip olmayı arzu ettiğiniz, sonradan sahip olduğunuz veya olamadığınız bir oyuncak hatırlıyor musunuz?

Bisiklet vardı. Önce ağabeyimin bisikleti oldu. Arada bir benim de bisikletine binmeme izin verirdi. Sonra benim de bisikletim oldu.

Çocukluk yıllarınıza ait sizde iz bırakan bir anı hatırlıyor musunuz?

Anneannemin masallarını hatırlıyorum. Anneannem bana masalların yanında türkü de söyler, ağıt yakardı. Mesela çocuğunu doğururken ölen annenin ağıdı vardı ve ben ona çok ağladım.

Demek ki hisselliğinizin ipuçlarının bir kısmı anneannenizin masallarında ve ağıtlarında yatıyor. Zaten mesleğinde üst düzey başarılar elde eden sanatçılar duygusal zekâsı gelişmiş kişiler oluyorlar. Çocukluk hayatınız neydi?

Ben hep doktor olmak istedim. Ayrıca bir şeylerin birbiriyle karıştırılması merakımın sonucu kimya mühendisi olmayı da arzu ediyordum. Bu karışımlarımla dünyada çığır açacaktım. Doktor olmayı istememin sebebi ise kansere çözüm bulmaktı. Sonra oyuncu oldum. Yıllar sonra kendime sordum; neden bu üç meslek benim hayatımda yer aldı diye. Cevap; meraktı. Bu üç mesleğin ortak noktası da meraktı. Oyunculuk bence hepsini kapsayan ve hepsinin üstünde bir meraktır. İyi bir empati yeteneği olmayan insanın oyuncu olamayacağını düşünüyorum. Dolayısıyla sahnede bir şeyi canlandırırken arınıyorsunuz. Sadece seyirci değil, oyuncu da arınıyor. Mesela tiyatro yapmak benim için çok büyük bir terapidir. Ben oynarken birçok şey öğreniyorum ve anlıyorum. İnsan, oynarken gizli bahçelerinden birçok şey bulup ortaya çıkarıyor. Bu da bir oyun ve ben elli üç yaşımda hâlâ oynamaya devam ediyorum. Oyunculuk benim için elimdeki oyuncagımdır. Diyebilirim ki otuz beş yıldır çalışmıyorum ve birileri de bana para veriyor. Çünkü ben hâlâ oynuyorum.

İnsan, çocuk kalabilmeyi başara bilmelidir. Çocuk kalabilmek, üst düzey zihin performansı gösteren kişilerin ortak özelliğidir. Çocuğun merakı, hisselliği ve keşfe dayalı yaratıcılığı ile geliştirdiği aklı, başarı için çok önemli, korunması gereken zihinsel güçlerdir aslında.

Zaten öyle olmazsa oyunculuk yapamazsınız. Yetişkin olmaya başladığınız gün oyunculuğu da bırakmanız lazım.

Biraz da anneannenizin masalları ve masal kahramanlarınızdan bahsedebilir misiniz?

Böyle bir kahramanım yoktu. Çünkü anneannem bizim bildiğimiz geleneksel masallardan anlatmazdı. Nereden duyduysa, değişik masallar anlatırdı. Sanırım kendi ninesinden duymuştur. Mesela masalları kurgularken bir merakı desteklerdi. “Bir çoban varmış. Evlenmiş ve üç çocuğu olmuş. Çocuklarının adını da; Neydim, Ne Olacağım ve Ne Oldum koymuş,” gibi merakı destekleyen bir tarzda anlatırdı. Masalları serüven içeren ve bir hayat öyküsünü konu alan türdendi. İnsanların başına gelebilecek her türlü olayları kapsayan masallardı bunlar.

Zihinsel gelişiminizde kendinize örnek aldığınız bir kişi var mıydı?

Yazarın notu
Yaşamın o an
için nedenini
anamlandıramadığımız zor
deneyimleri,
gelecekte olumlu
gelişmelere ortam
hazırlayabilir.

Bu kişi babamdı. Babam, bana oyuncu olmak istediğini, fakat olamadığını söylemişti. Ben kendi isteğimle oyuncu olurken, aynı zamanda onun hayalini de gerçekleştirmiştım. Babam eskiden şehir tiyatrosunda Darülbedayi’nin sınavlarına girmiş ve kazanmış. Ama maaşı çok düşükmüş. Genç yaşta babasız kaldığı ve annesi ile kız kardeşine de bakmak zorunda olduğu için otuz beş lira maaşla sigortacılığa başlamış. Oyuncu olmak istersen sigortacı olmuş. Ben de on altı yaşında oyuncu olmak istediğimi söyleyince beni hep desteklemiştir. Ben oyuncu olmak isteyen bir çocuğun, ailesiyle yaşadığı geleneksel çelişkiyi hiç yaşamadım.

Çocukluğunuzda arkadaşlarınızla ilişkileriniz nasıldı?

Arkadaşlarım vardı ve aram iyiydi. Mesela onlar futbolu çok severdi ve ben de onlarla beraber oynardım. Ama oynarken bir yandan da gülerdim. Topu kaçırınca, golü kaçırınca, topa vuramayınca hep gülerdim. Çün-

kü futbol benim için bir eğlenceydi, asla hırs olmadı. Onun için de beni pek takıma almazlardı. Bu durum bende bir eksiklik veya yoksunluk duygusu yaratmadı. Çünkü ben bu durumda, her halükârda eğleniyordum.

Oyunculuk mesleğinde gerek kostüm, gerekse dekor anlamında nesnelerin önemli bir yeri var. Nesnelerle aranız nasıldır?

Nesneleri çok severim. Hatta diyebilirim ki nesne âşığıyım. Bir hobim yok ama ortaokulda pul biriktirmiştım. Gezerken vitrinde görüp beğendiğim bir şeyi, ne işe yaradığına bakmadan hemen alırım. Ne işe yaradığını sonradan öğrenirim. Bu bakımdan özellikle antikacıardan çok değişik nesneler alırım. Mesela altı yedi tane bastonum var ve hepsi de bir özelliğe sahip. Biri, Karagöz-Hacivat filmindeki Karagöz'ün bastonudur. Film bitince rica ettim ve bana armağan ettiler. Çok özel bir bastondur.

“Yetişkin olmaya başladığınız gün oyuncululuğu da bırakmanız lazım.”

Sizin bu nesne merakınızı hissel özelliğinizle birleştirdiğimde, anıları olan veya sizinle duygusal bir bağ kuran nesnelerden bahsetmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Evet. Mutlaka bir anlamı olmalı. Bana bir şeyleri hatırlatması ve huzur veriyor olması lazım.

Sanat, bir yerde iç seslilik tavrıdır. Dış sesle dengeli bir iç sesli kişilik özelliği, empati kurmada ve kişinin kendi tarzını yaratmasında çok önemlidir. İç sesliliği de çocuklukta karar alma ve özgürlük besliyor. Çocukluğunuzda çevrenizle etkileşiminiz nasıldı?

Ben özgür bırakıldım. Çocukluğumdan beri aile içinde şarkılar söyler, taklitler yapardım. İnsanlar da bundan çok eğlenirdi ve bu durum beni mutlu ederdi. Etkilemek benim için çok önemliydi. Etkilenmek de öyle. Birinin beni sahnede ve özel hayatta etkilemesi çok önemlidir. Ben etkilenmeden, çok bir şey yapamıyorum. Fonksiyonel olmam için etkilenmem lazım.

Etkilenmeniz için kendi olan şeylerle karşılaşmanız lazım.

Aynen öyle. Mesela kendinin karikatürü olan insanlardan nefret ederim. Onlarla yaşayamam ve diyalog kuramam. Sahici insanları çok seviyorum. Maskelerle yaşamayanları. Mesela toplumda çok erkek şeklinde duran veya çok kadın şeklinde duran kişiler vardır. Bunlara hep şöyle derim: “Bu karikatürist duruş sizi hiç mi yormuyor, kendiniz olsanız.”

Çocukluğumda aile içindeki özgürlüğüm ve bunun sonucunda gerçekleştirdiğim canlandırmalar, beni sahneye taşıdı. Sahnede olmak beni mutlu ediyordu. Sonra şunu sordum: “Başka bir alanda da mutlu olabilir mi-

yim?” Cevabım, “Hayır,”dı. Benim için mutluluk oyunculuktaydı. Zaten oyuncu olmak isteyen arkadaşlarıma hep derim ki; “Herhangi bir meslek sizi oyunculuktan daha çok mutlu edebilecekse, kesinlikle oyuncu olmayın. Başka hiçbir şeyle mutlu olamam diyorsanız, zaten oyuncu olacaksınız demektir.”

Para devreye girince ve kişide yaşamın amacı para ile güç elde etmek olunca, çoğu kez varoluş nedeni sorgulanmaz oluyor. Oysaki kişinin varoluş nedeni, mutluluğunun ve başarısının temelidir. Bu ise her zaman parayla ilgili değildir. Para ancak bir araç olabilir. Yine bu nedenle, varoluş nedeni olan mesleğiyle buluşan kişilerde maddi sıkıntılar ve maddesel değişimler yıpratıcı olmuyor.

Kesinlikle. Ben parayı hiç umursamadım. Parasızlığın ne demek olduğunu da çok iyi bilirim. Bugünün parasıyla 50 YTL’yi kazanmak için bir hafta temizlik yaparak çalıştığımı biliyorum. Ama 50 milyarın hiçbir şey ifade etmediği anları da biliyorum. Ben hobimle uğraşıyorum, çalışmıyorum. Oyunculuk benim için hobi gibi mutluluk veren bir meslek. Ama geçmişte çalıştığım anlarım da oldu.

Şansınız, zihinsel gelişiminizi destekleyen aileniz ve size tanınan özgürlük sayesinde varoluş nedeninizi bulmanız.

Bu aslında bir yerde kendime sadık kalmamın bir sonucudur. Çevresel faktörler beni caydırmamış.

Meslek kavramını, insanın para kazanmak için çalıştığı ve geçimini sağladığı uğraş olarak tanımlamak insanları yanıltıyor. Aslında meslek, insanın varoluş nedeninin bir sonucu olarak, sahip olduğu enerji ve zihinsel birikimini somuta dönüştürdüğü alandır. Kişi, mesleği ile tüm insanlığın ortak enerjisine katkı sağladığını bilmelidir diye düşünüyorum.

Evet. Bu dediğiniz çok doğru. Ama biz bu açıdan, insanlarımızı kendilerine özel mesleklerle buluşturamamamızın sonucu, mesleksiz bir toplum haline geldik. Bu dediğinizin anlaşılması zaman ister.

Soru ve yorumlarıyla bizleri derin düşünmeye özendiren Sayın Haluk Bilginer'e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Yazarın notu
Zihinsel olarak
varlığını
gösterememiş
insanlar, çoğu kez
maddesel
varlıklarını
göstermeye
çalışırlar.

Gazetelerdeki düşündürücü yazıları ve televizyon programlarındaki farklı bakış açılarıyla tanıdığımız değerli bir bilgi insanıdır. Yaşam, benzerliklerden ve bilgisizliklerden ne kadar rahatsız olduğunu Hıncal Uluç'la dile getiriyor. Hıncal Uluç, "Farklısınız, bilginin ve değişikliğin peşinden koşun" deyip gülümseyerek sesleniyor bizlere. Söyleşimiz esnasında tanıklık ettiğim bu gülüşün derinliklerinde ise hüznü anlar var. Hıncal Uluç; hüznün mutluluğa, benzerliklerin değişikliğe, cehaletin ise bilgiye bir davetidir.

Sizi bir an çocukluğunuza geri götürürsek, bize biraz çocukluk anılarınızdan, oyun ve oyuncaklarınızdan bahsedebilir misiniz? (Ethem Kocabaş)

Bir defa, çocukluğumda oyuncak çok azdı. Bu y. zden genel anlamda oyuncaklarımızı kendimiz yapardık. Kovboy, inekler kartona çizilir

ve geçmeli sistemlerle ayakta durmaları sağlanırdı. Ağaçları, evleri ve atlarıyla çiftlikler yapıldı. Kızılderilileri de yapardık. Ağabeyimle beraber onları kullanarak, seyrettiğimiz filmleri canlandırırđık. Kızılderililerle kovboyların savaşlarını mizansen ederdik. Çocukluğumda en geniş yer tutan oyuncağımız budur. İlkokul sıralarındayken babam zaman zaman nereden bulursa İstanbul'dan gelmiş oyuncakları getirirdi. Kurularak yürüyen otomobiller ve kamyonlarla oynardık. Ama ömürleri bir gün sürerdi. Çünkü ben her defasında onlar nasıl yürüyor diye merak edip içlerine bakmaya kalkardım. Annem oyuncakların bozulmasına kızsada da, "Bu çocuk makineye meraklı, herhalde makine mühendisi olacak," derdi.

"Kızılderililerle kovboyların savaşlarını mizansen ederdik."

Ev oyunlarımız da vardı. Kendi çizdiğimiz kızmabiraderlerle oynardık. Kızmabiradere benzeyen peçiç diye bir oyun vardı. İlerleyen zamanlarda kültür üzerine kurgulanan oyunları oynamaya başladık. Bir kâğıda şehir, bitki, hayvan gibi çeşitli genel başlıklar yazılır, tespit edilen harf ile başlayanlar bulunmaya çalışılırdı. Her doğru yazılana göre puan alınırdı. Tam puan yirmiydi. Aynı şeyi dört kişi yazarsa beşer puan şeklinde bölüşülürdü. İki kişi bilirse de onar puan şeklinde bölüştürülürdü. Haritada yer bulma oyunu da oynardık. Özellikle bu oyun, coğrafya kültürümüzün gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır.

Tüm bunların yanında, sokak oyunlarımız vardı. Hatırladığım bir ayrıntı, demirciye gidip yaptırdığımız çemberdi. Topaç ve bilye de çok popüler oyunlarımız arasındaydı. Ucuz toprak bilyeler hatırlıyorum. Herkesin bir torba bilyesi olurdu. Bir de nadir olan kıymetli ve pahalı cam bilyeler vardı. Bilye oyunları özellikle çok ustalık isterdi. Bu anlamda benim pek fazla yeteneğim yoktu. Mesela seksek de oynardık. Kız oyunu diye bilinir ama ben onda çok ustaydım, genelde kazanırdım. Erkekler bu oyunu pek

oynamayı tercih etmedikleri için genelde kızları ben yenerdim. Futbol da oynardık ama o devirde futbol topu hiç yoktu. İçi dolu pinpon topundan biraz daha büyük lastik toparla oynardık. Tarlalarda, arsalarda ve eğri büğrü yerlerde oynamak durumunda kalırdık.

Yıllar sonra bir gün Derwal ile Galatasaray’a geldiğinde konuşuyorduk. Dedim ki, “Neden eskisi gibi büyük yıldızlar yetişmiyor?” Hiç inanmayacaksın ama, “İmkânlar ilerledi, çocuklar çim sahalarda ve büyük top-larla futbola başladılar. Oysaki o minik sahalarda, eğri büğrü zeminlerde küçük top-larla oynamak ayak bileklerini müthiş geliştiriyordu. Bu sayede de çok kıvrak bilekler yetişiyordu,” dedi. Mesela biz bombalanmış arsalarda top oynardık. Ben top ile oynarken şarapnel parçası çıkardı önüme, bir çalım da ona atardım. İşte bizim zamanımızın yıldızlarının yetişmesini o kötü koşullar destekledi.

İyi oyuncaklar bizim için vitrinlerdeydi. İstanbul’a gittiğimizde tünelde bir Japon Mağazası vardı. Hayallerimizde görebileceğimiz türden ilk oyuncak treni rayların üzerinde orada gördüm. Vitrinin önünde durur, oyuncakları dakikalarca seyrederdik. İçimde öyle bir ukde olmuştur ki, 1961’de ilk defa yurtdışına çıktığımda aldığım ilk şey bir oyuncak trendi. Kendime alıyorum demeye de utandığım için akraba çocuklarına alıyorum dedim. Ama kendime aldım, kurdum ve oynadım. (Hıncal Uluç)

Anlattıklarınız, yani topla oynamak, seksek, tren, kurulunca yürüyen arabalar gibi oyun ve oyuncaklar, hareketli ve seyahati seven insanı tarif ediyor.

Öyle zaten. Babam subay olduğu için bizim hayatımız hep seyahatle geçmiştir. Durmadan tayin olurduk. Siyasal hariç, başladığım hiçbir okulu aynı yerde bitirmedim.

Bu durum belki de çok yönlü olmanızı desteklemiş olabilir. Farklı çocuklar ve farklı mekânlar, değişiklik yönünüzü beslemiş olabilir.

Edirne’den Ardahan’a her tarafı gezdik.

Ağabeyinizle oynadığınız oyunları anlatırken doğa figürlerinden de bahsettiniz. Doğa ile aranız nasıldır? Doğa ile etkileşimi sever miydiniz?

Evet, o ayrı fasıl. Çocukluğumuzun en güzel yanı, okullar kapanır kapanmaz köye giderdik. Köy baştan aşağıya oyundur. Gidişimizden itibaren bizim için güzel anlar başlardı. Yaylı bir araba gelirdi iki atın çektiği. Bandırma'dan Manyas'a altmış, altmış beş km. o araba ile giderdik. Köyde tavuklar, koyunlar, keçiler, inekler, meyve ağaçları ve ipekböcekleri vardı. Yakında bir ırmak akardı. Orada yüzer ve balık avlardık. Komşuların mısır tarlalarını talan eder, oralardan mısır araklardık. Hiç unutmuyorum, bir gün mısır tarlasının sahibi babama şikâyet geldi. "Sizin oğlanlar bizim tarlayı öyle bir tahrip etmişler ki, domuz sürüsü gelse bu kadar zarar vermez," dedi. Köydeki üç ayımızda vaktin nasıl geçtiğini bilmezdik. Mesela yedi yaşında ata binerdim.

Doğa çocukların hissel karakter özelliğinin gelişiminde çok önemlidir. Köy hayatının sizin hissel yönünüze büyük katkı sağladığını söyleyebilir miyiz?

Tabii, benim kişisel oluşumumda o köy hayatının etkisi çok büyüktür.

Çocukluğunuza ilişkin unutamadığınız, aklınıza gelen ilk anınız nedir?

Çocukluğumun pek çok anını ayrı ayrı hatırlıyorum. En keyifli, en neseli dönemim bir facia ile ortaktır. Meşhur Van zelzelesi Türkiye'de yaşanan en büyük depremlerden bir tanesidir. Kış günü zelzele olduğunda biz oradaydık. Van'da ev kalmadı ve bütün insanlar çadırlara taşındılar. Karın altındaki çadırlarda yaşıyorduk. Bir gece yağın kardan çadır bile üstümüze çöktü. İnanılmaz bir çaba ile ayakta kalıp nefes aldık ve boğulmadık. Sonra askerler geldi ve bizi kurtardılar. O ortamda okul olmadığı için çocuklara ayrı bir çadır yaptırmışlardı ve biz orada envai çeşit oyunlar oynuyorduk.

Yazarın notu

Doğa tek kanatlı kuşların uçamayacağını, gönül ve akıl kanatlarını kullanmamız gerektiğini öğretti bizlere.

Biz çocuklar, o felaketi hiçbir psikolojik sorun oluşturmada atlattıysak bu sayededir. Bu yüzden büyük Adapazarı depreminde çocukların o sefil halini görünce, hatırladım ve yazdım, “Çocukları ayrı bir yere toplayın,” diye. Deprem, gelişimleri üzerinde kalıcı olumsuz psikolojik etkiler yaratmasın diye, “Oyunlarla onları mutlu etmeye çalışın,” dedim. Çocuklar tıpkı benim gibi, depremi bir oyun olarak hatırlasınlar. Deprem benim için bir oyundu. Ben o tarihten sonra pek çok deprem yaşadım ama hiçbirinde paniklediğimi, dehşete kapıldığımı hatırlamıyorum. Van’daki o organizasyonu kim yaptıysa muhteşem bir şeydi. Biz çocuklar için depremi oyuna dönüştürmüştü.

Doğa ile iç içe büyüyen çocuklarda doğa, bilgiyi desteklediği için araştırmacı kişilik özelliği de beslenmiş oluyor. Bu sayede ileride okumaya ve araştırmaya önem veren kişilik özelliği gelişiyor. Doğa sizin okuma ve araştırma sevginize katkı sağladı mı?

Tabii, okumak bizim için fevkalade bir etkinlikti. Zaten yapacak fazla seçeneğimiz de yoktu. O devirde radyo, sinema ve tiyatro gibi önemli etkinlikler de yoktu. Okumanın dışında, boş vakti geçirecek başka bir şey yapamazdık. Ben okumaya çok meraklıydım. Özellikle kış geceleri hep birlikte sobanın başına otururduk. Babam roman okumaya başlar ve en heyecanlı yerinde dururdu. “Gerisi yarın,” derdi. Ben de çıldırırdım. “Okumayı öğreneceğim ve canımın istediği yere kadar okuyacağım,” derdim. Okumayı öğrenir öğrenmez de babamın verdiği o hırsla kitaplara saldırdım. İlkokul

ikinci sınıfta *Karamazov Kardeşler*’i okuyordum. İlkokul üçüncü sınıfta ise Dante’nin *İlahi Komedya*’sını.

“Hayali olmayan insanın gelişimi de olmaz.”

Babanızın romanları yarıda kesmesi, okuma yönünde sizi motive etmesinin yanında, hikâyenin devamını düşünmenize yönelik yaratıcılığınızı da desteklemiş olsa gerek.

Evet. İlkokulu bitirdiğimde Hasan Arif'in bütün klasikler külliyyatını okumuştum. Shakespeare, Moliere, Eflatun gibi bütün önemli düşünür ve yazarların eserlerini anlayım anlamayayım okumuştum.

Böylece, bugünkü sözel edebi yeteneğinizin sırrını keşfetmiş olduk. Günümüzde ise bilgisayar oyunları bu anlamda çocukları pek çok şeyden uzaklaştırıyor değil mi?

Ben günümüz çocukları için bilgisayar oyunlarını genelde felaket olarak görüyorum. Bence bu oyunlar çocuğu sosyal olmaktan uzaklaştıran, arkadaşlarından ayıran, tek başına eve kapatan şeyler. Japonlar bir alet yapmışlar, geçenlerde yazdım. Alet ayağınıza takılıyor ve ne kadar yürürseniz televizyonunuz o kadar açık kalabiliyor. Az yürümüşseniz televizyon yayını kesiyor ve açamıyorsunuz. Derhal sokağa çıkıp yürümek gerekiyor tekrar seyredebilmek için.

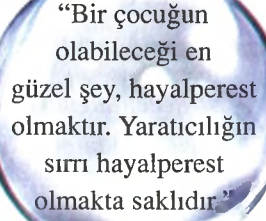
Yazarın notu
*Her insan,
okuduğu kitabın
zihnen benzersiz
yönetmenidir.
Çünkü herkesin
beynindeki
düşünsel ve
duygusal şifre
farklıdır.*

Aslında günümüzde güzel oyuncaklar da var, ama klavye başına bağlanan çocuklar bunlarla oynayamıyor. Bu üzüntü verici bir durumdur. Benim yürüten bir otomobilim olduğu zaman mahallenin bütün çocukları başında toplanıyorduk. Her şeyden önce arabamla onlara bir hava atıyordum. Hepsi de meraklanıyor ve görmek için geliyorlardı. Bu bizi bir araya getiriyordu. Şimdi ise öyle değil, bilgisayara karşı tek başına saatlerce oynuyor çocuklar.

Çocuk denilince hayal akla gelir. Sizin çocukluk hayalleriniz nelerdi?

Hayali olmayan insanın gelişimi de olamaz. Benim en büyük şanslarımdan bir tanesi, ilkokul birinci sınıfta okuma yazmayı öğrendiğim andan itibaren, o zamanlar *Dünya Çocuk Masalları* diye var olan masalları okumamdır. Bir çocuğun hayal gücünü desteklemek için bundan daha faydalı bir şey olamaz diye düşünüyorum. Masallarla hayal dünyası çok zengin bir şekilde besleniyor.

Babam muhteşem bir adamdı. Hemen arkasından ikinci ve üçüncü sınıflardayken Jules Verne'i verdi bana. *Ay'a Seyahat, Arzın Merkezine Yolculuk, 80 Günde Devriale*m gibi önemli eserlerini okudum. Bu sayede ben ilkokul dördüncü ve beşinci sınıfta diyebilirim ki dünyanın en geniş hayali olan adamıydım. Adım Hayalperest'ti. Hayalperestlik o zaman eleştiri olarak kullanılıyordu. Halbuki bir çocuğun olabileceği en güzel şey, hayalperest olmaktır. Yaratıcılığın sırrı hayalperest olmakta saklıdır.

“Bir çocuğun olabileceği en güzel şey, hayalperest olmaktır. Yaratıcılığın sırrı hayalperest olmakta saklıdır.”

Maddeden manaya seyir defteri olan Sayın Hıncal Uluç'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türk sinemasının unutulmaz oyuncularından olan Hülya Koçyiğit, bir sevgi insanı ve sorumluluk öğretisidir. İnsanlara yaşam denilen büyük gösteride tesadüfen rol almadıklarını anlatmaya çalışıyor. Hülya Koçyiğit, varoluş vaadinin peşinden koşarak dünyaya sevgi tohumları ekiyor. Büyük bir zarafetle gülerek sevgiyle zamana iz bırakıyor.

İzninizle biraz çocukluğunuza dönelim. Çocukluk anılarınızı bizimle paylaşır mısınız? Çocukluğunuza ilişkin hangi anılar zihninizde canlanıyor? Hülya Koçyiğit çocukluğunda ne tür oyun ve oyuncaklarla oynardı? (Ethem Kocabaş)

İstanbul, Kuzguncuk'ta büyüdüm. Kuzguncuk için deniz kenarında bir İstanbul köyü de diyebiliriz. Halkı biraz kozmopolittir. Kuzguncuk bugün de hâlâ o yıllardaki özelliklerini koruyor. Ermeni, Rum, Musevi ve ağırlıklı olarak Karadenizli vatandaşlarımız gibi kültürel anlamda çok zengin

"T ller içerisinde bir bebek görmüştüm. Aklım ona takılıp kalmıştı."

bir toplum yapısına sahiptir. Kuzguncuk'ta camii, kilise ve sinagog hepsi var ve i  içedirler. Çocukluğum böyle zengin bir kültürel ortamın içinde geçti. Bahçeler, bostanlar vardı ve biz o bostanlara girip meyve toplardık. Bu esnada da oramız buramız yırtılırdı. Boş arsalar-da yakan top, istop gibi oyunlar oynardık.

Çocukluğumda sokaklarda oynanan  ocuk oyunları çoktu. A a lara çıkıp meyve toplamak bile bir oyundu bizim için. Çocukluğum-da Kızilderili ve kovboy figürleri çocuklar tarafından en çok tercih edilen oyun karakterle-

ri arasındaydı. Yine o yıllara dair hatırladı ım bir başka hatıra açık hava sinemalarıydı. Diyebilirim ki her ak am bu sinemalarda bir film seyrederdik. Hep bir aradaydık ve birbirimizi etkilerdik. Bazılarımızın bisikleti vardı, bazılarımızın yoktu. Ama var olanlar olmayanlarla bisikletini payla ırdı.

Yazın panayırlar kurulurdu ve bu nedenle yaz ayları bizim için çok neşeli geçerdi. İ te oyuncak denilince o panayırdaki oyuncaklar geliyor aklıma. Dönme dolaplar, kayıklar, balerinler, çarpışan arabalar vardı. Tüm bunlardan dolayı yaz mevsimini özlemle beklerdik. Oyun oynamayı çok seven bir  ocuktum. Ancak ne kadar sokakta oyun oynasak da gelen büyük oyuncaklar çok ilgimizi çekerdi. Çocukluğumda arkadaşlarımızla denize de çok girerdik. Ancak o zaman böyle modern can simitleri olmadığı için, araba lastiklerinin içini kullanırdık. Lastikler büyük olduğu için bir tanesine     ocuk sığardık. Lasti e bir ip ba lanırdı ve o ipi de karada bir b y   m z tutardı. İstanbul Boğazı çok akıntılı olduğu için bu, güvenlik tedbi-ri olarak başvurulan bir yöntemdi.

Hatırladı ım gerçekten cıvı cıvı, muhteşem bir çocukluk. Öyle bir çocukluk ki tümüyle özgürsün. Öyle bir ortam ki zaten herkes benim annem ve babam. Çocukluğumda bugünkü gibi sizler bizler ayırımı yoktu. Üstelik es-nafla ilişkiler de çok sıcaktı. Bakkala gittiğim zaman, "Sedat Bey'in kızıyım," demem istediğimi almam için yeterliydi. Babam ak am aldıklarımızın parası-

nı öderdi. Bu açıdan da sıkıntılı bir çocukluk geçirdiğimi söyleyemem. Varlıklı bir aile değildik. Belki de orta gelir düzeyinde bir aile bile sayılmazdık. Ama diyebilirim ki imkânları kendi kendine yeten bir aileydik. (Hülya Koçyiğit)

Oyunlarla arası iyi olan çocuklar, genelde doğaya çok düşkünlüdürler ve hareketlidirler. Çocukluğunuzda doğa ile iç içe büyümüşsünüz, bugün doğa ile aranız nasıldır? Çocukluk hatıralarınız hareketli bir kişilik özelliğine atıf yapıyor. Hareketi seven ve tercih eden kişilik özelliğindeki insanlar genellikle ya sporla ya da seyahatle ilgilenirler. Seyahat etmeyi seviyor musunuz?

Diyebilirim ki doğa ile aram fazlasıyla iyidir. Kendimi kişiliğime en yakın bulduğum yer doğadır. Doğanın sesi, kokusu ve görüntüsü beni çok etkiler. Hele deniz, benim için başrödedir. Söylediğiniz gibi hareketli olma özelliğim, sonrasında kendisini seyahat etmek ve keşfetmek şeklinde gösterdi. Seyahat ederken farklı yerleri görmeyi, tanımayı ve anlamayı tercih ederim. Gittiğim yerlerin iklim, yaşam tarzı gibi tüm ayrıntılarını merak ederim. Çok gezdim ama bunu yeterli bulmuyorum. Görmek istediğim pek çok yer var. Genelde görmediğim yerler Güney Amerika ile Güney Afrika. Buralarla ilgili birçok şey izlediğim için, sanırım bir gün gidersem yabancılik çekmem. Çocukluğumda doğa ile etkileşimim ve oynadığımız oyunlar, sizin de ifade ettiğiniz gibi hem keşfetmek anlamında hem de gezmek anlamında bana çok kazanımlar sağladı.

Yazarın notu

*Duygusal
zekânın
gelişiminde en
önemli destek
aileden gelir.*

Anlattıklarınıza göre, duygusal paylaşımın yoğun olduğu bir ailede ve çevrede yetişmişsiniz.

Evet, duygusal paylaşımın çok yoğun olduğu bir aile ortamında büyüdüm. Babam anneme âşıktı. Bu, tutku derecesinde büyük bir aşktı. Ama aynı zamanda da annemi kıskanırdı ve kıskançlığını ifade ediş biçimi genelde çok hoş şekillerde olurdu. Kavga ve şiddet çocukluğumda asla tanımadığım ve görmediğim kavramlardır. Şiddet ne yazık ki toplumun yapısında yeni yeni bu kadar çok yer edinmeye başladı. Şarkılar ve şiirlerle bü-

yüdüm. Evimizde akşam sofrası kurulması âdettendi. O zamanlar komşu ilişkileri de çok güzeldi. Devamlı ya komşularımız bizim evimizdeydi ya da biz komşularımızın evindeydik.

Biraz önce çok önemli bir şey söylediniz. Birbirine âşık olan anne ve babanın çocuğu olmak, bence çok ayrı ve özel

bir durumdur. Çünkü böyle bir aile ortamında büyüyen çocukların duygusal zekâsı, içsel zekâsı ve sosyal iletişim zekâsı çok üst düzeyde desteklenir. Aşk, ruhsal özelliğinden dolayı, varoluş enerjisi olan tinsel zekâyı da destekleyecek bir ortam yaratır. Bunun sonucunda da aşka tanıklık ederek büyüyen çocuklar doğayı, insanları ve hatta tüm evreni seven bir zihin özelliğine sahip olurlar.

Galiba bu söylediğiniz doğru bir tespit. Ben hep insanların mutluluğunu isterim. Mutlu olmadığını gördüğüm insanlar beni kahreder. Hemen o insanın yüzünün gülmesi için çaba sarf ederim. İnsanları eşit görürüm. Bu bakış açısı da insana bir hayat hedefi verir. Bu bilince ulaşan kişi yakın çevresinden başlamak üzere, mahallesindeki ve yaşadığı şehirdeki insanları fark eder hale gelir. Sonrasında ise Türkiye'yi anlar ve fark eder. Bu da dünyaya açılan kapıdır. Ancak bu bakış açısı ile Türkiye'nin dünyadaki yeri daha net anlaşılabilir.

İstanbul'daki ailemin dünyadaki yeri çok önemlidir. İnsan ya kendinden hareketle dünyaya ya da dünyadan hareketle kendine bakmayı alışkanlık haline getirir. Kendini tamamlama, bilgiyi artırma, daha çok insana doğru bir şekilde ulaşabilme ihtiyacı bunun bir sonucudur aslında.

İki tane kız kardeşim var. Kardeşlerime de oyuncak yaptığımı söyleyebilirim. Onlara çeşitli roller ve görevler verdiğimi hatırlıyorum. Aramızda çok yaş farkı olmamasına rağmen hep onlara karşı içimde bir anne içgüdüğü vardı. Bu ya aileden gördüğüm ya da bana hatırlatılan bir görevdi. Ailem şöyle düşünürdü: 50 kuruşumuz varsa bunu Hülya'ya verelim. Çünkü o bunu zaten kardeşleriyle en iyi şekilde paylaşacaktır.

Türk sinemasının duygusal tarafının önde gelen mimarlarındansınız. Bir filmi farklı karakter özelliklerine sahip çok sayıda insan seyrediyor. Rolü gereği farklı karakterdeki kişileri canlandıran bir sanatçının izleyicilerde duygusal etki yaratabilmesi için insana ilişkin değerlerde derinleşmiş olması önemlidir.

Çocukluğunuzda yetiştiğiniz Kuzguncuk muhiti bünyesinde bulunan farklı kültürlere ait insan değerleri de sizin bu yönünüzü desteklemiş olmalı diye düşünüyorum.

Dediğimize katılıyorum. Zira farklı kültürlerden insanlarla iç içe bir ortamda büyümek, karakterleri canlandırmada bir fayda sağlıyor. İnsanı bir bütün olarak eşit görmek çok önemli diye düşünüyorum. Konu insan olunca sınıflama olmamalı. İnsanlar ilk kez bir araya geldiklerinde karşısındaki kişiye kendindeki güzel şeylere rastlamak ümidiyle bakarlar. Rastlarsa uyum olur, rastlamazsa belki de ilişki başlamadan sona erer. İnsan, karşısındakine sevmek ve beğenmek üzere bakmalı ki, bu rastlama olayı gerçekleşebilsin. Çocukluğumda yaşadığım çevre belki de böyle bir alışkanlık edinmemi sağladı.

Çocukluğunuzda yaşadığınız çevre aynı zamanda hissel karakter özelliğinizi de desteklemiştir.

Olabilir. Çünkü bende şekil değil, duygu ön planda gelir. Hiçbir açıdan şekilci değilim. Benim için hissetmek vardır. Dokunarak, okuyarak, ibadet ederek her şekilde hissetmek önemlidir. Gerçekten hissediyorsam, o benim içimde vardır ve makbuldür. Şekle ve ait olduğu sınıfa önem vermem.

Yani nesnel bir insan değil, düşünce ve duygu odaklı bir insansınız. Nesneye ve maddeye hükmeden bir bakış açısına sahipsiniz. Ben de bu noktadan hareketle hep derim ki, madde amaç değil araç olmalıdır. İnsan maddeden manaya seyir halinde olan bir bilgidir.

İnsanı insan yapan ruhsal, duygusal ve düşünsel süreçleridir. Önemli olan bizi insan yapan duygularımızı kaybetmeden yaşayabilmektir. Sanat aslında insana sürekli bunu hatırlatmaya çalışır. Sanat korusun dünyayı. Ama hemen belirtmeliyim

Yazarın notu
*İnsan bilgide
derinleştikçe
evrenin senfonisini
daha iyi
içselleştirir.*

“Sanat aslında bizi insan yapan duygularımızı kaybetmeden yaşamamız gerektiğini hatırlatır.”

ki, çok da iddiasız bir insan değilimdir. Bir işi yapmaya karar verdiğim zaman büyük sorumluluk alıp, onu tüm ayrıntıları ile çalışarak en iyi şekilde insanlara sunmak isterim. Yani mesleğimi yaparken iddialı bir insanımdır.

Aslında sözünü ettiğiniz özelliğiniz, anne ve babanızın çocukluğunuzda sizde iç sesli karakter özelliğinin gelişimini desteklemesinden kaynaklanıyor. Siz anlattıklarınıza göre, iç sesli bir insansınız. Kendiyle konuşan ve kendi kararını veren, gerektiğinde başkalarından geri bildirim alsa bile son kararı daima kendi veren iç sesli bir insansınız. Çocukluğunuzda anne ve babanızın kardeşleriniz konusunda size olan güvenleri ve sorumluluk bilinciniz, bu özelliğinizin gelişimini desteklemiş.

Aslında bu, sizin de belirttiğiniz gibi büyük bir sorumluluktur aynı zamanda. Daha dün bu iki kız çocuğunun sorumluluğunu taşıyarak hayatta ilerleyen bir çocukken, bugün hâlâ ülkemın insanının sorumluluğunu taşıyorum. Sanki her an ülkemın insanları adına mutlu veya mahcup gibi hissediyorum kendimi. Ben düşünce yapımla, yaşam biçimimle kırk dört yıldır ülkemın sanatçısıyım.

Çocukluğunuzda hayalini kurduğunuz ve sizin olmasını çok arzu ettiğiniz bir oyuncak var mıydı?

Bana bir şey alındığı zaman aynısının kardeşlerime de alınması gerekirdi. Bu benim talebimdi. Aksi durumda bana alınan bir şeyi kabul etmezdim. Ancak her şeyin üç tane alınması da zordu. Bir gün Beyoğlu’ndaydık, ya tiyatroya ya da sinemaya gitmiştik. Japon Mağazası’nda çok gösterişli, tüller içerisinde bir bebek görmüştüm. Aklım ona takılıp kalmıştı ama kimseye de bir şey söylememiştim. Sonra başka bir gün amcamız bizi Beyoğlu’na gezmeye götürmüştü. Maddi imkânı da bizden daha iyiydi. “Çocuklar size bir hediye almayı arzu ediyorum, ama sizin seçmenizi istiyorum,” demişti. Hemen mağazadaki o bebeği gösterdim. O bebek benim için çok özel ve önemliydi. Özlediğim oyuncaya bu şekilde kavuşmuşum. Hatta çok uzun yıllar o bebeğimi korudum.

Çocukluğunuza ilişkin hatıralarınız arasındasizde özel bir yeri olan var mı?

Kuzguncuk'ta şehir hatları vapurlarının yanaştığı bir iskele vardır. Biz her akşam üç kız kardeş, saçlarımız taranır, kurdeleler takılır, temiz elbiselerimiz giydirilir ve iskeleden babamızı karşılamaya giderdik. Üç tane çiçek olurduk. Annem de babamı karşılamaya giderken her akşam özenle giyinirdi. Babam her defasında eli kolu dolu gelirdi. Evine alışveriş etmekten çok mutlu olurdu. Mesela küçük kardeşim şeftali seviyordu, ortanca muz, ben de kiraz seviyordum. Babam her birimizin sevdiği bu meyveleri alıp bize verirken bile, onları bizim için seçerken ne kadar özen gösterdiğini anlatırdı. "İstedığınız gibi alabilmiş miyim? Mutlu oldunuz mu?" diye sorardı. Bunları hiç unutamam. Babamı çok erken yaşta kaybettik. Vefat ettiğinde otuz dokuz yaşındaydı ve hiçbir hastalığı yoktu.

Yazarın notu
İnsan ruhsal olarak enerji boyutunda ölümsüz bir canlıdır. Ölüm fiziki anlamda bir boyut değiştirme ve dönüşme, ruhsal anlamda ise geldiğin yere döndürölme olayıdır.

Sonuçta babanız ortaya koyduğu bu sevgi dolu aile yapısıyla, Türkiye'ye yıllarca sanatıyla sevgiyi ve duyguyu örnekleyen, insana kendi değerini hatırlatan bir kız evlat yetiştirmiş.

Maddi değerler her zaman için modern çağda gereklidir. Ama hayat para demek değildir. Ben hep, "Paradan çok, insan kalbi kazanın," derim. İnsanın itibarının olması bence çok daha önemlidir.

Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsak kendinize hangi oyuncak alırdınız?

Herhalde film makinesi tarzı bir oyuncak alırdım. Çünkü içimde hep bir eksiklik var, ben de kendi filmimi yapmak istiyorum. Bu kadar film yaptıktan sonra artık kendi kendime küçük amatör filmler çekmek istiyorum. Montajını kendim yapmak, müziklerini kendim seçmek istiyorum. Onun için böyle bir oyuncakla şimdi çok ihtiyacım var.

"Paradan çok, insan kalbi kazanın."

Ruhsal ve duygusal değerlerde derinleşmiş, sevgi ve paylaşım insanı Sayın Hülya Koçyiğit'e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Tarihin Mevlana'sı lakabıyla anılan tarihçimiz İlber Ortaylı, dünya çapında pek çok üniversitede misafir öğretim üyeliği yapmış, seminerler ve konferanslar vermiş değerli bir bilim insanıdır. İlber Ortaylı'nın en önemli özelliklerinden biri, sahip olduğu sentezci zihnidir. Bilgi, İlber Ortaylı'nın zihniyle geleceğe ışık tutuyor. İlber Ortaylı tarihin kalemi ve sözüdür.

Sizi biraz çocukluk yıllarınıza götürmek istiyorum. Çocukluğunuz nerede geçti? İlk oyun ve oyuncaklarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz?
(Ethem Kocabaş)

Avusturya'nın Bregenz kentinde doğmuşum. Bir buçuk yaşımdayken anne ve babamla İstanbul'a gelmişiz. Oyuncak denilince, babamın bana aldığı teneke otomobilleri hatırlıyorum. O zamanlar tenekeden imal edilmiş oyuncak arabaları çok seviyordum. Hâlâ model arabaları çok severim. Çocuklu-

ğumda teneke modeli itfaiye arabası ile binek modeli otobüsleri seviyordum. Bir müddet sonra kırılırlardı ve üzülürdüm.

Benim çocukluk dönemimde çocuklar kendi oyuncaklarını da yaparlardı. İnsan çaresiz kalınca kendi çözümünü üretiyor, tıpkı çocukların kendi oyuncaklarını yapmaları gibi. Bizim çocukluğumuzda belirli yaştan sonra, mesela on yaşımdan itibaren oyuncakla oynamak ayıptı. O yaştan sonra oyuncakla oynamak, bebek emziği gibi bir şey olarak görülürdü. Bu nedenle ilkokul çağından itibaren oyuncaklar çocukların hayatından uzaklaştırılırdı.

“İnsan çaresiz kalınca kendi çözümünü üretiyor, tıpkı çocukların kendi oyuncaklarını yapmaları gibi.”

“Teneke otomobilleri hatırlıyorum. O zamanlar tenekeden imal edilmiş oyuncak arabaları çok seviyordum.”

Annem çok güzel kartondan maketler yapardı. Ben de sonradan kartondan oyuncaklar yapmaya başladım. Evdeki ilaç kutuları gibi malzemeleri de kullanarak, otomobil türü oyuncaklar imal etmeye çalıştım. Sonra lisede yatılı okula gittim. O bende çok şeye sekte vurdu. Hele yatılı okullarda oyuncakın bulunması çok zordur. Çocuklara böyle imkânlar yaratılmaz. İlerleyen yıllarda tiyatroya ilgi duydum. Bizim neslimize yapılan bir haksızlık vardı. O da oyuncak ithalatının durdurulmasıydı. Yerli sermayeyi teşvik amaçlanıyordu. Mesela babamla oyuncak fabrikası kurmak isteyen Salzburg’lu bir müteşebbis gelmişti. Çılgın biriydi, Volkswagen’i süratle kullanıyordu. Babama numune maksadıyla bir çuval oyuncak getirmişti. Sonra o oyuncaklar bize kaldı. İçlerinde çok güzel plastik damperli kamyonlar vardı. Ancak yabancı sermaye diye böyle bir oluşuma izin verilmedi. Ama bu koruma çabalarına paralel olarak içerideki oyuncak sanayi de desteklenmedi ve ilerleme kat edilemedi. Geçenlerde Portekiz’de bir oyuncak gördüm. Araba durmadı, dursa alacaktım. Oyuncaklar halen ilgimi çeker. (Prof. Dr. İlber Ortaylı)

Yazarın notu

*Hepimiz çözüm
üretme konusunda
muhteşem
çocuk dâhilerdik.*

Oyuncak arabalara merakınız olduğundan bahsettiniz. Buradan hareketle, seyahati sevdiğinizden bahsedebilir miyiz?

Seyahat etmeyi çok severim. Zaten seveceğim ki dediğiniz gibi arabalarla oynamayı tercih etmişim. Benim arabalarım hep otobüs, kamyon türü araçlardı. Bir de akrabamızın getirdiği tayyaremin olduğunu hatırlıyorum. Ben onu uçuyor sanıyordum, meğerse takla atıyormuş. Raylı trenleri de çok seviyordum ama tren biliyorsunuz sadece çocuk oyuncakı değildir. Koca çocuklar olan yetişkinler de onunla oynar. Sonraları ben ileriki yıllarda Salzburg’da o oyuncak tren imalatında çalışan işçileri gördüm. Çok düzenli ve özel araçlarla çalışıyorlar. Temiz ve düzenliler. Fakat ben çocukluğumun teneke oyuncaklarını Prag’da görünce halen alıyorum. Teneke oyuncaklar orada çok iyi yapılıyor. Şu an birkaç tane itfaiye arabam, otobüsüm ve yük arabam var.

Çocukluğunuza dair ilk aklınıza gelen unutamadığınız anınız nedir?

Babam, bana bir bisiklet almıştı ve çok mutlu olmuştum. O anı ve mutluluğumu hatırlıyorum. Sonra anlaşılması zor bir doktor, “Çocuğunuz bu bisiklette enerji kaybediyor,” demiş. Bir doktor bunu nasıl söyler hâlâ anlayamıyorum. Babam da bu nedenle bisikletimi kırdı. O da çok üzdü beni. Bisiklet beni, hem mutlu etti hem de üzdü.

Sizin hep söylediğiniz bir şey vardır. Tarih bir yerde hafıza işidir ve konular arasında bağlantılar kurarak hafızaya kaydetmek gerekir dersiniz. Sizin de tarih bilginizden hareketle, hafızanızın gücüne çoğu kez şahit oluyoruz. Mesela okumayla aranız nasıldı? İlk kitabınızı hatırlıyor musunuz?

Okuma denilince ilk aklıma gelen kitabım, *Kırmızı Pabuçlar*’dır. Snip, Snap, Snur adında üç tane İsveçli çocuğun öyküsü anlatılır bu kitapta. Kazandıkları parayla annelerine doğum gününde kırmızı pabuç hediye alan üç çocuğun öyküsüdür bu kitap. Biri bacacıda, diğeri un değirmeninde ve üçüncüsü de boyacıda çalışıyor. Üç renge giren üç çocuk bunlar. Renkleri de

“Oyunların yok oluşunu takip ederseniz, cemiyetin gelişimini ve bugün geldiğimiz noktayı daha iyi anlarsınız.”

kırmızı, beyaz ve siyah. Biz onu çok okurduk. O benim ilk okuduğum kitaptı. *Kırmızı Pabuçlar* bana hediye edilmişti. Annem o kitabı birine vermeye kalkınca hemen karşı çıkmıştım. Birincisinde kurtardık ama ikincisinde kurtaramadık. Kardeşim o kitabı milli kütüphanede bulmuş, renkli olarak yaptırıp bana getirdi. Okumayla aram hep çok iyi olmuştur.

Oyunlarla aranız nasıldı?

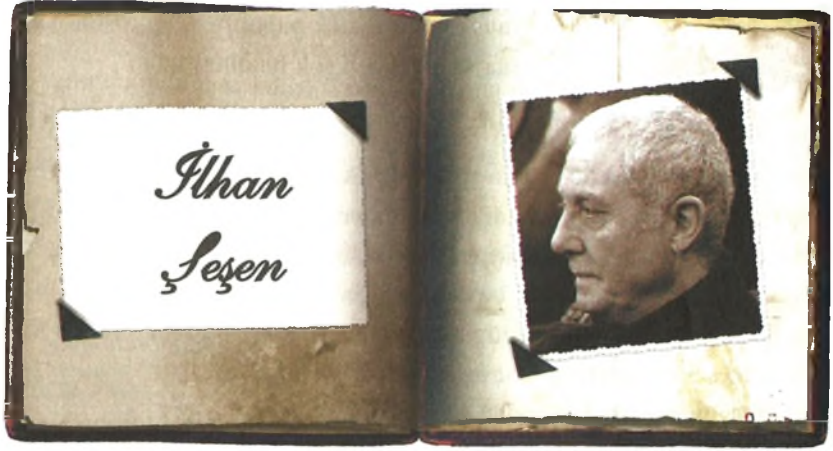
Annem bizi her gün parka götürürdü. Saklambaç oynardık. Bağlık bir yerde oturduğumuz için buradan öte yok diye, saha bile tespit ederdik. Ben doğa ile etkileşim içerisinde büyüdüm. Körebe ve köşe kapmaca oynardık. Avusturya Lisesi’nde okurken uzuneşek oynamayı çok severdik. Ancak uzuneşek oynamamız lise tarafından yasaklanmıştı. Yakan top bile oynardık. Şimdi çocukların hayatında bu oyunlar kalmadı. Oyunların yok oluşunu takip ederseniz, cemiyetin gelişimini ve bugün geldiğimiz noktayı daha iyi anlarsınız.

Yazarın notu

*Oyuncaklarla
insanlar
yapılandırılıyor.*

Çocukların oyunları çok önemlidir. Geçmişte çocuk oyunlarının durumu neydi diye tespit ve takip edilip, o oyunların desteklenmesi gerekir. Toplamların gelişimi oyun ve oyuncaklarla ilişkilidir. Bizim zamanımızda kendiliğinden geliştirilen oyunlar vardı. Evcilik oynanmaya karar verilir ve hemen oynanırdı. Doktorculuk gibi meslek oyunları da oynardık. Telefonculuk bile bir oyundu. İlerleyen yaşlarda sinema ve taklit yapmayı da oyunla birleştiriyorduk. Bizim zamanımızda oyunlar, çocukların bir araya gelmeleri ve hatta birbirileriyle tanışmaları için fırsat yaratırdı. Şimdiki gençler bilgisayar aracılığıyla birbirileri ile tanışır oldular. Her şeyi bilgisayarla sağlamaya çalışıyorlar.

Geçmişle gelecek arasındaki akıl ve gönül köprümüz Sayın İlber Ortaylı’ya değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Grup Gündoğarken'in kurucularından olan İlhan Şeşen duygusal bir insan. Yıldızların geceler boyunca kendisine arkadaşlık ettiği anlar hiç de az değil. Yıldızlardan ilham alan bir sevgi insanı. Yılların kendisinde bıraktığı izler, sesine şefkat katmış. Yılların izleri İlhan Şeşen'le kalplerde buluşuyor.

Sizi bir an için çocukluğunuza götürelim. Bize biraz çocukluğunuzdan bahsedebilir misiniz? (Ethem Kocabaş)

Diyebilirim ki benim çocukluğum çok az çocuğa nasip olacak deneyimlerle doluydu. Hatta bir şarkımda "Acaba oradan kalan bir hatıra mıdır?" diye bir cümle de vardır. Ben, Manisa Tarzan'ının kucağında büyüdüm. Hiç yoksa beni beş kere kucagina almış ve sevmiştir. Manisa'da park çoktu. Oynadığımız parkta tüm çocukların binebileceği kırık dökük bir

“İlk hatırladığım oyuncaklarımdan birisi de sinema makinesidir. Çocukluğumda bir sinema makinesi yaptım.”

dönme dolap vardı. Park dediğim, ağaçlar ve çiçeklerle dolu küçük bir ormandı sanki. Bir gün arkadaşlarımızla bu parkta oynarken, o zaman hatırlıyorum sekiz yaşımdan küçük-tüm. Zaten sekiz yaşında Manisa’dan ayrıldım. Arkadaşlarımla bir yerden çiçek kopardık. Ben mi kopardım, yoksa arkadaşlarımdan birisi mi tam olarak hatırlamıyorum. Birdenbire Tarzan göründü ve içimizden birini kucağına aldı ve, “Bak bak, koparmadan daha güzel kokuyor değil mi?” dedi. Bunun bende ki duygusal izini *Sen Benim Şarkılarımsın* albümünde, bir şarkımda şöyle dile getirdim: “Koparmadan çiçek koklar gibi.”

Çocukluğunuzda yaşadıklarınız yaşam boyu sizin düşünsel ve duygusal süreçlerinizde iz bırakıyor ve hayat yolunda bilinçaltınızda sizinle birlikte yürüyor. Bir şehirde Tarzan ile karşılaşmak ne demek. Çocukların çizgi filmlerde gördüğü karakteri, biz canlı görüyorduk. Onunla konuşuyorduk, bizi kucağına alıp seviyordu.

“Çocukluğunuzda yaşadıklarınız, yaşam boyu sizin düşünsel ve duygusal süreçlerinizde iz bırakıyor ve hayat boyu bilinçaltınızda sizinle birlikte yürüyor.”

Manisa Tarzan’ı ile ilgili unutmadığım birkaç hatırayı sizlerle paylaşmak isterim. Manisa’da Spil Dağı diye dik bir dağ vardır. Her öğlen top patlatılırdı ve bunu Tarzan patlatırdı. Topun patlatıldığı yer de bizim evin penceresinden görülürdü. Tarzan önce fitili ateşler, fitil topu patlatmadan da dağın yamacına koşarak inerdi. Bir de yazlık sinema vardı. Babamız bizi o sinemaya götürürdü. Biz Tarzan ne zaman gelecek diye heyecanla beklerdik. Tarzan gelir, bir sıçrayışta makine dairesinin üzerindeki düz yere çıkar ve filmi oradan seyrederdi. Hatta diyorum ki *Tarzan* filmi çekilirken Manisa’da Tarzan ile bu gibi paylaşımların içinde olan kişilerle görüşseydi, çok daha hoş canlandırmalar yapılabilirdi. (İlhan Şeşen)

Yazarın notu
*Ruhsal
zekânın
en önemli
öğretisi
paylaşmaktır.*

*Oyuncak denilince ilk aklınıza gelen oyuncak-
larınız neler? Çocukluğunuzda hangi oyuncaklarla
oynamayı tercih ederdiniz?*

Aklıma ilk gelen oyuncagım galiba sapan. Ama ilk özlem duyduğum oyuncagım da bisikletti. Bu konuda çocuklara farklı açılardan yaklaşmak adına bir fikrimi söylemek isterim. Kendi çocukluğumdan biliyorum. Çocuk aslında o kadar da melek gibi değildir. Sapan yapıp kuşlara atabiliyor. Şimdi, bilinçlendikten sonra asla bu hareketi tasvip etmiyorum, hatta o dönemlerimde böyle şeyler yaptığım için de çok üzülüyorum. Ama çocukların bu tarafını da görmek lazım diye düşünüyorum. Belki de o oyuncak nedeniyle ben, güç kullanmayı seven bir kişi olabilirdim. Yine hatırlıyorum, bir beyaz perde yapıp, arkasına mum koyarak Karagöz-Hacivat oynatırdım.

İnsanların meslekleri ile çocukluk dönemlerinde oynadıkları oyuncaklar arasında bir ilişki olduğunu söylemişsiniz, bu çok doğru bir tespit bence de. Çünkü benim ilk hatırladığım oyuncaklarımdan birisi de sinema makinesidir. Çocukluğumda bir sinema makinesi yaptım. Bizim çocukluğumuzda zaten oyuncakları hep çocuklar yapardı. Hazır bir oyuncak gördüğümüz zaman, “Bak oyuncak,” der onu ayrı bir yere konumlardık.

Sinema makinesini yaptığınızda yaşınız kaçtı?

On bir yaşlarımdaydım.

Aslında, oyuncacı insanın merak alanlarını ve zekâ boyutlarını destekleyen uyaranlar olarak ele aldığımızda, oyuncagın kavramsal boyutu hakkında kişide bir yaş sınırlamasından bahsetmek mümkün değil. Çocukluktan yetişkinliğe oyuncaklar şekil, boyut ve malzeme olarak değişikliğe uğruyorlar.

Fotoğraf makinesi ve fotoğrafçılık da gençliğimden beri uğraşmaktan en çok zevk aldığım oyuncagım ve aktivitemdi diyebilirim. Ama buna karşın hiçbir zaman sanatsal görüntü elde edecek bir fotoğraf çekemedim. Kadrajı iyi oldu ama baskısı kötü oldu.

Sinema makinesi yapmanız, sapan ile oynamanız ve fotoğrafçılık hobiniz hep görsel uzamsal zekâ boyutunun gelişmişliğine işaret ediyor. Ayrıca değişken durumların yaşanması da değişiklik karakter özelliğine atf yapıyor. Buradan beklenen sonuç odur ki, İlhan Şeşen mekânlardaki değişiklikleri ve benzerlikleri çok iyi gözlemleyen, yani görsel uzamsal zekâsı gelişmiş biridir. Yenilikleri sever ve değişikliklere açıktır diyebilir miyiz?

Sanırım doğru. Görsel uzamsal yeteneği ön planda olan insanlardan biriyim herhalde. Gözlemciyimdir, hakikaten bakar ve görürüm. Aynı zamanda dediğiniz gibi, hayatında değişiklik ve yeniliklere de çok açık bir insanımdır. Sınırlarım vardır, ama değişiklikten çok hoşlanırım. Bence değişiklik zaten bir sanatçının asgari vasıflarından birisidir, diye düşünüyorum.

Aslında insan zihni her zaman değişiklikle etkileşimi ister. Evrende her şey değişim halindedir. Fiziksel olarak durduğunu zanneden bir insan bile, dünyanın hareketinden dolayı değişim halindedir. Küçüklüğünüzde hiç sahip olmadığınız veya sahip olmayı çok arzu ettiğiniz bir oyuncak oldu mu? Söyleşinin başında bisikletten bahsetmiştiniz.

Samimi söylüyorum, üç tekerlekli bisikletin bir hafta rüyasını görmüştüm. Pek çok insanın çocukluğunda olduğu gibi, benim babamın da ekonomik gücü olmadığı için bana bisiklet alamamıştı. Şöyle rüyalar görüyordum: Rüyamda bir odaya gidiyorum, bir de bakıyorum ki o boş odada bir bisiklet var. Meğerse babam bana bisiklet alıp sürpriz yapmış.

Bisiklet ve sapan aynı zamanda hareket de içerdiğinden ve siz de bunlarla oynamayı sevdiğinize göre, hareketli bir kişilik özelliğine sahip olduğunuzdan bahsedebilir miyiz? Fiziksel anlamda da durağan bir insan gibi gözükmüyorsunuz. Bu nedenle çocukluğunuzda oyuncaklardan çok, oyunları ve aktiviteleri tercih etmiş olabilirsiniz.

Çok doğru. Durağan bir yaşam tarzı asla bana göre değil. Çoğu zaman, hatta yalnız olduğum zamanlarda bile hareket halindeyimdir.

Oyun ve oyuncaklarla oynarken diğer çocuklarla etkileşiminiz nasıldı?

Genelde oyun ve oyuncaklarımı arkadaşlarımla birlikte oynamayı tercih ederdim. Hatta çocuklukta başlayan Karagöz-Hacivat merakım on yedi, on sekiz yaşlarımda beni ciddi şovlar yapar hale getirmişti. On bir, on iki yaşlarımda yeğenlerim bize geldiklerinde hemen bir sahne kurar ve onlara korku filmi oynatırdım. Korku senaryolarını tercih ederdim, çünkü bu tür senaryolarda bir düğüm vardır. O düğüm çok güçlü oluyor. Zaten korkunun kendisi bir düğüm değil midir? Korkuda mantık ve duygusal süreçler adeta harmanlanıyor.

Senaryo yazmak ile sentezci bir zihne sahip olmak çok iç içe kavramlardır. Bir çocuğun duygu ve düşüncelerini senaryolaştırması ve bunu diğer kişilerle paylaşması, hem sözel edebi zekâ hem de sosyal iletişim zekâ boyutları açısından çok önemlidir.

Yazarın notu

*Siluetler maske
takabilir ama
gözler sadece
kendi gerçeğini
gösterir.*

Evet, haklısınız. İyi veya kötü, kafamda da-
ima bir senaryo vardır. Evden buraya gelirken bi-
le neredeyse bu gelişin senaryosunu yazarak ge-
liyorum. Hayatı biraz film gibi görüyorum. Ama
bunun rahatsız edici yanı, hayatın film gibi ol-
maması.

Çocukluğunuzda mantık ve hissel karakter özelliklerine atıf yapan oyun ve oyuncaklarınız olmuş. Karagöz-Hacivat, korku filmi oynatmak gibi aktiviteleriniz, sinema makinesi yapmanız her iki karakter özelliğini de dengeli olarak desteklemiş. Ancak konuştuğumuzdan gözlemlediğim ve müziğin yaşamınızdaki yerini de düşündüğümde, İlhan Şeşen'de o senaryoların da etkisi ile hissel karakter özelliği daha baskın olmuş.

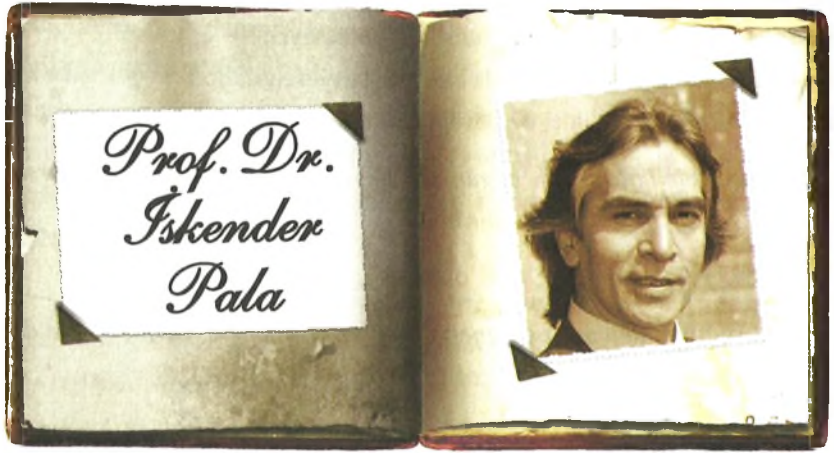
Galiba doğru bir tespit yaptınız. Çünkü yaptığım işlerde hep duygularım ön plandadır. Hatta bazen, “Ne kadar mantıksız bir şey yapmışım,” bile dediğim olur. Ancak unutmamak gerekir ki hisler dünyası gaflara da açıktır. Bu nedenle hissel insanlar yaşamlarında daha sık, “Onu yapmasam da olabilirmiş,” diyebilirler. Hissel tarafımı örnekleyen çocukluğuma ilişkin bir anım da saka kuşlarıyla ilgilidir. Ben çok saka kuşunu kafesten gökyüzüne, özgürlüğüne bırakmışımdır.

Güzel bir anı... Peki, bugün sizi bir oyuncakçı dükkânına göürsek kendinize hangi oyuncakları alırdınız?

Fotoğraf makinesi ve gitar olabilirdi.

Müziğiyle ruhumuza sükûneti armağan eden Sayın İlhan Şeşen’e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

İskender Pala, Türkiye'nin önde gelen edebiyatçılarından ve edebiyat araştırmacılarından. Kâinatın şiirini şefkatle anlatmaya çalışan bir insan. Yarattılan her şeyi Yaradan'dan ötürü seven bilim insanı. İskender Pala geçmişle bugün arasında seyir halinde olan ve değerleri birleştirmek için çaba harcayan bir eğitim bilimcidir.

Çocukluğunuz nerede geçti? İlk oyun ve oyuncaklarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Uşak'ta bir köyde doğmuşum. Üç dört yaşlarımda bir nahiyede yaşıyorduk. Orada bağ bahçeler içinde bir evimiz vardı. Daha sonra on yaşımdayken şehre taşındık. Hatırladığım ilk altı yedi yıllık çocukluk dönemim bir nahiyede geçti. Bugünkü manada bir köy de diyebiliriz. Babam orada görevliydi ve kendimize ait hayatımız bize orada yabancı olarak yaşamayı dayatıyordu. Yani orada herkes yerliyken, biz tayinimiz çıktığı için sonradan

gitmiştik, yabancıydık. Yerleşik olamamanın bir yadırganı ş şekli vardı. Mesela bahçenizi istediğiniz gibi yapamazsınız. Evinizi istediğiniz yere inşa edemezsiniz. Sahiplenme duygunuz eksik kalır.

On yaşımdan itibaren şehre taşındık. İlkokul üçüncü sınıfı orada okudum. Şehre taşındığımızda ortaokulu bitirene kadar kendimi orada yerli hissettim. On-
dan sonra zaten lise, üniversite hep başka yerlerde okudum. İlk hatırladığım oyuncaklarım, bahçemizdeki yetiştirmekte olan kabakların saplarını keserek onlardan yaptığımız düdüklereydi. Yine, bahar gelince söğütlerin kabuklarından borazan yapardık.

Henüz dört buçuk yaşımdayken ağabeyim ve ablamla okula gitmek istiyordum. Onların kalemleri ve kitaplarıyla oynar, okul çantalarını taşımayı severdim. Köy şartlarında oyuncak yoktu. Oyuncak kelimesini telaffuz eden bile yoktu. Büyükler bir şeyler imal ederse ancak o oyuncak olurdu. 1960'lı yıllardan bahsediyorum. O yıllarda Uşak bir taşra kentiydi. Ben o yıllarda Uşak'ın sokaklarında ve dükkânlarında bile oyuncak satıldığını zannetmiyordum. Bizatihi çocuklarına oyuncak alan aileler de zaten çok azdı. Şehrin kalburüstü birkaç ailesi mutlaka bizim bilmediğimiz yerlerden çocuklarına oyuncak alıyorlardı. Ama şehre taşındığımızda arkadaşlarımızla beraber çok güzel oyunlar oynadık. Gazoz kapakları, misket oynadığımız oyuncaklarımız arasındaydı. Ayrıca, telden araba da yapardık. Sonra bunların ebatlarını büyütmeğe başladık. Bu bir yerde icatlara yönelmeydi. Aslında başkalarının yıllar önce bulduğunu biz yenisinden buluyorduk. Yine hatırlıyorum, o yıllarda küçük çiklet ve çikolata kutularının içinden artistlerin, futbolcuların resimleri çıkardı. Çikleti bu resimler için alırdık. Kendimi o zamanlarda müthiş bir aktör veya futbolcu olarak düşündüğümü hatırlayabiliyorum. Hatta kendi resmimin de bir gün böyle bir yerlere konulmasını isterdim. Çocukluk hayalimdi. (İskender Pala)

"Telden araba da yapardık. Sonra bunların ebatlarını büyütmeğe başladık. Bu bir yerde icatlara yönelmeydi."

Yazarın notu

*Yaşamınızda
hangi yoldan
yürüyorsunuz?
Alternatif yolların
neler olduğunu
düşündünüz mü?*

Çocukluk hayalleri gerçeğe dönüşür. Sonuçta resminiz Türkiye’de çok güzel bir yere, akıllara ve gönüllere konuldu.

Teşekkür ederim bunu iltifat kabul edeyim. Hırsızlık duygusunu ilk ve son kez bir oyuncak yüzünden tattım. Zannediyorum ilkokul beşinci sınıftaydım. Amcam Almanya’dan dönmüştü. 70’li yılların başındayız. Almanya’dan şapkasında bir tüy ve elinde bir radyo ile amcamız geliyor. Ben bunları yaşıdım. Resmen Alamancı kelimesini hissettim. Onun yerinde olmak için neler feda edilmez diye düşünürdük. Zaten o da yolda yürürken bunu hissederek yürürdü. Evimize gelirken veya sokakta yürürken öyle yürürdü ki, zannederdiniz Almanya’yı o yönetiyor.

Arkasında soyunup giyinen hanımların olduğu kalemler, belirli bir tren veya vapurun hareket ettiği kalemler, kalem şeklinde düzenlenmiş çakmaklar gibi değişik şeyler getirirdi. O sırada çok güzel bir panoyu amcamın kızında gördüm. Bu, rulo haline getirilmiş bir kâğıttı ve üzerinde çıkartmalar vardı. Ne müthiş bir şeydi. O çıkartmalardan birkaç tanesine sahip olmak istiyordum ama nasıl yapacağımı bilmiyordum. Çünkü istesem vermeyecekti. Sonra bir gün o çıkartmanın bulunduğu odada yalnız kaldım. Tam o sırada çıkartma panosunu elime aldım ve bir şeyleri çıkartmaya hazırlanırken arkamda kapının açıldığını hissettim. Onu birden gömleğimin altına sakladım. Fakat o çıkartma kâğıdı jelatinliydi ve ses çıkarıyordu. Gömleğimin altında olunca da bu ses belli oluyordu. Amcamın hanımı bunu fark etti ve hiçbir şey demedi. Beni utandırmadı. Ama o dışarıya çıkınca ben utandım. Hemen gömleğimin altından çıkarıp katlanan yerini düzeltiltim. Geri yerine koydum. Hatamdan geri döndüm manasında yengemin yüzüne baktım. Bunu unutmuyorum.

Sözel edebî yeteneğiniz ve sosyal iletişim yeteneğiniz çok gelişmiş. Çocukluğunuzda bunun işaretleri var. Nahiye de samimi bir ortamda, doğa ile iç içe büyümüş olmanız içsel zekânızı ve sosyal iletişim zekânızı beslemiş olabilir. Çocukluğunuzda ağabeyinizle okula gitme ihtiyacı hissetmeniz yaşamında bilgiye önem veren insan olma yönündeki gelişiminize de işaret ediyor.

Evimizde hiç kitap yoktu. Kitap olmayan bir evde büyüdüm. Kitap diye sararmış solmuş bir *Muhammediye* veya *İlmihal* vardı. Onlar da çok yıpranmış bir haldeydi. Kitap bizde okuldan alınan ders kitabıydı. Fakir bir aileydik. O yıllarda gazete kâğıtlarından kesekâğıdı yapıldı. Ben o kesekâğıtlarına çok meraklıyım. İlkokul kitaplarımın arasına *Teksas* ve *Tombiks* koyup okurdum ki, babamla annem beni ders çalışıyor sansınlar.

O zamanlar ilkokulu bitirmek üzereydim. Kitaplar benim için bir kaçış ve özel alan yaratma aracıydı. İki odalı bir evde oturuyorsunuz ve evde kitaplarla kendinize bir üçüncü oda kuruyorsunuz. Küçük bir dolabım vardı ve kitaplarım oradaydı. Kimseye bu dolabı elletmezdim. Okuma sürecini o zamanlar keyif haline getirdiğimi söyleyebilirim.

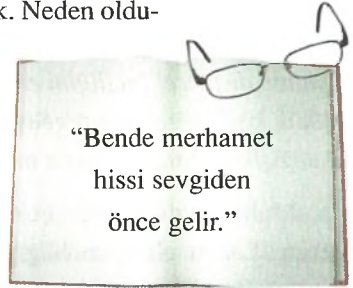
İlk romanımı lise birinci sınıfta yazmaya başladım. Adı *Bir Ömür Böyle Geçti* idi. Bir roman sahibi olabileceğimi o zamanlar düşünmüştüm. Ayrıca şarkı derslerim vardı. Tek transistorlu bir radyoyu dinlerdim. Radyo, pilden daha küçüktü ve tek kanal çekerti. O tek kanalda haftada bir gün şarkı istekleri olurdu ve onları dinlemeyi ihmal etmezdim. Osmanlıca kelimeleri ilk defa o şarkılardan öğrendim ve bir aşinalık oluşmaya başladı. Güzel resim yapmaya da o yıllarda başladım. Çok zaman sonra bir bisiklete sahip oldum. O bisikletin aksesuarlarıyla çok ilgilenirdim.

Unutamadığınız ve zihninizde iz bırakan bir çocukluk anınız var mı?

Hep üzüldüğüm bir şey vardır. Bende merhamet hissi sevgiden önce gelir. Biz ortaokulda okurken üç arkadaşlık. Neden oldu-

ğunu bilmiyorum ama aramız açılmıştı ve kavga etmemiz gerekmişti. Kavga etmek için de anlaştık. Şehrin dışında kavga etmek üzere randevulaştık ve üçüncü arkadaşımız da hakem oldu. Yumruklarımızı hazırlamıştık, kavga ettiğimiz anlaşılmasın diye de gömleklerimizi çıkarmıştık.

Ama kavga etmeye başladığımızda vuramadım ve dayak yedim. Sadece tutmaya çalıştım ve ona hiçbir şekilde şiddet uygulayamadım. O galip geldi. Bu olay ruhumda derin bir iz bıraktı. Hâlâ bu olay bende bir trajedir. Eğer vursaydım bugünkü hayatım farklı olabilirdi.

Bugün insanı ve evreni sevgi ile anlatmaya çalışan bir kişisiniz. Bu nedenle çocukluğunuzda insana zarar verecek bir davranış içinde olmanız beklenemezdi. İnsan sevgi üzerine yaratılmış bir canlıdır.

Yazarın notu
**Evrenbilim, tinsel
zekânın gelişimini
üst düzeyde
destekler.**

Bu özelliğim beni divan edebiyatçısı yaptı. Çünkü divan şiiri tam manasıyla bu demektir.

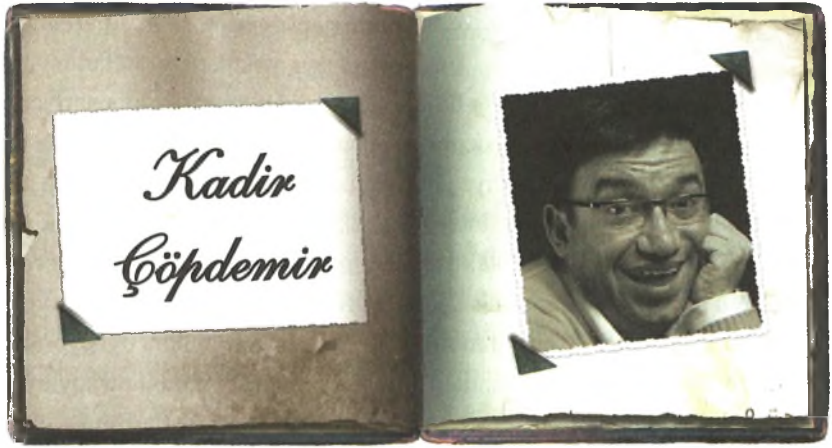
Çocukluk yıllarınızda kendinize örnek aldığınız kişiler var mıydı?

İlk idealim ilkokul öğretmenimdi. Çünkü köyde gördüğüm en olgun ve yetkin kişi oydu. Herkes ona saygı gösteriyordu. Bu saygı, temelinde ilme duyulan saygıydı. Sonra ortaöğretim yıllarımda ve üniversitede de öğretmenlerime her zaman saygı duydum. Üniversiteye kadar öğretmen veya üniversite de profesör olmak istemiştim. Profesör oldum, ama bununla yetinemedim. Çocukluğumdan itibaren yapacağım bir şeyin ya en iyisini yapmalıyım ya da yapmamalıyım düşüncesi bende hep vardır. Erzurum'da edebiyat fakültesinde okurken aynı zamanda Konya da mühendislik fakültesinde okuyordum. İkisini birden yürütebilecektim ama ruhum çakışıyordu. İkisinden birini tercih etmem gerektiğinde mühendislikten kaydımı aldım. Bir yıl mühendislik okumuş oldum.

Mühendislik eğitiminde yoğun olarak matematik mantık zekâsının gelişimi desteklenir. Bu noktada da matematik bilimleri çok önemlidir. Matematik aynı zamanda insanın ve evrenin şifresinin çözülmesinde yararlanılacak en önemli kaynaklardan biridir. Matematik ve mantık zekâsı insan beyninin düşünsel özelliğini en üst seviyede destekler. Bu durum bireyin değişiklik kişilik özelliğinin gelişimine katkı sağlar. Bence mühendislik eğitimi değişiklik insanı olmanız anlamında size önemli katkılar sağlamıştır.

Muhtemeldir. Bazen çok radikal düşünürüm. Mesela bilgiyi tasnif ederim. Lazım olmayan bilgiyi zihnimde tutmam. Öğrenmem gerekeni ayırıyorum. Kendi mesleki birikimimi edindikten sonra okuduğum her şey ilgi alanımla alakalı oldu.

İnsanı manadan aşka davet eden Sayın İskender Pala'ya değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türkiye’de radyonun öncü isimlerinden olan Kadir Çöpdemir, araştırmacı ve duygusal bir insandır. Niyetler Kadir Çöpdemir’in gönlünde derin izler bırakır. Daha önce sorulmayı sormak suretiyle, düşüncenin farklı boyutlarına ulaşmaya çalışan bir kaşif.

Çocukluğunuz nerede geçti? İlk oyun ve oyuncaklarınız nelerdi?
(Ethem Kocabaş)

Yoksul, dar gelirli kalabalık bir ailenin ferdi olduğum için, oyuncak ve kendime ait bir oda gibi imkânlar sahip değildim. Dolayısıyla bugün ailemizde küçük çocuklara sunduğumuz pek çok değişik imkânlar benim çocukluğumda yoktu. Hatırladığım ve çok sevdiğim bir trenim vardı. Altı yaşma kadar Elazığ’da yaşadık. Sonra, babam memur olduğu için Eskişehir’e tayini çıkınca oraya yerleştik. Biz Eskişehir’e giderken oyuncaklarım çok

“Hatırladığım ve çok sevdiğim bir trenim vardı.”

eskidiği için bana sorma ihtiyacı duyulmadan yanımızda getirilmemişti. Bu yüzden, Eskişehir’e geldiğimizde yedi yaşında ilkokula başlarken bir tane bile oyuncağım yoktu. Bu taşınma olayında arkadaşlarım, hayallerim ve çocukluğuma ait oyuncaklarımın hepsi geride kalmıştı. Yeni şehirde arkadaşım yoktu, oyuncaklarım yoktu. Bu çok travmatik bir şeydi benim için.

Babam bir rahatsızlığı nedeniyle Ankara’ya gitmişti ve dönüşünde en çok bana çalışmış, bir sürü hediye getirmişti. Beni çok severdi. Getirilen hediyeler arasında bir tabanca hatırlıyorum. Uzay tabancası gibi mekanik bir şeydi. Sıkınca ateş saçardı. Plastikten bir kamyonum ve metal bir trenim vardı. Bu tren mekanikti, elle itilmesi gerekiyordu. O trenin etkisinden olsa gerek, bugün evimde iki üç tane tren setim var. Bazen açıp onlarla oynuyorum.

Oyun ve oyuncak bakımından yaratıcı bir enerjim olduğunu söyleyebilirim. Çocukluğumda bir dönemden sonra kendi oyuncaklarımı kendim yapmaya başladım. Odunluktan tahtalar alır, yontarak onları oyuncak haline getirdim.

Geniş bir bahçemiz vardı. Kuzenimi ikna etmiştim ve onunla bahçede bir savaş alanı yapmıştık. Şimdi kendisi iyi bir mimardır. Topraktan kale ve tank yapıp siperler kazdık. İlerleyen yıllarda mahalledeki arkadaşlarımı bir kulüp oluşturmak için ikna etmeye çalıştım. Bizim evin arkasındaki odunluk kulüp binamız olsun, para toplayıp formalar alalım diye onları ikna etmeye çalıştım. İlk darbe arkadaşlarımın ebeveynlerinden geldi. Arkadaşlarımızdan bir tanesinin büyükannesi, forma için para toplama arzumuzu yanlış anlamış ve arkadaşımıza, “Seni kandıracaklar, paranı yiyecekler,” diye çıkmış. Hatta bizi de sokakta epey kovalamıştı. Sonra mademki para toplayamayacağız, atletlerimizin üstünü renkli boyalarla boyayalım dedik ve yağlıboya ile boyadık. Tabii bu iyi bir yöntem değildi. Yağlıboya kuruyunca kumaşı sertleştirdi. Korkunç olmuştu ama buna rağmen yine de o formaları giyyorduk.

Yazarın notu

*İnsanın üç farklı
zihinsel yaşam
boyutu: algısal
süreçler, hayal
dünyası ve
rüyalar...*

Odunluktan kulüp binamızda toplanıp yapacaklarımızı konuşuyorduk. Daha o sıralar ilkokul çağlarındaydım. Ama bir gün o kulüp binasını terk etmek zorunda kaldık. Çünkü arkadaşlarımızdan biri duvarda çok da ufak olmayan bir kertenkele gördü. Bunu görünce hepimiz korkuyla kaçtık. Kulüp hayalimiz de böylece sona ermiş oldu. Çocuk, olanakları kısıtlı bile olsa bir süre sonra kendi imkânlarını yaratıyor.

Trenlere olan ilginiz, seyahat etmeyi ve mekânlarla etkileşimi seven insanın kişilik özelliğine işaret ediyor.

Evet, söylediğiniz gibi seyahati çok severim. Hatta Rabbi'm bana lüt-fetse de sağlığım yerinde olsa ve çalışmak zorunda olmasam, hep gezerim. Yine hatırlıyorum, annem bana bir kovboy kıyafeti dikmişti. Ama sonrasında şiddet kültürüm derinleşmedi. Sanırım bunda kitapların hayatımda yer almasının etkisi oldu. Tabancaya, kovboy filmlerine çok ilgi duymama rağmen, sonrasında güç odaklı bir kişilik olmadım.

Arkadaşlarınızla takım olmanız, sosyal iletişim zekânızı güçlendirmiş. Bu durum zihninizde, fiziki şiddete dayalı güç odaklı yaklaşımın gelişmesini de engellemiş.

Çocukluğumun geçtiği Eskişehir'deki evler tek katlı ve bahçeliydi. Mahallemizde güvenlik problemi diye bir şey yaşamıyorduk. Şiddet yoktu, zararlı bir şey yoktu. Ağabey kardeş ilişkisi vardı. Zevkli ve renkli gündü. Bugün mahalle kültürünü hiç bilmeyen pek çok çocuk ve genç var. Mahallede herkes birbirini severdi. Teyze ve amca figürleri vardı.

Anlattığınız bu sıcak renklerle bezenmiş mahalle resmi, duygusal zekânın ve sosyal iletişim zekâsının gelişiminde çok önemlidir. Sizin için zihnen, duygusal ve insani değerlerde derinleşmiş bir kişi diyebilir miyiz?

Tabii diyebiliriz. Zaten işim de bu yönümü biraz ortaya çıkarıyor. Mahalle, dediğiniz gibi bu yönümün gelişmesinde etkili olmuş olabilir. O ortamı soluyarak büyüyen herkesin bugün insan konusunda çok duyarlı ve yardımsever olacağını düşünüyorum. Tehdit olmayan bir ortamda, güven ve

paylaşımaya dayalı bir birliktelik, çocuğun gelişiminde çok önemlidir. Çocukluğumuzda mahallemizde doğal zenginlikler boldu. Ağaçlar, çiçekler ve evcil hayvanlar vardı. Bugüne baktığımızda her şey çok masalsı duruyor. Bir komşumuza Ankara'dan torunu geliyordu ve onlar da çok varlıklıydı. Mesela o çocuğun bir tabancası vardı ve ben ona bayılmıştım. Babama bir gün tabancayı gösterip istediğimi söylemiştim. Bu talebim altı ay sürdü.

Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize hangi oyuncaklardan alırdınız?

Ben hâlâ oyuncak alırım. Uzaktan kumandalı araba alıyorum. Maket arabalar alıyorum. Yani yine araba alırdım.

Oyuncak Müzesi'ni nasıl tanımlarsınız?

Oyuncak Müzesi gerçekten oyuncağın mahiyetini, önemini ve çocuğun yaşamına kattığı anlamı iyi ifade eden bir yer. Çok iyi tasarlanmış.

Çocukluk yıllarınıza ait unutamadığınız ve sizde iz bırakan bir anınız var mı?

Ben küçükken bir gün babam bütün aileyi topladı ve İstanbul'a akrabalarımızın yanına geldik. İstanbul'u ilk defa doya doya o zaman gezmiştim. Bir gün Rumeli Hisarı'na gittik ve kalenin içine girdik. Burçlardan birine oturduk. Babam fırından taze ekmek, bakkaldan da beyaz peynir, zeytin ve seyyardan da domates almıştı. Kentli bir aileydik ama yokluk içindeydik. Şu an kırk yaşındayım, çok çeşitli peynir ve ekmek yedim. Ama o ekmeğin kokusu hâlâ burnumda, peynirin tadı da damağımdadır. Ailece büyük bir mutlulukla yemeğimizi yemiştik. İlerleyen zamanlarda her İstanbul'a gelip Eskişehir'e dönüşümde bu güzel İstanbul fotoğraflarını hayal ettim. Eminönü, kuşlar, camiler ve vapurlar hep hayalimi süsledi. Bu hayallerle huzur buldum. O nedenle de çok küçük yaşlarda İstanbul'da okumaya karar verdim. Üniversiteden beri de İstanbul'da yaşıyorum.

Yazarın notu

*Hayatınıza
mutluluğu kalıcı
olarak davet
edeceğiniz,
insanlığa en üst
düzeyde faydalar
sağlayabileceğiniz
zihnin şifrenize
uygun mesleğin
ne olduğunu
biliyor musunuz!*

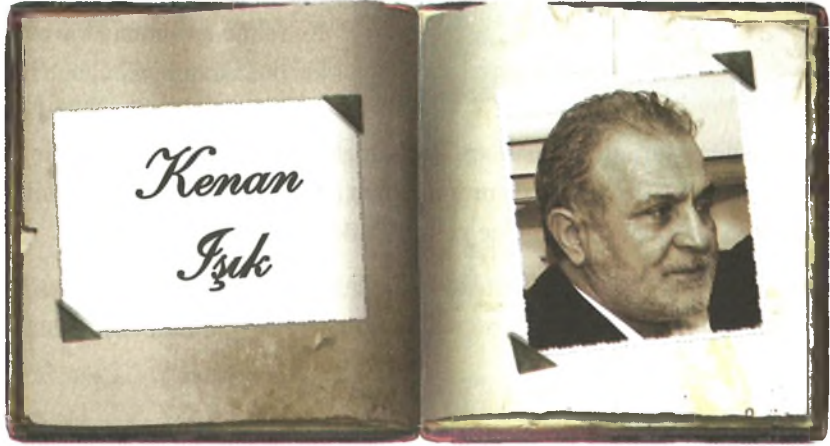

Hayal kurmaktan bahsettiniz. Çocukluk hayaliniz neydi?

Çocukluğumda Osman Bey adını verdiğim yetişkin bir hayal kahramanım vardı. Kendime ait müthiş bir bakkal dükkânımın olduğunu hayal ederdim. Bu hayalimi de

gerçeğe dönüştürmeye çalışırdım. Bakkaldaki malzemeleri çamurdan imal ederdim. Taşlardan da yararlanırdım. Sonra onların ortasına oturur, çamurlar birden renkli paketler haline gelir, ben de bakkalı işletirdim.

Çocuk kalmayı özendiren Sayın Kadir Çöpdemir'e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türk tiyatrosunun önemli isimlerinden olan Kenan Işık; yazar, yönetmen ve oyuncu kimlikleriyle de tanınır. Oysaki Kenan Işık'ın aynı zamanda bir derin düşünce insanı olduğunu, oyuncakların dünyasında keşfettim. Varoluşun manasında o kadar derinleşmiş ki, yaşamı tüm boyutlarıyla her an sorguluyor. Düşüncelerin ve duyguların rüzgârlarına bırakmış kendisini. Kaybolmaktan ve savrulmaktan hiç korkmuyor. Düşünmeye ve değişmeye cesareti var.

Sizi biraz çocukluk yıllarınıza geri götürmek istiyorum. Oyun ve oyuncuğa ilişkin anılarınız nelerdir? Bize biraz bahsedebilir misiniz lütfen? (Ethem Kocabaş)

Bence oyuncak iki türlü bir şeydir. Birincisi kendi ürettiğiniz, ikincisi de özendiğiniz, bakıp, “Benim de olsa,” dediğiniz şeylerdir. Tabii biz bakıp

“Teneke kutulardan oyuncak yapıldık. O teneke kutulara belirli formlar verirdik. Sanatın başlama noktası da bir yerde bu değil midir?”

benim de olsa dediğimiz oyuncaklara pek ulaşamadık, o anlamda şanssızdık. Bu nedenle de oyuncığımızı kendimiz üretmek yoluna gittik. Oyuncaklar, benim çocukluğumda sürekli çocuklar tarafından üretilirdi. Ben de herkes gibi kendi oyuncaklarımı yapardım. Ama benimki başka türlüydü. Ben diğer arkadaşlarımın yaptığı gibi yapmıyordum.

Oyuncağa olan meyil şudur: Oyuncakla yaşamı öğrenirsiniz. Bir kedi yavrusu yünle oynarken, onu ileride kurtaracak olan avla ilişkisini geliştirmek içindir bu oyun. İnsan da öyledir. Oyunla hayatı öğreniyorsunuz. Shakespeare’in dediği gibi, yaşam başta bir oyundur. Dünya da bu oyunun sahnesidir. İnsan bu oyunu oyuncakla öğrenir. Burada çok ilginç bir nokta vardır; siz oyuncaklarla kimliğinizi ele verirsiniz.

Genetik olarak size verilmiş olan nedir? Yetenekler anlamında hangi alanlara daha yatkınsınız? Hangi meslek size uygun? Onu da oyuncaklarda keşfedersiniz. Ama bunu ortaya çıkarabilmek için çocuğu takip etmek ve özgür bırakmak önemlidir. Onu yönlendirmeden, uygun seçenekler sunarak dışarıdan gözlemlemek önemlidir. Çünkü ben bunu kendimden biliyorum. Hakikaten annemin perdelerini, çarşaflarını keser, delikler açar, sonra da çadır kurardım. Çocuklara bu şekilde film seyrettirirdim. İlkokul ikinci sınıftan itibaren bu aktivitelerin içindeydim. Bu niye diye sorgulanmalı. Bunun nedenini araştırıp bugüne baktığınızda doğrudan hayatla olan ilişkiler devreye giriyor. Neyle oynuyorsunuz? Neye meraklısınız? Film elde edebilmek veya bir makara bulabilmek için sinema çöplüklerinde mi dolaşıyorsunuz? (Kenan Işık)

Bahsettiğiniz bu meslek-oyuncak ilişkisi konusu gerçekten de çok önemlidir. Benim yıllardır ülkemizde dikkat çekmeye çalıştığım bir husus olup, Zihnin Şifresi adlı ilk kitabımın konusu da budur. Meslek ve oyuncakların zihin süreçlerine göre analiz edildiği Zihnin Şifresi adlı kitabımla, oyuncak analizi ve meslek seçimi konusunda ailelerimize, gençlerimize rehber olmayı amaçladım. Yıllardır zihin süreçlerine uygun meslekle eşleşilmesi konusunda gençlere ve ailelere danışmanlık yapıyor, eğitim konularında konferanslar veriyorum. Oyuncak ve meslek arasındaki yakın ilişkiyi her seferinde gözlemliyorum. İnsan, benzersiz kişisel zihin süreçlerine uygun meslekle etkileşince, adeta zihinsel olarak yeniden doğuyor. Oyuncaklar da bir yerde zihinsel doğumun bu boyutunu destekliyor ve hatta zihinsel doğum için ailelere, eğitimcilere yol gösteriyor. Oyun ve oyuncaklardan gelen zihin mesajlarını okuyabilmek çok önemlidir.

Tamamen sizinle aynı fikirdeyim. Mesela benim bir amcaoğlum vardı, o da kibrit kutularına çok meraklıydı. Odanın içini boşaltır, çamur hazırlar, o kutulardan kerpiç kalıpları imal ederdi. Sonra onları kurutur ve bina yapardı. Bence bu mükemmel bir uğraş. Yani elindeki ve çevrendeki malzemeleri kullanarak bir şeyler yapmak.

Çocuk gelişiminde evdeki kutuların ve eşyaların da oyuncak tanımlamasında yer alması gerekir. Hatta bu tür eşyaların, çocuğa talimat vermesi ve bunun sonucunda da keşfe dayalı yaratıcılığı desteklemesi açısından da zihin gelişiminde önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz.

Mesela çocuklarımdan Mehmet, hazır oyuncak dönemine yetiştiği için, benim çocukluğumdaki tahtadan araba, kızak yapma gibi uğraşlarımız ona cazip gözüküyor. Günümüzde oyuncakların genelde tek tip olması ve eski oyuncakların çeşitliliğinin olmaması, tek tip insanın yetişmesine ortam hazırlıyor ve ben bu duruma gerçekten çok üzülüyorum. Bu anlamda bence fabrikasyon oyuncaklar benzer insanlar oluşturuyor. Bu fab-

rikasyon oyuncaklarda, karakter zenginliği de yok. Çünkü onlar üreticinin zihninde, “Ben ne yapmalıyım?” sorusunun cevabı olan oyuncaklar. Bu yaklaşım, sonunda bütün çocukları birbirine benzer hale getiriyor. Oyuncak gemi üretiliyor ama onu cazip hale getirmek için içine canavar konuluyor. Bence bu büyük bir cinayet aslında... Neden biliyor musunuz? Çocuklarımızı kendi doğal akışına bırakmadığımız için. Bunun neticesinde çocuklar ileride yapacakları meslekleri de doğru dürüst seçemiyorlar. Yani bir şekilde beyinleri çeliniyor. Ben yüzyılın başlarındaki ve ortalarındaki oyuncaklara da razıyım. Kurduğunuz zaman yürüyen tavuk, horoz, palyaço gibi... Ama yine onlar da neticede tasarlanmış şeyler.

Ben genelde tasarlanmış oyuncaklardan yana değilim. Çünkü zaten onu biri tasarlamış. Kurulan bir tavuğun ses çıkarması ve yürümesi çocuğu hareket olayından dolayı ilgilendirir. Ama köyde büyüyen bir çocuk bunun aslını orada görüyor zaten ve onu tutmaya çalışıyor. Çünkü başta da söylediğim gibi hayatı öğrenmek zorunda. Yaşamı oyun dışında başka şeyle öğrenemezsiniz. Oyun ve oyuncakla hayatı öğrenebilirsiniz. Evcilik gibi oyunlardır hayatı öğreten. Biri anne olur, diğeri baba. Hayatı oyunla ve oyuncakla öğrenmek doğal bir şeydir. Ama az önce de dediğim gibi, burada bir standartlaşma var. Dünyanın bu tek tip oyuncak üretme anlayışı sonucunda, belki de çocuklar ileride farklılıklarını, yerel kültürel zenginliklerini keşfedemeyecekler.

Biz bu coğrafyada doğarız. Bu kültürün müziği bozrak olsun veya türkü olsun genetik kayıtlarımızın da etkisiyle hoşumuza gider. Kendimizi senfoniye adapte edebilmek için çok uğraşırız. Ancak belirli bir uğraş sonunda o senfoni bizim hoşumuza gider. O bir çaba gerektirir ama kültürel mirasın müzikleri

bu anlamda bir çaba gerektirmez. Bu coğrafyaya ve hatta yakın coğrafyalara ait müzikler çaba gerektirmeden hoş gider. Bu anlamda kültürü de muhafaza etmek istiyorsak, çocuğa başka şeyleri empoze etmemeliyiz. Oyuncakların standartizasyonu bu durumu da etkiliyor. Yani yerel kültürleri de bir

ölçüde yok ediyor. Farklı coğrafyalardaki çocuklar aynı şeylerle oynadıkları için aynı kaynaktan beslenir oluyorlar. Bunun zehirli veya zehirsiz olması durumunu tartışmıyorum, kaynak aynı, bu önemli. Bunun sonucunda da benzer insanlar gelişmeye başlıyor: “özgür ve yaratıcı olmayan insanlar”.

Yazarın notu
*Meslek seçiminde
ilk soru asla,
“Hangi meslek
daha çok para
kazandırır?”
olmamalıdır. İlk
soru, “Zihinsel
potansiyelime en
uygun meslek
hangisidir?”
olmalıdır.
Mutluluğun,
gelişmenin
ve başarının sırrı
bu sorudadır.*

Bu anlattığınızı destekleyen önemli bir bilgiyi Sayın Gürer Aykal ile paylaşmıştım. Sayın Gürer Aykal bizim coğrafyamızda doğan bir çocuğun genetik kayıtlarındaki müzik zenginliğinden dolayı, müzik zekâsı anlamında Amerika ve Avrupa’da doğan çocuktan 1-0 önde hayata başladığından söz etmişti. Çocukların özellikle yedi yaşına kadarki dönemlerinde, sizin de belirttiğiniz hususlarda zihnen desteklenmesi ve keşfedilmesi çok önemlidir.

Bu konu giyim kuşamla da ilgilidir. Coğrafyamızın bir giyim kuşam geleneği var ve bu oyuncaklarla yaşatılabilir. Ben sizin dediğinize katılıyorum. Bir insan yedi yaşına kadarki dönemde keşfedilmelidir ve çevresi tarafından ne verilirse alır. Eskiden ben de Freud okurken bunu sorgulardım. Bu süre yedi yaş mıdır, yoksa dokuz olabilir

mi, diye. Ama sonuçta bu doğru, çocuğa erken dönemde ne verdiğiniz çok önemlidir. Çünkü o çocuk hayatı öyle öğreniyor. Çirkin ördek yavrusu gibi... Örneğin ben küçüklüğümde bir ara frenli kızak yapmanın peşine düşmüştüm. Hiçbir zaman bizim dışarıdan oyuncak alma şansımız yoktu ki zaten. Sadece götördük bir yerlerde. Benim de olsaydı duygusunu yaşardık. Teneke kutulardan oyuncak yapardık. O teneke kutulara belirli formlar verirdik. Sanatın başlama noktası da bir yerde bu değil midir? O bir tasarımıdır netice itibariyle. Teneke kutuyu ne yapacağım tamamen benim kararına bağlıydı. Tekerlek de yapabilirdim, araç gövdesi de. Bu basit gibi görünen, ama yaratıcılığı besleme anlamında çok önemli bir durumdur. Oyunculuğun eğitiminde de böyle bir şey vardır zaten.

Dramatik doğaçlamada oyuncuyu asla gerçek nesnelerle buluşturamazsınız. Yani o nesne varmış gibi kabul edecektir. Ona boşluk maddesi de diyebiliriz. Oyuncunun boşlukta kendi hayal gücü ile oluşturacağı nesnedir bu. Oyunculüğün da temelinde yatan şey böyle bir yaratma halidir. Tiyatro da oyun esnasında, erime durumundan dolayı dondurma yerine patates püresini kullanmamız ile bir çocuğun teneke bir kutuyu araba yerine koyması aynı yaklaşımdır aslında. Oyun, oyuncak ve oyunculuk aynı yerden türedikleri için birbiri ile bağlantılıdır.

Çocukluğunuz nerede geçti?

Kırsal kesim çocuğuyum. Malatya’da doğdum. On bir yaşında Ankara’ya geldim ama bütün yazları tekrar Malatya’ya gittim. Orası da o zamanlar kırk, elli bin nüfuslu bir yerd. Olanaklarımız zordu. Çünkü babam ölmüştü. Babaannem köyde olduğundan bazen köye de gidip gelirdim. Köydeki doğal ortam, ağaçlar hep bize oyun imkânı veren şeylerdi. Doğada oyuncak yapma imkânı veren şeyler çoktur. Yine daldan bir elmayı zedelemekten almak için de çözüm üretirsiniz. Bunlar hep insanı tasarıma yönelten durumlardır. Örneğin, bir çorabın içini doldurup, sonra sıkıştırmak suretiyle onu top haline getirmek de bir tasarımdır. İnsanda bebeklikten itibaren harekete doğru bir meyil vardır.

Yazarın notu

*Çocukların
zihinsel olarak
desteklenecekleri
ve keşfedilecekleri
en önemli evre
yedi yaşına
kadarki gelişim
dönemidir.*

Kırsal kesimde büyüyen çocuklar, iyi bir eğitimle desteklendikleri takdirde, ileride daha yaratıcı bireyler olabiliyorlar. Zira doğa, yaratıcılığı destekliyor. Doğa her şeyin en kısa ve en mükemmel yolunu üretiyor.

Doğru söylüyorsunuz ama buna ilave bir durum daha var. İnsan, yaşama içgüdüsi ile de bu durumları ortaya çıkarabilir. Hayat, öğrenmek adına bize oyun oynatıyor. Oyun; hayatı keşfetmek, çevreyi deşifre etmek demek

bir yerde. Bunun en ileri boyutu soyuttur. İnsan kimdir? İnsan nedir, ne değildir? Bilinmeyen düşünsel ve duygusal süreçleri nelerdir? U  nokta buraya dayanır ama o küçük bir oyuncakla ba lar. Hayatın başlangıç noktası tam oradadır. Hep tatbik edilerek ba layan şey, daha sonra tasarıma dönüşür. Tasarıma d n   mezse de zaten ona sanat diyemeyiz. Oyun b y  l  bir söz d r.

Albert Einstein der ki: "Hayal gelecekte olacakların  n gösterimidir." Buradan hareketle anlattıklarınızı birle tirince diyebiliriz ki, oyun-caklar da gelecekte ya anacakların  n gösterimidir.

Tam da bunu söylemek istiyorum. Yani bir çocuğun küçükken ilgi-lendi i nesneler her neyse, o nesnelerin ne olduğuna bir an odaklanarak, yo unla arak, çocuğun hangi mesleğe yatkın olduğunu ke fedebilirsiniz.

S yle imizin başında oyuncağı tanımlarken aynı zamanda  zlem ke-limesini de kullanmı tınız.  ocuklu unuzda keşke benim de olsaydı dedi- iniz oyuncaklar var mıydı?

Evet. Buna mani olamıyorsunuz. Tren, araba ve benzeri şeylerdir bunlar herhalde. Ama ben sadece oyuncakla da sınırlamıyorum meseleyi. Bizim oynadı ımız oyunları söyleyeyim. Bir kısa sopa, bir de uzun sopa.  elik  omak dedikleri oyun. Yerde bulduğunuz yuvarlak bir ta  gibi şey-lerdi oyunlarımız. Oyuncak zaten oyun denilen fenomenin öznesidir. Oyun oyuncaksız olmaz ki! Zaten o yüzden de oyunla  zde le tiriyor, oyunca a bu kadar önem veriyorum. Çünkü gerçekten de yaşamın ba ından itibaren bize ne olup ne olmadığımızı anlatan şeydir oyuncaklar.

Oyunca ın ne olduğu önemlidir.  ocuk ileride hayatla mücadele ede-cektir. Onu yaratıcılığa ve tasarıma teşvik eden de oyuncaktır. Ya amda her ne varsa o oyuncakta olmalıdır. Hatta gereğinde paslı bir parçası bile elinize batmalıdır. Buna bağlı olarak belki de tetanos açısı bile olmalısınız-

dır. Kızıktan düşmelisinizdir, gibi yaşama dair ne varsa olmalıdır oyun ve oyuncaklarda. Çünkü yaşam da böyle meşakkatli bir şeydir nihayetinde. Yani oyunun ve oyuncuğun gerçekten insanı yaşama hazırlayan bir hali vardır. Bu anlamda dünyayı emanet edeceğimiz çocuklar, seri imalat eseri üretilen oyuncaklarla oynayanlar olmamalı diye düşünüyorum.

Oyun ve oyuncuğun birlikteliğinden bahsettiniz. Oyunlar genellikle öncelikli olarak hissel karakter özelliğini desteklerken, oyuncaklar ise bireysel etkileşime imkân vermelerinden dolayı genellikle somut, muhakemeci karakter özelliğini öncelikli olarak desteklemektedirler. Bu nedenle kişinin soyut ve somut manada dengeli bir karakter özelliğine sahip anlamda oyun ve oyuncakların birlikteliği önemlidir diye düşünüyorum. Bu konuya bakış açınız nedir?

Aynen öyle. Oyun ve oyuncak aynı zamanda geleneksel olan kültürü belirleyen de bir şeydir. Yani siz içinde yaşadığınız coğrafyanın kültürüne öyle adapte olursunuz. Daha sonra o kültür bugün olduğu gibi, geri çekilip yerini başka bir kültüre bıraktığı zaman, aslında bunların beraberinde insanların huyları da değişiyor. Bence oyun, oyuncak diyerek geçmemek gerekiyor. Bu anlamda da Sunay'ın yaptığı iş, bu müze gerçekten saygı duyulacak bir yer. Özellikle de bu konunun önemine dikkat çektiği için saygı duyulacak bir iş yapıyor.

Geçmişle olan bağlantıyı kurabilmek anlamında eski oyuncaklarla etkileşmek güzel, ama asıl soru, bu oyuncakla karakter çözümlemeniz arasında bir ilişki kurup kuramadığımızdır. Oyuncaklar karakter çözümlemelerinde çok net olarak kullanılabilir. Psikolojide insan davranışları incelenirken de nesnelerle olan etkileşimlere önem verilir. Kişinin geçmişi araştırılırken davranışlarının ardında kırık bir oyuncuğa rastlanabilir. Babasının kırıp bastığı oyuncaktan kaynaklanan bir karakter özelliği olabilir bu. Oyuncakların bugün geldiği durum keşiflerden de belli. İnsanlık bir şeyleri keşfedemez

oldu. Einstein'ın üzerine büyük bir şeyler koyan insanlar yok. Herkesin kafasına elma düşüyor ama kimse yerçekimini bulmanın peşine düşmüyor.

İnsanlık şuur dediğimiz şeyi çok sonra keşfetti. Yani en fazla yüz, yüz elli yıllık bir tarihi vardır. Bu insanlığa çok pahalıya mal olmuş bir gecikmedir. Çünkü insanoğlu en önce yaşayabilmek ve barınabilmek için mağarada, ağaç kovuklarında bir şeyler yiyerek yaşama mücadelesi vermiştir. Bu sürede de hep dış dünyayı keşfetmeye yönelmiştir. Kendisinin de fiziksel özelliklerini keşfetmeye çalışmıştır. Buna karşın insanın psikolojik boyutunun varlığı çok sonra keşfedildi. Şimdi insanın ruhsal boyutunun fiziksel varlığı kadar değerli olduğunu, fiziksel varlığından asla ayrı, başka bir şey olmadığını fark ettik. Bunu fark etmek bence insanoğlunun en büyük keşiflerinden birisidir. Bunu keşfettiğimiz için de siz şimdi, şu an benimle paylaştığınız meselelerle ilgileniyorsunuz. Tabii bu anlamda birtakım şeylerin açıklanabilmesi için sizin yaptığınız gibi kategorize edilmesi lazım.

Yazarın notu

Meslek, oyuncak, insan kaynakları ve psikoloji bilimi arasında yakın ilişkiler vardır.

Kendinizi şu an bir oyuncakçı dükkânında hayal etseniz hangi oyuncakları seçerdiniz?

Maskeler alırdım.

Derin düşünce insanı, Sayın Kenan Işık'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Dünyaca ünlü cazcı Kerem Görsev, notaların hayranlıkla izlediği bir insan. Söyleşi için kendi adını taşıyan caz barına gittiğimde piyanosunun başında çalışıyordu. Birden fark ettim ki notalar barın her yerine yayılmış, hayranlıkla Kerem Görsev'i dinliyorlar ve birlikte neler başarabileceklerini öğreniyorlardı.

Çocukluk hatıralarınızda oyun ve oyuncakların yeri nedir? Nasıl bir çocukluk dönemi yaşadınız? (Ethem Kocabaş)

Benim çocukluğum çok mutlu ve doğa ile iç içe geçti. 1961 yılında İstanbul, Esentepe'de Emek Subay Evlerinde doğdum ve büyüdüm. Tabii o zamanlar yaşadığımız semtin çehresi çok farklıydı. Ne Boğaz Köprüsü yolları vardı ne de çok sayıda binalar. Darphane binasına kadar olan yerde evler vardı. Esentepe dutluktu. Çocukluğumuzda biz bu ormanlık olarak tabir edebileceğim alanlarda koşturarak büyüdük.

Çocukluğumdaki ilk oyuncakım altı yaşıma geldiğimde bana alınan bir piyanoydu. Babam bana hakiki bir duvar piyanosu almıştı. 1967 yılında altı yaşımdayken konservatuvara girdim. Diyebilirim ki bilinçli olarak oynadığım ilk oyuncakım bu duvar piyanosuydu. Bunun yanı sıra, çocukluğumda demir bilyeden yapılmış tahta patenler de vardı. Bisikletim daha sonraki yıllarda, biraz gençlik dönemime doğru oldu. Ben doğa ile iç içe bir

“Çocukluğumdaki ilk oyuncakım altı yaşıma geldiğimde bana alınan bir piyanoydu. Babam bana hakiki bir duvar piyanosu almıştı.”

çocukluk yaşadım. Ağaçlardan meyve toplardık. Bostanlarda ve bahçelerde koşturarak oyunlar oynardık. Altı yaşımda konservatuvara girdiğim için çocukluğumu pek de rahat yaşayabildiğimi söyleyemem. Sabahtan öğlene kadar ilkokula gidiyordum. Öğleden sonra da konservatuvar eğitimim vardı. Piyanodan dolayı kollarımıza, parmaklarımıza zarar vermeyecek oyunları oynamaya dikkat ederdik. (Kerem Görsev)

Müzikle ilgilenen insanlar genellikle hissel karakter özelliğinde oluyorlar. Doğa hem mantığı hem de hisselliği destekliyor. Acaba çocukluğunuzda doğa ile iç içe olmanız, müzik yeteneğinizin gelişimi üzerinde ve hissel yönünüzün desteklenmesinde etkili olmuş mudur?

Olabilir. Doğayı hâlâ çok severim. Dün konser için gittiğimiz bir yerde, odanın içinde bir tane kelebek uçuyordu. Kelebeği dışarı çıkarabilmek için açılmaması gereken çok büyük bir pencereyi açtırdım. Kelebeğin kanatlarını tutarsanız tozu gider ve uçamaz. Kelebeği iki elimle boşluk oluşturarak kavradım ve camdan dışarı bıraktım. Kelebeği kurtardık. Hayvanları çok severim. İki tane köpeğim de var. Evimin bahçesinde de diktiğim ağaçlarım var. Çocuğum gibi bakıyorum onlara. Doğal afetlerin pek çoğu insanın bilinçsiz hareketlerinin sonucudur aslında. Tabiat anaya çocukluğumuzdan itibaren her zaman çok iyi bakmalıyız. Çocuklara doğa sevgisi ve yaşamı öğretilmeli ki doğa sonrasında bizi yutmasın.

Yazarın notu

*İnsanın hakikati
ile eşyanın hakikati
konusunda derin
düşünen insan
olabilmek...*

Doğa, çocuğun keşfe dayalı yaratıcılığını ve ilham özelliğini de besler. Tarihteki pek çok yaratıcı şahsiyetler ve kâşifler, çocukluğunda çoğu kez doğa ile iç içe yaşamış bireylerdir. Doğa sanatta ilhamı destekler diye düşünüyorum.

Fiziksel ve zihinsel olarak doğa ile iç içe büyüyen çocuklar her zaman daha yaratıcıdır. Çevre bilimci, kültür ve sanatla iç içe, toplumu yükselten kişilikler oluyorlar. Doğa ile başlayan, eğitimle, kültür ve sanatla desteklenen bir çocukluk dönemi olmalıdır. Dedığınız bu konu çok önemlidir.

Çocukluğunuzda olmasını çok arzu ettiğiniz bir oyuncanız var mıydı?

Ben üç dört yaşındayken bizim oralarda, eşeklerin sırtında süt güğümleri ile satış yapan bir sütçü geçirdi. Güğümlerden güğümlere süt aktarırdı. Hepsinin farklı hacimleri vardı. Annem sütçüden süt alır, kaynatırdı ve sonra da bizler içerdik. O sütçü güğümleri benim çok hoşuma giderdi. Hatırlıyorum, onlardan bir tane kendime aldırıştım. Benim istediğim bir oyuncaktı sütçü güğümü.

Çocukluğunuz çok hareketli geçmiş. Buna bağlı olarak merak alanınızda hareketin olmasından ve bedensel zekânızın da gelişmişliğinden bahsedebiliriz diye düşünüyorum. Herhalde sporla aranız iyi olsa gerek.

Doğru bir tespitte bulundunuz. Ben haftada dört gün spor merkezinde çalışmaya giderim. İyi bir müzik dinleyicisiyim. Konserlere gitmek de en büyük zevklerimden birisidir.

Altı yaşınızda konservatuvara başladınız. Biraz bundan bahsedebilir misiniz?

Bizim evde hep klasik müzik dinlenirdi. Babam klasik müziğe çok meraklıdır ve Türkiye’de olmayan büyüklükte bir koleksiyonu vardı. Hatta bu koleksiyonunu Anadolu Üniversitesi’ne bağışladı. Üniversitede onun adına bir oda bile yapıldı. Öğrenciler oraya gidip müzik dinliyorlar. Dayım da akademide öğrenciydi ve keman çalardı. Teyzemin de müzikle arası iyiydi. Rahmetli amcam piyano çalardı.

Genetik anlamda bir müzik yeteneğinden söz ediyoruz yani.

Altı yaşında konservatuvarın imtihanlarına girdim ve kazandım. Müzik hayatım böylece başlamış oldu. Konservatuvara gitmek benim için oyun gibiydi. Öğretmenlerimiz de çok iyiydi. Sonra 70’li yılların ortalarında caz dinlemeye başlayınca, 1977-78 yılları arasında rotamı değiştirdim. Konservatuvardan ayrıldım. Cazın ruhuma daha yatkın bir müzik olduğunu anladım. Bugüne kadar da on bir tane albümüm yayınlandı.

Caz müziğini nasıl tanımlarsınız?

Caz, hayal kurdurma mekanizmasıdır.

O halde çocuklara klasik müziğin yanında caz da dinlettirilmeli.

Tabii, özellikle de geleneksel cazlar.

Başarılı ve zamana hükmeden olarak tabir ettiğim sanat insanlarının ortak özelliği, değişiklik insanı olmaları. Bir yaratımın ve farklılığın peşin-deler. Bu yaratım ve farklılığı kendileri olmak adına kovalıyorlar adeta. Ya-ni başkası olmaya da çalışmıyorlar. Keşfe dayalı yaratıcılığın temelinde de bu değişiklik insanının kişilik özelliği vardır. Sizin için de değişiklik insanıdır diyebiliriz sanırım. Çocukluğunuz ve yaşamınız bunu örnekliyor.

Sanat zaten inişli çıkışlı bir şeydir. İnişlerde depresyona girmemek ve sağlam durmak gerekir. Çıkışlarda da dediğiniz yeniliklerin peşinde heyecanla koşmak lazımdır. Caz hayal kur-

durma mekanizmasıdır dedim. Ben de hayallerimi caz müziği dinleyerek kuruyorum. Kendi yapmak istediğim şeyleri hayal ediyorum.

Caz dinleyenler, “Çocuk kalmayı başarabilmiş hayal kuran yetişkinlerdir,” diyebilir miyiz?

Olabilir.

Oyuncak sizin için neyi ifade ediyor?

Oyuncak, meditasyondur. Dünyadan uzaklaşıp hayal dünyasına dalarak onunla mutlu olmak demektir. Mesela ben, çocukluğumdan beri çizgi filmi çok severim. Hayatım çizgi film seyretmekle geçti. Hâlâ günde yarım saat izlerim.

Çok sevdiğiniz bir karakter var mı?

Tom ve Jerry'deki buldog köpeğini çok severim. O köpeğin suçsuz yere başına birçok işler gelir. Hep o farenin yüzünden. Çizgi filmlerde şöyle bir şey var: Kahraman nereden düşerse düşsün, başına ne gelirse gelsin ölmüyor ve hemen düzeliyor. Çizgi filmler ölümsüzlüktür. Ama son zamanlarda üretilen bilimkurgu ve şiddete dayalı çizgi filmleri sevmiyorum. Onlarda her şey imha ediliyor. Çizgi film mutluluk vermeli ve hayal kurdurmalı.

Sizi şu an bir oyuncakçı dükkânına götürsek kendinize hangi oyuncakları alırdınız?

Eski, üstü açık, maket Amerikan arabası alırdım. 1950-60 yılları arasında olanlardan.

Hayal dünyamıza notalarını armağan eden Sayın Kerem Görsev'e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Yazarın notu

*Çocukluk
hayallerinizden
hangilerini
gerçekleştirdiniz?*

Metin Uca, merak ve bilgi demektir. İnsanları bilgiye büyük bir tevazu ve gülümseme ile davet eder. Eleştireldir, çünkü dosttur ve gerektiğinde acı söyler. İnsanları bilgide bir adım ileri götürmek çabasındadır. Bilgi enerjidir ve Metin Uca'nın vaadi evrensel enerjiyi yükseltmektir.

Nasıl bir çocuktunuz? Oyuncak dediğimiz zaman, ilk olarak hangi oyun ve oyuncaklarınızı hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Oyuncak denilince aklıma önce trenler ve uçaklar geliyor. Özellikle uçaklar halen oyuncaklarımdır. 1/500 ölçekli, dünyanın en küçük uçak maketlerini yapan firmanın oyuncakları halen benim oyuncaklarımdır. Onlarla oynuyorum. Özellikle tren ve uçak benim için çok ağırlıklıdır. Aklıma ilk olarak bunlar geliyor. Hatırladığım ilk oyuncaklarım denince, bebeklik dönemimdeki o çok tüylü oyuncakları hayal meyal anımsıyorum. Onun dı-

şında Ankara, Çankaya’da bir çatı katında otururken, kendime yarattığım oyuncaklar ağır basıyor.

Tren tutkusu hayatımda önemli bir yere sahiptir. Çocukken bir sedirim vardı. O sedir bazen tren, bazen de uçak oluyordu. Hem pilot hem de makinist olurdum. Kendi oyuncaklarını yapabilen bir döneme de yetişmiştim. O döneme ait tel arabaları hatırlıyorum. Özel yaptırılmış üstteki parçası ile döndürüldüğünde ön tekerine yön veren tel arabalar. Benim yaptığım değil, ama bana yapılmış arabalardı bunlar. Kibrit kutularından, boyama yöntemiyle üstüne değişik şekiller işlenmiş arabalar aklıma geliyor.

Sapanım hiç olmadı. O dönemde oyuncak silahım olmuştu. Onlar da çok sembolikti ve Amerikan filmlerini çağrıştıran tarzda oyuncaklardı. Günümüzdeki gibi aslına uygun birebir siyah renkli değil, biraz daha açık renkli. Siyah renkli tek ağızdan doldurulmalı küçük mantar tabancaları vardı. Ama az önce belirttiğim gibi bende ağırlık taşıtlardaydı. (Metin Uca)

Maket merakınız ve çocukluğunuzda kendi oyuncaklarınızı yapmaya ilgi duymanız araştırmacı kişilik özelliğine işaret ediyor. Bilgiye önem veren çocuklar ya çok kitaba ve okumaya meraklıdır ya da kendi oyuncaklarını yapmak veya oyuncakların içini karıştırmak isterler. Yine bugün, halen ilgi duyduğunuz maket yapma uğraşısı da bir bakıma sizde araştırma geliştirme boyutunun gelişmiş olduğunun bir göstergesi. Çocukluğunuzda kitaplarla etkileşiminiz nasıldı?

Konuya kitaplar ve kitapların beraberinde getirdiği oyuncaklar açısından baktığımda, mesela yanlış hatırlamıyorsam *Ayşegül Tatilde* adlı bir dizi vardı. Orada aklımda kalan en önemli şey, büyük bir yolcu gemisinin varlığıydı. Bu, Ankara’da kent ağırlıklı yaşadığım için, deniz kültüründen uzak olmanın getirdiği bir etki de olabilir. Halen büyük transatlantiklere ve

“Çocukken bir sedirim vardı. O sedir bazen tren, bazen de uçak oluyordu. Hem pilot hem de makinist oluyordum.”

yolcu gemilerine sevgi ile bakarım ama uzağımdır. Benim için gürleyen araç halen tren ve uçaktır.

Kitaplar hayatı anlamamda oyuncaklardan daha etkili oldu diyebilirim. Çok düzenli okuyan ve okuma sevgisi geliştikçe düzenli okumaları daha da artıran biri olduğum için kitaplar bir anlamda yaşamımda birer oyuncığa dönüştü. Tabii çocukluğumda bu anlamda en çok kullanılan kitaplar Rasim Kaygusuz'un *Cin Ali*'leriydi. Onun getirdiği, hayatı çizgi ile basite indirgeme anlayışı da aslında çok önemli bir oyun unsurudur. O sadelikten yola çıkarak çocuğun hayal gücünü geliştirmesi çok önemlidir. Bu anlamda kitapların benim düş gücümün gelişmesine önemli katkısı oldu diyebilirim. Sonra, belki de kimse oyuncak olarak nitelemes ama, Ankara'daki belediye otobüsleri benim için oyuncaktı. Oturduğumuz çatı katından Kızılay gözüktü. Caddeden geçen kırmızı otobüsleri, arabaların markalarını tutarak kavşaktan geçen araçları sayma çabalarımız da yine o dönemin revaçta olan oyunlarıydı.

Aslında oyuncayı bir uyaran olarak ele aldığınızda, sadece oyuncakçı dükkânlarında satılan nesnelerden bahsetmiyoruz demektir. Örneğin bir yetişkin için, merak duyduğu fotoğraf makinesinin oyuncayı oluşundan bahsedebiliriz. Sizin mesleki başarılarınıza baktığımda; sözel edebi zekânızın, sosyal iletişim zekânızın ve matematik-mantık zekânızın gelişmiş olduğunu gözlemliyorum. Bunu besleyen önemli etkilere birisi okuma merakınız olabilir. Sözel edebi zekâsı ve sosyal iletişim zekâsı gelişmiş çocuklar oyuncakla oynarlarken, çevrelerindeki kişilerle paylaşım içinde olmayı tercih ederler. Hatta bu tür kişilerde bazen oyunlar oyuncaklardan önce gelebilir. Yalnız oynuyormuşsunuz gibi gözüke de tren ve uçak kullanırken yolcularınız oluyor muydu?

Tabii ki. Çünkü uçak ve tren sonuçta tek kişilik araçlar değil, ama ben orada belki de yönetme zevkimi tatmin ediyordum.

Hobilerinizden dolayı nesnelerin dünyasına da merakınız var diyebiliriz. Oyuncaklarınızı biriktirir miydiniz?

Yazarın notu

*Zihinsel olarak
her an farklı
boyutlarda
doğın insan
olabilmek*

Bu özellik sevgili arkadaşım Sunay'ın gezilerimiz sırasında aklıma yerleştirdiği ve beni hastalıklı hale getirdiği bir uğraştır. Sunay benim çok sevdiğim bir arkadaşımdır. Onun yönlendirmesiyle eski oyuncaklara baktıktan ve ortak gezilerimiz sırasında onun oyuncak arayışındaki heyecanını gördükten sonra ben de kendisinden etkilendim. Diyebilirim ki oyuncak biriktirmek bende de artan bir

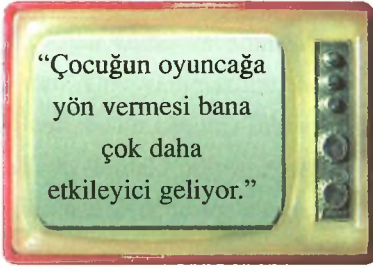
tutku oldu. Halen evimde oyuncaklarım var. Ama orası benim kişisel müzeimin çok önemli bölümleri gibi gördüğüm bir yerdir. Özellikle az önce dediğiniz gibi, gördüğümde beni bir yerlere götürüp heyecanlandıran oyuncaklar. Bu merakım daha sonra, profesyonelleşmiş ve gerçek anlamda sanata dönüşmüş bazı ürünleri biriktirmeyi de kapsayan bir hal aldı. Şimdilerde özellikle hava taşıtları biriktiriyorum. Gerçek ölçüleri oranında küçültülmüş her türlü hava taşıtı merakım hâlâ sürüyor. Onun dışında rastlantısal olarak bulduğumuz oyuncaklar çok hızlı değiştiği için, zorlanmadan karşıma çıkan ve bulduğumda beni alıp bir yerlere götüren oyuncaklar da evimde yer alıyor.

İç sesli insan ve dış sesli insan... İç sesli insanlar kararlarını kendileri verirler. Karar almakta zorlanmazlar. Bazı iç sesli insanlar denge durumundadırlar. Yani ya uzlaşmak ya da zihinsel gelişimlerine katkı sağlamak için başkalarından geri bildirim alırlar ve onları dinlerler. Dış sesli insanlar ise tam tersidir. Karar almakta zorlanırlar ve başkalarının dediğine göre yaşamlarına yön verirler. Kendileriyle baş başa kalmayı tercih etmezler. Bu anlamda kendinizi nasıl tanımlarsınız? Uçak pilotu ve tren makinisti oyunlarınızda siz hep yöneten figüründesiniz. Bu iç sesliliğinizi desteklemiş olabilir.

Bu kadar net bir şeyi kendi üzerimde gözlemlediğimi söylersem, bu alanda bilgisi olan insanlara saygısızlık olur. Ama dediğiniz doğru, belli şeylere karar vermek anlamında iç sesinin dediğini yapan bir adam olduğum için o özelliğimden bahsedebiliriz. Şimdi sizinle bu kadar ayrıntılı konuşunca oyuncuğun çocuğun hayatı üzerindeki önemini daha iyi anlıyorum.

Sunay Bey'in de ve benim de hep söylediğimiz bir şey vardır. Oyuncak bir bilimdir. Oyuncaklar çocuğunuzun zihin süreçleri gelişimini keşfedip destekleyeceğiniz bilimsel araçlardır. Her oyuncak farklı karakter, merak alanı ve zekâ boyutunu destekler. Ebeveynler çocuklarına oyuncak alırken hangi karakteri, zekâyı ve merakı desteklediği konusunda bilinçli olmalıdırlar. Çocuklar oyuncakla etkileşim konusunda serbest bırakılmalı ve tercihleriyle ailelerine verdikleri zihinsel ipuçları okunmalıdır. Bu bilgidен meslek seçimi aşamasında da yararlanılması faydalı olur.

Bu arada benim de, *Pasapaprola'nın* da oyuncacı var. *Pasapaprola* aslında kutu oyuncacıdır. Bu anlamda ben aynı zamanda *Pasapaprola'nın* oyuncacıyım. Kutu oyuncacı denilince benim çocukluk dönemime ilişkin anımsadığım, elektrikli bilgi oyunu adında başka bir oyuncak daha var. Bu oyuncacın metal bölümlerine dokunmak için, metal uçlu iki kablosu vardı. Kutu ikiye ayrılmıştı. Bir tarafta sorular, diğer tarafta cevaplar vardı. Kablolardan birisini soruya dokunduruyordunuz, diğerini de doğru olarak gördüğünüz cevaba. Doğru eşleşme olunca da ışık yanıyordu. Beş ayrı kart vardı ama soru ve cevaplar hep aynı yerde olduğu için yerlerini ezberleyebiliyordunuz. En sevdiğim oyuncaklardan birisi de oydu. Belki de bugün bilgi yarışması sunmamın üzerinde de bu oyuncacımın önemli etkisi olmuş olabilir. O zaman için heyecan vericiydi. Ona bakarsanız bilgisayara geçmeden önce babasının veya amcasının fasit makine ve daktilosu ile oynayan çocuk var mıdır? Bilgisayar, gençliğimde ODTÜ'de kalın kartlarla kullanılan makinelerdi. Kişisel bilgisayarların bu kadar gelişmesi son on beş yıllık bir süreç. Bu anlamda yeğenlerim benden çok daha önde, daha gelişmiş teknolojik imkânlarla tanışıyorlar. Oyuncak çağa göre değişiyor. Kendi adıma yaratıcı ve yeniden tanımlayıcı oyuncakları, her zaman hazır gelmiş ve bir şeyler sunan oyuncaklara tercih ediyorum. Bu bir robot da olabilir ama robot bana tekdüze geliyor. Robota bir şeyler yaptırmak hep aynı şeylerle karşılaşmak gibi bir durum aslında. Ama hamurdan yaratıyla bir şeyler yaratmak daha güzel. İşin içine kişinin girmesi ve oyuncaca yön vermesi bana çok daha etkileyici geliyor.

Bir an için kendinizi bir oyuncakçı dükkânında hayal etmenizi istesem... Dükkânın kapısından çıkarken elinizde hangi oyuncakları görüyorsunuz?

Uçak ve tren maketi var bir kere. Onun dışında hiç alışılmadık ve beklenmedik, hayatımı renklendirecek bir

oyuncak isterdim. *Muppet Show*'u da çok severdim. Şimdi yayınlansa yine izlerim. Onun dışında çok güzel, beni alıp değişik yerlere götürecek ve benim denetlediğim bir bisikleti de tercih ederdim.

Yaşamlarımıza her an yeni bilgiler armağan eden Sayın Metin Uca'ya değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türkiye'nin önde gelen haber programcılarından olan Mithat Bereket, henüz sorulmayan ve düşünülmeyen keşfindedir. Çalışmalarında bir şairin duygusallığı vardır. Mithat Bereket insanın derinliklerinde iz bırakır. Çünkü söylemleri aklıla gönül arasındaki yol üzerinde bir pusula gibidir.

Çocukluk döneminize ilişkin aklınıza gelen ilk oyuncaklarınız nelerdir? Kendinizi hangi oyuncaklarla oynarken hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Çocukluk dönemime ait aklıma birkaç oyuncak geliyor. Öncelikle mantar ve kovboy tabancalarını hatırlıyorum. O zaman Türkiye'de oyuncaklar çok yoktu. Annem Almanya'dan bana kılıflı bir kovboy tabancası getirtmişti. Yaklaşık on gün, o oyuncuğım ile beraber yattığımı hatırlıyorum. Kullanamamıştım ve dışarı da çıkarmazdım zaten. Sokakta oynamayı çok seven bir

çocuktum. Gelir gelmez derslerimi yapar ve hemen sokağa çıkardım. Çok yaramazdım. Mahallemizde bir çetemiz bile vardı. Bahçelerdeki meyve ağaçlarına kimse bizden önce dalamazdı. Mahalledeki çocuklarla birlikte misket de oynardık. Yüksek kestane ağaçlarından düşen kestanelerle de misket oynardık. (Mithat Bereket)

"Ben resmen, mahalledeki çizgi roman borsasının başkanıydım. İçi çizgi roman dolu olan bir kolim vardı."

Doğa ile etkileşimi seven bir çocukmuşsunuz. Doğanın zihinsel gelişiminiz üzerinde önemli etkilerinin olduğundan bahsedebiliriz o halde.

Evet, çocukken doğa ile çok fazla etkileşim halindeydim. Armut ağaçlarından topladığımız meyveleri misketlerle takas ederdik. Tüm bunların yanında çocukluk dönemimde çizgi romanların da benim hayatımda önemli bir yeri olmuştur. Neredeyse bütün çizgi romanları okurdum. O dönemlerde mahallelerde çizgi roman borsaları bile vardı. Genelde çocukların çoğu çizgi romanlarını birbiriyle değiştirirlerdi. Ben resmen, mahalledeki çizgi roman borsasının başkanıydım. İçi çizgi roman dolu olan bir kolim vardı.

O zamanlar çizgi roman okumak ailemiz tarafından yasaklanmıştı ve okulda da öğretmenlerimiz çizgi roman okunmasını tasvip etmiyorlardı. Bunun tam tersine, örneğin benim bugün bir çocuğum olsa ona çizgi roman okuması konusunda destek olurum. Ben çizgi romanlardan çok şey kazandım. Öncelikle çizgi romanlar sayesinde bir film gözü kazandığımı daha sonraları fark ettim.

Çizgi romanın kareleri ile filmin karelerini oluşturmak...

Çizgi roman bir filmin kareleridir aslında. Ben çizgi romandaki kareleri evde canlandırırdım. İki sandalyeyi birbirine birleştirir, üzerine minderler koyar, battaniye örter, sonra da babamın kemeriyle bağlar at yapar-

dım. Yaptıklarım hayalimde bazen uzay gemisi veya araba da olurdu. Bu yaklaşım, rol oynama dediğimiz olayı da destekliyor. Çizgi roman karelerini rol yaparak yaşama aksettirmekten bahsediyorum. Kardeşim benden altı yaş küçüktü ve ben ona da bir rol verirdim. Adeta senaryo yazardım. Karakterlerin içine bürünmek, elbiselerini giymek, rol oynamayı geliştirmem açısından önemliydi. Ben çizgi romanlarla büyüdüm ve yaşadım diyebilirim. Onların çok yararını gördüm. Yıllar sonra, çizgi romanda gördüğüm teknikleri filme uyarladım. Film çekme tekniğini de haber programına uyguladım. Belgesel yaparken hep sinema tekniklerini uyguluyorum.

Bu anlattıklarınız, günümüzdeki mesleki başarınızın temellerinin, çocukluk döneminize ait merak alanlarınızla ne kadar yakından ilgili olduğunu gösteriyor bir yerde.

Evet. Sinema tekniklerinin de temeli bence çizgi roman. İngiltere’de yüksek lisans yaparken, İngiliz Filmler Akademisi diye bir yer vardı ve ben onun derslerine pahalı olduğu için kaçak olarak geceleri giriyordum. Hatta akademisyen beni görüp birkaç defa dersten kovmuştu. “Sen kimsin?” demişti. Ben de “Gözlemciyim,” demiştim. Ama bu durum dersten çıkarılmamı engellememişti. Orada gördüm ki aslında yönetmenler bir filmi tasarlarlarken kare kare tasarlıyorlar. Her karede de insanların ve eşyaların nerede yer alacağını yazıp çiziyorlar. Bence çocukların görsel zekâlarını geliştirmek ve onları hayata hazırlamak, hayatta değişik roller alabilmelerini desteklemek açısından önemlidir. Bu nedenle çocukların çizgi roman okumalarını desteklemeliyiz. Bizim dönemimizde çizgi romanlar çok özel ve güzel olmasına karşın öğretmenlerimiz bunları okumamızı desteklemezlerdi. Öğretmenlerimiz, “Çizgi roman okuyan çocuklar tembel olur ve dersleri de iyi olmaz,” derlerdi. Ama benim derslerim iyiydi ve buna karşın çizgi romanımı da okurdum. Hatta ansiklopedi bile okurdum.

“Çocukların görsel zekâlarını geliştirmek ve onları hayata hazırlamak için çizgi roman okumalarını desteklemeliyiz.”

Meraklı insan okuyor. Okumak, bilgi insanının oluşumunda önemli bir yere sahiptir.

Aynen öyle. Hatta yine çocukluğum zamanında Bülent Özveren'in sunuculuğunu yaptığı *Ben Bilirim* yarışma programı vardı. Bilgi yarışmalarında ailemizde soruya cevap verecek kişi durumunda olan bendim. Herkes bana sorardı. Ben de bilirdim. Hava atardım adeta. Sonra çocuk dergisi okumaya başladım. Hatta bir dönem çocuk dergilerinden biri önemli bir şey yaptı ve dünya klasiklerini çocuklara yönelik çizgi roman şeklinde yayınlamaya başladı. Hâlâ saklarım onları. *Karamazof Kardeşler, Suç ve Ceza* vb. ne kadar büyük eser varsa hepsini çizgi roman haline getirdiler. Bu sayede klasikler çocuklar için çok daha kolay anlaşılır ve özümseenebilir bir hale gelmişti. Dünya klasiklerini hayatımda ilk defa bu şekilde okudum. Çizgi roman çok önemlidir ve benim gelişime çok katkı sağlamıştır. Şimdi işimde de çok kullanıyorum.

Oyuncaklar bizim çocukluğumuzun geçtiği dönemde azdı. O zamanlar küçük arabalar vardı, ama onlar da çok değerliydi. Bu arabalar Amerikan pazarından alınırdı. Annem ve babam ekonomik durumları iyi olduğu zamanlarda bana bu arabalardan alırlardı. Arabalar için çok ağırdık ama alınınca da çok sevinirdik. Çok sayıda arabam vardı diyebilirim. Bir torba dolusuydu ve bu arabalarla evin halısını aşındıracak kadar çok oynadığımı da söyleyebilirim. O araba oyunlarında da dizilerde ve filmlerde gördüğüm sahneleri canlandırma arayışım vardı. Efektler yaparak sesler çıkarırdım. Tam anlamıyla hayalimden geçeni canlandırma süreciydi o anlar.

Çocukluk döneminde senaryolar yaratan çocukların ileride iç sesli olması beklenir. Zira iç sesli insanlar kendi başlarına karar vermede zorlanmazlar ve başkalarından ancak kendi kararlarını çek etme anlamında geri bildirim alırlar. Çocuk, kendi senaryosunu yazarken, bu senaryonun sahnelenme sürecinin ayrıntılarını kendisi belirler. Özellikle kukla türü oyuncaklarla oynayan çocuklarda da kuklanın hareket ettirilmesi ve konuşturulması süreçleri tamamen çocuğun kontrolü altındadır. Tüm bu özellikler de iç

sesli karakter özelliğinin gelişimini destekler. Mithat Bereket için iç sesli kişilik özelliğinden bahsedebilir miyiz?

Kesinlikle öyle. Hayatımda her şeyi hep kendim yaptım. Yabancı dili de kendim öğrendim. Sonra basketbol hayatım başladı. Basketboldan da para kazandım. Hayatımın mimarı kendim oldum diyebilirim.

İç seslilik bence çok önemlidir. Yaşamda kendi kendine yeten, canlandıran, oynayan ve hayatı taklit eden bir çocukluk dönemi geçirmiş olamam da burada etkili olmuştur diye düşünüyorum. Yıllar sonra bir burs kazanarak Fransızca öğrenmek için Fransa'ya gittim. Fransa'daki dil öğretmenimiz bizim Fransızca seviyemiz sıfır olduğu için, "Size bebeklerin lisan öğrenme modelini uygulayacağım," demişti. Buna Biyolojik Metot, Bebek Metodu da deniyormuş. Bu öğrenme modelinde çocuğun önce duyduğunu taklit etmesi esas alınıyor. Çocuk önce sesleri taklit eder, sonra da kelimelerin anlamlarını öğrenir. Daha sonraki aşamada kelimeleri yazmayı ve en sonunda da gramer bilgisini öğrenir.

Çizgi roman kahramanları içinde sizi en çok etkileyen karakterler hangileriydi?

Tombraks vardı. Daha sonraları *Yüzbaşı Volkan* çıktı. *Tommiks*'in de beni etkilediğini söyleyebilirim. *Red Kid* ve *Asterix* de okurdum. Çocuk kendisini bu karakterlerle özdeşleştiriyor.

Kahramanlar çocukların kişilik gelişiminde örnek oluyorlar. Mithat Bereket, çocukluğunda nasıl bir kovboy karakteriydi?

Hep kahramandım. Her şeyi başaran, herkesi kurtaran, mert bir kovboydum. Daha sonraki yıllarda basketbola girdim. Okulun hazırlık sınıfında boyum uzun olduğu için bana teklif gelmişti. Başlangıçta basketi bilmiyordum, sonraları çok sevdim. Hatta bu sevgim öyle bir boyuta ulaştı ki evdeki kornişe sepet asar, milli basketbol maçları yapardım. En son sayıyı atıp takımını başarıya ulaştıran bir basketbolcuyu canlandırırdım hep. Oyarken de bir spor spikeri gibi maçı anlatırdım. Saatlerce odaya kapanır, bunu yapardım.

Hayatı gören, seslerini taklit eden ve senaryosunu yazan bir çocuktum. Hep yaşamın seslerinin ve kokusunun peşinden gittim. Yirmi yıldır savaş muhabirliği yapıyorum. Neredeyse dünyada gitmediğim yer kalmadı. Ama beni bu mesleğe asıl çeken, yeni insanlar ve yerler görme arzusu bir yerde. Onun için de ortaokulda diplomat olmaya karar vermiştim.

İçimdeki şövalye ruhlu kahraman çocuk hep yaşıyor. Şövalye ruhları benim için çok önemli olmuştur. Onu hep örnek aldım. Bunlar bahsettiğiniz gibi, çocuğun kişilik özelliğinin oturmasında çok etkili oluyordur.

Tek tercihim olan uluslararası ilişkileri kazandım ve ikinci sınıfta bir gazetenin yarışmasını da kazanarak gazeteciliğe adım attım. Sonra bu iş kanıma girdi, dünyayı dolaşma isteğimle de birleşince gazeteciliğe yöneldim. Hâlâ göçebe hayatı yaşıyorum. Belki de bu özelliğim, sizin bahsettiğiniz üzere, çocukluğumdan beri süregelen bir durumun sonucudur. Gidip yeni sokaklar ve yerler keşfetmeyi severim. Çocukken de arkadaşlarımla sokağa çıktığımızda bu keşif ruhumuz nedeniyle kaybolurduk ve annem sabaha kadar bizi camlarda beklerdi.

“Hep yaşamın seslerinin ve kokusunun peşinden gittim.”

Yazarın notu

Bazı insanlar sonuçları tüketir, bazı insanlar ise sonuçları üretir.

Değişik taleplerin yaşamınızda fazla olması, aslında sizin değişiklik karakter özelliğinizin bir göstergesidir. Bu ipuçlarından hareketle, Mithat Bereket için; yaşamı farklı şekillerde deneyimleyen, farklı yerler ve insanlarla etkileşimi tercih eden bir insandır, diyebilir miyiz?

Evet, çok doğru söylediniz. Farklı yerler, farklı insanlar ve farklı kültürlerle etkileşim halinde olmayı seven bir insanım. Bu özelliğim çocukken oynadığım oyunlar, canlandırıdığım karakterler ve mahalledeki arkadaşlarımla tercih ettiğim aktiviteler açısından da böyleydi.

Çocukken, okuduğunuz çizgi roman karakterlerini ve kahramanlarını canlandırıdığınızdan bahsettiniz. Mahalledeki arkadaşlarınızla sürekli

etkileşim halinde olduğunuzu da dikkate alırsak, sizi insanlarla etkileşim halinde olmayı seven biri olarak tanımlayabilir miyiz?

Kesinlikle. Bizim dönemimizde mahallede oyun oynanırdı. Çocuklar dışarı çıkar ve oynarlardı. Şimdi ise böyle bir şey pek kalmadı sanki.

Şimdiki çocukların hayatında fazlasıyla oyuncak var, ama oyunların eksikliği, insan ilişkilerinin gelişimini büyük ölçüde olumsuz etkiliyor. Tüm oyuncaklar sonuçta birer nesnedir. İnsan ilişkilerinin çocukların yaşamında eksik kalması, başka bir açıdan bakıldığında maddesel değerlerin öne çıkmasına neden olabiliyor. Çocukluğunuzda özlem duyduğunuz ve keşke benim de olsa dediğiniz oyuncaklar var mıydı?

Annem babam zengin değildi ve ben en çok uzaktan kumandalı arabaya özenirdim. Çocukluğumda uzaktan kumandalı arabam olmadı. İlerleyen yıllarda büyüyünce bir tane kendim aldım. Oynadım ve hevesim gitti. Şimdi duruyor. Meğerse o bir hevesmiş.

Değişiklik karakter özelliğinde olduğunuz için bir oyuncakla uzun süre etkileşmeniz zaten beklenemez.

Bir de yaşadığınız yer önemlidir. Mesela tornet bizim için çok önemliydi. Kışın kızak, yazın tahtaya takılan bilyelerle tornet yapardık. Torne-tim vardı ve çok da iyi yapardım. Aslında oyuncaklarımızı kendimiz yaptığımız çok olurdu. Tahta arabalar, telli arabalar gibi. Tam bir mahalle çocuğuydum diyebilirim.

Anlattıklarınızdan, çocukluğunuzda ve yaşamınızda mekânların önemli bir yeri olduğu da ortaya çıkıyor.

Tabii, benim yaşamım dünyayı keşfetme üzerine kuruludur. Yaşamımda merak ve keşif var. Çocukluğumda okuduğum çizgi romanlar ve dünya klasikleri bende merak duygusunun gelişmesini destekledi. Bir de ilkokul ikinci sınıfta, Can diye bir arkadaşımla bana boş zamanlarda tulu-at yaptırırlardı. Herkes bizi seyreder; kimi zaman güler, kimi zaman da ağ-lardı. Kafamızdan oyun yazar ve oynardık.

Yazarın notu
*Hayatta neyin
önemli olduğunu
idrak edebilmek
için mutlaka
bir felaketin
yaşanması
beklenmemelidir.*

Burada da sentezleme devreye giriyor. Bununla ilgili sormak istediğim bir diğer soru da programlarınızla ilgili. Örneğin Pusula programını izlerken mükemmel bir kurgu ve duygusallık dikkatimi çekiyor. Bu duygusal özellik, programı pek çok kişi için unutulmaz kılıyor.

Çok duygusal bir insanım. Bu, herhalde Akdenizli olmamızdan kaynaklanan bir şeydir, diye düşünüyorum. İki türlü aile vardır ya. Biri-
sinde çocuklar anne ve babasına uzaktan, “Nasılsın anneciğim, babacığım?” derler. Bizimkisi öyle değildi. Birbirimize sarılır, öperdik. Bizim ailede sıcak ve sevgiye dayalı bir paylaşım vardı. Babam da çok duygusal bir insandır. Biz duygusal bir aileydik diyebilirim. Bu durum savaş muhabirliğine de yansıyor. Savaşlara gittiğimde şunu gördüm: En masum olanlar hep kadınlar ve çocuklardır. Benim programlarımda da hep onlar ön plana çıkar. Savaş fotoğrafları sergisi açtım, hep çocuklar vardı. İnsan, dediğiniz gibi duygusal karakter özelliğinde olunca bu görüntüleri yakalıyor. Ayrıca ne kadar tezat gözükse de çok romantik bir insanımdır. Hatta bu yüzden bazen savaş ortamlarında delirecek hale geliyorum.

Savaş, olumsuz duygusal paylaşımları içerdiği için, hissel karakter özelliğindeki bir insanın savaşı yorumlaması ve aktarması da daha başka oluyor.

Çok doğru. Muhakkak o savaş ortamındaki duygusallığı bulup ortaya çıkarıyorsunuz. Programımı izledikten sonra beni arayıp, ağladıklarını ve duygusal anlar yaşadıklarını ifade eden çok seyirci oldu. Çünkü bu manzaralar beni de ağlatır çoğu kez. Mesela bana Yılın Tarafsız Gazetecisi Ödülü’nü verdiler. Ben de gülerek, tarafsız olmadığımı belirttim. Benim bir filtrem var, aile görüşüm, dünya görüşüm, duygusallığım var. Ben gördüğüm şeyleri bu filtreden geçirip sunuyorum. Dolayısıyla ben içimden geçenlerin tarafındayım.

Çocukluğuma dönersek; çizgi romanlar, mahalledeki paylaşımlar burada önemli rol oynamıştır. Sokak çocuğu olduğum için çok mutluyum. İyi ki ağaçların tepesinden inmezmişim. Maceracı bir tarafım da vardı. En çıkmayacak çok tehlikeli ağaçlara bile çıkardım. Evlerin tavan aralarında arkadaşlarımızla muhabbetler yapardık. Apartmanların tavan araları bizim buluşma noktamızdı ve kimse bilmezdi. Bir bakış açısıyla, o çizgi romanlardaki maceraları yaşamaya çalıştım. Bu anlamda çocukluğum çok dolu geçti diyebilirim. Çocukluğumda yaşadıklarım, bugünkü başarılarımın temelini oluşturuyor.

Bir an için kendinizi bir oyuncakçı dükkânında hayal etmenizi istesem, kendinize hangi oyuncakları alırdınız?

Uçak ve araba maketlerini çok yaptım. Maket yapmak insanda bir rahatlama sağlıyor. Herhalde yine bir maket alırdım. Uçak, gemi veya araba maketi olabilirdi. Yine bir kovboy tabancası ve şapkası alırdım. Şimdi oyuncakçılardaki o canavar uzay kahramanlarının neden yapıldığını anlayamıyorum. Hep fiziksel güç ve imha üzerine kurgulanan kahramanlar bunlar. Bir de ilkokulda Ayşegül kitaplarıyla büyüdüğümü söyleyebilirim. Ayşegül Çiftlikte, Ayşegül Denizde gibi serileri ciddi severdim. Bu kitaplar benim hayal gücümü de beslerdi. Bu tür kitaplarla büyüyen çocuklar çok daha ince, duygusal ve aynı zamanda dışa dönük, rol yapan, senaryo yazan, oynayan bir yaşam tarzına sahip oluyordular.

Bu ana kadar anlattıklarınızda yaramazlıklarınıza atıf yaptınız. Hareketlilik, iç seslilik ve değişiklik karakter özellikleri bir araya gelince çoğu kez bu tür çocuklar yaramaz olarak nitelendirilebiliyor. Özellikle benzerliğe odaklı durağan insanlar için bu çocuklar tam bir afacan. Aslında bu zihin sürecine sahip çocuklar adeta birer yaşam kâşifidirler. Yaramazlık demişken, en çok unutamadığınız yaramazlığınız neydi?

O kadar çok ki. Mahallede top oynamamızı istemeyen yaşlı teyzeleri sinirlendirip camlarına taş atmaktan tutun da tren yoluna tuğla döşemeye kadar pek çok yaramazlıklarım oldu. Sonucunu merak ederek tren yoluna tuğla döşemiştik. Adapazarı'nda, şeker fabrikasının orada pancar yüklü yük trenleri geçerdı. Tren ezip geçer mi diye merak edip, bunu yapmıştık. Devrileceğini hiç hesaba katmamıştık. Adam treni zar zor frenledi. Biz görürnce peşimizden koştı, biz de kaçtık. Ertesi gün tekrar raya tuğla ördük ve bu sefer başka yere saklandık. Adam tuğlaları tek tek kendi temizlemek zorunda kaldı ve bayağı da küfür etmişti bize.

Pusulasıyla bizlere hep insani değerleri gösteren Sayın Mithat Bereket'e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türk tiyatrosunun önde gelen isimlerinden olan Müjdat Gezen, kendi adını taşıyan sanat merkezinin (Müjdat Gezen Sanat Merkezi) de kurucusu. Söyleşi için kendisiyle bir araya geldiğimde bana evinin duvarında asılı bir Kızılderili atasözünü göstermişti: "Birini yargılamadan önce onun mokasenlerini giy." Müjdat Gezen pozitif enerji ustası olduğu için, tüm yaşamı boyunca başkalarının mokasenlerini giymeyi ihmal etmemiştir. Bu sayededir ki her insan Müjdat Gezen'de kendisini görebilir. Hayata gülme fırsatını verebilen bir insan.

Bize biraz çocukluk yıllarınızdan, o döneme ilişkin hatırladığınız oyun ve oyuncaklarınızdan bahsedebilir misiniz? (Ethem Kocabaş)

İstanbul'un Fatih semtinde, Hırka-i Şerif Caddesi'nde bir evde doğdum. Biz ailece Fatihliyiz. Çocukluğumda Fatih çok güzeldi. Hatırlıyorum da Orta Yol diye, çınar ağaçlarının arasından tramvayın geçtiği bir yer vardı. Kış-

"Tek boyutlu çizilmiş, arkasında sopalı olan kuklalar."

Türkiye'yi biraz daha darboğaza sokmuştu. Örneğin küçüklüğümde babamla birlikte Sümerbank'a elbiselik kumaş almaya gittiğimiz zaman kumaşın tersine bakardım. Çünkü bilirdim ki birkaç sene sonra o kumaş tersyüz edilip bana yeni bir pantolon olacak. Yine konserve kutuları vardı. O kutular boşalınca ya evlere saksı ya da kukalı saklambaç için bize oyuncak olurdu.

Bizim çocukluğumuzun oyuncakları çember, topaç, kukalı saklambaç ve sapandı. O zamanın ekonomik koşulları bugünkü kadar iyi değildi. Rana Hala'mın Osmanbey'de bir oyuncakçı dükkânı vardı. Bir de Latif ile Nûkhet isimli iki çocuğu, yani kuzenlerim. Onların oyuncakları çoktu. Arada bir, sıkıldıkları oyuncaklarından alırdım. Top oynamak da bizim için zevkli bir oyundu, ama deri ve meşin top az bulunurdu. O zaman plastik top da yoktu. Şunu çok iyi hatırlıyorum. Balonu şişirip, üzerine kat kat eskimiş naylon çoraplar geçirerek top oynardık. İçi görünmeyen çoraplar vardı, onlarla da top yapardık.

En büyük avantajım dokuz, on yaşlarımda Ömer Deniz'in oyuncakçı dükkânında oyuncakçı çırağı olmamdır. Orada Eyüp oyuncakları yapardık: tahtadan arabalar, kamyonlar, lokomotifler, el arabaları ve yürürken hareket eden oyuncaklar. O oyuncakçı dükkânında ilk defa kendime, kendimin oynayacağı Karagöz biçiminde kuklalar yaptığımı hatırlıyorum. Onları özenle de boyamıştım. Aradan elli beş yıl geçmesine rağmen hâlâ o kuklalarım bugünkü gibi gözümün önündeler. (Müjdat Gezen)

Özellikle kuklalar, çocukların insan odaklı, sosyal iletişim zekâsı gelişmiş bireyler olmaları açısından çok önemlidir. Hatta kuklaların yüzle-

rindeki ve oyunların senaryolarındaki farklılık, çocukların değişiklik karakter özelliğini destekliyor. İstanbul Oyuncak Müzesi'nde yer alan bebeklerin, kuklaların ve insan figürü şeklindeki oyuncakların yüz ifadeleri, duygusal ve düşünsel anlamda çok çeşitli. Müzede durgun bakan, gülen, kızan ve şaşırان oyuncakların siluetleriyle buluşuyorsunuz. Oysaki günümüzde fabrikasyon üretim yüzünden, artık oyuncakların yüz ifadeleri ve bakışları da tek tip oldu. Kuklalarla çok oynayan çocuklarda, değişiklik karakter özelliği gelişirken, sosyal iletişim zekâsı da öncelikli olarak destekleniyor.

Her ülke için kukla aslında geleneksel seyirlik oyunlar anlamında önemlidir. Japonya, Çekoslovakya ve Polonya bu işe çok düşkündür. Kukla Tiyatrosu diye özel bir tür vardır. Benim de halen kuklalarım var. Mesela İbiş ilk el kuklasıdır ve çok eskidir. Türkiye'de kuklanın ortaya çıktığı maalesef 19. yüzyıla rastlıyor. Kuklayı ilk defa Beyoğlu'nda bir İngiliz oynatıyor. Kuklaların çok eskilere uzanan bir tarihi yok. İbiş'in de tarihi çok eski değil. Tuluattaki tipi kukla perdesine aktarmakla başlıyoruz.

Yazarın notu

**Sözel edebi
zekânın
gelişmesinde
tiyatronun
önemli bir yeri
vardır.**

Çocukluk anılarınızda görmekteyiz ki oyunlar imkânsızlıklar yüzünden çoğu kez oyuncakların önünde yer almış. Oyunlar sosyal iletişim zekâsını desteklediğinden, insan merak alanının da çocukta gelişimine önemli katkılar sağlıyor. Oyuncaklar ise adeta çocuğun tek başına oynamasına imkân veren nesnel oluşumlar olduğundan, bazen sosyal iletişim zekâsını ve hatta bununla çok ilişkili olan sözel edebi zekâyı da desteklemeyebiliyorlar. Bu konuya bakış açınız nedir?

Oyunla oyuncak birbirinden soyutlanacak kavramlar olmamakla birlikte, oyunlar tek başına oynanacak şeyler değildir. Bir çocuk, dediğiniz gibi oyuncakla tek başına oynayabilir ama oyun genelde karşıdaki kişilerle paylaşılan bir aktivitedir. Mesela yine benim çocukluğumda seksek çok oynanırdı. Diyebilirim ki mahallemizde tebeşirsiz yer yoktu. Bir de ip atlanırdı. Basit bir ip atlama oyunu bile en az üç dört kişi ile oynanırdı. Top oynamak söz

konusu olduğuunda da en az on kişinin gerektiğinden bahsedebiliriz. Aslında topun dışındaki oyunlarda kolektif paylaşıma y6nelten oyuncaklar pek yok.

Oyuncakçı dükkanında ıraklık yaptığınız 6nemde imal ettikleriniz içinde en 6ok unutamadığınız oyuncaklar hangileriydi?

Kuklalarımıdı. Arkadaş olanları, birbiriyle 6ok iyi ge6inenleri veya ge6inemeyenleri vardı. Hatta i6lerinde, k6pek başta olmak 6zere hayvanlar da vardı. Tek boyutlu 6izilmiş, arkasında sopaları olan kuklalarđı bunlar.

6zellikle sanat başta olmak 6zere mesleğinde 6st d6zey başarılar elde etmiş kişilerin, 6nemli bir ortak karakter 6zelliği, değişiklik odaklı olmalarıdır. Oysaki g6n6m6zde benzer yaşamlar, tek tip senaryolar ve aynı şekilde 6rnek alınan kişiler, benzer eğitim uygulamaları, benzerlik insanını desteklemektedir. şimdiki 6ocukların oyuncaklarına baktığımızda 6eşitlilik ve 6okluk anlamında bir zenginlik var belki ama, 6ocuğun hayal g6c6n6 6e yaratıcılığını pek de desteklemediklerinden, daha 6ok benzerlik kişilik 6zelliliğini 6rnekliyorlar. Bir de televizyon ve bilgisayar -istemeden de olsa- benzerlik kişilik 6zelliliğinin gelişimini destekler bir nitelik kazanmaya başladı. İstemeden de olsa diyorum, 66nk6 her ikisi de bilgi i6eriği anlamında uygun şekilde kullanıldığında değişiklik kişilik 6zelliliğinin gelişimini 6rnekler. Bu konudaki d6ř6ncelerinizi bir değişiklik insanı olarak size de sormak isterim. Zira sizin hayal g6c6n6z, keşfe dayalı yaratıcılığınız ve değişiklik insanı olmanız 6ocukluğunuzdaki kuklalarınızla da desteklenmiş.

Doğru s6yl6yorsunuz. Sanatçı daima ufka bakıp yeni bir şeyler g6rme arayışındadır. Hele oyunculukla ilgili bir iş yapıyorsanız, ufkunuzun daha a6ık, perspektifinizin daha gelişmiş olması gerekir. şimdiki televizyon ve internet k6lt6r6 sizin dediğiniz tehlikeyi biraz getirdi. Yani 6ocukların aynı kırk, elli s6zc6k etrafında konuşmaları 6rneklenir hale geldi. Ben “bizim zamanımızda” s6z6n6 pek sevmem. Zira bizim zamanımızda s6z6 6vg6 şeklinde kullanıldığında evrimsel gelişime pek yakışmıyor. İnsan daima gidilen istikamete bakmalıdır diye d6ř6n6yorum. Benim 6ocuklu-

Yazarın notu

*İnsan ufkun
6tesini
g6rebilmelidir.*

ğumda da doğrusu bu kadar güzel şeyler yoktu. Televizyonla neredeyse genç yaştan orta yaşa geçerken tanıştım diyebilirim. Şimdi ise neredeyse her odada bir televizyon var. Dizüstü bilgisayarları artık pek çok eve girmiş durumda. Ama önemli olan bu imkânların nasıl değerlendirilmiştir.

Bizim çocukluğumuzda özellikle elektrikli oyuncak ve aletler kullanırken, “Dokunma cereyan çarpar,” şeklindeki nasihatler çok sık kullanılırdı. Özellikle de “dokunma” kelimesi. Oysaki çocuğun merak duygusunun desteklenmesi lazım diye düşünüyorum. Bizim eve telefon geldiğinde on dokuz yaşımdaydım. Telefonunuzu başvurduktan on dört sene sonra alırdınız.

Şimdi bilişim ve iletişim çağındayız. Bunun yararı da var, zararı da. Pek çok şeyin hızlı tüketimi evrene bile zarar veriyor.

Çocukluğunuza ilişkin unutamadığınız, aklınıza ilk gelen anınız nedir?

Bu anım ilkokulların Türkçe kitabında, 80’li yılların başında çıkmıştı. 29 Ekim’de doğdum. Çok küçükken 29 Ekim şölenlerinin benim doğum günüm için yapıldığını zannederdim. Hatta niye zahmet ediyorlar, diye de düşünürdüm. Sonradan annem, babam ve ablamdan öğrendim ki bunlar Müjdat’ın doğum gününün kutlamaları değil de Cumhuriyet’in kutlamalarıymış. Fatih’te o zamanlar tramvay vardı. Bir gün, Fatih Saraçhane Parkı’nda ki kutlamaları izlemek üzere Hırka-i Şerif’ten tramvaya bindik. Hatırlıyorum, fener alayı da vardı. Tramvayın penceresinden dalmış bakıyordum. Sağımda annem, solumda ablam bulunuyordu. Tramvay duraklarda duruyordu. Sonra Saraçhane’ye geldik. Parkta da oldukça görkemli bir bando vardı. Kırmızı kıyafetli, sırmalı ceketli kişilerden oluşuyordu bu bando. Tramvay tekrardan hareket etti. Ablam arka kapıdan inmiş, beni annem aldı

Yazarın notu

Yasaklarla ve beklentilerle çocuklarımızı olmalarını istediğimiz kişi olmaya zorluyoruz. Oysaki onlar, olmak için doğdukları kişi olmalılar.

zannetmiş. Annem ön kapıdan inmiş, beni ablam aldı zannetmiş. Beni tramvayda bırakmışlar. Hani eşyalar unutulur ya öyle bir durum. Ben durumun farkında değilim ve etrafımı seyreterek yolculuğa devam ediyorum. Ama annem ve ablam hemen arkamdan bir taksiye binmişler. İki durak sonra tramvaya yetişip beni aldılar. Geldiklerinde baktım birbirlerine söyleniyorlar. Ben tramvayda unutulmuş bir çocuğum. Bu olayı hiç unutamam.

Çocukluğunuzda keşke benim de olsa diye sahip olmayı çok arzu ettiğiniz bir oyuncak var mıydı?

Bisikleti çok severdim. Bisikletim olmadı. Arkadaşımdın bisikleti vardı ve tur atmak için bize verirdi. Güzel de kullanırdım. İlerleyen zamanda, sigorta şirketinde çalışan ağabeyim nihayet kendisine bir bisiklet aldı. Bir gün o bisikletle Fatih'ten Yeşilköy'e gittim. Ağabeyim de o gün Yeşilköy'de kamp yapıyordu. Beni görünce, "Sen nasıl geldin buraya?" diyerek şaşırdı ve, "Çabuk dön geri," dedi. Halbuki, "Biraz dinlen," demesini bekliyordum. Beş on dakika dinlendim ve korkumdan bisiklete atlayıp tekrar Fatih'e döndüm. Kaç kilometre olduğunu düşünün. Ertesi gün bacaklarımdın tutulmuş olduğunu hatırlıyorum.

Size sormak istediğim bir diğer soru da çocukların hissel yanıyla ilgili. Duygudaşlık, "başkalarının ayakkabılarını giymek" sözü ile anlatılmaya çalışılır. Çocukların hissel yönlerinin ve duygudaşlık (empati) yeteneklerinin gelişiminde oyun ve oyuncağların önemini bir eğitimci olarak nasıl değerlendirirsiniz?

"Hayatımızın
bizden başka
sorumlusu
yoktur."

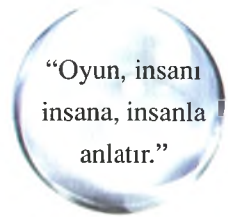
Belirttiğiniz konuda çocuk tiyatrosu önemlidir. Başkasının ayakkabısını giymek, benim de çok sevdiğim bir Kızılderili atasözüdür. Evimde hiç slogan yoktur, bir tek o vardır. Hatta bu sözün çerçeveli olarak asıldığı yerin üzerinde de otantik bir Kızılderili durur. Bu atasözü "Birini yargılamadan önce onun mokasenlerini giy," der. Bu söz çok önemlidir. İnsan çocukluk yıllarından itibaren kendisini bu düşünceye alıştırsa daha rahat eder. Hayatımızın bizden başka sorumlusu yoktur. Topu başkasına atmak, hep

çifte standart getirir. Bazen çocuklar, “Matematikçi 3 verdi, edebiyattan 10 aldım,” derler. Halbuki ikisi için de ya verdiler ya da ikisini de ben aldım demesi gerekir. Onun için ben insanların bu yaklaşımına dikkat ediyorum. Çocuk tiyatrosunda yetiştim. On yaşımda sahneye çıktım. Sonra şehir tiyatrosunda çocuk oyunlarını oynadım. 1960’lı yıllarda Müjdat Ağabey Çocuk Tiyatrosu’nu kurdum. Şimdi yine üç tane çocuk tiyatrosunu yönetiyorum. Bu üç tiyatronun da başına pedagoji eğitilmiş gençleri yerleştirdim. Benim nezaretimde tiyatroları yönetiyorlar.

Bu tiyatrolarda küçük çocukları da oynatıyoruz. Şimdiki çocukların algılamaları tiyatro yaparken bence çok da farklı değil. İşin içine drama girdiği zaman tıpkı bizim çocukluğumuzdaki gibi oluyorlar. Çünkü oyun insanın tabiatında vardır. Tiyatro Dionysos şenlikleriyle başlıyor. Neticede o şenlikler de birer oyun. İlk defa o şenliklerde koro oluşturulmuş. Bu koro da Thespis denilen biri bir adım öne çıkıyor ve korodan farklı laflar söylemeye başlıyor. İşte ilk aktör o. Thespis tarihteki ilk meslektaşımız bizim. Thespis’ten sonra biri çıkıyor ve, “Niye tek kişi söylüyor, birisi de buna cevap versin,” diyor ve diyalog doğuyor. Yani tiyatro doğuyor. Bunlar rastlantısal değil. Bence gereksinimlerden doğan şeyler. İnsanlık var olduğu sürece oyun hiç bitmeyecek diye düşünüyorum. Çünkü oyun, insanı insana, insanla anlatır. Ne kadar oyuncağınız olursa olsun, insanla paylaşmadığınız bir oyuncak tek başına işe yaramaz.

Bugün bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize neler alırdınız?

Benim seçeceğim oyuncaklar biraz matrak olabilir. Bir tane stres topu alırdım. İkinci olarak kireçlenmeyi önlemek amacıyla bir başka top alırdım. Küçükken seçtiğim top ile şimdi seçeceğim toplar arasında çok fark var.

İnsani değerlerde derinleşmiş büyük söz ustası Sayın Müjdat Gezen’e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Zamana iz bırakan binlerce insanı belgesel programlarıyla duygusal ve düşünsel açılardan analiz etmiş bir zihin insanı Nebil Özgentürk. Kendisiyle gerçekleştirdiğim söyleşi esnasında kişiliğinde binlerce portrenin her birinden birer parça gördüm. Nebil Özgentürk ayrılıkların değil, kavuşmaların insanı.

Sizi çocukluk yıllarınıza götürsek... Nasıl bir ortamda büyüdünüz? Bize biraz çocukluğunuzdan bahsedebilir misiniz? (Ethem Kocabaş)

Fazla varlıklı sayılmayan bir çocukluk geçirdim. Babam bizi hiçbir şeyden mahrum etmedi ama hani vardır ya, el bebek gül bebek derler, öyle büyümedik. Sonuçta babam küçük esnaftı. Berberlik yapardı ve hafta sonları da sünnete giderdi. Benim oynucağım, açıkçası daha çok babamın motorunun arkasına binip, onun gittiği köylere varıp, oralardaki sünnet şenliğine

“Tahtadan bir tekerlek ve bir sopa ile sürülen el yürüteçleri bizim oyuncaklarımız arasındaydı.”

ve kültüre çocuk yüreği ile katılmaktı. Torpilli bir fenni sünnetçinin çocuğu olarak, o sünnet şenliklerinin ortasına düşerdim. Bu yüzden cumartesi ve pazarları, yani okul dışındaki zamanlar, babamın motorunun sırtında gezerdim. Bu benim için aynı zamanda bir oyun ve oyuncaktı.

İlkokulda yarım gün okuyorduk. 60’lı yılların sonlarına doğ-

ru olan dönemdeki her çocuk gibi biz de sokaktaydık. Sokakta kendimize enteresan oyuncaklar yapardık. Tahtadan bir tekerlek ve bir sopa ile sürülen el yürüteçleri bizim oyuncaklarımız arasındaydı. Topumuzu da oynardık. Babam o kadar yoğun ve çalışkan bir adamdı ki, düşünüyorum da galiba bana oyuncak almaya bile fırsatı olmazdı. On çocuklu bir anne olarak annemin de alışverişe gidecek hali bile yoktu. Kendi oyuncağımızı kendimiz yapardık. Çocukluğum aslında bu anlamda çok hoş geçti.

Babamızın akşam yemeklerindeki muhabbetini özlüyordum hep. Çok tatlı bir babalık yapardı bizlere. Çok sorgulayan, bildiği şeyleri anlatan ve eğiten bir babaydı. Benim gibi çok kalabalık bir ailede ve bu bilinçte bir babaya sahip olan çocuğun oyuncakla ilişkisi zaten sekiz yaşına kadar sürebilirdi. Hayal meyal hatırlıyorum, ne verilirse onunla oynardım. Bazen bu küçük bir tahta olurdu, bazen de babamın köylerden getirdiği küçük bir parça ve bildiğimiz tekerlekli oyuncak otomobiller olurdu. (Nebil Özgentürk)

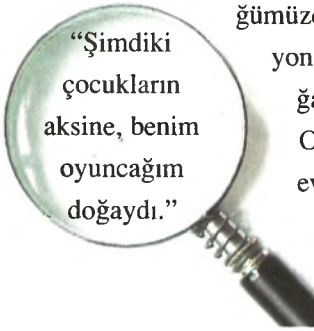
Babanızla beraber farklı mekânları gezdiğinizden bahsettiniz. Bu deneyimleriniz sizin sosyal iletişim yeteneğinizi ve değişiklik kişilik özelliğinizi desteklemiştir diye düşünüyorum.

Evet, olabilir. Ben çok konuşan ve bilen bir babanın, ağabeylerin içinde büyüdüm. Çok konuşan ve çok çevresi olan bir baba, daha sekiz dokuz

yaşlarındaki çocuğuna çok konuşmayı, pek çok insanla ilişki kurmayı da öğretilirdi farkında olmadan. Dediğiniz gibi, bir günde yedi ayrı sünnet bölgesine gidiyorsun ve çocuk gözüyle değişik insanlarla ilişki kuruyorsun. Bu aynı zamanda insanda kendine güveni de getiriyor. Ben eğer bugün yirmi beş yıldır yazıyla ve insanla iş yapıyorsam, temelinde bu vardır. Buna kesinlikle inanıyorum. Kendine güvenen, insanlara bir dakikada ısınan ve on dakikada kırk yıllık dostmuş gibi davranan bir insansan -ki benim için öyle derler- bunun dibinde anlattıklarım vardır, onu biliyorum. Yani babamın ve ağabeylerimin verdiği özgüven, ablalarımın verdiği özgüven çok önemliydi. Şenlikli bir Adana eviydi bizimkisi. Bahçeli bir evdi. Bahçe bizim için kocaman bir oyun alanıydı. Muzlarla oynamak da bizim için bir oyuncaktı.

Doğa başlı başına bir oyun ve oyuncak atölyesidir adeta.

Mandalina ağacımız vardı. Mandalinaların yeşilden sarıya dönüşmesi de aslında bir çocuk için oyundur. Oyuncak sadece benim için otomobil demek değildir. Şu anda apartman dairelerine sıkışmış çocukları düşündüğümüzde, onların tek oyuncakları bilgisayar, televizyon veya bir ev aksesuarı ise benimkisi de doğaydı. Her türden bitki ve böcekti diyebilirim. O yıllara göre ender bulunan geniş bahçeli bir evde büyüdük. O bahçede babamın diktiği bin bir çeşit ağaçlar, çiçekler ve meyveler benim için hakikaten iyi birer oyuncaktı.

Yani doğa sizin oyuncakınızdır.

Hakikaten bunu söyleyebiliriz. Ben zaten vaktimi bu doğa ortamında geçirdiğim için araba gibi hazır oyuncakları istemeye vaktim olmadı. Düşünsenize, bir bakıyorsunuz üç ay boyunca yeşil bir mandalina görüyorsunuz. Bir başka üç ayda, sarı mandalinaya dönüşüyor. Bir de hiç unutamadığım bir muz ağacımız vardı. Muz ağacı önce çiçektir, sonra muza dönüşür.

Her sabah onun büyümesini izlerdik. Bu da bir oyundur. Özellikle uğraşı anlamında, çocuk için oyuncacı tanımlarken üretilen şeylere takılmam. Bu anlamda bugünkü tanımıyla iyi oyuncaklarla büyümüş bir çocuk değilim belki de, ama benim oyuncaklarım da bunlardı.

Siz bir yerde nesnel anlamda belirli şekillerde imal edilen ve oynanış tarzı tahmin edilebilir, çocuğa oyunun kurallarını öğreten objelerden ziyade, değişken objelere ilgi duymuşsunuz. Size göre oyuncak, çocuğa çok tatlimat vermemeli, çocuğun hayal dünyasını desteklenmeli.

Yazarın notu

*Özgür zihinler
ölümsüz sözler
üretir.*

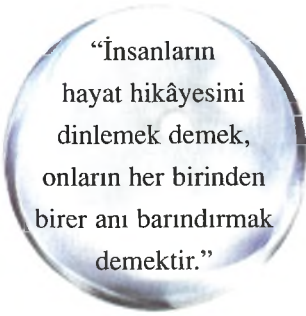
Evet. Ama her çocuk gibi altı yaşına kadar benim de oyuncaklarım oldu. Zira bu yaşa kadar o muz ağacından ne anlayabilirdim ki.

Özlem duyduğunuz bir oyuncak var mıydı, hatırlıyor musunuz?

Uzaktan kumandalı oyuncaklara yetişemedim. Bu tür oyuncaklar benden on beş yıl kadar sonra çıktı. Uzaktan kumandalı son model arabalara benim çocuklarım yetişti. Ama kesinlikle şunu hatırlıyorum, tekerlekleri sürtülünce kurulan bir mekanizması olan ve bırakılınca da kendi başına hareket eden arabalar vardı. Onları da çok severdim. O kurulma halini çocuk kendi yarattığı bir şey olarak algılıyor. Şimdi bile varsa bu tür oyuncaklarla oynarım. Çok sempatik. Sunay'daki gibi bir oyuncak tutkusu kimse de olamaz desem yeridir. Ama ben de bir anlamda oyuncak nostaljisi yaşıyorum. Bu klasik bir tabir olacak belki de ama, insanın bazen o masum çocukluk yıllarına geri dönesi geliyor. Biraz daha geriye dönüp otuz beş, kırk yılı oyuncaklarla beraber hayattan çıkmak güzel bir şey.

Sizin, gerek **Bir Yudum İnsan** ve gerekse **Yaşamdan Dakikalar** adlı programlarınızdan referans alarak, hissel kişilik özelliğinizin gelişmişliğinden ve mantık ile hissel yanınızın dengede olmasından bahsedebiliriz diye düşünüyorum. Bence hissel yanınız yaşamınızda daha baskın gözüküyor. Konağa çocukluk anılarınız açısından baktığımızda, farklı çevrelerde, değişik

insanlarla ilişki içerisinde olmanız ve özellikle onların mutlu anlarını paylaşmanız, hissel özelliğinizin temellerini atmış olabilir mi? Hissel karakter özelliğini oyuncaklarda kuklalar ve bebeklerle etkileşmek desteklerken, sanki siz yaşamın içindeki insanlarla birebir bu paylaşımı yaşamışsınız.

Ben genetik olarak belki de hissiyim diyebilirim. Hissi olmak alınganlık da içeriyor, çok yoğun sevgi de gerektiriyor. Yalnızlığı sevmemeyi de içeriyor. Çok beğendiğin ve sevdiğin bir insanın özel dünyasına girmeyi de içeriyor. Bunların benim genetik yapımda olduğunu düşünüyorum. Çünkü babam da öyleydi, ağabeylerim de öyledir.

Gerçekten annem de öyledir. Bizde, ailede bu dediğiniz özellik var. Bir de ben, hayatımda nasıl yaşamam gerektiği sorusu üzerine dolu dolu yaşadığımı söyleyebilirim. Üniversite öğrenciliğimde, o yıllardaki öğrenciler ne yapıyorsa ben de onları yaptım. Hislerimi dinledim. Sokaklara çıkmak gerekiyorsa, okumak gerekiyorsa, biraz politik düşünmek gerekiyorsa bunları yaptım.

Sonra hayat bana hislenmemi gerektiren bir meslek sundu. Yazı yazdım ve arkasından belgeselci oldum. Bunların hepsi insanlarla etkileşimi gerektiren hissi çalışmalardır. Sonra benim hislerimde artış oldu. Çünkü çok güzel insanlarla tanıştım. Bin yüze yakın, edebiyat, sinema ve bilim insanı ile portre çalışması yapmış bir insanım. Bu bin yüz insanın hayat hikâyesini dinlemek demek, onların her birinden birer anı barındırmak demektir. Hislerimle tabii ki bir şeyler yapıyorum, ama aklıma Lefter ve yaşadıkları geliyor mesela. Aklıma Rıfat Ilgaz geliyor, Yaşar Kemal geliyor. Bunlar bir süre sonra insanı etkilemeye başlıyor. Benim artık kırk altı yaşımdan sonra hislenmemem mümkün değil. Bu insanların zorlukla ürettikleri değerler etkiliyor beni. İnsan bu paylaşımlar sonucunda o kişiler gibi kaliteye ve işin esasına önem verir hale geliyor. Dikkat etmeye çalışıyorum. Frenlerim var. Bu frenlerim, sizin de belirttiğiniz hislerimdir bir yerde.

Yazarın notu

*Doğanın ve
insanların
renklerine
tualinde yer
veren ressam
olabilmek...*

Çocukluğunuzda farklı mekânlar ve insanlarla etkileşmeniz, değişiklik karakter özelliğinizin gelişimini desteklemiş. Hatta yine bugün gerek **Bir Yudum İnsan** ve gerekse **Yaşamdan Dakikalar** programlarınızda, bu çok yönlülüğünüzün ve değişikliğe öncelik veren karakter özelliğinizin etkisi kendini gösteriyor. Kimsenin bakmadığı yerlere bakıyor, görmediklerini görüyorsunuz. Benzerliklere öncelik vermektense, duygusal ve düşünsel değişiklikleri ortaya çıkarıyorsunuz.

Evet, bir yazı yazarken de, bir konuyu toparlarken de belirttiğiniz gibi farklı düşünüyorum. Ben çok değişken bir insanım. Sizin ifadenizle değişiklik insanıyım ve bu anlamda da çok beslendiğimi düşünüyorum. Benim programıma baktığınız zaman sürekli bir değişkenlikle karşılaşırsınız. Hayatım da çok değişkendir. Ben çok renkli insanları seven ve onlarla bir arada bulunmayı tercih eden bir insanım.

Hisselliği bu denli yoğun yaşayan bir insan olarak, çocukluğunuza dair en mutlu anınızı sorsam, aklınıza ilk gelen hatıranız nedir?

Bir gün babam bizi fotoğrafçıya götürdü. Ben o zaman en fazla altı yaşımıydım. Birdenbire dokuz kardeş, anne ve baba fotoğrafıda poz verdik. O an ne kadar güvende olduğumu hissettim ve o fotoğraf bir daha oluşmadı. Çünkü bütün kardeşler dağıldı. O dokuz kardeş bir daha aynı anda toplanmadı. O günün ve o fotoğrafın ne kadar değerli olduğunu anladım. Çünkü çekirdek aile diye bir kavram vardır ve bu çok güzel bir şeydir. O anda annem eksik olsaydı o kadar mutlu olmazdım. Sonradan öğrendiğime göre, iki tane de ölen kardeşimiz varmış. Onların da aramızda olmasını çok isterdim. Hele insan bugünlerde ailenin ne kadar değerli olduğunu daha iyi anlıyor. Aile sığınaktır. Sonsuz ve çıkarsız sevgi gösterir sana. Ben de onlara aynı duygularla yaklaştırdım. Sonra yıllar geçti, babam ve annem elden ayakta kalmadı. Onlarla bile o fotoğraftaki birlikteliği tam olarak sağlayamadık. O fotoğraf hâlâ bizde durur ve herkesin evindedir. Benim için çok değerlidir.

Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsanız, kendinize neler alırdınız?

Benim galiba tren, otomobil gibi yolculuk oyuncaklarına merakım var. Onlardan alırdım. On iki tane vagonlu bir lokomotif isterdim. Tren, insana hiç bilmediği yerlerin ve insanların arasından gitme ayrıcalığını sağlar. Hiç bilmediğin köylerin arasından büyük şehirlere giderken, insan sanki o uçsuz bucaksız ovalarda hakikaten biraz temizleniyor. Belki de treni bu yüzden seviyorum.

“Aile sığınaktır.
Sonsuz ve
çıkarsız sevgi
gösterir.”

Yaşam treninin her bir vagonundan ayrı silüetler ile bize gülümseyen Sayın Nebil Özgentürk’e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

NEO adıyla da bilinen Nevzat Doğanşoy, felsefe ve tasavvufu sentezleyerek bestelerine hayat veren bir müzik insanı. Gölgesi ile çoktan barışmış. Kelimelerin vaadının peşinden gidiyor. İç sesi en iyi arkadaşı. Yalnızlık bu sesle eriyerek Nevzat Doğanşoy'un yaşamından yok olmuş.

Çocukluğunuzla ilgili aklınıza gelen ilk anılarınız nelerdir? Çocukluğunuz nerede geçti? İlk oyun ve oyuncaklarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğum İstanbul, Acıbadem'de geçti. Babam kaptandı. Annem ev hanımıdır. Babam ben on yaşındayken vefat etti. Fakat o güne kadar bizi hep vizyonumuz konusunda ileri bir anlayışla eğitmeye çalıştı. Babam, kaptan olduğu için yurtdışına sürekli gider gelirdi. Bize yurtdışından çok ilginç, hayal gücümüzü zorlayan tarzda oyuncaklar getirirdi. Oyuncak seçimi konusunda

çok hassas davranırdı. Günümüzde, özellikle ülkemizdeki aileler, oyuncakların çocuk gelişimi üzerindeki etkileri konusunda çok bilinçli değiller. Oyuncak bizde daha çok çocuğun ayak altında dolaşmaması veya zamanını dolduracağı nesneler gibi görülüyor. Mesela babamın bize getirdiği bir tren hatırlıyorum. O trenle çeşitli değişik yolları kurgulamak mümkündü. Çok parçalı olduğundan, değişik güzergâhlar tertip edebiliyordunuz. (Nevzat Doğansoy)

“Babamın getirdiği bir tren hatırlıyorum.”

Yazarın notu

*Bilmek,
kendi
söylemini
üretebilmektir.*

Bir yerde oyuncak treninizin parçalarının çokluğu ve kurulum alternatifinin sizin inisiyatifinizde olması, değişiklik kişilik özelliğinizin gelişimine katkıda bulunmuş.

Evet. Ayrıca içinde bir çocuk astronotu olan uçak şeklinde uzay roketim de vardı. Bavulu olan ve takla atan ufak bir maymunu da hatırlıyorum. Evde yalnız olduğum zamanlar hayal gücümü destekleyecek tarzda şeylerle ilgilenmeyi seviyordum. Çocukluğumda çok samimi arkadaşlarım vardı. Çocukluğum Acıbadem’de çitlembik ağaçlarının, kozalakların çok olduğu doğal bir ortamda geçti. Mesela yeni albümümde *Gül Bahçesi* diye bir şarkı yazdım. Bu şarkıda şöyle söylüyorum:

*Olamazsın onlar gibi yorma artık kendini,
Sen gül bahçesinde büyüdün hatırla.
Onlar gibi değildin anlar gibisin
Dön bir kendine hatırla.
Biz bu şarkıları ruhumuza yazdık,
Sakız değil ki çiğneyesin.
Biz bu aşkları gönlümüze yazdık,
Düşürmedik kimselerin diline.*

Çocukluğumda gül bahçeli, iki katlı evler vardı. O gül bahçelerinde oynadığımız yakan toplar, saklambaçlar, seksekleri hatırlıyorum. Kızlarla da iyi kaynaşırdık. En önemli oyuncaklarımdan birisi de arabaydı. Bir liraya plastikten arabalar satılırdı. Bu arabaların üzerine tel takarak mekanik bir kumanda tertibatı kurup gezdirirdik. Farlarını da raptiyelerden yapardık. Beş altı arkadaş konvoy yapardık. Tornet de yapardık.

Oyuncaklarınız arasında uzay aracı ve arabaların olduğundan bahsettiniz. Seyahatle aranız nasıldır?

Babamı küçük yaşta kaybettikten sonra anneciğim hayatını hep bize adadı. O nedenle seyahatlerimiz hep olması gerektiği seviyelerde kaldı. İşletme fakültesini bitirdim. Finans eğitimi gördüm. Orta kademe yönetici olarak çalıştım. Üniversitede okurken yetişkinlik oynucağım olan gitarım benim için çok önemliydi. Bunun evveliyatı da bir mandolindir. İlkokul birinci sınıfta mandolinle tanıştım. İlk tiyatro deneyimim de *Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler*'deki bilgin rolüydü. Ortaokulun ilk senesinde de tiyatro faaliyetim devam etti.

Sizin müziğinizde duygusallık ve kültürel etki çok güçlü bir karışım sergiliyor. Babanızın denizci olması duygusal kişilik özelliğinizi desteklemiş olmalı diye düşünüyorum. Çünkü denizciler genelde duygusal insanlardır ve arada seyahatlerden dolayı da hasret vardır. Yine bahsettiğiniz füze türü oyuncaklarınız ve hayalleriniz, keşfe dayalı yaratıcılığınızı desteklemiştir. Bu açıdan bakıldığında duygusal yanınız o füzelerle evrensel boyuta açılmış. Babanızı erken yaşta kaybetmiş olmanız da muhtemelen içsel zekânızı derinleştirmiş olmalı. Anneniz de size iyi bir kişilik gelişim örneği oluşturmuş. Tüm bunların sonucunda da siz ve besteleriniz ortaya çıkmış adeta.

Güzel bir tespitte bulundunuz. Çocukluğumda insanlar tarafından sevilen pozitif bir çocuktum. Enerjim müthişti. Babamı erken yaşta kaybettim. Ancak, insanın belirli zamanlarda bazı deneyimlerde yalnız kalması

gerekir ya, işte o zaman bazı şarkılar ve müzik sizin babanız olur birden. Ben nesnelere ne anlam yüklendiğinin de önemli olduğunu düşünüyorum. Mesela üniversitede bir hocam gitarım için bana, “Bu malzeme olarak bir odundur. Odundan masa, sandalye gibi pek çok şey yapabilirsin. Üzerine tel gererek gitar da yaparsın ve bu sayede insanlara duygularının kapılarını açarsın. Nesnelere ne anlam yüklediğin çok önemlidir,” demişti. Dediğiniz gibi duygusal zekânın yüksek olduğunu düşünüyorum. Hayatın bana verdiklerini en az onun kadar ve hatta ondan daha fazla ona geri vermeye çalışıyorum. Bunun en kolay yolu olarak da müziği görüyorum. Ben, birilerini mutlu edince mutlu olan bir insanım. İnsanın çevresine doğru örnek olması çok önemlidir.

Ailede müzik anlamında belirli yetenekleri olan kişiler var mıydı?

Babam keman çalardı. Annemin de sesi çok güzeldir. Annemi hayranlıkla dinlerdim. Ağabeyim müzik okudu. Ağabeyimin okul yıllarında arkadaşlarıyla yaptıkları müzik çalışmaları beni etkilemiştir diye düşünüyorum.

Babamın yıllık izinlerinde hep Türkiye içinde seyahatlere giderdik. Seyahatlerimizde devamlı müzik dinlerdik. Barış Manço, Türk Sanat Müziği hep dinlediğimiz kaliteli müziklerdi. Bu yaklaşım beni çocukluk yıllarımda kaliteli müzikle tanıştırdı.

Sizin olmasını çok istediğiniz, sonradan sahip olduğunuz veya olmadığınız bir oyuncak hatırlıyor musunuz?

Benim hiç doğru dürüst bir müzik setim olmadı. Hâlâ da yok. Denizcilerin lakabı vardır. Babamın lakabı da Keçi Ziya'ymış. Ben şimdi kendime oyuncak bir gemi yaptırdım ve ona “Keçi” adını verdim. Bu oyuncak benim için çok değerli.

Yazarın notu
*Meslek seçimi
konusunda
gençlerimize
yardımcı olabilmek
için meslekleri;
karakter, merak
alanı ve zekâ
açılımında
tanımlamalıyız.*

Besteciler genelde iç sesi gelişmiş kişilerdir. Sizin iç sesli bir insan olmanızdan bahsedebilir miyiz?

Tabii ki. “Beni besleyen nedir?” diye soruyorum. Yaptığım şey şiir tadında, şarkının ve vokalin sınırlamasında bir müzik. Benim müziğimin bir vaadi var. Etimoloji benim için çok önemlidir. Her kelimenin bir tarihi, duygusu ve vaadi olduğuna inanıyorum. Burada empati ve duygusal zekâ çok önemlidir. Müziğin doğrudan veya

dolaylı olarak insanların üzerinde çok önemli etkileri vardır. Bu açıdan müziğin insanlar üzerindeki niyeti çok önemlidir. Samimiyet önemlidir ve hemen algılanır. Ben, bana verileni şarkı olarak yaşama geri vermeye çalışıyorum.

Müzik hem sığ olmalı hem de derin. Sığ taraflar eğlencelidir, ama tercih halinde derin bölgelere de gidilebilmelidir diye düşünüyorum. Bunlara dikkat ederken, farklı algılarla vaadim doğrultusunda iletişim kurmaya dikkat ederim. Yeri geldiğinde yetmiş bin kişiye de konser veriyorum. Ancak konser sonrasında yalnız kaldığımda ayakta durabilmem çok önemlidir. Burada da niyet önem kazanıyor. Yorgunluk sonrasındaki uyku vicdanen rahat olmalı. Bu açıdan da içsel zekâ çok önemlidir. Michelangelo’nun bir hikâyesi vardır: Bir gün Michelangelo yaptığı bir heykele çekicini fırlatır ve, “Konuş artık benimle,” der. İnsan kendi hikâyesini kendi içinde en saf şekliyle anlatır. Yaşamda hiçlik diye bir şey de var. Ben şarkılarımı yazarken psikologlarla paylaşım içinde olmaya dikkat ediyorum. İnsanları incitmemek de çok önemlidir. Acı tasvir edilirken paylaşılr olmalı. Kişiyi kötü noktaya götürmemeli, rahatlatmalı. Mesela Muhittin Arabi’nin çok özel bir sözü vardır. “Ayna kendini bilmez,” der Arabi. Gölge ışığın eksikliğidir. Bu nedenle gölgeden beslenmemiz gerekir. Yeter ki gölgemiz kendi gölgemiz olsun. Mesela *Gölge* isimli bir şarkım var, orada bunu anlatıyorum.

Çocukluğunuza ilişkin unutamadığınız, aklınıza gelen ilk anı nedir?

Babam çağırdı hemen. Babam *Akdeniz* gemisinde de görev yapmıştı. Onun güvertesinde koşmak, o koca geminin dümenini tutmak, oradaki insanların samimiyeti beni çok etkilemişti. Gençlerde harp okulunda konserdeydim. Arkama bir baktım *Akdeniz* gemisi duruyordu.

Çocukluğunuzda kitaplarla aranız nasıldı?

Kitaplar vardı ama çok değildi. Felsefe gibi pek çok şeyi daha önce sindirmeyi çok istedim. Hüzünler yaşamımda çok yer tuttu. Ailece hep edepli insanlardık. Acıları etkisiz hale getirme peşinde koşarken, başka şeyler geri planda kalabiliyor.

Varoluş vaadine ıstık tutan Sayın Nevzat Doğanşoy'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Mazhar-Fuat-Özkan "MFÖ" grubunun kurucularından olan Özkan Uğur, renkli bir kişiliğe sahip. Özkan Uğur adeta yaşamla dans ediyor. Etrafına neşe ve mutluk saçan bir insandan bahsediyorum. Ulaşmacı tavrı neşesiyle birleşince, Özkan Uğur'u her an etrafına pozitif enerji yayan bir insan haline getiriyor.

Sizi bir an için çocukluk yıllarınıza geri götürelim. Çocukluğunuza ilişkin aklınıza gelen ilk anılarınız, oyun ve oyuncaklarınız neler? (Ethem Kocabaş)

Beş kardeşlik, en ufakları da bendim. Ağabeylerimle aramda yaş farkı vardı ve belki de bu nedenle olsa gerek annem benim üzerime çok düşerdi. Benden bir büyük kardeşimle daha yakındık. Ufak arabalar, tanklar, cipler ve kurşun askerlerle yaratıcı senaryolar oluşturduğumuz oyunlar tasar-

lardık. Köprüler kurar, üzerlerinden askerler geçirirdik. Hatta hatırlıyorum, ağabeyimle kontrplaktan gitar yapmıştık. O zamandan benim müziğe olan ilgim belli olmuş. Komiktir, o gitarın tellerini de don lastiğinin içindeki ince lastiklerden yapmıştık. Bu olay olduğunda ilkokuldayım. İlerleyen yıllarda ağabeyim bana Hollanda'dan bir gitar getirdikten sonra iş değişti. Özellikle kukalı saklambaç ve misket gibi oyunları çok oynardık. Gazoz kapaklarını da unutmamak lazım, onları biriktirirdik. Gazoz kapakları çok önemliydi. (Özkan Uğur)

“Kurşun askerlerle yaratıcı senaryolar oluşturduğumuz oyunlar tasarladık.”

Oyuncak askerler ve arabalarla kendi stratejilerini oluşturmak ve köprüler kurmak gibi oyunlar, mevcut oyuncaklarla değişik şekillerde oynama arayışında olan bir çocuğa işaret ediyor. Bu tespitten hareketle, sizin bugün de değişiklik karakter özelliği gelişmiş, yenilikleri deneyimlemek isteyen ve yeniliklere açık bir kişi olduğunuzdan bahsedebilir miyiz?

Çok doğru bir şey söylediniz. Her zaman yeniliklere açığımdır. Oyunlarda da, oyuncaklarda da dediğiniz değişiklik özelliği ve buna bağlı geli-

şen yaratıcılık çok önemlidir. Teknoloji ilerledikçe bilgisayar oyunları, oyun ve oyuncak konusuna farklı bir açılım getirdi. Olumlu ve olumsuz yanları var elbette. Ama bu teknolojik oyuncaklar ve oyunlar arasında az da olsa çocuklara olumlu yönde katkı sağlayanları da var. Mesela bir gitar çıkarmışlar. Bu gittardan dolayı oturduğumuz yazlıktaki

Yazarın notu
*Kâinatın
sesini duyan
insan
olabilmek...*

çocukların çoğu rock çalmaya heves eder oldu. Bu tür oyun ve oyuncaklar müzik kulağının, ritim duygusunun desteklenmesi anlamında çok önemlidir. Zamanında beni konservatuvara yazdırsınlar diye ailemle çok mücadele etmişim. Benim müzisyen olmamı istemediler. Mühendis, doktor gibi meslekleri seçmemi arzu ediyorlardı. Şimdi düşünüyorum da iyi ki konservatuvara girmemişim. Eğer girseydim belki de bugün MFÖ olmazdı. Ben hep her işte bir hayır olduğuna inanırım.

Arabalarla oynayan çocuklar seyahat etmeyi severler. Sizin seyahatle aranız nasıldır?

Seyahati severim, ama araba kullanmayı sevmem. Çünkü trafik kurallarının bu kadar ihlal edildiği bir yerde araba kullanmak sinir bozukluğu yaratıyor. Genelde Şile'ye giderken kullanmayı tercih ediyorum. O yol düzdür. Hatta geçerken de ağaçlara ve ormana bakıp yolun tadını çıkarmaya çalışıyorum. Beni sollamak isteyenlere de buyurun efendim diyor ve yol veriyorum. Araba kullanırken sollama gibi bir arayış ve telaş içinde olmam.

Çocukluğunuza dair unutamadığınız ve aklınıza gelen ilk anınız desem. Bu anı mutlu veya hüzünlü de olabilir.

Çok sakın bir çocuktum. Hiç unutmam, bir gün merdivenlerden düşтім ve kolum kırıldı. Diğer kolumla kırık kolumu tutarak eve gitmişim. Kırık kolum sallanıyordu. Aileme sakince gösterdim ve, "Kolum kırıldı," dedim. Evde bir feryat ki sormayın. Aile parçalandı o an.

Öyleyse sizin çok iyi kriz yönetimi yaptığınızdan da bahsedebiliriz herhalde.

Evet, bu doğrudur. Gerçi burcum da terazi olduğu için bana biraz dengesiz derler, ama dışarıya karşı çok dengeliyimdir. Dengesizliğim daha çok kendi içimde, kendime karşıdır. Kriz anlarında ortamı çok iyi organize ederim.

Ailenizde müziğe yatkın olan başka kimseler var mıydı?

Ağabeyim vardı. Kendisi hâlâ şarkı söyler. Zaten bana gitarı da o getirmişti ve ben onun sayesinde müziğe başladım. Oyunculuk yeteneğimi de annemden almışım.

Oyunculukta da çok başarılısınız. Hatta mimikler anlamında bedensel zekânız çok gelişmiş diyebilirim. Ben sizi çocuk kalabilmeyi başaran bir yetişkin olarak görüyorum. Hayatı hâlâ oyun olarak görüp, onunla yaşamaktan zevk alan bir insansınız.

Doğru, buna amatör ruhu da ilave etmek isterim. Burada aile de çok önemli. Eşim de koreograf, oğlan piyano çalışıyor, evin içinde hep bir sanatsal faaliyet havası vardır. İnsanın yaşayışı da buna göre olumlu yönde destekleniyor.

Müzikle uğraşan insanlar genelde duygusal olurlar.

Evet, duygusal bir insanımdır ve sakiniyimdir. Kararsız değilimdir. Kararımı veririm ama sakın olurum. Hatta grup içinde zaman zaman dengesizlikler olsa bile elimden geldiği kadar dengelemeye çalışırım. Ama bu hep ben yapıyorum şeklinde anlaşılmasın, karşılıklı olan bir hadisedir. Birbirimize olan saygımız burada dengeyi bulmamızı sağlar.

Çocukluğunuzda oynadığınız oyuncak askerler imhaya dayalı güç odaklı bir çocuk yerine, stratejiye dayalı araştırmacı bir çocuğu desteklemiş. Hatta farklı askerlerle oynamanız belki de değişik karakterleri canlandırma anlamında oyuncu kimliğinize de katkı sağlamış olabilir. Bugün bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize oyuncak alır mıydınız?

Gelişimimi çok güzel ifade ettiniz. Birbirine geçmeli tahta oyuncaklar yaratıcılığı desteklediği için daha çok hoşuma gidiyor. Oynarken benim

bir şeyler katmam lazım. Oyun ve oyuncak beni kontrol edip yön vermemeli. Ben onları kontrol edip yön vermeliyim.

Yazarın notu
*Dehanın
gerçekleşmesini
destekleyen üç
kişilik özelliği:
değişiklik, iç
seslilik ve akıl-his
dengesi*

Çok yönlü düşünülebilen ve sentezci bir zihne sahip çocuklarda karar almaya dayalı iç seslilik, dış sesliliğe baskın oluyor. Yine müzik de bir yerde iç seslilikle desteklenir. Hem beğeni anlamında hem de ilham ve yaratıcılık anlamında içsel motivasyonu sağlamak, müzikte de çok önemlidir. Çocukluk anılarımızdan ve müzikle etkileşiminizden hareketle, sizin de iç sesli bir insan olmanızdan bahsedebilir miyiz?

Tabii. Sakin olmam, olaylara daha net bakmam ve paniğe kapılmadan hayata devam etmem de burada çok önemlidir. Diyebilirim ki en önemlisi de samimi olmam ve sahici yaşamamdır. Eğer bunlara dikkat ederseniz hayat size hak ettiğiniz şekilde geri dönüyor. MFÖ'nün oluşmasında da bunlar çok önemlidir.

Çocuk kalmayı başarabilen Sayın Özkan Uğur'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türkiye'nin önde gelen tiyatro ve sinema sanatçılarından Perran Kutman ile söyleşimizi İstanbul Oyuncak Müzesi'nde gerçekleştirdik. Müzeye girdiği andan itibaren fark ettim ki mutluluk Perran Hanım'ın halesi olmuş. Perran Kutman'da anılar kimi zaman gözyaşlarına dönüşüyor. Çocukluk yıllarındaki duygusal deneyimler, ona mutluluğu ve gözyaşlarını armağan etmiş.

Sizi biraz çocukluk yıllarınıza götürmek istiyorum. Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncaklarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğum Aksaray'da geçti. Büyük bir köşkte doğdum ve büyüdüm. Akrabalar da dahil olmak üzere ailemin ilk ve tek çocuğuydum. Bu nedenle şımartıldığımı söyleyebilirim. Kardeşim olmadığı için çok yalnız büyüdüm. Terbiyem bozulmasın diye de beni kimselerle görüştürmüyorlardı.

"Çok büyük bir tabla zemin içinde gül ağacından yapılmış İngiliz stili, ipek döşemeli ve de büfesi, lambası, ikili, üçlü koltukları olan bir takımdı.

İlk hatırladığım oyuncakım ve belki de arkadaşım demek daha doğru olur, ceviz masanın bacaklarıydı. Arkadaşım olmadığı için ceviz masanın bacaklarıyla konuşmak mecburiyetindeydim. Hep büyüklerin arasındaydım. Çok ilgi görüyordum ama bir taraftan da yalnızdım. Bu yalnızlığımı da masa bacaklarıyla konuşarak gidermeye çalışıyordum. Üstelik masanın her bir bacağı ayrı ayrı karakterler olarak kabul ediyordum. Her bir karakterle ayrı ayrı

konuşuyordum. Biri hırçın, biri daha mülayim, diğerinin arkadan vurucu gibi karakterleri vardı.

Sekiz yaşımdayken annemle babam ayrıldılar. Ben babaannemle baba tarafında kaldım. Köşkte oturuyorduk. O köşk, söyleşimin başında belirttiğim çocukluğumun geçtiği yerdi. Çocukluğumda bana çok hediye alırdı. Hatta diyebilirim ki lüzumsuz çok fazla şey alınan bir çocuktum. Annemle babam ayrılınca da bu durum devam etti. Aldığım veya bana hediye edilen şeylerin kıymetini bilirdim. O günler beni asla şımartmadı.

O zamanlar çok varlık içinde büyüdüm. Ama hayatımda parasızlığın tadını çıkarmasını bildim. Bana ayakkabı alınmaya gidildiğinde beş tane alınmadan eve dönülüyordu. Bunda babaannemin de rolü vardı. Diyebilirim ki hayatta benden başka hiçbir şeyi yoktu. Babaannemin eşinden kalma çok büyük bir bakkal dükkânı vardı. O bakkal dükkânının bir özelliği, hiçbir yerde telefon yokken, bu dükkânda iki telefon birden vardı. Bugünün süpermarketi diyebiliriz. Ama bu varlık içinde ne kadar mutluydunuz deseniz, bilmiyorum.

Annem ve babam ayrıldıktan sonra çok güzel arkadaş oldular. Annem de durumu o kadar güzel idare etti ki, o ayrılık beni çok fazla sarsmadı. Ama bu ayrılık olayından sonra benim evdeki yalnızlığımı bir de annesizlik eklendi. Oyunun içinde yine oyuncakla boğuldum. Çok iyi hatırlıyorum, o zaman Japon Mağazası vardı. Beyoğlu'ndaki tek oyuncakçıydı. Babam, bana o mağazadan yüz yirmi liraya bir oyuncak salon takımı aldı. Çok bü-

yük bir tabla zemin içinde gül ağacından yapılmış İngiliz stili, ipek döşemeli ve de büfesi, lambası, ikili, üçlü koltukları olan bir takımdı. Sonradan bana anlatıldığına göre babamın o zamanki maaşı yüz seksen liraymış.

Babam ve annem Milli Eğitim Basımevi'nde çalışıyorlardı. Babam oranın müdürüydü. Yalnız kalmayayım diye mahalleden birkaç çocuk getirtilirdi. Ama oynamayı ve paylaşmayı bilmiyordum. Benimle oynamaya gelen çocukların kalın karton lokum kutusundan oyuncak divanları vardı. Anneleri de divan örtüsü dikmişti. İki tane de yer yastıkları vardı. Bu arada benim inanılmaz lüks bir salon takımım olmasına rağmen, o divan ve yer yastıklarını isterdim. Çocuklar da geldiklerinde hep benim oyuncaklarıma bakarlardı.

Onlar divanlarını ve kartondan yapılmış aksesuarlarını bizim evin bir köşesine yerleştirirlerdi. O köşe öyle güzel olurdu ki, ben de o köşede keramet var zannederdim. Ev sahibi olduğum için, "Hemen bozun orayı, ben geleceğim," derdim. Onlar da bozarlardı. Ben de takımımı alıp oraya yerleştirdim ama yine olmazdı. Çünkü paylaşmayı beceremiyordum. Yine masa bacaklarıma dönüyor ve onlarla mutlu oluyordum. Köşkün çok güzel bir bahçesi, üst bahçede de bir havuz vardı. Fakat ben içine düşmeyeyim diye durulmuştu. Sonra içinde çiçekler yetiştirilmeye başlandı. (Perran Kutman)

Anlattıklarınızda çok önemli ipuçları var. Her şeyden önce hissel bir insansınız. Ailelerin, tek çocukları aşırı sevgiyle besledikleri için, ileride hissel kişilik özelliği önde bireyler olabiliyorlar. Ama sizin öykünüzde hissel kişilik özelliğinizi etkileyen önemli bir olay olmuş. Anne ve babanız ayrılmış. Tek çocuk olmanıza bağlı sevgi selinin desteklediği hissel yanınızı, anne ve babanızın ayrılığının pekiştirdiği düşüncesindeyim. Bu olaylar sizin erken yaşta olgunlaşmanıza vesile olmuş diye düşünüyorum. Kendinizle ilgili anılarınızı bizimle paylaşırken, çocuk ama yetişkin ve olgun birinden bahsediyorsunuz.

Evet, bu tespitinize katılıyorum. Hatta o bahsettiğiniz olgunluğum büyüüklerin çok gücüne giderdi. Mesela annemin arkadaşının çocuğu beni itip düştüğümde, annesi ona kızmasın diye, "Ben kendim düştüm," dedim. Bu olgunluk seviyesi de bizimkileri üzüyormuş. Niye bu çocuk böyle düşünüyor, isyan etmiyor, ağlamıyor diye sorgularlarmış.

Yazarın notu

*İnsanları zaman
değil, deneyimlere
verdikleri veya
vermedikleri
tepkiler
olgunlaştırır.*

Sanat, iç sesli kişilik özelliğinin gelişimini öncelikli olarak destekler. Sizin de iç sesli kişilik özelliğinizi besleyen, oynadığınız masa bacakları ve onların adına yazdığınız senaryolar olmuş.

Evet, her biri ayrı karakter olan masa ayaklarıydı onlar.

Çocukluğunuzda kitaplarla aranız nasıldı?

Babaannemin kız kardeşi bana *Küçük Prens*'i hediye etmişti. Babam da *100 Opera*'yı almıştı. Benim kitaplarım ciltlenir ve altın varaklı harflerle de üzerine ismim yazılırdı. Kitaplarım böyle muhafaza edilirdi. Kitap okurdum ama bana okuyan yoktu.

Çocukluk yıllarınızın oyuncululuğunuza yansımaları ne şekilde oldu?

Masa bacaklarının önemli yeri vardır. Ama ilginçtir, bizde annem konservatuvara gitmemi isterken, ben gitmek istemiyordum. Hafta sonları anneme gidiyordum. Bir gün annemdeyken arkadaşı gelmiş ve iki kişinin konuşmasını duyunca, "İçeride temizlik mi var?" diye sormuş. Halbuki konuşan iki kişi de bendim. İki kadını oynuyordum.

Çocukluğunuza dair sizde iz bırakan önemli bir anınız var mı?

Annem ve babam ayrıldıktan sonraki ilk doğum günümü hatırlıyorum. Tek çocuk olmamdan dolayı o güne kadarki doğum günlerim hep şaşıla yaşıyordum. Bu doğum günümde ise annem ve babam üzülmesini diye mutlu görünmeye çalışıyordum. Ama içimdeki ses farklıydı.

İnsanın yaşamındaki değişik olaylar, kişiyi farklı yaşam deneyimlerine hazırlarlar. Siz Türkiye'de duygusal ve düşünsel zihin süreçlerini dengeli bir şekilde örnekliyorsunuz. Bu noktaya gelmenizde tüm duygusal ve düşünsel hatıralarınız önemli rol oynamış. Ayrılıkların yaşamınızda hissel yanınızı destekleme konusunda yaktığı ateş çok güçlü. Bu ateş aynı zamanda sizi kişilik olarak da çok güçlü kılmış. Bunun en büyük göstergesi, anneniz ve babanız ayrıldıktan sonraki ilk doğum gününüzde, anne ve babanıza, annelik ve

babalık yapan bir çocuk olmuştunuz. Tekrar oyuncaklarınıza dönersek, söyleşinin başında bahsettiğiniz oyuncak ev figürleri, bugün kendi evinizi oluştururken nasıl bir etki yarattı?

İlk evliliğimde doğru dürüst ev eşyamız olmadığı gibi, bize yardım edebilecek kimse de yoktu. İkinci evliliğimi yaparken paylaşım halinde olan bir ailenin içine girdim. Koral'ın annesi ve babası beni çocukları gibi kavradılar. Hatta diyebilirim ki, Koral'ın babasını öz babam kadar sevdim. Ailece dayanışma içinde evimizi kurduk. Ama sonrasında ben hep babaannemin evindeki eşyaları istedim. Eski eşyalar beni etkiler. Mesela Fenerbahçe'de bir evim var ve orada eski eşyalarım durur.

Tiyatroya başlamam ve uzun turnelere çıkmamdan dolayı, babaannemin eşyalarına ne olduğumu tam olarak da hatırlayamıyorum. Sonrasında köşk yıkılmış ve yerine apartman yapılmış. Babam da bu işlerden anlamadığı için anlaşma yaparken inanılmaz hatalar yapmış ve ellerinde hiçbir şey kalmamış. Ben yaşanmış eşyayı severim. Mesela pek çok sehpa arasından bir tane sehpa aldım. Çünkü ona çok acımıştım. Zira diğer parçaların içinde fabrikadan çıkmış olduğunun çok farkındaydı. Ona şefkat göstermeye çalıştım, antika örtüler ve küçük biblolar koydum üzerine. Kendini değerli saysın istedim.

Yazarın notu

*Anne ve baba
olan çocuklar,
çocuk olan anne
ve babalar...*

Yani sizin masa ayakları ile gerçekleştirdiğiniz sohbet, bir şekilde yetişkinlikte de devam etmiş.

Evet, devam etti. O sehpa çok üzüliyordum. Diğerleri -hepsi antika olmasa bile- en az seksen seneliktir. Sıcak bir evim vardır. Evimde mutlaka her gün karanfil kaynar. Bakırın içine karanfil atılır ve kısık ateşte kokusu tüm eve yayılır. Karanfil bana huzur verir. Eskiden sobalar vardı ve üzerine mandalina kabukları konurdu. Onların da kokusu çok güzel olurdu.

Yaşamınızda iz bırakan bir koku var mıdır?

Sonbaharda dökülen yapraklar toplanıp yakıldığında, için için bir koku çıkar ortaya. O koku beni çok hüzünlendirir. O kokuyu duyduğum gün beni hiç ellemeyin. Bunun etkisi nereden kaynaklanıyor bilemiyorum.

Çocukluğunuzda saklı olsa gerek. İnsanın yaşamındaki yoğun duygusal anlara eşlik eden ses, koku ve görüntüler,

zihninde iz bırakırlar. İleride kişi o ses, koku veya görüntüyü algıladığında birden geçmişte zihninde iz bırakan duygusal anlara geri döner. Buna algısal düğüm diyoruz. Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize neler alırdınız?

Oyuncak beni hâlâ mutlu eder. En son Amerika'ya gittiğimde bir sepet ve içinde mavi tüllerle bezenmiş bebek aldım. Böyle bir bebek daha vardı onu da aldım. Çünkü babaannem bir gün beni dövdü. Hayatımda üç kere dayak yedim. Biri babaannemden, diğer ikisi ise babamdan. O zamanlar taşlıklar yıkanırdı. Bu bir gelenektir. Hatırlıyorum, teneke kovalar vardı. Babaannem bana da o kovaların küçüğünden yaptırmıştı. Ben de onlarla beraber olurdum ve yardım ettiğimi zannederdim.

Bir gün taşlıklar yıkanıp kurulanmaya geçince ben anlayamadığımdan, kurulan yerlere kovamla su döküyordum. O zaman yardımcı olan teyzelerden biri babaanneme, "Şu torununa bir şey söyle," deyince onun da gücüne gitmiş ve beni dövmüştü. Dayığı yedim ama bu da benim çok gücüne gitti. Babaannem bana vurup ben de kaçınca, o da çok üzül-müş, düşüp bayılmış. Babaannem hayatımdaki en kıymetlidir. Ayıldıktan sonra babaannem hemen bana bir bebek almıştı. Tüm bu olaylar bir saat içinde oldu. Sonra sarılıp barıştık. İşte bu nedenle, bebeklerin benim için özel bir anlamı vardır ve hâlâ ilgi duyuyorum.

Tebessümü ve şefkatiyle zihinlerimizde iz bırakan Sayın Perran Kutman'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türkiye'de tiyatronun önemli isimlerinden olan Savaş Dinçel, aynı zamanda çok değerli bir karikatüristti. Savaş Dinçel artık aramızda yok. Ölüm, bedensel olarak bu dünyada bir boyut değiştirme iken, ruhsal manada ise zaten geldiğimiz yere geri dönmek değil midir? Nereden geldik ve nereye gideceğiz? Savaş Dinçel bu derin soruları yaşamına davet ederdi ve ruhsal dönüşüme dikkatlerimizi çekmeye çalışırdı. Üstelik bu öğretiyi bizlere sıkılmayalım diye hep oyunla anlattı. Yaşam oyununun son sahnesinde bile hep bu öğretiye dikkatlerimizi çekti ve dönüşüyorum dedi. Sahne kapandı ama ışıklar sönmeydi.

Rica etsek bize biraz çocukluk hatıralarınızdan bahsedebilir misiniz? İlk oyun ve oyuncaklarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

1942 yılında, İkinci Dünya Savaşı sırasında İstanbul, Karagümrük'te bir evde doğmuşum. İsmim de o nedenle savaş konulmuş. Nazilerin, Sovyetler

destek sağlıyor. Başka ifadeyle, içsel zekâ anlamında derinliği olan bir insansınız. Duygusal insanlar çocukluklarında diğer çocuklarla paylaşım içinde olmayı çok severler. Sizin çocukluğunuzda da sosyal boyutu gelişmiş bir kişilik özelliğinin varlığından bahsedebilir miyiz?

Yazarın notu

*Bilgi, insanı
özgürleştirir.
Bilgiyle kendinde
derinleşmek
bir bilinç
meselesidir.*

Ben pencereleri çok açık bir çocuk olarak büyüdüm. Çok arkadaşım vardı. Benim en büyük şansım çocukluğumun televizyona rastlamaması oldu. Okuma çağının çocuğuyum. İlkokulu bitirdiğimde, günümüzde üniversitede okumakta olan gençlerin okudukları kitapların neredeyse on mislini okumuştum. Okumaya çok meraklıydım. Resme meraklı olduğum için resimli kitapları da okuyordum. Dünya klasiklerini İngilizce roman olarak yapmışlardı ve o da bir oyuncak sayılırdı benim için.

Bu anlattıklarınızdan anlaşılıyor ki, siz bilgi odaklı araştırmacı bir çocukluk geçirmişsiniz. Bugün dünya genelinde bilgi odaklı insan sayısı çok azalmaya başladı.

Bizim zamanımızda radyo ve kitaplar vardı. Başka imkânlarda yoktu zaten.

Özellikle radyo, hayal gücünün gelişmesinde çok önemlidir. İnsan radyoda dinlediği bir piyesin tüm ayrıntılarını beynindeki benzersiz nörolojik ağında (düşünsel ve duygusal kayıtların yer aldığı sinir ağı) canlandırır. Piyesteki bir evin ayrıntıları zihinsel benzersizlikten dolayı her insanda farklıdır. Televizyon ve sinema ise bu evi tek bir şekilde görselleştiriyor. Radyo değişiklik insanını desteklerken, televizyon bilinçsizce kullanıldığında benzerlik insanını daha çok destekler hale gelebiliyor.

Radyo, dediğiniz gibi anlatılanları düşlemek anlamında önemlidir. Televizyon bence bu anlamda beyin tembelliği yapıyor. Televizyonun benzerlik, radyonun değişiklik insanını desteklemesi tespitinize katılıyorum. Tele-

vizyon özdeşleştirme, kendini onun yerine koydurtma biçimini seçiyor. Bazı dizilerin tutma sebeplerinden birisi de budur. İnsanlar kendilerine benzemeyen karakterleri izlemek istemezler. Mesela benim oynadığım bir dizide dizinin kahramanlarından bazılarını senaryo gereği hapse atmışlardı. Bu durum beni rahatsız etti ve gidip yazarlarla konuştum. “Bu kahramanları hapisten çıkarın,” dedim. Çünkü hiçbir insan hapisanede yatan birinin yerine kendisini koymak istemez. “Nasıl çıkaralım?” dediler. Bende, “Af çıkarın,” dedim. Onlar da senaryoda af çıkardılar ve kahramanlar da serbest kaldı. Sonra başlarına neler neler gelmeye başladı. Dört duvar arasında insanın başına ne gelebilir ki? Yine bence dünyanın dizi tarzı eserlerinin en büyük yazarı Alexander Dumas’dır. Hatta oğlunun *Kamelyalı Kadın* diye meşhur bir kitabı da vardır. Alexander Dumas’ın oğlu, babası yaşlandığında onun hiçbir kitabını okumadığını fark etmiş. Çünkü Alexander Dumas’ın çalışmaları kitap olarak basılmamış, gazeteye yazıyormuş. Ben o gazeteleri arkeoloji müzesinin kütüphanesinde gördüm. Dumas, Arkası Yarın’daki merak ettirme kavramının ilk uygulayıcısıdır. *Monte Cristo*, dünyanın o konuda filmi en çok çekilmiş romanı durumundadır. Bu çalışmalar da bir anlamda oyuncak gibiydi. Aslında insanın vaktini tatlı ve hoş bir şekilde geçirmesini sağlayan her şey oyuncaktır bir yerde.

“Televizyon beyin tembelliği yapıyor. Radyo ise anlatılanları düşlemek anlamında önemlidir.”

Çocukluğunuza yönelik sizde iz bırakan ve aklınıza ilk gelen anınız nedir?

Karartma gecesinde, tahta bir merdivende annemle babamın beni bir birlerine attıklarını hatırlıyorum. Bomba filan patlamıyordu ama karartma olurdu. Görsel olarak hatırladığım değişik bir anıdır bu benim için.

Benim de olsa diye sahip olmayı çok arzu ettiğiniz bir oyuncak var mıydı?

Yoktu, olmadı. Ama bisiklete imrenirdim. Sonunda babam bana bir bisiklet aldı. Bir de zengin bir ailenin çocuğu olan arkadaşım vardı ve onun oyuncaklarından birisine imrenmişim. Ancak sonra da amcam bana ondan almıştı. Değişik uzunluklarda ve şekillerde, delikleri olan çok parçalı bir oyuncak setiydi. İçerisinde somun, tornavida gibi aletler de bulunurdu. Bir de kataloğu vardı ve oradaki şekilleri imal ederdik. Mantık ve matematiğin önem kazandığı bir oyuncaktı. On iki yaşımdan sonra da lisedeyken top oynamaya ağırlık verdim. Ama düşünüyorum da oyun oynamayı hiç bırakmadım. Kırk beş senedir hâlâ çıkıp sahnede oynuyorum. Oyuncak bende oyunculuğa döndü.

Yazarın notu

*Bir milletin
diline doğru
kullanılmasında ve
geliştirilmesinde
tiyatronun önemli
etkileri vardır.*

Çocukluğunuzda kâğıttan karakterler hazırlayıp onları giydirdiğinizden ve konuşturduğunuzdan bahsettiniz. Çok okuduğunuza da temas ettiniz. Bu iki veriden hareketle, sizin sözel edebi yeteneğinizin temellerinin çocukluğunuzda atıldığı görülüyor. Çocuklar için özellikle sözel edebi zekânın gelişiminde kuklalar, tiyatro ve kitaplar çok önemli bir yere sahiptir değil mi?

Doğru. Bu bilinç çocuk gelişiminde hâkim olduğunda, yetişen çocuklar aynı zamanda çok yaratıcı olurlar. Kukla dediniz, zaten sinema olayı çıkmadan önce Uzakdoğu'da da bizim Karagöz-Hacivat gibi gölge oyunları vardı. Örneğin *Bir Zamanlar Amerika* filmindeki bir sahnede, kahramanlardan birisine gölge oyunu izlettirilir. Bu gölge oyunu sadece bize mahsus bir şey değildir. Günümüzdeki çocukların hayatında bunlar yok veya çok az var. Bilgisayarda oyun oynamayı tercih ediyorlar. Bu oyunlardaki karakterlerle özdeşleşiyorlar. Zaten doğa da berbat edildi. Sokaklarda da çocukların oyun oynayacağı yerler kalmadı. Tüm bu gelişmeler çocuklar adına üzüntü verici bir tabloyu oluşturuyor.

Çocukluğunuzun savaş yıllarında geçmesinden dolayı, savaşın sizin üzerinizde etkileri oldu mu?

Olmadı. 1953 yılında on bir yaşındaydım. Biz ülke olarak İkinci Dünya Savaşı'na girmedik. Çocuklar olarak bizlere de savaş pek hissettirilmedi. Gazetelerden okurduk. Sonra Kore Savaşı oldu ve o çok acıklı geldi. On yedi, on sekiz yaşlarıma geldiğimde bir kitap okudum. Sartre'ın kitaplarından birisiydi. Şöyle başlıyordu: "Savaş bitti, barış başlamadı." Ama ben diyorum ki; 2007 yılında barış hâlâ başlamadı. İkinci Dünya Savaşı bitmedi aslında. Bu nedenle de Üçüncü Dünya Savaşı çıkmayacak.

Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize neler alırdınız?

Kırk beş yıldır tiyatrodan oynamak benim o tarafımı herhalde çok tatmin etmiş olsa gerek ki, bir şey almazdım. Tiyatroda kullandığım her şey oyuncak. Mesela tarihi bir oyun oynarken kullandığım kılıç oyuncaktır. Ama çizgi filmleri halen seyrediyorum. Belki bir çizgi film alırdım.

İçimizdeki çocuğu yaşamı boyunca oyuna davet ederek zamanda iz bırakan Sayın Savaş Dinçel'e değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Doktor Selim Başarır ruh sağlığı konusunda uzman bir kişi. Bilincin sonsuzluğunda araştırmalar yapıp zihnin varoluş vaadinin peşinden koşuyor. Sakin ve kendinden emin bir kişilik. Bilinci o kadar değişik boyutlara ulaşmış ki, evrensel enerjinin değişik frekanslardaki fırtınalarında gerçekleştirdiği seyrirleriyle çoktan usta bir kaptan olmuş. Şimdilerde bilincin şifrelerini çözdükçe öğrendiği illüzyonu, İstanbul Oyuncak Müzesi'nde çocuklarla da paylaşmaya çalışıyor.

Oyuncak dediğimiz zaman, çocukluğunuzda kendinizi nelerle oynarken hatırlıyorsunuz?

Oyuncak denilince ilk olarak, üç yaşımdayken İstanbul Yelken Kültübü'nde yurtdışından getirilmiş bir oyuncak vinçle oynamışımı hatırlıyorum. O vinçle kumları bir yerden başka bir yere aktarırdım. Dolayısıyla bir

“Vinçle kumları bir yerden başka bir yere aktardığımı hatırlıyorum.”

şey inşa etmeye, onunla bir beceri göstermeye çalışıyordum. O zamanlar uzaktan kumanda olmadığı için vincin telli kumandası vardı.

Benim çocukluk hatıralarımda bir arabayı bir yerden başka bir yere ulaştırmak, bir topun peşinden koşmak gibi uğraşlar yoktu. Genelde beceri üzerine dayalı oyun ve oyuncaklar çocukluk yaşamımda daha çok yer almıştır. Sonraları, oyuncakların mekanizmalarının nasıl olduğunu merak etmeye başladım. Bu merakım bazen oyuncağın bir daha toparlanamayacak

şekilde dağılmasına da neden olabiliyordu. İlkokuldayken basit bir elektrik devresini yapmayı öğrenmiştim. Bunun dışında değişik oyuncaklarla da oynadım; hatta merakımdan, kız çocuklarının oynadığı oyuncaklardan bile istediğim olmuştur. Bu isteğim de yine mekanik bir meraktan kaynaklanıyordu. Banyo yapan bir bebeğin banyo duşunun nasıl çalıştığını merak etmiştim. Hatta ailem o kız oyuncağı ile oynamamdan dolayı çok korkmuştu. Ürkek bakışlarını halen hatırlarım. (Selim Başarır)

Oyuncaklarınızla yalnız oynamayı mı tercih ederdiniz?

Tek çocuktum ve o zamanlar şimdiki gibi oyun yeri imkânları da çok değildi. İstanbul Yelken Kulübü gibi belirli yerlere giderdik. Oradaki arkadaşlarımla muhtelif oyunları oynardım. Geri kalan zamanlarda, oturduğumuz apartman dairesinde tek başıma oynardım. Hatta bunun sonucunda da kendime oyun ve oyuncak yaratma arayışında olurdum. Ayrıca hikâyeler yaratırdım ve mutlaka oyuncaklarımla ilgili senaryolarım olurdu.

Anlattıklarınızdan, nesnelerle etkileşimi seven, bilginin peşinden koşan, yaratıcı ve araştırmayı seven bir çocuk tipi ortaya çıkıyor. Benim de olsaydı dediğiniz bir oyuncak var mıydı?

Vardı. Oyuncaklar genelde pahalıydı. İki oyuncağa sahip olmayı çok istediğim halde olamadım. Birincisi merdiveni uzayan bir itfaiye arabasıydı. O zamanlar bu arabalar korkunç pahalıydı. İkincisi de kukla oynatmaya

Yazarın notu

*Bilginin peşinden
koşan çocuk
olarak kalmayı
başarabilen kişiler,
zamana dâhi
olarak iz
bırakırlar.*

başlamıştım ve o zamanlar Karagöz oynamayı da çok istemiştim. Fakat gölge oyunu tasvirleri deve derisinden yapılırdı ve onlar da çok pahalıydı, üstelik zor bulunurlardı. Dolayısıyla onu almaya da imkânım olmadı. Bu tür şeyler bugün çeşitli malzemelerden yapılabildiği için ekonomik anlamda daha rahat satın alınabiliyor. Yine de o dönemde farklı bir yöntem kullanarak Karagöz imal edip oynamayı başardım. Bahsettiğim bu hatıralarım dokuz, on yaş dönemime aittir.

Meraklı bir çocukmuşsunuz. Bu merak sizde kendini oyuncakların mekanizmalarını araştırma şeklinde sıkça göstermiş. Merak duygusu gelişmiş olan çocuklar bilgi ile etkileşimi seviyorlar. Bilgiye olan bu ilgi de ileride okuma sevgisi veya araştırmaya önem vermek şeklinde kendini gösterebiliyor. Okumayla aranız nasıldır?

“Üç kere kitap bağışı yapmak zorunda kaldım. Çünkü kitaplarım eve sığmadı.”

Üç kere kitap bağışı yapmak zorunda kaldım. Çünkü kitaplarım eve sığmadı. Önce çocukluk kitaplarımı bağışladım. Sonra da lise dönemimdeki romanlarımın bazılarını. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’nden mezun olduktan sonra yurtdışına gittim. İhtisasımı bitirip geldiğimde, artık branşım belli olduğu için en büyük bağışı o aşamada gerçekleştirdim. Birkaç yüz tıp kitabını da Çapa Tıp Fakültesi’ne verdim.

Birçok şeyi kitaplardan öğrenmeyi tercih ettim. Çünkü o yıllarda bilim ile sanatın belirli çalışma sahaları dışında araştırma yapan hocalar Türkiye’de ya yoktu ya da çok azdı. Hemen hemen öğrendiğim birçok şeyi kendi başıma öğrendim diyebilirim. Yani otodidakt olma özelliğim var ve bundan hep hoşlanmıştım. İllüzyon sanatını da kendi başıma öğrendim. Fransızca ve İngilizceyi kitaplardan öğrendim. Bir hocam ya da yol gösterenim olmadı.

Özellikle illüzyonda görsel uzamsal zekâ çok önemlidir. Aynı zekâ boyutu, sizin çocukluğunuzda oynamayı sevdiğiniz vinçlerin kullanımı için de önemlidir. Bu anlattıklarınızdan hareketle, sizin mekânı gözleme ve üç boyutlu düşünme yeteneğinizin de gelişmiş olmasından bahsedebilir miyiz?

Evet, bugün herhangi bir şeyin nasıl çalışacağını anlatılması benim için çok kolaydır. Bu durum çok değişik konularda da söz konusu olabilir. Mesela mekanik bir şey olduğunda çok kolay anlayabiliyor ve anlatabiliyorum. Demek ki bu özelliğim çocukluğumda başlayıp gelişmiş. Oyuncaklarımın türü benim gelişimi bu şekilde desteklemiş diyebilirim.

Çocukluğunuzda değişik oyuncaklarla oynamaya ve değişik oyunları deneyimlemeye açık mıydınız?

Tabii. Benim, onu istemem, diye bir yaklaşımım yoktu. Gelen her şeyi hep merakla incelerdim.

O halde sizin için benzerlikten ziyade, değişiklik insanı diyebiliriz.

Evet, doğrudur. Günlük konforum açısından konformist bir yanım tabii ki var. Ama öte yandan da aynı yerde durmanın bana bir katkısı olmuyor.

Çocukluğunuzdaki illüzyon merakınız, yetişkinlikte Oyuncak Müzesi gibi özel bir mekânda devam eder hale gelmiş. İstanbul Oyuncak Müzesi sizin için neyi ifade ediyor?

Oyuncak Müzesi başlangıçta eşimin bahsetmesiyle kızımızı gezdirmek üzere geldiğimiz bir yerdi. Bir anda geçmişim canlandı. Müzedeki birçok oyuncak tanıyordum. Bu durum bana çok ilginç geldi. Tematik olması da ayrıca hoşuma gitti. Gezerken anladım ki oyuncak yaşadığımız dönemi, tarihi anlatıyor.

Çocuğun içinde bulunduğu o dönemin politik, sosyal yanını yansıtıyor. Oyuncaklar bu gerçeklere uygun yapılıyor. Dünyanın çok hoş zamanları da olmuş. Şimdiki oyuncaklara bakınca biraz ürküyorum!...

“Şimdiki
oyuncaklara
bakınca biraz
ürküyorum!”

Oyuncaklar, gelecekte olacakların ön gösterimidir ve bugünkü oyuncaklar bizi nasıl bir geleceğin beklediğine işaret ediyor. Güç odaklı bir dünyaya doğru gidiyoruz sanki.

Evet, ama bir de insanoğlunun uyum sağlama özelliği vardır. Torunlarımızın oynadığı oyuncakları da eleştireceğiz, ama belki de onlar, eleştirdiğimiz oyuncaklarla gayet rahat ve mutlu bir şekilde oynayabilecekler. Örneğin dedem de benim oynadığım şeylerden hoşlanmıyordu.

Sizin psikiyatristi kimliğiniz de olduğu için özellikle sormak istediğim bir soru var: Günümüzdeki oyuncakların dünyasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bizi korkutan, oyuncanın formu oluyor. Mesela bir robot görüyoruz ve, “Ne kadar kötü,” diyoruz. Halbuki benim kırk sene evvel yedi yaşında elimde tuttuğum uzay aracı için de anneannem, “Ne kadar ürkütücü,” diyordu. Fark etmiyor. Orada, zaman ötesinde iş yapan bir adamın formu var çocuğun elinde. Çocuğun 0-6 yaş dönemini tamamlayana kadarki gelişme sürecinde, duygu ve düşüncelerini yansıtacak oyuncakları mutlaka olacaktır. Ama formlar tabii ki o sırada yaşanan dönemin formlarını taklit edecektir.

Eskiden, bebek deyince yeni doğmuş tombik oyuncak bebekler alınırdı. Şimdi ise farklı, ergen/erişkin bebekler var. Ne oldu? Özellikle medyada, reklamlarda vb. seksüalite sık kullanılır oldu. Muhtemelen bu nedenle de çocukların bebekleri ona göre form değiştirdi. Artık erişkin oyuncak bebek, hamile oyuncak bebek vs. hepsi var. Bu çok ilginç ama bir anlamda da çok iyi. Çünkü bu sayede birtakım gereksiz korkular ortadan kalkmaya başlıyor. Mesela benim dört yaşındaki kızım o hamile bebeklerden birisinin karnını açtı ve, “Demek ki bebek böyle oluyormuş,” dedi. Benim zamanımda ise çocuklar bu tür şeylerden korkup kaçarlardı.

1968’in hippie kuşağı, duygusunu tamamen dışa vuran bir kuşaktır. O yılların hemen ardından gelen dünyaca ünlü dizi filmlerden bir tanesi, Mr. Spock karakterinin yer aldığı *Uzay Yolu*’dur. Spock, dizide duygusunu belli etmeyen adamdı. Topluma ideal kişilik olarak sunuldu. Bu marifet değil. Çünkü dünya sonunda dengesini bulur...

Zihinsel ve algısal illüzyonun çözümleyicisi Sayın Selim Başarır’a değerli paylaşımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Bilardo toplarının illüzyonisti Semih Saygıner, üç bant denilen klasik Avrupa bilyardusunun en iyilerinden. Dünya Bilardo Kupası'nda birinciliği olan Semih Saygıner'in bilardo literatürüne geçen kırk vuruşu bulunmaktadır. Kendisini en iyi, "arkadaş" kelimesi tanımlar. Duygusal ve iyi bir dinleyiciden bahsediyorum. Gelişmiş matematik zekâsından dolayı da bilyardoda sergilediği çözüm üretme yeteneğini, insan ilişkilerinde de ustalıkla gösterebilen bir kişi.

Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncaklarınızdan ilk olarak hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğum Adapazarı'nda geçti. Çok oyun oynayan bir çocuktum. Oyuncaklar, insanların hayatında gelecekteki deneyimlemelerinin küçük bir provası gibidir. Bunu hayatında çok iyi algılamış birisiyim. Çok oyun-

çağım vardı. Arabalarla oynardım. Hatırlıyorum, bir arabalı vapurum vardı. Genellikle imalatını merak ettiğim için oyuncaklarımı sökerdim. Üzerine tel takılarak kumanda edilen plastik arabalardan bende de vardı. Hatta telli arabamda, arabanın tekerlekleri aracılığıyla yön veren teknik bir sistem bile geliştirmiştim. Uzaktan kumandalı arabam olmadı. Kovboy tabancası gibi oyuncaklarım da oldu. Kızılderili kıyafetlerim bile vardı. El işlerine çok meraklıydım. Okulda kalemtırışından söktüğüm jilette beyaz tebeşirleri yontarak otomobiller yapardım.

“Hatırlıyorum, bir arabalı vapurum vardı.”

Rahmetli annem ve babam olması gerektiği kadar disiplinliydim. Olması gerektiği kadar sevgi gösterirlerdi. İyi bir aile ortamında büyüdüm. Hayatta başarılarımı asla büyük görmem. Tüm başarılarıma rağmen, yanlış yaptığımda yüzü kızaran bir insanımdır. Bu terbiyeyi almış bir ailede büyüdüm ve bu özelliğimi de asla kaybetmeyeceğime inanıyorum. Üç beş ay kadar futbol da oynadım. Küçük, minyon bir çocuktum. O dönemde babam bana bir forma ve top almıştı. Mahallede arkadaşlarla top oynarken bir türlü sıra bana gelmiyordu. Ben de bu duruma kızıp, “Top benim versenize,” diyerek topumu alıp gidiyordum. Futbol hayatım bu şekilde noktalandı. Saklambaç, kukalı saklambaç gibi oyunları oynardık. Kız kardeşim ile çizgi oynardık. Buna seksek de denir. Hatırlıyorum, kocaman bir kamyonum da vardı. Annemle beraber kamyonumu alıp pazara giderdik. Pazarda aldığımız şeyleri ona doldurur ve çeke çeke eve getirirdim. (Semih Saygıner)

Sanki oyuncakların başına oturup onlarla oynamayı tercih eden bir çocuktan ziyade, hareket etmeyi seven bir çocuktunuz.

Evet. Misket çok oynardım. Annem ve babam misket oynamama çok kızarlardı. Hatta miskette herkesi sökerdim.

Burada önemli bir ipucu var. Bilardo performansında görsel uzamsal zekâ (mekânı gözlemleme, değişiklikleri ve benzerlikleri algılama, üç boyutlu görsel algı) çok önemlidir. Çocukluğunuzda anlattığınız tebeşirleri yontarak araba yapma ve misket oynama gibi etkinliklerde de yine aynı görsel uzamsal zekâ boyutu devrede. Belki de bugün dünya şampiyonu olacak kadar üst düzeyde bir görsel uzamsal zekâ potansiyelinin desteklenmesi, çocukluğunuzdaki bu uğraş ve oyunlarla sağlanmış olabilir.

Kesinlikle olabilir. Ben istediği gibi olmayı seven bir çocuktum. Ama bu asla bir isyankârlık ve asilik şeklinde değildi. Hep küçüklüğümünden beri kabına sığmayan ve istediğine ulaşmanın bir şekilde yolunu bulan bir çocuk oldum. Misketleri kazanır, biriktirirdim. Sonra annem bu durumu fark edip bana sokağa çıkmama cezası verdi. Böyle durumlarda ben de mahalledeki çocukları çağırır, misketleri camdan onlara atardım. Yine annem beni sokağa bırakmadığı zamanlarda pencerede oturur, şarkılar söyler ve taklitler yapardım. Cem Karaca'nın taklidini yapardım.

Yazarın notu

*Görsel zekânın
algısal boyutu
gözler, düşünsel
boyutu da bilgidir.
İnsan, okuyup
düşünerek de
görür.*

Demek ki şarkı söyleme yeteneğinizin de işaretleri çocukluğunuzda belirmeye başlamış.

Oyunun ve oyuncağın insan hayatındaki önemini düşünen biriym. Çok soru sorarım kendime. Hayat aslında bir tavla ya da satranç oyunu gibidir. Karşıya göre hamle yaparsınız. Hayat size şu hamleyi yap diye kapı açtığında o hamleyi yaparsanız, hayatla çok güzel oyun oynar ve başarılı olursunuz. Oyuncak ve oyun da aslında çocuğu buna hazırlıyor. Maalesef bu olgu ülkemizde anlaşılmış değil. Eğer biz gelecekte ülke olarak bir şeyler yapmak istiyorsak, mutlaka çocukların oyun ve oyuncaklarla oynamasını bilinçli olarak desteklememiz gerekir. Çocuğun kendi olmasına müsaade etmeliyiz. Çocuğu şekillendirmeye çalışırsanız, şekillendirdiğiniz çocukla, o çocuğun içindeki çocuk kavga etmeye başlar.

Aslında oyuncaklar da çocuğun kendini bulması için önemli birer araçtır. Çocuklar oynadıkları oyuncaklarla ailelerine kendilerinin zihin süreçleri hakkında mesajlar verirler. Ancak bu mesajın verilmesini sağlayacak bir ortamın yaratılması için anne ve baba, oyun, oyuncak-zihin ilişkisi konusunda bilinçlenmeli ve çocuklarını oyuncaklarını seçme konusunda özgür bırakmalıdır. Annenin ve babanın çocuğuna aldığı oyuncak, anne ve babanın zihin süreci ile ilgilidir. Aslında kendilerine aldıkları oyuncaklardır. Oyun ve oyuncakların zihin gelişimindeki önemi ve yeri konusunda bilinçlenmeyen anne ve babalar çocuklarının zihinsel gelişimini farkında olmadan belli kalıplarla destekleyebilir. Hatta oyuncaklar meslek seçimi aşamasında da ailelere ve eğitim bilimcilere yol gösterirler.

Evet, dediklerinize aynen katılıyorum. Ailelere, eğitimcilere ve çocuklara bu bilgiyi vermek gerekir.

Çocukluğunuzda, özlem duyduğunuz ve sizin olmasını çok istediğiniz bir oyuncak var mıydı?

Rahmetli babam, hakikaten bu konuda bizi kırmadı desem yeridir. Hatta 1970’li yıllarda Pembe Panter çok izle-

nirdi. Bir gün okuldan eve döndüğümde benim için alınmış kocaman bir Pembe Panter koltukta oturur vaziyette beni bekliyordu. Onun kokusunu hiç unutamam. Hâlâ bir oyuncakçı dükkânına girip kokladığımda o kokuyu hemen alırım.

Koku, burundan gelen uyarılarla beyinde doğrudan koku merkezi adı verilen bir yere ulaşır. Bu nedenle kokular da beyinde iz bırakır. Duygusal anlara eşlik eden ses, koku, tat ve görüntüler insanların yaşamında algısal düğüm dediğim izler bırakır. Hatta bu anlamda oyuncaklar en önemli algısal düğümlerdir. Sizin Pembe Panter deneyiminiz de bunun bir örneği. Hatta bu anlamda İstanbul Oyuncak Müzesi için algısal düğümlerin en yoğun yaşandığı mekânlardan birisidir diyebilirim.

*Çocuklar
insanlığın en
önemli ortak
sınavıdır.*

Oyuncaklar, geçmişe döndüğümüzde aslında ne kadar masum olmamız gerektiğini hatırlatıyor bizlere. Oyuncak Müzesi bence insana insan olduğunu hatırlatan bir yer. Çünkü hepimiz bir zamanlar çocuktuk ve oyuncaklarla oynadık.

Oyuncak ve çocukluk duygularının birleşimindeki insan olmanın özünde; masumiyet, barış ve sevgi gibi değerler yer alır. Bunun en güzel örneklerden birisi de İstanbul Oyuncak Müzesi'ndeki bir çocuk ile annesi arasında geçen konuşmada gözlemlenmiş. Sayın Sunay Akın bana bu anne ve çocuk arasındaki konuşmayı şöyle aktarmıştı.

Müzede savaş oyuncaklarının olduğu bölümde, ellerindeki tüfekleri havaya kaldırmış, sanki dipçikleri ile birbirlerine hamle yapmaya hazır vaziyette karşılıklı duran iki oyuncak asker figürü var. Anne ve çocuk bunların karşısındayken çocuk, annesine şöyle söylüyor: "Bak anne, tüfeklerini birbirine çarpıp kırmak için hamle yapıyorlar." Anne de, "Hayır yavrum, onlar kafalarını kırmaya çalışıyorlar," deyince, bunu duyan çocuk, "Hayır anne, yanılıyorsun, onlar barış istiyor," diyor.

İşte bu, oyuncağın ve oyunların çocukların algısal düğümlerine ve bu düğümlerin masumiyetine işaret eden bir örnektir. Oyuncaklar çocuklar için pozitif birer algısal düğümdürler. Birileri tarafından kırılana veya negatif bir duygusal ana eşlik edene kadar.

Çok güzel bir örnek verdiniz. Yetenek de var olan potansiyelin geliştirilmesine dayalı bir beceridir. Ben, oyuncaklarla yeteneklerimi geliştirdiğimi düşünüyorum. Oyuncaklarla kendimi ve sınırlarımı buldum.

Fotoğraf albümlerine bakıp geçmişte ne kadar iyi şeyler yaşadığınızı hatırlarsınız. Oyuncakta da genelde hep güzel anılar vardır. Oyuncağınızı paylaştığınız arkadaşlarınızı bile hep güzelliklerle anarsınız. Bu da insanı yaşam anlamında daha çok hayata bağlar. Kurşun askerlerim de vardı. Kaleler yapardım. Hatta babam marangozdan bana yuvarlak tahtalar kestirirdi, onlardan kaleler yapardım. Kızılderililerim de vardı. İğneleri okla atarak savaş yaptırırdım.

Çocukluğunuza ilişkin sizde iz bırakan ve aklınıza gelen ilk anınız nedir?

Bisiklet hatırlıyorum. Kız kardeşime bisiklet alınmıştı. O, bisiklete binmeyi bilmiyordu ama ben biliyordum ve bisikletim yoktu. Kardeşim küçük olduğu için önce ona alınmıştı. Kardeşimin de olsa evimize bisikletin geldiği o ilk anı hiç unutmuyorum. Sevinçten havalara uçmuştuk.

Matematikle aranız nasıldı? Zira bilardoda, özellikle geometri alanında matematik çok önemlidir.

Çok iyiydi. Hayatın bir matematik olduğunu düşünüyorum. Ancak bunun rakamların işlemsel olarak etkileşiminden ziyade, olayların gerçekleşme sırası anlamındaki manasına dikkat çekmek isterim. Yaşamın matematiğini bozmamak lazım diye düşünüyorum. Basit bir menemen bile yaparken matematik sırasını bozmamanız lazım. Gecikmeye bağlı acelecilik ve endişe, yaşamın matematiğine zarar verir diye düşünüyorum. Burada da geri bildirim alınabilecek en önemli kaynak insanın hisleridir. Duygusal zekâ ile matematik zekâsının ilişkilendirilmesinden bahsediyorum aslında. Dört işlem gibi olayların akış sırası ile ilgili öngörü de bir matematik yeteneğidir. İşlemsel matematik ile hayatın matematiğini birbirine karıştırmamak lazım. Matematik zekâsı gelişmiş bir çocuktum. Dediğiniz gibi bilardo sporunda da matematik çok önemlidir.

“Gecikmeye bağlı acelecilik ve endişe, yaşamın matematiğine zarar verir.”

Bilardo değişiklik sporudur. Her an, her şey değişkendir bilardoda. Topların duruşu, vuruş açıları ve teknikleri hep değişkendir. Matematik bilimi de çok yönlü olarak ele alındığında, özünde adeta değişkenlerle oyun oynamaktır. Sizin bu özelliklerinizden hareketle değişiklik insanı olmanızdan bahsedebilir miyiz?

Evet. Bilardoda sonu olmayan durumlar vardır. Sonu olan bir şey olseydi belki de yapmayabilirdim. Çocukluğumdan beri bu dediğiniz özelliğim öne çıkmıştır. Yapım gereği de çok hızlı öğrenen bir çocuktum. Anla-

tılanları dinler, anlamaya çalışırdım. Anlamadığım yerde sorular sorardım ve merak ederdim. Bilgiyi öğrenip kendime katmaya çalışırdım.

Yeni öğrenilen bir bilgi önceki bilgilerle ilişkilendirildiğinde, kalıcı hafızaya kaydedilmesi ve gerektiğinde çağrılması daha kolay oluyor. Hatta bu ilişkilendirilmiş bilgi, kişinin keşfe dayalı yaratıcılık potansiyelini de güçlendiriyor. İnsanların karakter özelliklerine baktığımızda, alt başlıklardan birinde mantık insanı ve hissel insan olmak üzere iki karakter özelliğinin var olduğunu görüyoruz. Bilardoda mantık ve matematik çok önemlidir. Bu nedenle başarılı bir bilardo oyuncusunun mantık özelliğinin gelişmiş olması beklenir. Çocukluğunuzda oyuncakların mekanizmalarını merak etmeniz buna işaret ediyor. Ancak çocukluğunuza dair anılarınızda mutluluk ve sevginin öncelikli olması ve hatta kendinizi gereğinde yüzü kızaran bir insan olarak tanımlamanız da duygusallığa atıf yapıyor. Sizin için mantık ve hissel kişilik özelliğinden hangisinin daha baskın olduğu söylenebilir?

İnsanın zihin kapasitesini ne kadar pozitif ve iyi kullanabildiğinin önemli olduğunu düşünüyorum. Burada da zekâ önemlidir. Ben insanların zekâ potansiyellerini iyi harmanlamaları gerektiğine inanıyorum. Duygularım daima bir adım atacağımda yap veya yapma diye bana mesaj verir.

Bugün bir oyuncakçı dükkânında olsanız kendinize ne alırdınız?

Otomobil alırım. Maket dahil her türlü olabilir. Çocukluğumda da bir oda dolusu otomobilim vardı.

Hayatın hamleleri arasındaki algısal ve düşünsel ilişkiyi örnekleyen Sayın Semih Saygıner'e değerli paylaşımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Yardım ve dayanışma kelimeleri Türkan Saylan'da gerçek anlamlarına kavuşuyor. Türkan Saylan, Cüzzam'la Savaş Derneği ve Vakfı ile Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneğinin (ÇYDD) kurucularından. İnsanlığa bilimin ve aklın önderliğinde hizmet etmenin en güzel örneklerini sergiliyor. Bu özelliğinin evrenselliğindendir ki kendisine Hindistan'da "Uluslararası Gandhi Ödülü" verilmiştir. Türkan Saylan bir uyanış ve diriliş hamlesidir.

Rica etsek bize biraz çocukluğunuzdan bahsedebilir misiniz? Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncaklarınızdan hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Çocukluğum İkinci Dünya Savaşı döneminde geçti. O dönemlerde kıtlık, korku ve parasızlık vardı. İstanbul Boğazı'nda Kandilli'de yaşadım. Beş

kardeşlik ve en büyükleri bendim. Kardeşler yaş olarak birbirine çok yakındı. Benim küçüğüm benden on bir ay küçüktür. Annem yedi senede beş çocuk doğurmuştur. Bu nedenle evin içinde bir çocuk grubu vardı diyebilirim. Ekmek karneyle verilirdi. Annem, bütün ekmek parçalarını toparlayıp süt, kuru üzüm ve şekerle puding yapardı.

"Topacı çok severdim."

Annem İsviçrelidir. Sonradan Müslüman ve Türk olmuş. Zaten bu şartlarda oyuncak da bulunmazdı. Fakat biz kendi oyuncaklarımızı yarattık.

Bahçelik bir yerde oturuyorduk. Her türlü böcek ve hayvan vardı. Onlar bizim oyuncağımızdı. Komşular bizim hayvan sevgimizi bildikleri için kesekâğdında minik kedi yavruları getirirlerdi. Çok otoriter bir baba-annemiz vardı ve onu bu kediler konusunda ikna etmeye çalışırdık. Biz beş kardeş sık sık kuduz aşısına giderdik. Çünkü sokaktaki kedi ve köpekleri çok severdik. Bu sırada bazen kedi ve köpekleri severken bizi tırmalarlardı ya da bir şey olurdu. Annem bunu görünce hemen bizi aşı olmaya götürdü. Karnımızdan kırk tane iğne olurduk. Bütün çocukluk yıllarımız böyle geçti.

Hatırlıyorum, yaralanmış bir martı bulmuştuk ve onu uzun zaman beslemiştik. Annem sürekli olarak hayvanlara eziyet etmenin ne kadar kötü bir şey olduğunu anlatırdı bizlere. Doğum yapacak kedileri, evde çarşafların olduğu dolapta rahat ettirmeye çalışırdık ve bazen de yakalanırdık. Bir kere-

"Evrenin yaratılışını merak ederdim."

sinde kedileri sallamak için iki iskemlenin arasına salıncak kurmuştum. Birden salıncak ve kediler düştü. İskemlenin birisi yavrunun üzerine düştüğü için hayvancağız öldü. Ben kendimi Katil Türkan ilan ettim ve müthiş bir şekilde cezalandırmaya çalıştım. Günlerce ağladım.

Çiçekler de bizim oyuncamızdı. Gelinciklerden insan figürü yapar ve her birine isim takardık. Denize girmeyi de çok severdik. Bizdeki en büyük ceza denize girme yasağıydı. (Prof. Dr. Türkan Saylan)

Doğa ile iç içe bir çocukluk yaşamışsınız. Doğa mantık ve hissel karakter özelliğinin ikisini de taşıyor. Ancak özellikle hayvanlara duyulan şefkat söz konusu olunca hissel yan ağır basıyor sanki. Bir de doğa, bilgiye önem veren çocuğun yetişmesine destek oluyor. Doğa insanda merakı uyandırıyor.

Yazarın notu

*Çiçekler sabrı,
hayvanlar sevgiyi,
rüzgâr özgürlüğü
armağan eder
yaşamlarımıza.*

Tabii. Dediğiniz gibi her şeyden önce merak uyandırıyor. Babam bahçemize çeşitli ağaçlar ve çiçekler dikerdi. Onların aşılması şeklini ilgiyle izlerdim. Sonra da aşılama olayını ben yapmaya başladım. Her zaman bu aşılar tutmasa da konuya verdiğim değer ve duyduğum ilgi çok önemliydi. Ceviz ağacımız vardı ve bu ağacın dallarından her biri bizim evimizdi. Özellikle kardeşlerim azar işitince bu ağaca kaçarlardı.

Kardeşlerim çok yaratıcıydı. Altın ararlardı. Bir gün en küçük kardeşim beni çağırdı. “Ablacığım kimseye söyleme, seni bir yere götüreceğim,” dedi ve yakınımızdaki bir mağaraya götürdü. Üç erkek kardeşim bu mağarada altın arıyorlarmış. Birdenbire mağarada sarı bir nokta görmüşler ve altın damarını bulduk diye sevinmişler. On yaşımdayım o sıralar. Beni büyük bir gizlilikle oraya götürdüler. Ben de o sarı noktaya parmağımı bastırıncaya delik açıldı ve mağaranın dışı gözüktü. Meğerse bu küçük bir delikten geçen ışıkmış.

Oyuncak ve özlem, bazen yan yana duran iki kelime olabiliyor. Bu açıdan bakıldığında, çocukluğunuzda özlem duyduğunuz bir oyuncak var mıydı?

*Her yeni bilinç
seviyesi, zamanı
ve mekânı
yeniden
yapılandırır.*

Annem hep bize, o yokluk dönemine ve etrafımızdaki fakir insanlara atıfta bulunarak, “Biz size başkalarına ayıp olmasın diye almıyoruz,” tarzında açıklamalar yapardı. Yerli Malı Haftalarının önemli olduğu bir dönemde, dışarıdan gelen bir oyuncağımızın olması da bizim için ayıptı. Özen-dirmeme üzerine bir şartlandırmanın içindeydik. Bu nedenle dediğiniz gibi oyuncağa ilişkin bir öz-lem duygusunu yaşamadığımı söyleyebilirim.

Tüm bu anlattıklarınızdan, sizin değişiklik insanı olduğunuz sonucu çıkıyor. Zaten doğa benzerlik insanını desteklemez. Doğa değişim demektir. Hatta günümüzde benzerlik kişilik özelliğinin artmasındaki bir neden de çocukların doğa ile etkileşimlerinin azalmasıdır. Hep bitkilerin ve aktivitelerin çeşitliliğinden bahsettiniz. Doğa buna ortam hazırlıyor. Sizin de bu anlamda değişiklik insanı olmanızdan bahsedebilir miyiz?

Olabilir. Çok küçükken doğa ile baş başa kalınca, “Neden varız?”, “Niye yaratıldık?”, “Tanrı nedir?” gibi derin sorular sorardım kendime. Kardeşlerimi uyuturken balkonda yatar ve gökyüzündeki yıldızları seyrederdim. Evrenin yaratılışını merak ederdim. Hatta bunları ağlayarak sorgulardım. “Kimim ben?”, “Ne yapmam lazım?”, “Niye dünyaya geldim?” Benim en çok sorduğum sorularımdı.

Aslında bu soruları her insanın sorması gerekir. Dünyadaki varlığımızı anlamlandırmamız ve bize armağan edilen zihin süreçlerimizi kullanmamız için çok önemli sorulardır bunlar. Üstelik bu sorular, insanı bilgi odaklı, araştırmaya ve okumaya önem veren, değişiklik kişilik özelliği gelişmiş birey olma yolunda destekler. Sizin de dikkat çektiğiniz sorgulama ve sorular, içsel zekâ ve tinsel zekâ ile de yakından ilgilidir. Tinsel zekâ, insanın varoluşu sorgulama, evrensel enerji ile arasında ilişki kurabilme, kendi varoluş vaadini ve gerçeğini bulabilme bilgeliliğidir. Bu açıdan bakıldığında tinsel

zekâ, insanın en önemli motivasyon kaynaklarından birisidir. Bu konularda ailenizde veya çevrenizde size örnek olan birileri var mıydı?

Babaannem biraz bu konuda örnek olmuştur diyebilirim. Ama o, fanatik şekilde bizi günahlar ve ayıplarla beslemeye çalışırdı. Küçükken namazı ve sureleri öğrenmiştim. Hatta teravi namazına bile giderdim. Her duyduğum yeni kelimeyi sorgulardım. On dört yaşında doktor olmaya karar vermiştim.

Doktorluk zaten sizin için çok uygun bir meslek. Doğa sizi insani değerlerde derinleştirip bilgi insanı olarak geliştirirken, aslında tıp bilimine de hazırlamış. Hissellik doktorlukta hasta ve doktor ilişkisi açısından çok önemlidir.

Çok arkadaş edinmeyelim, terbiyesiz olmayalım diye evde bırakıldığımızda, aramızda oyunlar oynardık. Piyes yapardık ve herkesin bir rolü olurdu. Annemize, babamıza ve büyüklerimize anlatamadığımız şeyleri oyun olarak anlatırdık. Bakkalcılık da oynardık. Bizim zamanımızda esnafın kullandığı gazetelerden imal edilen kesekâğıtları vardı. Ben çarşıya gittiğimde tek tek o kesekâğıtlarını açar ve okurdum.

Doğa ile etkileşen çocuklarda mekân duygusu da gelişiyor. Mekâna önem veren değişiklik karakter özelliğindeki çocuklar, ileride seyahat etmeyi sevebiliyorlar. Seyahat etmeyi sever misiniz?

Evet, çok seyahat ettim ve seyahat etmeyi severim. Seyahat beraberinde insan tanımayı da sağlıyor. Bu arada çocukluğuma ilişkin üç koku bende iz bırakmıştır. Bahçemizde yetişen domatesi, şalatalığı ve şeftaliyi koparıırken duyduğum kokuyu unutamam. Ayrıca çocukken çok hayal de kurardım.

En büyük hayaliniz neydi?

En büyük hayalim, varoluşun gerçeğini bulmaktı. Okuma ve yazmayı ilk öğrendiğimde beş yaşımıydım. O zaman bu soruların cevabını da bulamadığım için bir karar verdim. “Bu dünyanın sonu ölüm. Bunca sıkıntı

ekeceğime şimdiden öleyim,” dedim. İntihar etmeye karar verdim. Bir fotoğrafımı bulup arkasına babaannemin kitabından beni etkileyen bir şiirini yazmıştım. Sonra, kullanılmayan iki katı birleştiren merdivenin altına gittim. Elimde de kurdele, intihar etmeye çalışmıştım ama olmadı. Bu fotoğrafı annem ve babam sonradan bulunca çok şaşırmışlardı.

Şu an bir oyuncakçı dükkânında olsaydık kendinize hangi oyuncakları alırdınız?

Çocukluğumda tahta oyuncakları çok severdim. Topacı çok severdim. Bisiklet, çocukluğumda kiralanen bir oyuncaktı. Alacak olsam yine ahşap oyuncaklardan alırdım.

İnsanın maddesel ve zihinsel varoluşuna her an değer katma arayışında olan Sayın Türkan Saylan’a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Türkiye'nin önde gelen televizyon eleştirmenlerinden olan Yüksel Aytuğ, aynı zamanda usta bir kalem. Yaşamı en ince ayrıntısına kadar gözlemliyor. Değişiklik insanı olduğu için görülemeyeni görebilme özelliğine de sahip olan Yüksel Aytuğ, yaşamın atlanan karelerini hatırlatıyor bizlere. Tüm paylaşımlarını da büyük bir ustalıkla, temenni ve sevgi öğretisi ile gerçekleştiriyor. Yüksel Aytuğ uskun ötesini gören bir insan.

İzninizle sizi biraz geçmişe götürelim. Oyuncak ve oyun kelimelerinin hayalinizde öncelikli olarak hangi izleri bıraktığını paylaşalım. Oyuncak denildiğinde Yüksel Aytuğ'un gözünde neler canlanıyor? Kendinizi hangi oyuncaklarla oynarken hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

İlk olarak aklıma gelen oyuncacı İstanbul Oyuncak Müzesi'nde de görmüştüm. Hatta müzeyi dolaşırken hayret etmiştim. Küplerden oluşan,

“Minik bir kapağın içine sabunlu su doldurdum. Sonra bir kibrit çöpünün üzerine pamuk dolayarak o sabunlu suya batırıp, 300 arabayı pırıl pırıl yapar ve sonra aynı nizamda raftaki yerlerine yerleştirdim.”

Türkiye’deki ilk oyuncaklardı onlar. Bu oyuncak, tahta, minik kalıplardan oluşturulan klasik bir evdi. Rengini de hiç unutmuyorum. Bej rengindeydi ve kenarlarında da kırmızı konturlar vardı. Çok net olarak gözümün önünde canlandı birden. O küplerden, evi birleştirmeyi çok severdim.

Aslında şanslı bir çocuk olduğumu söyleyebilirim. Ailemin olanakları da yeterli olduğundan, diyebilirim ki beni neredeyse oyun-

cağa boğdular. İstememe gerek kalmadan her hafta yeni bir oyuncakım oluyordu. O, yokluk içinde yaşayan oyuncaca hasret çocuklardan değildim açıkçası. (Yüksel Ayтуğ)

Kendi oyuncaklarınızı yaptığınız olur muydu?

Telden yapılan oyuncaklar vardı. Onları da yaptım. Arkadaşlarımla portakal sandıklarının altına bilyeler takarak kaykay yapardık ve yokuş aşağı kayardık.

Oyuncaklarınızla oynarken arkadaşlarınızla mı, yoksa yalnız mı oynamayı tercih ederdiniz?

Oyuncaklarımla yalnız oynamayı tercih ederdim. Hatta bu konuda bir anımı anlatayım. Küçük oyuncak arabalardan bende yaklaşık 300 adetlik bir koleksiyon vardı. Bunların o zamanlar Türkiye’de satışı olmadığı için yurtdışına giden akrabalar, eş, dost bana bu arabalardan getirirdi. Eve gelen her misafir benim neye heyecanlanıp sevin-

Yazarın notu
*Bedensel olarak
yan yana duran
ama zihinsel
olarak aralarında
yıldızlar kadar
mesafe olan
insanlar...*

diğimi bildikleri için bu arabalardan hediye getirirlerdi. Arabalarımıyla oynarken onları birbiriyle çarpıştırmak gibi oyun yöntemlerine asla başvurmazdım. Müze gibi özel bir rafım vardı. Bakın bu çok ilginçtir: Minik bir kapağın içine sabunlu su doldururdum. Sonra bir kibrit çöpünün üzerine pamuk dolayarak o sabunlu suya batırıp, 300 arabayı pırıl pırıl yapar ve sonra aynı nizamda raftaki yerlerine yerleştirirdim. Komşunun çocukları gelecek de onlarla oynayacak diye aklım çıkardı neredeyse. Onlar isterlerdi, ben de hayır diyemez, ses de çıkaramazdım ama içim cız ederdi. Onlar oynarken sanki canımdan can alıyorlarmış gibi hissederdim.

Oyuncağın bir de özlem tarafı vardır. Hiç benim de olsa diye çok istediğiniz bir oyuncak olmuş muydu?

Lastik deniz botumun olmasını çok istemiştim. Çocukluğum Marmara Adası'nda geçti. Orada envai çeşit, yelkenli ve tekne türü deniz araçları vardı. Tabii çocuk aklıyla kendime ait bir yelkenlimin olamayacağını idrak ediyordum. Ne olabilir dediğimde, cevap bir lastik deniz botu oluyordu. Aylarca babama yalvardığımı bilirim. Babam da güvenlik nedeniyle almak istemiyordu. Onların haberi yokken açılırız diye korkuyordu. Sanırım babam haklıydı. Çünkü sonunda onu haklı çıkaracak bir şey de yaptık.

Babam iki kişilik küçük bir lastik bot getirdi. On gün kadar oynadık ama on beşinci gün ortanca ağabeyimle beraber sıkıldık. O zamanlar Marmara Adası'nda ailece işlettiğimiz bir otelimiz vardı. Gizlice evdeki çamaşır odasından iki tane çarşaf çaldım. Otelin çarşaflarıydı bunlar. Sonra ağabeyim uzun bir süpürge sopası aldı. Birde bayrak direğine taktığımız tellerden de temin ettik. Düşünebiliyor musunuz, yelkenli yaptık. Bir taraftan da annem ve babam gözlüyor mu diye kontrol ediyorduk. Kimsenin görmediğinden emin olduğumuz bir saatte denize açıldık.

Hava da oldukça rüzgârlıydı. Dümen yapmak üzere botun küreklerinden birisini aldım ve botun arka tarafına geçtim. Bayağı açıldıktan sonra o dümen benim elimden kurtuldu. Çok da hızlı gittiğimiz için atlayıp tekrar almaya cesaret edemedik. Ağabeyimle beraber tek kürekle kaldık. Rüzgâr

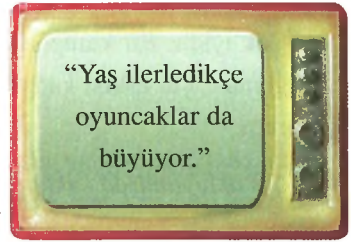
sürüklemesin diye yelkeni indirmek de aklımıza gelmiyordu. Bu olay olduğunda ben beş altı yaşlarımdaydım, ağabeyim de on, on bir yaşlarındaydı. Bizi sabaha karşı Marmara Denizi'nden balıkçı tekneleri kurtarmıştı.

Botunuza ne oldu?

Botu bir daha göremedik. Akıbetinin ne olduğunu bilemiyoruz. Ağabeyimle benim sandala binmek ve denize açılmak gibi bir şansımız o andan sonra mümkün olmadı. Bir kara iklimi havasına döndü yaşamımız.

Oyuncaklar bir çocuğun ilerideki karakter özelliği gibi zihin süreçleri hakkında geri bildirim veriyor. Bir nevi laboratuvar gibidir oyun ve oyuncaklar. Biraz önce çok sayıda arabalarınız olduğundan ve onları özenle dizdiğinizden bahsettiniz. Burada nesnelerin dünyasına merak duyan kişilik özelliğine bir atıf var gibi gözüküyor. Şu an belirli nesnelerle etkileşmenizi gerektirecek bir hobiniz var mı? Araba biriktirme merakınız ilerleyen yaşamınızda size ne tür kazanımlar sağlamış olabilir?

Arşivciliği bana kazandırmış olabilir. Bu özelliğimin mesleğime katkısı hakikaten çok büyüktür. Tüm notları, 1982 yılından beri neredeyse tüm yazılarımı ve benimle ilgili çıkan her şeyi arşivliyorum. Çok sağlam bir arşivim olduğunu söyleyebilirim. Yaş ilerleyince oyuncaklar da büyüyor. Klasik araba benim tutkumdur. İki tane klasik spor modellerden aracım var. Garajda onları parlatıyorum. Mesela geçen hafta yat yarışçılığı ile tanıştım. Yatlara hayran oldum. Şimdi tekne konusu benim idealim haline geldi. Şöyle beş altı metre boyunda bir yelkenli tekne arzu ediyorum.

Çocukluğunuzdan bahsederken bir yanınızın doğa ile etkileşimi tercih ettiğine atıf yapıyorsunuz. Burada doğacı zekâ anlamında da gelişmiş kişilik özelliği kendini gösteriyor. Doğa ile aranız iyidir herhalde?

Yazarın notu

*Kâinat hep eğitti
bizleri. Önceleri
pamuk şekeri gibi
bulutlarımız ve
Ay Dede'miz
vardı.
Büyüdüğümüzde
ise kozmoloji
(evrenbilim) ile
varoluşu
anlatmaya
başladı.*

Evet, çok doğru bir tespitte bulundunuz. Mesele uçurtma benim uzmanlık alanımdı. Çıtalı uçurtmaları Marmara'da benden daha iyi yapan yoktu. Hatta arkadaşlarımdan bana sipariş gelirdi. Bütün okul yıllarım sırasında uçak ve otomobil benim büyük hobim olmuştur. İlkokul sıralarında kimse kâğıttan uçak yapmayı bilmezken, ben kâğıttan dört çeşit uçak yapardım. O yüzden çok da azar işitmiştim. Ama her şeye rağmen, resmen bir uçak imalathanesi oluşturmuştum. Üniversite zamanında da elim araba modeli çizmeye yatkındı. Ben ana modeli çizerdim, arkada Cumhuriyet diye arkadaşımız otururdu, o da aksesuarlarını eklerdi. Orhan diye

bir arkadaşımız vardı, o da yanında hep renkli kalem bulundururdu ve boyardı. Her ders sonrasında bir model ortaya çıkar ve tahtaya asılırdı.

Kitaplarla aranız nasıldır?

Çok iyidir. Bir kütüphanem vardır. Son zamanlarda televizyona esir düştüğümüz için eskisi kadar sıklıkta okuyamıyorum ama yine de takip ediyorum.

Çocukluğunuzda kukla tarzı oyuncaklarla aranız nasıldı?

Kukla değil ama oyuncak askerlerle oynamayı ve savaş senaryoları kurgulamayı severdim. İki tane sıkı ordu oluşturabilecek kadar asker oyuncagım vardı. Onlarla da yine tek başıma oynardım. Hani çocuklar birbiri ile bu orduları paylaşıp savaş ettirirler ya, ben hem dost hem de düşman güçlerini temsil ederdim.

Farklı otomobiller, yeni aktivitelere açık olmanız, stratejik askeri senaryolar oluşturmanız bunlar hep değişiklik karakter özelliğinin işaretleri. Bu nedenle sanırım sizin için değişiklik insanı diyebiliriz. Dünya genelinde benzerlik kişilik özelliğindeki insan sayısının, değişiklik kişilik özel-

liğindeki insan sayısından çok daha yüksek olması durumundan bahsedebiliriz. Bunun temel nedenlerinden birisi, çağımızda dünya genelinde insanların daha kolay yönetilebilmesi beklentisidir. Değişiklik insanı, sorgular ve yenilikleri ister. Benzerlik insanı ise değişiklikten yana değildir. Günümüzde değer anlamında maddeyi manadan öne alan tekdüze yaşam, insanları benzerliğe itiyor. Aynı insanlar, aynı olaylar, aynı konular, aynı programlar ve aynı nesneler benzerlik özelliğinin mimarları.

Yazarın notu

*Bilgisizlik,
bilgiyi küçümseme
ve bilene
düşman
olma tavrını
üretir.*

Okurların mesajlarında da aslında en çok altını çizdikleri konu bu oluyor. Biz de televizyon seyrediyoruz, ama hiçbir zaman olayları sizin bakış açınız ve yaklaşımınızla değerlendiremiyoruz diyorlar. Siz çok farklı bir açıdan bakarak analiz ediyorsunuz diyorlar. Demek ki bu özelliğim çocukluk dönemimden itibaren belirginleşmeye başlamış. Oyuncaklarım ile tercih ettiğim oyunlar bu özelliğim hakkında işaret vermiş. Farklı bir bakış açısı ve perspektif geliştirdiğim hep söylenir.

Çocukluğunuzda günlük tutunuz mu?

"Kendimi en fazla yürek arzuhalcisi olarak tanımlayabilirim."

Hayır, ama şiir yazarım. İki tane amatörce yazılmış şiir kitabım var. Kendimi en fazla yürek arzuhalcisi olarak tanımlayabilirim. Yoksa kendimi şair olarak tanımlayıp, şairlere saygısızlık etmek istemem. Herkesin kafasından bir şeyler geçer ama eli yazmaya üşenir ya, benim için bunları kayıt altına alan insan da diyebiliriz.

Şimdi bir an kendinizi oyuncakçı dükkânında hayal edin lütfen. Nasıl bir dükkâdasınız? Günümüzde böyle bir dükkândan Yüksel Aytuğ kendisi için hangi oyuncakları alırdı?

Aklıma yine hemen o ahşap, birleştirilen çiftlik evleri ve hayvanat bahçeleri geliyor. Mesela gözümde metal bir oyuncak canlanmıyor. Plastik de bana çok cazip gelmiyor. Ahşap oyuncaklar hâlâ çok ilgimi çeker. Onun bir sıcaklığı vardır. Bir de üzerinde emek var, o nedenle benim için daha değerli. Hani Eyüp tarafında eski oyuncakçılar vardır ya, ben onlardan son kalan iki tanesine yetişmiştim, hemen hayalimde onlar canlanıyor. O dükkândan bir tane de Oyuncak Müzesi'nde girişte vardı. Bugünün çocuklarına çok hitap etmese de ben ahşap bir oyuncakçı dükkânında olmayı ve oradan oyuncak almayı hayal ederdim. Bir de üreticisi çocuklar olan bir oyuncakçı dükkânı da olabilirdi. Çocukların kendi beğenilerine göre ürettikleri oyuncakları sattıkları bir dükkân.

İstanbul Oyuncak Müzesi'ni gezdiniz. Oyuncak Müzesi sizin gibi duygusal süreçleri önde olan bir insanda ne gibi izler bıraktı?

Bir zaman yolculuğuydu benim için. İstanbul Oyuncak Müzesi bir kapsül ve ben o kapsüle biniyorum; Marmara Adası'na, Bakırköy'deki zemin kata, kömürlükteki saklambaç oyunlarına, arkadaşım Atilla ile kovboyculuk oynadığım zamanlarıma yolculuk yapıyorum. Sürekli geçmişe doğru bir yolculuk benim için.

Farklı olanı görüp, farklı sonuçlar çıkaran değişiklik insanı Sayın Yüksel Aytuğ'a değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Müziği ile kültürler arasında bir köprüdür Zülfü Livaneli. Milyonlarca insanın duygularını birbirine kavuşturan ve mesafeleri yok eden zaman üstü bir insan. Yıllar Zülfü Livaneli'ye o kadar cömert davranmış ki, sürekli bilgi ile Livaneli'nin yaşam ağacına şekil vermiş. Dileyen ve umudu olan herkese o ağacın gölgesinde bir yer var.

Bize biraz çocukluk yıllarınızdan bahsedebilir misiniz? Çocukluğunuz nerede geçti? Oyun ve oyuncaklarınızdan ilk olarak hangilerini hatırlıyorsunuz? (Ethem Kocabaş)

Memur çocuğu olduğum için çocukluğum çeşitli illerde geçti. Bu dünyayla ilgili hatırladığım ilk imgeler Fethiye'ye ait. Daha sonra Silifke, Amasya ve sonrasında da Ankara geliyor. İlkokul ikiden sonra hep Ankara'da yaşadım. Benim çocukluğumda oyuncak telefonlar sevilirdi. Ancak,

geçenlerde düşündüm ve oyuncakla ilgili fazla bir anımın olmadığını anladım. O dönemin oyuncakları arasında telleri bükerek kendi yaptığı-mız arabalar, tahta kamyonlar vardı. Hayatımda oyuncakların yeri kitap-lar kadar çok olmadı. Okuma yaz-ma öğrendiğim andan itibaren ha-yatımda hep kitaplar önemli bir yer tutmuştur. Bütün çocuklar gibi ben

“Çocukluk anılarım daha çok dergiler ve kitaplarla doludur.”

de topaç, bilye tarzı oyuncaklarla oynardım ama özel bir oyuncak merakım yoktu. Bazen, bu neden böyle, diye düşünüyorum. İlkokula Amasya’da baş-ladım; babam orada savcıydı. Beni üç dergiye abone yaptı. *Pekos Bill*, *Çocuk Yuvası* ve *Köroğlu*. Bu üç dergi benim adıma düzenli olarak gelirdi. Asıl ço-cukluk anılarım daha çok bu dergiler ve kitaplarla doludur. (Zülfü Livaneli)

Anlattıklarınız bilgi odaklı bir çocuğa işaret ediyor. Bilgiyle etkileşi-me yaşamında öncelik veren bir çocukla karşı karşıyayız. Oyuncaklar nes-nel objeler olduğundan, bilgi odaklılığı çok ön planda olan çocuklar için cazip görünmeyebilirler. Aslında oyuncakları beynimizi uyararak araçlar olarak değerlendirdiğimizde, kitaplar da bir nevi oyuncaktır. Beyni uyararak her şey aslında bir yerde oyuncaktır.

Doğru bir tespitte bulundunuz. Bende nesnelere merak pek yoktu ama sürekli hayal kurardım. Yatağıma uzandığımda uyku uyumadan önce hayal kurmadığım bir gece hiç olmamıştır diyebilirim. İnsan o kadar çok hayali olunca hatırlamakta da güçlük çekiyor.

Ailenizin geçmişinde veya çocukluğunuzda müzik konusunda size ör-nek olan birileri var mıydı? Müzikle etkileşmeniz nasıl oldu?

Babam, Silifke savcısı olmuştu. Mersin’den bir faytonla Silifke’ye gi-di-yorduk. Babamın yanında oturuyordum ve kucağımda büyük bir saz vardı. Sanırım bu olay olduğunda dört yaşlarımdaydım. Seyahat esnasında

o sazın tellerine vuruyor ve ses çıkarıyordum. Bu anı hiç gözümün önünden gitmiyor. Hayata dair ve benim için çok değerli olan ilk anılarımdan birisi budur. Babam sazla amatör olarak ilgilenirmiş. On bir yaşlarımdayken radyo çok dinlerdim. Zira radyo o dönemde neredeyse tek eğlence aracımızdı.

Babam sınıfımı geçince bana bir bisiklet alma sözü vermişti. O zaman Ankara, Bahçelievler’de oturuyorduk. Babam bir trafik kazasına tanık olmuş, bu kazada kamyonun altında bisikletli iki çocuğun öldüğünü görmüş. Dolayısıyla bana bisiklet almaktan vazgeçmiş ve bisiklet yerine saz almış. Sonra ilginç bir şekilde bana, “Bu saz iyise teline sinek konunca ses çıkarır,” dediler. Ben de yaz tatilinde o sazı karşıma koydum ve günlerce teline sinek konmasını bekledim. Sinekler odanın içinde her yere konuyor, ama bir türlü sazın üzerine konmuyordu. Kaç gün geçti bilmiyorum ama sonunda müzisyen bir sinek sazın teline kondu. Üstelik ses de çıktı. Benim için çok değerli bir andı bu; sazımın kaliteli olduğu ortaya çıkmıştı. Gerçi çok sonraları gergin bir tele konan sineğin ses çıkarmasının zaten kaçınılmaz olduğunu öğrendiysem de iyi ki o dönem bu yanılgıyı yaşamışım. Çünkü bu olay beni çok yüreklendirmişti.

O zamanlar ben Ankara Koleji’ne gidiyordum ve çevrede saz çalmak pek revaçta olmadığından gizli gizli çalardım. Hayatımda gitar, saz gibi müzik aletlerinin büyük yeri vardır. Müzik ve kitaplar benim çocukluk yıllarımdan vazgeçilmez birer parçasıydılar. Bir de lambalı radyoların kanallarını karıştırıp başka yerleri dinlemek, anlamadığım dillerde bile olsalar oraların hayallerini kurmak, merak duyduğum konuların başında geliyordu.

Çocukluğunuza ilişkin unutamadığınız bir anı desem... Bu, hüznümlü veya mutlu bir an da olabilir. Bununla ilgili neler hatırlıyorsunuz?

Geçenlerde anılarımı bir kitapta yazdım ve bu sırada da sorunuza düşündüm. Kopuk kopuk imgeler var anılarımda. Bazıları pek tatlı şeyler değildi. Mesela, bir keresinde babam beni bir teftişe yanında götürmüştü ve

Yazarın notu
*Eğitimde fırsat
eşitliği çocuğun
sahip olduğu
yeteneklerin
desteklenmesiyle
gerçekleşir.*

ırmağın kıyısında yatan bir ceset görmüştüm. Aynı şekilde bir de hangi kentte olduğunu bilmediğim bir komşumuzun yatağında öldüğünü söylediler. Onu da son derece küçülmüş gördüm. Bir adamın o kadar küçülmesine imkân yok, ama zihnim bana bir oyun oynuyordu. Adamı elli santim falan gibi görmüştüm. Herhalde tüm bunları kendi hayal süzgecimden geçirerek görüyordum. Yine Fethiye’de Çakal Mağaraları denilen bir yer vardı. Sonra gidip gördüm, kral mezarları olan yerlerdi buraları. İlk öğrendiğim kelimeler arasında bunlar var herhalde. Mersin’de bir dut ağacından dut silkeleyenleri hatırlıyorum. Amasya’da ilkokula başladığım yıllarda, Yeşilirmak kıyısında bir evimiz vardı ve bölgeyi sel basardı. Sel basınca da balçık olurdu ve biz de tepelere kaçardık. Sel çekilince o toprak kurur ve çatlak bir görünüm alırdı. Kesek denirdi bu kurumuş toprağa. Böyle bir zamanda beyaz bir tavuk gördüğümü hatırlıyorum. Ayakları kurumuş toprağa hapsolmuş, kurtulmak için kanat çırpın bir tavuktuktu bu.

Anlattığınız anılarda yoğun duygusal deneyimler söz konusu ve ayrıntıları hatırlıyorsunuz. Küçüklüğünüzden beri süregelen bir gözlem yeteneğinizin olduğundan da bahsedebiliriz diye düşünüyorum.

Herhalde. Dediğiniz gibi romanlarımı da bu özelliğimin katkısıyla yazıyorum.

Hissel bir insansınız. İnsanların zihinsel yaşamlarını, hisleriniz ve derin düşünce ile etkilemeye çalışıyorsunuz. Hisselliğinizin temelinde müzik de var. Çocukluğunuzda okuduklarınız ve hayalleriniz de zihinsel gelişiminizi bu yönde desteklemiştir diye düşünüyorum.

Evet, doğrudur. Ben zaten düş dünyasında yaşayan bir çocuktum. Babam benim için hep hayal dünyası gelişmiş bir çocuk derdi. Düşlerde yaşamayı çok severdim. Öyle bir eğilimim vardır. Ama benim içimde sürekli birbiri ile mücadele eden ikili bir yapım da vardır. Biri kendine zarar verecek kadar hastalık ölçüsünde duygusal, diğeri rasyonel. Bunun ikisi birden bende var ve sürekli birbirleri ile mücadele ediyorlar.

Çocukluğunuzda yazı yazmayla aranız nasıldı?

Çok yazardım. Öğretmenlerimin hepsine şiirler yazardım. Hatta ilkokulun sonlarına doğru ve ortaokul başlarında haddini bilmeyen bir çocuk olarak, bir İspanyol boğa güreşçisi ile ilgili uzun hikâye yazmaya başlamıştım. Sürekli yazıyla, şiirle ve müzikle bir şeyler yapmaya çalışırdım. İnsanları bu yolla etkilemeyi düşünürdüm. 1990 yılında Berlin’de Avrupa Film Ödülleri Jüri Başkanlığı yaptım. O jüride bir İspanyol film yapımcısı da vardı, çeşitli ülkelerden rejisörler de. Her gün dört film seyreder, akşamları da birlikte yemeğe çıkardık. O yemeklerden birinde İspanyol yönetmen bizlere şöyle bir soru sordu: “Çocukluğunuzda kendinizi diğer çocuklardan ayrı hissetmenize neden olan bir hastalık veya kaza yaşadınız mı?” Alman, İspanyol, İtalyan ve Türk olmak üzere çok değişik uluslardan kişiler vardı. Herkes böyle bir şeyin kendi anılarında var olduğunu söyledi.

Anılarda yer alan bu türlü olaylar, o kişilerin çocukluklarında arkadaşlarının oyunlarından uzak kalmalarına neden olmuştu. Hani oynayan çocukları pencereden seyretmek zorunda kalınan anlar vardır ya, öyle işte. Sonra soruyu soran İspanyol yönetmen şöyle dedi: “Ben daha bu soruya böyle bir anım yok yanıtını veren bir sanatçıya rastlamadım. Sanatçılar çocukluklarında yaşadıkları bu türlü anılar ile yaşadıkları birtakım nevrozlarını, gelecekte sanatla ifade etmeye çalışıyorlar,” dedi.

Benim de başıma böyle bir şey gelmişti, ben de bu anımı anlattım. Küçükken gözüme bir sapan taşı geldi. Ameliyatlar geçirdim ve aylarca yatakta kaldım. Geceleri uyurken sağdan sola dönmemem gerekiyordu. Hatta bunun için tedbirler alınırdı. Çok uzun bir süre acılı dönemler geçirdim. Bu dönemde çocuklara katılamamıştım, ama zaten hiçbir zaman tam olarak diğer çocuklara katılamadım. Benim dünyam kitaplar ve müzikle dolu olduğundan, daha farklıydı. Yalnız bir çocuktum diyebilirim.

“Kültür, boş zamanları dolduracak bir şey değildir. Kültür, bütün ilişkilerimizin üzerine oturduğu bir temeldir.”

Yazarın notu

*Bilgi odaklı,
kuramsal gelişime
önem veren
çocukların bilgiyle
etkileşmek için
yalnız kalmayı
tercih ettikleri
anlar vardır.*

Tarihte kimi zaman ailevi sıkıntılar yaşayan, kimi zaman da küçük yaşlarda belli duygusal sorunların üstesinden gelmek durumunda kalan çocuklara baktığımızda, bu üstesinden gelebilme arayışının, bazen çocuğun iç sesli kişilik özelliği geliştirmesine destek olduğu görülüyor. Hatta bu tür çocuklar çok erken yaşlarda varoluşu sorgulamaya başlıyor ve erken yaşta olgunlaşabiliyorlar.

Doğru. Ben de genelde öyle olduğunu görüyorum. Mesela arkadaşlarım hep benden yaşça büyük olmuşlardır. Hayatımın her döneminde de bu böyle olmuştur. Yetişkinlik dönemimde de Yaşar Kemal, Abidin Dino ve Mikis Theodorakis arkadaşlarım arasındaydı.

Çocukluğunuzda sizin olmasını çok arzu ettiğiniz, sonradan sahip olduğunuz veya olamadığınız bir oyuncak hatırlıyor musunuz?

Böyle tutku derecesinde bir oyuncığa bağlılık duyduğum anı hatırlamıyorum. Bir dönem bisiklet istemişim. Ama oyuncakla aramda bağ kurduğum en önemli an, Oyuncak Müzesi'ne girdiğim andı. Bir de Sunay'la birlikte Essen'de oyuncakçıları gezip, oyuncak seçerken bu duyguyu yaşamıştım. Ben oyuncuğın bu kadar büyük bir tutku olabileceğini Sunay Akın'ı gördükten sonra anladım. İstanbul Oyuncak Müzesi'ni gördükten sonra anladım ve çok da hoşuma gitti. Ama bakıyorum da Oyuncak Müzesi'nde birtakım sosyal olaylara göndermeler yapan oyuncaklar var. Mesele aklında ne kaldı dersen, Hitler'in Alman çocuklarını savaşa hazırlamak için yaptırdığı, askeri kamp hayatını anlatan oyuncak asker figürleri derim. Aklımda bir numarada bu var. Sonrasında Walt Disney'in Mickey'si var ama esas olarak aklımda kalan oyuncak askerler.

Sizin ülkemiz için çok önemli bir değeriniz var. Müzik zekâsını kültürel değerlerle birleştiriyorsunuz. Bir ülkede her zekâ boyutunun kültürel değerlerle harmanlanması çok önemlidir aslında. Bu benim yıllardır olmasını önemle savunduğum bir durum. Siz sazınızla, duygusal ve düşünsel söylemlerinizle, kültürel zenginliğimizi anlattınız bizlere. Müziğin toplumları

sentezlemedeki önemine dikkat çektiniz. Duygusal ve düşünsel anlatım gücünüzün çocukluğunuzda gelişimi nasıl oldu?

Bu gelişim okumakla oldu. Hayatımın en büyük tutkusu öğrenmektir. Bugün de öyle. Bir şey öğrenmediğim gün yazık olmuş bir gün gibi gelir bana. Hatta şöyle bir şey yazmıştım: “Ben her şeyi bilmem ama her gün bir şey öğrenirim.” Çocukluğum yoğun bir öğrenme ve okuma çabasıyla geçti. Yaptığım müzik de o birikimin müziğidir: Biraz edebiyatla müzik arasında bir yerde duran, modern şairleri besteleyen, sizin de dediğiniz gibi duygu ve düşünceyle birleşen bir müzik. Kendi içinden ilham gelip de onu ortaya koyan bir insan değilim. Bestelerimin oluşmasında bile hep bir makam seçimi söz konusudur. Tüm bu anlattıklarımın bakıyorum da beni ben yapan en büyük özelliğim, sizin de saptadığınız gibi çocukluğumda başlayan ve bugüne kadar gelen okuma merakım.

Kuşkusuz, okuma konusu çok önemli. Çünkü ülkelerin geleceğinin teminatı; bilgiye önem veren, bu doğrultuda çok okuyan, araştıran ve derin düşünen gençlerinin sayısı ile yakından ilgilidir. Bilgi ve araştırma denilince, birbiri ile ilişkili konularda, farklı görüşleri ve araştırmaları içeren kaynaklardan da yararlanmak suretiyle, çapraz okumaların gerçekleştirilmesini kastediyorum.

Diyelim ki doğduğunuzda Süleymaniye’ye bitişik evde yaşayan bir çocuktunuz ya da Akropolis’e veya piramitlere bitişik bir evdeydiniz. O çocuğun doğumundan sonra bu kültür yaratılarını tekrardan öğrenmesi lazım ki belli bir seviyeye gelsin. Evrensel kültür değerleri her doğan çocukla yeniden yapılanmaya başlar. Bir çocuk doğduğu zaman fiziksel ihtiyaçlarını süt, ekmek gibi yiyecekler sağlayarak karşılar, onu büyütürüz. Ama ruhunu ne ile büyüteceğiz? İşte işin bu tarafını kimse düşünmüyor. Ruhları büyütmek için aileler, konuşmalar, kitaplar, gazeteler, televizyonlar günümüzde öncelikli öneme sahip. Okul bile bu konuda yeterli desteği veremiyor. Zira çocuk okula başladığı zaman düşünsel ve duygusal süreçlerinde pek çok şey şekillenmiş oluyor.

“Evrensel
kültür değerleri
her doğan çocukla
yeniden
yapılanmaya
başlar.”

Biz Türkiye’de maalesef çocuklarımızı iyi eğitemiyoruz. Terk edilmiş vaziyetler. Karnının doymasına odaklanıyoruz, fiziksel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyoruz ama düşünsel ve duygusal açıdan gelişimlerine önem vermiyoruz. Bunun sonuçlarını hep birlikte görüyoruz. Giderek büyüyen bir lumpen gençlik var önümüz-

de. Kendi içgüdüleri ile biraz televizyondan, biraz da internetten kaptığı ile aşırı derecede şiddet ve pornoya açık bir kesim oluşuyor. Bu durum kültür ortamını kezzap gibi yakıyor. Kültür, boş zamanları dolduracak bir şey değildir. Kültür, bütün ilişkilerimizin üzerine oturduğu bir temeldir.

Genetik miras da burada önemli oluyor. Zekânın ve keşfe dayalı yaratıcılığın desteklenmesinde kültürel değerlerin idraki ve o temel üzerinde insanın desteklenmesi çok önemlidir. Hatta ben bu noktada hep şu hususa dikkat çekerim. Türkiye’de doğan bir çocuk, kültürel zenginlik anlamında çok şanslıdır. Ama bu şanstıan yararlanabilmesi için bizim bu kültürel zenginliğimizi, geçmişten bugüne varolagelen değerlerimizi ona armağan etmemiz ve yaşatmamız gerekir. Bu noktada da tarih bilgisi önemli bir yere sahiptir. Tarih sadece olayların analiz edildiği bir bilim değildir, olayları hazırlayan zihinler üzerinde de kişilik ve zekâ anlamında derin düşünme bilimidir. Bu nedenle geçmişle gelecek arasında köprü kuran en önemli yerlerden birisi de müzelerdir. İhmal ettiğimiz müzeler.

Geçenlerde Roma’daydım. Düşünün, oradaki sayısız müzenin içinde büyüyen bir çocuk ile rekabet etmek ne kadar zor. İşte hâlâ bunu anlayamadığımız ve ruh eğitimi ile ilgilenmediğimiz için saatli bomba gibi yetişen milyonlarca gencimiz var. Sporda izlediğimiz şiddet olayları da bunun bir sonucudur aslında.

Yazarın notu

*Kültür, toplum
sentezlenmesinde
önemli bir
değerdir.*

Kalemi ve müziğiyle ruhsal varlığımızın derinlerine ışık tutmaya çalışan Sayın Zülfü Livaneli’ye değerli paylaşımlarından dolayı çok teşekkür ederiz.

SON SÖZ

Bilim dünyası, evrenin günümüzden yaklaşık on dört milyar yıl önce “Big Bang” adı verilen Büyük Patlama ile yaratıldığını tespit etmiş bulunmaktadır. Günümüzden yaklaşık olarak on dört milyar yıl önce madde, mekân, zaman, ışık, enerji ve kuvvet gibi varoluşu anlamlı kılan pek çok boyut Big Bang ile doğdu. Bilimsel araştırmalar göstermektedir ki; Büyük Patlama öncesinde nelerin olduğu sorusu, insan aklının ve akli kendine referans alan bilimin cevaplanması mümkün olmayacak bir meraktır.

Sınırları ışık hızıyla çizilmiş bir uzay-zaman boyutunda yaşıyoruz. Algılarımız da bu sınırla çevrelenmiş durumda. Matematiksel hesaplamalarda ışık hızına teorik olarak ulaşabilirsek bile, ışık hızı sınırını aştığımızda sonsuz olan kütlenin ve enerjinin çözümlemesi, aklımızın sınırlarını aşıyor. Evren, Büyük Patlama öncesinde matematiksel olarak adeta önemsenmeyecek küçüklükte bir alan değerine sahipti. Büyük Patlama ile genişlemeye başladı ve günümüzde milyarlarca galaksiyi içine alabilecek bir boyuta ulaştı. Üstelik evrenimiz halen de genişlemesini sürdürmektedir. Bu noktada, durduklarını ve değişmeden aynı kaldıklarını söyleyenlere, evrenin değişim ve gelişim öğretisini araştırmalarını öneririm. Çünkü içinde yaşadığımız kâinat, başlangıcından beri her an değişim ve gelişim halindedir. Değişmez olarak düşündüğümüz nesnel oluşumlar bile, atom altı parçacıklar boyutunda hareket halindedirler. Genişleyen evrenin bu değişim öğretisi, tipoloji (davranış bilimleri) açısından insanların değişiklik karakter özelliğine de bir atıf niteliğindedir. Fiziki olarak, evrenin büyüklüğünde nokta kadar bile yer kaplamayan ama zihinsel olarak tüm evreni içselleştirebilen insan da kâinattaki değişimin ve gelişimin en önemli temsilcilerinden birisidir.

İnsan, fiziki açıdan hücresel olarak, düşünsel ve duygusal boyutlarda da zihinsel olarak her an yeniden yapılanma halindedir. Seçim hakkı, insanın varoluşuyla eş zamanlı olarak kendisine verilmiş bir ayrıcalıktır. Evrensel bilgelik, yeniden yapılanmak için seçim hakkının olumlu zihinsel öğretilerle değişimden yana kullanılmasını örnekler. Bu noktada da bilgi, insan hayatında büyük önem kazanır. Ancak zihin bilimleri göstermektedir ki, seçim hakkını değişim ve gelişimden yana kullanmayan insanların sayısı hiç de az değildir. Benzerliklerle yapılandırılan yaşamlar, hem kişileri benzer hale getirir hem de değişimi ve gelişimi dışlar. Kendini başkalarıyla karşılaştırmak ve başkalarının söyleminden etkilenmek en çok benzerlik kişilik özelliklerinin baskın olduğu toplumsal yaşamlarda kendisini gösterir. Oysaki her insan özellikle zihinsel açıdan benzersizdir. Kişinin kendini başkalarıyla karşılaştırması zihinsel esaretin göstergesidir.

Büyük Patlama'dan günümüze on dört milyar yıldır yaratılmış her insan, düşünsel ve duygusal açılımlarda eşi benzeri olmayan mucizevi bir canlıdır. Bir başka deyişle on dört milyar yıldır zihinsel olarak sizinle aynı açılıma sahip bir başka insan yaratılmadı. Nesnelerin kısa süreli benzersizliğine ve eşsizliğine atf yapan insanlık, değerler anlamında kendi benzersizliğini ne zaman içselleştirebilecek dersiniz? Tam da bu noktada zihinsel uyanışın gerçekleşebilmesi için temel bir soru önem kazanmaktadır: “Ben kimim?”

“Ben kimim?”, “Nereden geldim?”, “Nereye gidiyorum?”, “Varoluş ne demektir?” gibi derin düşünce soruları, bilginin insan yaşamına davet edilmesinin gerekçesi olmuştur. Zira merak; bilimin, keşiflerin ve icatların doğumuna imkân vermiş bir araştırma tavrıdır. İnsan bilgide derinleştikçe merakı artmakta ve cevaplar sürekli olarak insanı hayrete düşürmektedir. Bilgide derinleşmekten doğan “hayret”, insanın geliştiğinin bir işaretidir.

Tarihte yer alan, benim tabirimle zamana ve mekâna hükmeden zihinlerin ortak özelliklerinden birisi de merak etmeleri, hayrete düşme konusunda büyük bir arzuyla bilginin peşinden koşmalarıdır. Her insan zihinsel olarak büyük potansiyellerle dünyaya gelir. Bu noktada çocukların zihin şifrelerinin çözülmesine çalışılması ve onlara bu yolda destek olunması, hem anne baba olmanın hem de eğitim bilimlerinin öncelikli görevleri arasındadır.

Çocuklarımız, bizlerin olmalarını istediğimiz kişi olmak için doğmadılar. Onlar kendi yaşamlarının mimarı olarak doğdular. Merak, çocuğun yaşamında sürekli olarak desteklediğinde ve yeteneklerini keşfetmesine imkân sağlanıp, zihin şifresine uygun meslekle buluşması sağlandığında, her insan üst düzey başarılarla imza atabilir. Unutmayın ki; bir açıdan bakıldığında bilgiye sahip olanlar değil, bilgiye aç olanlar dâhîdir. Dolayısıyla “Yaşamını hangi meraka adadın?” gibi bir soru da bu açıdan insanı derin düşünceye yönelten çok önemli bir kendini tanıma öğretisidir.

Derin düşünce, zamanı yok eder. Zamanla yakın münasebetimi keseli üç yıl oldu. Zaman akıyor ama beni yaşlandıramıyor. Zira varoluş vadedimle buluştuğum andan beri zaman hücrelerim için ilerlese bile, zihinsel üretimim açısından enerjimi azaltmak anlamında bir anlam taşımaz oldu. Her an araştırıyor, yazıyor, konferans ve eğitimlerle kâinatın eşsiz mucizevi zihinleri olan insanlara faydalı olmaya çalışıyorum. İnsan, varoluş vadedini keşfedince zamana hükmediyor. Aynalardan sadece gözlerdeki yaşlanmayan ışık yansıyor, beyazlayan saçlar ve kırışan tenler ışığın şiddeti ile adeta görünmez oluyor. Güneş’e baktığınız zaman etrafa yaydığı ışığın şiddeti yüzünden ona çok yakın olan gök cisimlerini göremezsiniz. İşte insan da varoluş vaadi olan uğraşlarla ve meslekle eşleşince zihni de böyle bir ışık yayıyor etrafına.

Her insanın yaşamı adeta sonsuz edebi bir eserin içinde geçen küçük bir cümle gibidir. Bazı insanlar sonsuza kadar tekrar yazılan, konuşulan ve okunan birkaç kelimelik cümlelere sığdırırlar yaşamlarını. Önemli olan kelimelerin çokluğu değil elbet, birlikteliğindeki manada saklıdır yaşananlar.

Derin düşünce ile okumak arasında önemli bir ilişki vardır. Okumak, merak ve araştırmanın genel adıdır. Kitap okumak zihinsel gelişimi en üst düzeyde besler. Ancak insan kendini ve çevresini görerek, dinleyerek ve hissederek de okuyabilir. Önemle belirtmek isterim ki okumak cehaletin karşısındaki bilgelik ve derin düşünce tavrıdır. Yoksa bir diplomaya sahip olma meselesi değildir. Özellikle bu konuda anne ve babaların bilinç durumu çok önemlidir.

Kütüphane her evde olması gereken bir bilinç boyutudur. Kütüphane asla kitap sayısına bağlı görsel bir düzenleme değildir. Bilgiye verilen önemin göstergesidir. Araştırmalar göstermektedir ki kitap okuyan anne ve babaların çocukları da ileride okumaya özen göstermektedirler. Çocuklar nasihatlerden ziyade, yaşamdaki davranışları örnek almayı daha çok tercih ederler. Bu nedenle özellikle doğum günü, anneler ve babalar günü gibi pek çok özel günde aile bireylerinin birbirlerine kitap hediye etmelerinin özendirilmesi, aydınlık geleceklerin teminatı açısından önemli bir davranış özelliği olacaktır.

Herkes mutlu olmayı ister. Mutluluğu farklı yerlerde arar ve değişik şekillerde tanımlarız. Ancak mutluluğun ortak tanımlarından biridir çocuk kalabilmek. Yaşımız kaç olursa olsun oyuncaklarımızla zihinlerimizde mutlu bir şekilde oynamaya devam ederiz. Hayaller ve oyuncaklar, gelecekte olacakların ön gösterimidir. Çocuklar oyun ve oyuncaklarla bölmeyi değil paylaşmayı öğrenirler. Özlemler, ancak çocukluk hatıraları anlatılırken gülen bir silüetle aktarılabilir. Zamanı yok edebildiğimiz andır çocukluk hatıraları. Oysaki çocukluk hatıralarımız bizlere o kadar yakındır ki, gönlümüzle seyre daldığımız anlarda zaman sessizce yanımızdan uzaklaşır gider. Bugün aslında yarındır düne göre ve bizler gelecekte yaşayan çocuklarız.

Bu kitapta zamana ve mekâna hükmeden değerlerimizden bazılarının zihinsel mesajlarını sizlerle paylaşmaya çalıştım. Diyebilirim ki tüm mesajlar “çocuk kalabilmek” noktasında birleşiyor. Değişimi ve bilgiyi yaşamlarımıza sürekli olarak davet edebilmemiz ve adeta, olmak için doğduğumuz kişi olmamız örnekleniyor. Hayata olumlu bakabilmenin bilgeliği anlatılıyor. Bu mesajlarda öne çıkan pek çok deneyim, temenni ve bilgi, dilerim çocuklarımıza aydınlık bir gelecek oluşturmada hem bizlere hem de gelecek nesillere ışık tutar.

Ethem KOCABAŞ

YAZAR ÜZERİNE

Zihnin Şifresi ve *Zihinsel Uyanış* adlı kitapların yazarı Ethem Kocabaş, lisans eğitimini İstanbul Teknik Üniversitesi'nde tamamladı. Çeşitli şirketlerde üst düzey yöneticilikler yaptığı yıllarda eğitim birimlerinin yapılanması, eğitim faaliyetlerinin organize edilmesi ve kurumsallaşma çalışmalarının gerçekleştirilmesi konularında yönetim kurulu düzeyinde faaliyetlerde bulundu.

2005 yılında Türkiye'nin ilk NLP (Neuro Linguistic Programming) uzmanlarından biri ile birlikte çalışabilme imkânını elde etti. Bu dönemde NLP kavramının bakış açısı ile ilgili bilgi sahibi olma imkânına kavuştu. Yine aynı yıl ABD olimpiyat takımının mentorlarından, ABD'nin insan modelleme

konusunda dünya çapında önde gelen danışmanlarından biri olan ve dünya NLP derneğinin (NLPTA) yönetim kurulu üyesi Wyatt Woodsmall'dan, insanların karakter özelliklerinin oluşumu, karakter özelliklerine bağlı davranış türleri ve bu özelliklerin bilinçaltı boyutunda tespit edilmesi gibi konulara pek çok psikolojik ve tipolojik temellerde açıklık getirecek bir eğitim alıp, sertifika almaya hak kazandı. Yine Wyatt Woosmall'un eğitimlerinin Türkiye'nin önde gelen yüz şirketine kazandırılması ve şirket eğitimlerinin tipolojik temellerde yapılandırılması konusunda, Wyatt Woodsmall'u Türkiye'de

asiste etti ve bu kapsamda CEO, genel müdür ve üst düzey yöneticilere eğitim danışmanlığı yaptı. Ethem Kocabaş halen iş dünyamızın önde gelen şirketlerine zihin süreçleri konusunda danışmanlık desteği ve eğitimler vermektedir.

2007 yılında Türkiye'nin önde gelen medya gruplarından birine ait İnsan Kaynakları Sitesi'nin bir yıl eğitim danışmanı ve köşe yazarlığı görevini gerçekleştirmiştir.

Yazar Türkiye'de ilk defa mesleklerin zihin süreçleri kapsamında analiz edilmesi konusunda da çalışmalar gerçekleştirmiş ve projeler koordine etmiştir. Türkiye'de pek çok mesleğin merak alanı, zekâ boyutu ve karakter özelliği çerçevesinde analiz edilmesine ilişkin çalışmaları koordine etmiştir. İstanbul Oyuncak Müzesi'nde oyuncakların zihin süreçleri gelişimi üzerindeki etkilerini araştıran yazar, zihin süreçlerinin gelişiminde ve keşfedilmesinde oyuncakların önemine dikkat çekmektedir. Ethem Kocabaş halen meslek seçimi konusunda eğitim kurumlarına, gençlere ve ailelere danışmanlık desteği vermektedir.

Yazarın uzmanlığı çerçevesinde destek verdiği projeler kapsamında paylaşımda bulunduğu kişi ve konular şunlardır:

Farklı Zekâ Boyutlarının Kültürel Değerlerle Harmanlanması Projesi

Zekânın değişik boyutları ve bunların kültürel etkilerle desteklenmesi konusunda bir araya gelmek suretiyle paylaşımda bulunduğu kişiler ve konulardan örnekler:

Prof. Dr. Zeliha Berksoy, Tiyatro Ana Sanat Dalı Öğretim Üyesi
(Duygusal Zekâ),

Sunay Akın, Şair (Sözel Edebi Zekâ),

Bedri Baykam, Ressam (Görsel Uzamsal Zekâ),

Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk, İlahiyat Din Âlimi (Tinsel Zekâ),

Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Bilim İnsanı (Eğitim Sistemi ve Atatürk'ün Eğitim Anlayışı - Ethem Kocabaş'ın bu paylaşımın tamamına Oktay Sinanoğlu son çıkan kitabı olan *İlerisi İçin*'de yer vermiştir.),

Uğur Dünder, Araştırmacı Gazeteci (Sosyal İletişim Zekâsı),

Prof. Dr. Hüseyin Hatemi, Hukuk Öğretim Üyesi (Nef's Zekâsı),

Suna Kan, Devlet Sanatçısı (Müzik Zekâsı),

Mustafa Erdoğan, Dans Eğitmeni - Anadolu Ateşi

İpek Şenoğlu, Milli Tenisçi (Bedensel Zekâ),

Yıldız Kenter, Tiyatro Sanatçısı (İçsel Zekâ),

Oktay Ekinci, Mimar, Eski Mimarlar Odası Başkanı, Cumhuriyet Gazetesi Yazarı (Yaratıcılık ve Mimari),

Coşkun Aral, Haberci (Kültürün İnsanın Düşünce Sistemi Üzerindeki Etkisi),

Çetin Altan, Gazeteci Yazar (Düşüncenin Türkiye'deki Yolculuğu)

Kuantoloji ve Nöro Eğitim Projesi

Nöro eğitim konusunda bir araya gelip paylaşımda bulunduğu kişiler ve konulardan örnekler:

Prof. Dr. Turgut Ulutin, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik Anabilim Dalı Bakanı (Gen Bilimi ve Zekâ),

Prof. Dr. Barış Korkmaz, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (İnsan Beyni ve Zekâ),

Prof. Dr. Metin Arık, Boğaziçi Üniversitesi Fizik Bölümü Öğretim Üyesi (Kuantum Fiziği ve Varoluşun Kuantum Boyutu),

Dr. Saffet Murat Tura, İmago Psikoterapi Merkezi (Bilinç Bilimi ve Kuantum),

Doç. Dr. Hakan Gürvit, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi Nöroloji Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi (Kuantum Boyutunda Algılama Süreçleri),

Prof. Dr. Solmaz Akar, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Göz Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (Göz ve Beyin İlişkisi),

Prof. Dr. Yüksel Tenekecioğlu, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Ortopedi Anabilim Dalı Başkanı (Beyin ve Kas Koordinasyonu),

Haluk Bilginer, Tiyatro Sanatçısı (Yaratıcılık, Yetenek ve Hayal Gücü),

Dr. Zuhal Ölmez, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı (Türkçe Dil Bilgisinin Derinleştirilmesi),

Prof. Dr. İlber Ortaylı, Topkapı Sarayı Müzesi Müdürü (Tarih Bilincinin İnsanın Düşünce Sistemi Üzerindeki Etkileri),

Nasuh Mahruki, Milli Dağcı (Zihinsel uyumun doğa ile bütünleşmesi ve başarıya giden yolda zihin süreçlerinin kontrol edilmesi.)

Yücel Paşmakçı, Türk Halk Müziği (Türk Halk Müziğinin Batı Müziği ile Karşılaştırması ve Kültürel Birikimlerle Etkileşimi)

Gürer Aykal, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Daimi Şefi, ABD’de Indiana (Bloomington) Üniversitesi, Teksas Tech ve UTEP Üniversiteleri’nde öğretim üyesi (Mozart ve Klasik Müziğin Düşünce Sistemi-miz Üzerindeki Etkileri)

Yrd. Doç Dr. Hale Aksuna, Türkiye Psikologlar Derneği Yönetim Kurulu Üyesi (Zekâ Kavramı ve Zekâ Testleri)

Oyuncakların Zihin Gelişimi ve Meslek Seçimi

Konusundaki Önemi Projesi

Oyuncakların zihinsel gelişimimiz üzerindeki etkileri ve mesleki başarıda belirleyici rolü konusunda bir araya gelip paylaşımda bulunduğu kişiler ve konulardan örnekler:

Prof. Dr. Ülkü Göktürk, İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı (Oyuncağın çocukların zekâ boyutları ve karakter gelişimi üzerindeki etkileri),

Prof. Dr. Ümran Korkmazlar, İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (Çocuklarda oyuncanın ve çevresel etkilerin zihin süreçleri üzerindeki etkileri),

Meslek Seçiminde Zihin Süreçleri ve Mesleklerin Zihin Süreçlerine Göre Analiz Edilmesi Projesi

Mesleklerin zihin süreçlerine göre analiz edilmesi konusunda bir araya gelmek suretiyle paylaşımda bulunduğu kişiler ve mesleklerden örnekler:

Prof. Lale Akarun, Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi (Bilgisayar Mühendisliği),

Prof. Dr. İlgi Aşkun, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı (Mimarlık),

Prof. Mehmet Bayhan, Maltepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf ve Video Bölüm Başkanı (Fotoğrafçılık),

Prof. Dr. Esra Biryıldız, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon ve Sinema Bölüm Başkanı (Radyo-Televizyon-Sinema),

Erol Günaydın, Tiyatro Sanatçısı (Tiyatro Oyunculuğu),

Yüksel Aytuğ, Yazar ve Televizyon Eleştirmeni (Gazetecilik ve Televizyon Eleştirmenliği),

İpek Şenoğlu, Milli Tenisçi (Tenis),

Semih Saygıner, Dünya Bilardo Şampiyonu (Bilardo),

Prof. Dr. Tankut Centel, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı (Avukatlık),

Prof. Dr. Erol Katırcıoğlu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Ekonomi Bölümü Başkanı (İktisat-İşletme),

Prof. Dr. Aysel Gürsoy, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (Eczacılık),

Prof. Dr. Mehmet Mahir, Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi Resim Ana Sanat Dalı Bölüm Başkanı (Ressam)

Yazarın yayınlanan makalelerinin konu başlıklarından örnekler

Algısal düğümler, beyin lüğatinde kariyer, benzerlik ve değişiklik karakter özellikleri, çalışan anne ve baba psikolojisi, eleman seçiminde zihin süreçleri, olasılıklar, yaratıcılığın tipolojik şifresi, iç sesli ve dış sesli karakter özellikleri, merak ve motivasyon, öğrenilmiş çaresizlikler, bireysel eğitim uygulamaları, eğitimde kültürel etkiler, evrensel çekim, tipolojik şifreler, genetik mesaj, meslek seçimi, bilinç, dil bilinci ve geliştirilmesi, zekâ ve zekâ testleri, çocuğumu keşfediyorum, müzik zekâsı, sözel edebi zekâ.

Yazar, çalışmalarıyla ilgili birçok medya grubunda uzman olarak katıldığı programlar, haber, röportaj ve yazılarıyla zihin süreçleri konusunda toplumsal bilinçlenmeye destek olmaya çalışmaktadır.

Ethem Kocabaş halen kurucu ortağı olduğu Nöro Eğitim ve Psikolojik Danışmanlık Merkezi'nde çalışmalarına devam etmektedir.

"İçinde bulunduğumuz çağa genetik çağı diyebiliriz. Bu gözle baktığımızda *Zihnın Şifresi* kitabının, insanın kendini keşfetmesine ve gelişimine ışık tuttuğunu söyleyebiliriz. Bu kitap sizi genetik ve nörolojik özelliklerinizle zihniniz arasında bir yolculuğa çıkaracaktır. Kendini keşfetmek isteyen her yaşta insanın bu kitabı okumasını tavsiye ederim."

Prof. Dr. Turgut Ulutin

*İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Tıbbi Biyoloji ve Genetik Anabilim Dalı Başkanı*

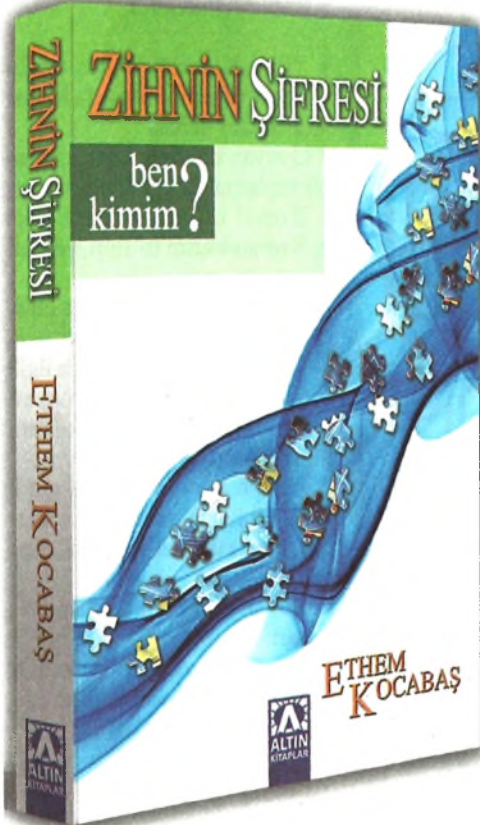
"Ethem Kocabaş, araştırmalarındaki yöntemine, çalışkanlığına ve titizliğine hayran olduğum bir insan... İstanbul Oyuncak Müzesi'ni kurarken, sergilenen birikimin yaratıcı düşünce, düşünce dünyası ve insan zekası gibi konularda çalışma

yapacak olanlar için büyük bir hazine olduğunu biliyordum. O, açıldığı ilk günden beri hiç çıkmadı bu maden ocağından. Bir kömür işçisi gibi derinlere indi, bir kuyumcu işçisi gibi bilgiyi sabırla işledi. Sayın Kocabaş, insan halleri üzerine sevgiyle, coşkuyla çalışma yapan gerçek bir filozoftur."

Sunay Akın

*Şair, Yazar ve İstanbul
Oyuncak Müzesi Kurucusu*

Sahip olduğum düşünsel ve duygusal güçlerim nelerdir?
Beyin özelliklerimi üst düzeyde nasıl yaşayabilirim?
Kendimi nasıl keşfedebilirim?
Çocuğuma nasıl bilinçli bir rol model olabilirim?
Çocuğumun bana verdiği zihin süreci mesajlarını nasıl okuyabilirim?
Hangi meslek, zihin süreçlerine daha uygundur?
Mesleğimde nasıl daha başarılı olabilirim?
Motivasyonu hayatımda nasıl kalıcı hale getirebilirim?

Zihninin benzersiz şifresini çözmek isteyen herkese bu kitap yardımcı olacaktır.

LEON DÖRMEYER
LIT KIVANÇ
LUK BİLGİNER
İCAL ULUĞ
LVA KÖYÜKÜ
LER ORTAYLI
IAN ŞEŞEN
KENDER PALA
DIR ÇÖPDEMİR
NAN IŞIK
REM GÖRSEY
-TİN UCA
İTHAT BERKEKİ
JUDAT GEZEN
BİL ÖZGENTÜRK
ZAT DOĞANSOY
ZKAN UĞUR
İRRAN KUTMAN
YAŞ DİNÇEL
ELİM BAŞARIR
EMİH SAVGİNER
JRKAN SAYLANI
JKSEL AYLUĞ
JEFÜ LİMANELİ

"YAŞAM DENEYİMLERİNİZİN SAKLADIĞI SIRLARI BİLİYOR MUSUNUZ?"

Kitapta, profesyonel yaşamlarında doruğa ulaşmış ve yine de çocuk kalmayı başarabilmiş 49 kişiyle yazar Ethem Kocabaş tarafından gerçekleştirilen söyleşiler yer alıyor. İstanbul Oyuncak Müzesi ve Ethem Kocabaş'ın ortak projesi olan bu çalışma, salt bir söyleşi kitabı olmaktan öte, aslında zihinsel anlamda kendini keşfetmek isteyenlere rehber olacak nitelikte bir araştırmadır.

Bu kitap, kendinizi ve çocuklarınızı keşfetmenize ışık tutacak!

ISBN 978-975-21-1035-9

9 789752 110359

